

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI**

**OKULÖNCESİ DÖNEMDE SATRANÇ
ÖĞRETİMİNDE GELENEKSEL VE BİLGİSAYAR
DESTEKLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

İlknur ERDOĞAN

YÜKSEKLİSANS TEZİ

**Danışman
Yrd.Doç.Dr.Abdülkadir KABADAYI**

Konya-2009

Bilimsel Etik Sayfası

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
(İmza)

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

..... tarafından hazırlanan
başlıklı bu çalışma/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda
oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi
olarak kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr Abdülkadir KABADAYI	Başkan	İmza
Yrd.Doç.Dr YILDIRIM	Atilla Üye	İmza
Yrd.Doç.Dr Beyhan Nazlı KOÇBEKER	Üye	İmza

ÖZET

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5- 6 yaş çocuklarına satranç öğretiminin kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Erdemli İlçesi 75.Yıl Anaokulu toplam 40 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu araştırma kapsamında öğrenciler için ön ve son test ile araştırmacı tarafından etkileşimli ders yazılım CD'si hazırlanmıştır. Ön ve son test sonuçlarından elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiş ve t-testi yapılmıştır.

Araştırma sonucunda;

- Bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine kıyasla daha başarılı bir sonuca ulaştıkları görülmüştür.
- Kontrol ve deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının aritmetik ortalamasını karşılaştırdığımızda, deney grubu öğrencilerinin anlamlı bir farkla daha başarılı oldukları görülmüştür.
- İstatistiksel sonuçların yanında, bilgisayar destekli öğretim sürecinde öğrencilerin derse severek katıldıkları, hevesli oldukları ve eğlenerek öğrendikleri gözlemlenmiştir.

Araştırmanın sonunda, ortaya çıkan sonuçlara dayalı olarak, öneriler sunulmuştur.

SUMMARY

In this study comparison and evaluation of traditional teaching and computer supported methods for adoption of chess learning by children of 5-6 years old attending pre-school educational institutions has been made. Total 40 students of Erdemli County 75th Year Kinder garden have constituted the samples of the study. A CD software for interactive course by the researcher and introductory and final test have been prepared within the context of this study. Data obtained from the results of introductory and final test have been analyzed in SPSS program and t-test have been conducted.

At the end of the study:

1. It is observed that the students of the test group that computer supported teaching methods applied have achieved more successful results than the control group students that traditional teaching methods were applied.
2. When the arithmetic average of final test scores of the control and test group students are compared, it is observed that the experimental group students are more successful than control group.
3. Besides the statistical results, it is observed that the students have participated in the courses with alacrity, they were enthusiastic and enjoyed learning.

At the end of the study recommendations are submitted based on the emerging results.

KISALTMALAR LİSTESİ

- BDE : Bilgisayar Destekli Eğitim
BDÖ : Bilgisayar Destekli Öğretim
Bkz. :Bakınız
TSF :Türkiye Satranç Federasyonu
FIDE : Uluslararası Satranç Federasyonu
CD :Compact Dics
MEB :Milli Eğitim Bakanlığı
Çev. :Çeviren
ABD :Amerika Birleşik Devletleri
OECD: Uluslararası bir ekonomi örgütü
AB: Avrupa birliği
SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo1. Deney Deseni Gruplar

Tablo2. İÇerisinde Yer Alan Okul ve Öğrenci Sayısı Okul Grup Öğrenci Sayısı

Tablo3. Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonucu

Tablo 4. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonucu

Tablo 5. Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonucu

Tablo 6. Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonucu

Tablo 7. Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonucu

Tablo 8. Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Puanlarının Fark karşılaştırma sonucu

KISALTMALAR LİSTESİ.....	IV
TABLolar LİSTESİ	VII
GİRİŞ	1
I. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	3
1.1.Problem Cümlesi.....	4
1.1.1. Alt Problemler	4
1.2. Hipotezler	4
1.3. Araştırmanın Sayıtları	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Temel Kavramlara İlişkin Tanımlar.....	5
1.5.1. Satranç	5
1.5.2. Eğitim Teknolojisi ve Bilgisayar	5
1.5.3. Bilgisayar Destekli Eğitim.....	5
1.5.4. Geleneksel Öğretim.....	5
1.6. Araştırmanın Gerekçesi	5
II. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	7
2.1.Okul Öncesi Eğitime Genel Bir Bakış.....	7
2.1.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı	7
2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amacı	9
2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri.....	11
2.1.4. Okul Öncesi Eğitimin Önemi	16
2.1.5. Okul öncesi eğitimin tarihçesi.....	22
2.1.6. Dünya’da Okul Öncesi Eğitim.....	24
2.1.7. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim.....	28
2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ GEREKÇESİ	32
2.3. OKULÖNCESİ EĞİTİMİN İŞLEVİ	34
2.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI	36
III. SATRANÇ	37
3.1. SATRANÇ	37
3.2. SATRANCIN TARİHÇESİ	38
3.2.1.Satrancın Avrupa’ya Geçişi.....	40
3.2.2. FIDE Sonrası Dünyada Satrancın Gelişimi.....	41
3.2.3. Türkiye’de Satranç	42
3.3. SATRANÇ ROBOTU	43
3.4. SATRANCIN İNSANLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	44
3.4.1. Planlama	44
3.4.2. Seçenekleri Değerlendirme	44
3.4.3. Gözünde Canlandırma	44
3.4.4. Odaklanma (Dikkat Toplama)	44
3.4.5. Kuvvetli Analiz.....	44
3.4.6. İleriyi Düşünme (Görme)	44
3.5. SATRANCIN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ VE ÖNEMİ.....	45
3.6. SATRANCIN ÖĞRENCİYE KAZANDIRDIKLARI.....	46
3.7. SATRANCIN YARARLARI	47
3.8. SATRANÇ OYUNU	48
3.8.1. Taşların Hareketleri	48
3.9. GENEL SATRANÇ KURALLARI.....	49

3.10. SATRANÇ VE ÇOCUK	50
3.10.1. Satranç Oyununun Çocuklara Öğretimi	50
3.11. TEKNOLOJİ VE EĞİTİM	50
3.11.1. Bilgisayar Destekli Eğitim	51
3.11.2. Okul Öncesi Eğitimde BDE'in Yeri ve Önemi	52
3.11.3. Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Eğitimde Dikkat Edilmesi Gereken Konular	53
3.11.4. Okul Öncesi Eğitimde BDE'nin Özellikleri	54
3.12. GELENEKSEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	54
3.12.1. Anlatım Yöntemi	56
3.13. KONUYLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	59
IV. YÖNTEM	59
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	59
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	60
4.3. VERİLERİN TOPLANMASI	60
4.3.1. Başarı Testi	61
4.3.2. Etkileşimli CD	61
4.4. VERİLERİN ANALİZİ	61
BEŞİNCİ BÖLÜM	62
V. BULGULAR VE YORUMLAR	62
ALTINCI BÖLÜM	68
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER	68
6.1. SONUÇ	68
6.2. ÖNERİLER	69
6.2.1. Anne-Babalara Öneriler	69
6.2.2. Öğretmenlere Öneriler	70
6.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	71
KAYNAKÇA	72

GİRİŞ

Bilgi akışının hızlı olduğu bir çağda, teknolojik gelişmelerin eğitim ortamlarında kullanılmasının da kaçınılmaz olacağı ortaya çıkmaktadır. Teknolojik gelişmeler, eğitim sisteminin yapısını ve eğitim ortamlarında uygulanan öğrenme-öğretme faaliyetlerini etkilemektedir. Eğitim-öğretim ortamlarında görev yapan öğretmenler, her geçen gün etkili ve teknolojik temelli (internet, televizyon, radyo, vb.) olan yöntemleri kullanarak bilgileri öğrencilerine daha kolay ulaştırma çabası içindedirler. Bu çabalara paralel olarak, öğrencilerin özellikleri daha nitelikli hale gelmektedir. Böylece, belli bir dönem sonra öğrenciler bilgi edinebilmek için bilgisayar yada internet okur yazarı olacaktır. Bu gelişim de, öğrenme faaliyetlerinin kalitesini yükseltecektir. Gelecek yıllarda, öğrenciler: Bilgiyi, Aristo'nun zamanından beri kullanılan klasik yöntem olan sınıflarda değil, gelişen yeni teknolojileri kullanarak, evlerinden ve hatta tatil yerlerinden bile öğrenebileceklerdir. Diğer bir ifade ile, eğitimde teknoloji kullanımı zorunlu ve sürekli bir hale gelecektir.

21. yüzyıla girdiğimiz şu yıllarda her toplum hemen hemen bütün alanlarda köklü değişiklikler yapmaktadır. Teknolojideki hızlı değişim eğitim alanında da bazı reformlar yapmamıza olanak sağlamaktadır. Teknolojiyi takip etme çabalarımız sonucunda da eğitim sistemimizde bazı değişiklikler yapılmaktadır. Eğitimi daha verimli bir hale getirmek, yaygınlaştırmak bireyselleştirme çabalarımız sonucunda da ortaya çıkan bir değişimde BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM olmuştur.

Günümüz teknolojisinin ilerlemesinde ve eğitime verilen önemin artmasıyla, eğitim sorunlarının çözümünde teknolojiden faydalanmak kaçınılmaz olmuştur. Bu teknolojilerden biri de bilgisayardır. Bilgisayarı eğitim sistemimize sokmak da en tabii gerçekçiliktir.

Kuşkusuz bilim ve teknolojinin bu noktalara ulaşması eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bir sonucudur. Eğitim yoluyla bireyler tarafından her türlü bilgi, beceri, davranış ve tutumlar nesilden nesillere aktarılmıştır. Dolayısıyla dünden bugüne her zaman tartışılan ve insan yaşamında her zaman büyük bir öneme sahip olan eğitim, günümüzde bilgisayarlarında günlük yaşamın vazgeçilmez öğeleri olarak yerini almasıyla farklı bir boyut kazanmıştır. Bilgisayarın kullanıldığı ortam neredeyse çağdışı olarak nitelendirilmektedir. Çalışma hızı, kullanım kolaylığı,

bellek gücü, internet ile bilgi kaynaklarına kolayca ulaşabilmesi, görüntünün ve sesin aynı anda olması, yazılım sektörünün gelişmesiyle kullanılan kaynakların gittikçe çoğalması ve çeşitlenmesi gibi olumlu yönleri bilgisayarın günümüzdeki yerini almasını sağlamıştır.

Bilgisayarın birey ve toplum yaşamında giderek yaygınlaşması, yarının dünyasının bugünkünden daha değişik, karmaşık ve ileri düzeyde olacağı izlenimini vermektedir. İnsanların bu yenedünya ya uyum sağlayabilmeleri ise, onların bilgisayarı tanıma ve kullanma becerilerine sahip olmalarını gerektirmektedir. Bilgisayarla tanışmak ya da bilgisayar eğitimine başlamak için okul öncesi yıllar uygun dönem olarak değerlendirilebilir.

Okul öncesi eğitim programlarında kavramlar geleneksel yapılandırılmış, bilgisayar destekli eğitim gibi birçok yöntemle kazandırılmaktadır. Bu sebeple yapılan çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5–6 yaş çocuklarına satranç öğrenimini kazandırmada bilgisayar destekli ve geleneksel eğitim yöntemlerinden hangisinin daha etkili olduğunu incelemek ve satranç öğretiminde öğretmenlere yol göstermek, bilgisayar destekli eğitim hakkında bilgi vermek amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Okul öncesi eğitim programlarında satranç öğretimi geleneksel, yapılandırılmış, bilgisayar destekli öğretim gibi birçok yöntemle kazandırılmaktadır. Okul öncesi dönemde kullanılan öğretim yöntemi, verilen eğitimin niteliği, çocuğun yaşı ve cinsiyeti çocuğun satranç öğrenimini kazanmasını etkilediği düşünülmektedir. Bu sebeple yapılan çalışmada farklı yaş grubundaki çocukların deney grubu ve kontrol grubu olarak ayrılması hedeflenmiştir. Daha sonra çocuklara basitten karmaşığa satranç öğretiminin bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemleri ile belli bir eğitim süreci içinde aynı eğitimci tarafından verilmesi planlanmıştır.

Bu araştırmada çocuklara verilen eğitimin bitiminde bir test uygulanarak okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5- 6 yaş çocuklarına satranç öğretiminin kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek amaçlanmıştır.

21. yüzyıla girdiğimiz şu yıllarda her toplum hemen hemen bütün alanlarda köklü değişiklikler yapmaktadır. Teknolojideki hızlı değişim, eğitim alanında da bazı reformlar yapmamıza olanak sağlamaktadır. Teknolojiyi takip etme çabalarımız sonucunda da eğitim sistemimizde bazı değişiklikler yapmak zorunda kalmaktayız. Eğitimi daha verimli hale getirmek, yaygınlaştırmak bireyselleştirme çabalarımız sonucunda da ortaya çıkan bir değişimde bilgisayar destekli eğitim olmuştur. Son yıllarda literatür araştırmalarda belirtildiğine göre bilgisayar destekli öğrenimin geleneksel öğretimden çok daha etkili olduğu görülmektedir. Bilgisayar destekli eğitimin en fazla etkili olduğu dönem ise okul öncesi dönemdir. Bilgisayar deneyimleri ile çocuklar, hatırlama, sınıflandırma ve genelleştirme gibi çeşitli düşünce süreçlerini sürekli bir periyot şeklinde kazanırlar.

Bugün popüler basın ve mesleki dergilerde küçük çocukların bilgisayarlarla neler başarabildiklerini anlatan yazılara sık sık rastlanmaktadır. Bilgisayarın eğitimde kullanımı da hızla yaygınlaşmaktadır.

Bununla birlikte bazı eğitimciler tahtalar, masalar, mum boyalardan, bilgisayarla eğitime geçmeye çekinmektedirler. Oysa ki bilgisayar 21. yüzyılda prestij ve modanın dışında bir zorunluluk haline gelmiştir. Eğitim sisteminin de buna

uygun hale getirilmesi ve bilgisayar destekli öğretimin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

1.1.Problem Cümlesi

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5–6 yaş çocuklarının satranç öğretimi kazanmalarında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemleri arasında fark var mıdır?

1.1.1. Alt Problemler

- Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun ön ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- Bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunun ön ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubuyla, bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının satranç eğitimi kazanmalarında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemleri arasında yaş farkı önemli midir?

1.2. Hipotezler

- Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5- 6 yaş çocuklarının satranç eğitimi kazanmalarında bilgisayar destekli eğitim yöntemi daha etkilidir.

- Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5- 6 yaş çocuklarının satranç eğitimi kazanmalarında kullanılan yöntemlerin etkinliği yaşa bağlı olarak değişmektedir.

1.3. Araştırmanın Sayıtlıları

- Araştırmada kullanılan veri toplama aracının istenilen bilgiyi elde etmede geçerli olduğu varsayılmıştır.

- Araştırma için seçilen grup evreni temsil etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Mersin ilinin Erdemli ilçesinde bulunan bir okul öncesi eğitim kurumu ile sınırlandırılmıştır.

- Araştırma okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5–6 yaş grubu kız ve erkek çocuklarla sınırlandırılmıştır.

- Araştırma bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemleri ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma satranç öğrenimi ile sınırlandırılmıştır.

1.5. TEMEL KAVRAMLARA İLİŞKİN TANIMLAR

1.5.1. Satranç

Satranç Tahtası olarak nitelendirilen kare biçiminde bir alan üzerinde iki rakip arasında satranç taşlarının sıraya göre hareket ettirilmesiyle oynanan bir oyundur. Her iki tarafın da amacı, rakip şahı mat etmektir. Mat olan taraf oyunu kaybeder. Her iki taraf için de mat mümkün değilse oyun berabere biter (Palavan, 2002).

1.5.2. Eğitim Teknolojisi ve Bilgisayar

Genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için ilgili bilgi ve becerilerin işe koşulmasıyla öğrenme veya eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapılandırılmasıdır. Öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işidir (<http://w3.gazi.edu.tr>).

Verilen verileri sayısal olarak, belirlenen bir programa göre işleyen, istendiğinde saklayabilen (depolayan), istenildiği zamanda geriye verebilen elektronik bir alettir. Bilgisayar bir elektronik aygıttır (Bekman, 1990).

1.5.3. Bilgisayar Destekli Eğitim

Uygun bir bilgisayar donanımı aracılığı ile bir ders yazılımının tek veya çok öğrencili ortamda öğretmen yardımı olsun ya da olmasın izlenmesiyle yürütülen eğitim yöntemidir (<http://okulweb.meb.gov.tr>).

1.5.4. Geleneksel Öğretim

Yönteminde amaç bir kişiye belli bilgilerin aktarılmasıdır. Bu ortamda öğretmen temeldir, öğrenci ise pasif bir roledir (Demir, 2007).

1.6. ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ

Bu araştırmayla toplanacak verilerin:

- Okul öncesi eğitim çağındaki çocukların satranç öğretiminde hangi yöntemin daha etkili olduğunun bilinmesinin, çocuğun gelişimine katkı sağlayacağı,
- Okul öncesi eğitim alanlarında çocuğun eğitsel performansında kullanılan eğitim yöntemlerinin etkisinin bilinmesinin önemli olduğu,

- Bu alanda yapılmış çalışmalara katkı sağlayacağı, bundan sonra yapılacak çalışmaları kaynak oluşturacağı,
- Okul ncesi eğitim programlarında satranç öğrenimini kazandırmada öğretmenlere yol göstereceği ve bilgisayar destekli ğretim konusunda bilgi vereceği düşüncesidir.

İKİNCİ BÖLÜM II. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

2.1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİME GENEL BİR BAKIŞ

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan ilköğretime başlayıncaya kadar olan dönemdeki tüm yaşantıları olarak tanımlanabilir. Buna çocuğun istenerek dünyaya gelmesi ve annenin mutlu, sağlıklı bir hamilelik geçirmesini de eklemek gerekir (Zembat, 2001).

2.1.1.Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

İnsan için yaşam, geniş anlamda bir eğitim sürecidir ve bu süreç içinde çevresindeki diğer insanlarla sürekli bir etkileşim içinde bulunan insanın gelişmesi, doğuştan getirdiği yetenekleri en üst düzeye çıkarabilmesi için geçireceği uygun yaşantılara ihtiyacı vardır. İnsanoğlunun binlerce yıldır süren gelişme ve ilerleme isteği, onu sürekli olarak yeni şeyler aramaya, kendisini geliştirmesine yöneltmiştir. Son yüzyıllarda insanların kendi kendilerini tanıma çabaları, çocukların gelişim özellikleri, davranışları, duygu ve düşünceleriyle yetişkinlerden farklı olduğunu anlamalarını sağlamıştır (Tuğrul, 1992).

İnsanoğlunun yaşamı gözden geçirildiğinde bazı dönemlerin psikolojik ve fizyolojik özellikler açısından kritik dönemler olarak kabul edilmesi gerektiği bilinmektedir. Bu bağlamda sıfır-altı yaşlar arasını kapsayan okul öncesi dönem, çocukların bedensel, bilişsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu; kişiliğin oluşup şekillendiği, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılıp geliştirildiği bir süreç olup, sonraki yıllara olan etkisi nedeniyle yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. Bu dönemde çocuğun geçirdiği yaşantılar, ona sağlanacak deneyimlerle elde edilecek bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki öğrenim yaşamının yanı sıra, sosyal ve duygusal yaşamını da biçimlendirecek etkidir (Arı, 2005).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu yönetmeliklerde okul öncesi eğitimi, 0 – 6 yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkânlarını sağlayan; onların beden, zihin, duygu ve sosyal yönden gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bilinçli ve sistemli bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır.

Bir başka tanımda okul öncesi eğitim, çocukların doğumdan zorunlu eğitim dönemine kadar, gelişim düzeyleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak, sağlıklı bir biçimde gelişimlerinin sağlandığı, olumlu kişilik temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, onların kendine güven duymalarının sağlandığı, eğitimcilerin ve ailelerin etkin olduğu sistemli bir eğitimidir (Zembat, 1999).

Geleceğin yetişkinleri olacak çocukların erken yaşlarda eğitilmesinin gerekliliği artık tüm dünyada kabul edilmiş önemli gerçeklerden biridir. Bugüne kadar yapılan araştırmaların genel sonuçları göstermiştir ki, iyi bir okul öncesi yaşantısı çocuğun gelişimine olumlu katkıda bulunacaktır. İşte bu önemli ihtiyacı karşılamak için kurulan okul öncesi eğitim kurumları belirli bir program çerçevesinde 0 – 6 yaşlar arasındaki çocukların zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini en iyi şekilde tamamlamaya ve çocukların evden ilkokula yumuşak bir geçiş yapmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal – duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Aral, 2000).

Anayasamızda Okul Öncesi Eğitim şu şekilde tanımlanmıştır:

“Madde 19”- Okul öncesi eğitimi, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim isteğe bağlıdır.

“Madde 20” - Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına temel ilkelerine uygun olarak,

- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak.

- Onları ilköğretime hazırlamak,

- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak.

- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (Aral, 2000).

Mialeret'e (1975) göre, 'okul öncesi eğitimi' deyimini oldukça yenidir. Ona göre, 'okul öncesi eğitimi' deyimini anlamı çok açık olan bir deyimdir. Yani 'okul öncesi 'okuldan önce gelen' anlamı taşımakta, 'okul çağı' deyimini ise birçok ülkede olduğu gibi, altı yaşında başlayan 'zorunlu okul zamanı' anlamına gelmektedir. 'Okul öncesi dönemi' deyiminin anlamı artık, çocuğun doğumundan ilköğretime girişine, aşağı yukarı altı yaşa kadar olan yaşam süresini içine almaktadır.

2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amacı

Okul öncesi eğitimin amacı, bilinçli olarak belli bir program çerçevesinde çocuğun kişiliğini zedeleyecek davranışlardan uzaklaştırmak, yaşadığı toplum yapısında alacağı yeri ve yükleneceği sorumlulukları öğretmek, kendisi ve çevresi ile barışık, mutlu, kendi yeteneklerinin farkına varan, üretici, öz güvenini kazanmış bireyler yetiştirmektir. Okul öncesi dönemde, çocuğun tüm gelişim alanlarında desteklenmesi bu dönemde yapılan eğitimin temel amacıdır. Bu çerçevede bakıldığında okul öncesi eğitimin genel amaçları çocukta;

- Bireysel Gelişimi Desteklemek: Dilin kullanımını cesaretlendirmek, öğrenmeyi öğrenmede yardımcı olmak, merak uyandırmak ve yetenekleri kullanmak,
- Sosyal ve Duygusal Gelişimi Desteklemek: Çocuğa ilişkilerini oluşturmada, sorumluluk almada, kendine güven duymada, kendini kontrol etmede ve başkalarını dikkate almada yardımcı olmak,
- Estetik Gelişimi Desteklemek: Müzikte ve sanatta çeşitli materyaller ile deneyimlerde bulunmak için fırsatlar sağlamak, güzelliği takdir etmek, kendi ile ilgili farkındalığını geliştirmek ve yaratıcılığı teşvik etmek.
- Fiziksel Gelişimi Desteklemek: Düzenli sağlık kontrolü, kişisel bakım eğitimi, dengeli beslenme, uyku ve oyun alanı ile temiz hava sağlayarak çocuğun bedenini etkili olarak kullanmasında yardımcı olmak,
- Evden Okula Uyumlu Geçişi Sağlamak: Evde ve okulda çocuğun gelişimi için ortak destekleyici koşullar yaratmaktır. Kurumsal eğitimde çocuğun bütünsel gelişiminin desteklenmesi, onun kendi kendine yetebilen, bağımsızlığını kazanmış, çevresindeki bireylerle olumlu ilişkiler içinde olabilmesi için amaçlar yönündeki uygulamalar önemlidir (Zembat, 2001).
- Dürüst ve sözüne güvenilir olmayı öğretmek.

- Herhangi bir durumda kendini savunma, düşüncesini açıklama, görüş ve duygularını dile getirebilme olanaklarını kazandırmak.

- Bedeni, üstünü ve çevresini temiz tutma alışkanlığı vermek.
- Tutumlu olmanın yollarını öğretmek (Demiral, 1989).

Okul öncesi eğitimin evrensel amaçları olarak kabul edilebilecek görüşler, ünlü eğitimci Mialaret tarafından üç grupta toplanmıştır:

Toplumsal Amaçlar:

- Çalışan kadınların çocuklarına bakmak,
- Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak, Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine katkıda bulunmak.

Eğitici Amaçlar:

- Çocuğun duyularını eğitmek,
- Çocuğun çevreye olan duyarlılığını arttırmak.

Gelişimsel Amaçlar:

Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek (Aral, 2000).

Okul öncesi eğitiminin temel amacı; çocuğun ilköğretime başlamadan önce, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal bir bütün olarak gelişmesi için uygun bir ortamda uygun bir eğitimin verilmesi olmaktadır. Aile, sosyal ve kültürel durumu yeterli olsa bile, yalnız başına, çocuğun okul öncesi eğitimi gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalabilir. Anne babanın çocuklarına gösterdiği ilgi, çocuğun temel gereksinimlerini tümüyle karşılamayabilir. Gelişmenin çok hızlı olduğu bu dönemde, okul öncesi kurumlar; yaşlarına ve düzeylerine uygun bazı yaşantılar, deneyimler kazandırmak yoluyla çocukların gelişmesine yardımcı olabilmektedir. Öyleyse okul öncesi eğitim kurumları, ana babanın çocuğa verdiklerini geliştirebileceği gibi, onların yetersizliklerinin ve hatalı davranışlarının etkilerini de ortadan kaldırabilir, hiç değilse, azaltabilir. Uygun koşullar altında bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişime yardımcı olan okul öncesi eğitim kurumlarının bir amacı da çocuklarda iyi alışkanlıklar geliştirmektir. Ayrıca çocukların ilköğretime uyum sağlamalarına da yardımcı olmaktadır (Başal, 2005).

Günümüzde 3 – 6 yaş arası çocukların oyun gereksinimini en iyi karşılayan ortam okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Kent yaşamının sıkışık düzeni, oyun alanlarının azlığı ve çalışan anne sayısının giderek artması bu kurumların önemini arttırmıştır.

İyi bir okul öncesi eğitim kurumu, çocuğa en uygun oyun ortamını sağlayan yer olarak düşünülmelidir.

Çocuk burada, evde pek bulamadığı bir olanağı bulmaktadır: ikili, üçlü ve toplu oyunlara yönelmekte, yaşlılarıyla ilişkiye girmekte, işbirliği yapma alışkanlığı kazanmaktadır. Paylaşmayı, kendi hakkını korurken, başkalarının hakkını da gözetmeyi öğrenmektedir. Kendini savunma ve uzlaşma zorunluluğunu görmektedir. Kısaca kendi bencilliğinden sıyrılmaktadır (Yılmaz,1999).

2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri

Okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi ve nitelikli bir eğitimin yapılabilmesi için belli ilkelerin dikkate alınması söz konusudur.

Erken çocukluk eğitimi konusunda çeşitli düşünürlerin eğitimle ilgili görüşleri ele alınarak baktığımızda, okul öncesi eğitimin ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Okul öncesi dönem, insan hayatının diğer dönemlerinin temelini oluşturan bir dönemdir. Her yaşta insanın kendi yanlış ve doğrularını bizzat yaşayarak öğrenmesi son derece önemlidir. Bu nedenle okul öncesi dönemde en uygun yaşantıların geçirilmesi büyük önem kazanmaktadır.

- Çocuklar farklı yollardan ve farklı oranlarda gelişirler (duygusal, bilişsel, ahlaksal, sosyal, fiziksel ve manevi) önemli olan eğitimin her alanı kapsamasıdır: İnsanlar öğrenme hızı önünden farklılık gösterirler, kimileri hızlı, kimileri yavaş öğrenirler.

- Küçük çocuklar yaşadıkları ve etraflarında olan her şeyden öğrenirler: Küçük çocuklar yaşadıkları ve etraflarında olan her şeyden öğrenirler ancak öğrendiklerini farklı konular ya da disiplinlere göre ayırt etmeleri mümkün değildir.

- Çocuklar, sözel olarak verilen eğitimden ise aktif katıldıklarında daha iyi öğrenirler: Herhangi bir sözlü açıklama yoluyla öğrenilmesi oldukça yüksek düzeyde ve güç bir beceridir. Öğrenme biçimleri teorisi insanların, tercih ettikleri farklı

öğrenme tarzlarından söz etmektedir. Bazıları işiterek, dokunarak, hissederek ve elleyerek öğrenirler.

- Çocuklar aktif olarak katıldıklarında ve ilgi duyduklarında daha iyi öğrenirler: Motivasyon öğrenmenin ön şartlarından biridir. Ailelerin ve öğretmenin ilk görevi çocukta ilgi uyandırmak yani öğrenmeye istekli kılmaktır.

- Çocukların nitelikli ve kapsamlı çalışmalar yapabilmeleri için zamana ve mekâna ihtiyaçları vardır: Çocuğun rahat hareket edebileceği, çeşitli deneyimlerde bulunabileceği, meraklarını giderebileceği, zengin bir uyararı içeren mekâna ve çalışmalarını tamamlamaları, sonuçlarını değerlendirebilmeleri için zamana ihtiyaçları vardır.

- Öğretmenin başlangıç noktası çocukların yapamadıkları değil, yapabildikleri olmalıdır: Bunun için iki neden vardır. Birincisi, öğrenme sırasında kazandıkları güvenin önemi. İkincisi ise 'Readiness' hazırlık kavramı ile ilgilidir. Çocuklar yürümeyi ve konuşmayı buna hazır oldukları zaman öğrenirler. Bu nedenle çocukları hazır olmadan zorlamak yanlıştır.

- Oyun ve karşılıklı konuşma, çocuklar için kendileri, başkaları ve çevrelerindeki dünya hakkında bilgi sahibi olabilecekleri en temel yöntemidir: Oyun çocuğun işidir. Soru sorma sağlıklı gelişmenin en iyi göstergesidir. Çocuklar oynama ve konuşma konusunda cesaretlendirilmezler ise erken yaştaki öğrenmeleri engellenemese bile geciktirilebilir.

- Kendi kendilerine düşünme konusunda desteklenen çocuklar daha çok bağımsız hareket ederler: Bebekler yardımla ya da yardımsız olarak öğrenirler, ancak cesaretlendirilir ve desteklenirler ise çok daha iyi öğrenirler. Bu nedenle eğitimin amacı genç insanları, olgun, bağımsız ve otonom öğrenmeye hazırlamaktır.

- Yetişkinlerle ve diğer çocuklarla kurduğu ilişkiler çocukların gelişimlerinin odak noktasını oluşturur: Çocuğun ilişkide bulunduğu kişi sayısının artması oranında daha iyi ve zengin uyarılarla karşılaşacak ve böylece öğrenme olanakları artacaktır (Zembar, 2001).

Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye'de okul öncesi eğitimin amaçlarını aşağıdaki gibi açıklamıştır:

- Çocukların beden, hareket, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden yeteneklerine göre gelişmelerini sağlayacak eğitim ortamı hazırlanmalıdır.

- Eğitim faaliyetleri düzenlenirken çocukların yaşları, ilgi ve ihtiyaçları ile okulun ve çevrenin imkânları göz önünde bulundurulmalıdır.

- Eğitim ve öğretim planlı – programlı olmalıdır. Program konularının ele alınışı ve işlenişi çocuklarda yaratıcılığın gelişmesini ve yaparak - yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı nitelikte uygulanmalıdır.

- Çocukların arkadaşları ile birlikte uyumlu ve iyi ilişkiler kurmalarını, onların, sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olmalıdır.

- Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.

- Çocuklarda Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisi ile ilgili duygular uyandırmalı ve manevi değerlere bağlılıkları sağlanmalıdır.

- Eğitimde doğacak fırsatlardan yararlanılmalı, kazandırılacak değerlerin çocukların kendi tecrübelerine dayandırılmasına önem verilmelidir.

- Çocuklara eşit davranmalı ancak ferdi farklılıklar da göz önünde bulundurulmalıdır.

- Çocuklara toplumun sosyal ve kültürel değerlerini benimsetmeli ve bunları geliştirmelidir.

- Eğitim faaliyetleri yürütülürken çocukların kişiliklerini zedeleyici, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir. Eğitim sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülmelidir.

- Eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi yapılarak belirlenen amaçların ne kadarına ulaşıldığı tespit edilmeli, faaliyetler buna göre yürütülmelidir.

- Eğitim okul – aile işbirliği içinde verilmelidir (Zembat, 2001).

Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler aşağıda verilmiştir:

- Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.

- Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkânları dikkate alınır.

- Çocukların; beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları da sağlanır.

- Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, işbirliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.

- Eğitim, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocuklara eşit davranılır ve bireysel özellikler göz önünde bulundurulur. Çocukların özgüvenlerini kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz ve kısıtlamalara yer verilmez.

- Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde beklenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Planlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır.

- Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.

- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı hazırlanması için çaba gösterilir.

- Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.

- Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır.

- Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir (Başal, 2005).

Hangi yaş grubunda olursa olsun iyi bir eğitimde temel ilke tutarlı davranışlara sahip yetişkinlerden oluşmuş bir aile ortamıdır. Ailenin hem genetik faktörler, hem de sağladığı duygusal ve sosyal imkânları, okul öncesi eğitimin önemli bir ilkesine de işaret eder, bu da okul öncesi dönemin insan yaşamının temelini oluşturması ilkesidir. Bu dönemdeki yaşantıların izleri yaşamın diğer dönemlerine az ya da çok mutlaka etki yaparlar. Okul öncesi çocuğun yaşamında temel ihtiyaçlar öncelikleri de belirler. Yaşamın ilk aylarında bu ihtiyaçlar içinde en önemlileri beslenme, temizlik ve uyku gibi temel yaşamsal ihtiyaçlardır. Çocuğun bu temel ihtiyaçlarının karşılanması sırasındaki yetişkin tavrı onun dünyaya bakışını, insanlara karşı güven ya da güvensizliğinin de temelini oluşturur. Bunlara gelişmeyle birlikte artan, hareket – yetişkin desteği, diğer çocuklarla birlikte olma, oyun ile özgürlük ihtiyaçları eklenebilir. Bu ihtiyaçların karşılanması çocuğa verilecek eğitimde temel ilkelerden biridir. Okul öncesi eğitimle ilgili bu genel ilkelerin

dışında birçok uzmanın ortak olarak kabul ettiği ilkeler veya altın kurallardan da söz edilebilir. Bu ilkeler bir bakıma nasıl bir çocuk yetiştirmek istediğimiz veya başka bir şekilde söylersek çağın ihtiyacı olan insan tiplemesinin de belirleyicisi olarak nitelenebilir. Çağın ihtiyacı olan insan tipi dediğimizde bir insanın bireyselliğini göz ardı ederek tek tip bir insandan söz etmiyoruz. Ama kabul edilebilir toplumsal davranışların kazandırabilmesi, yönünden bazı ortak özelliklerinin belirlenmesinin gerekliliği de gözden uzak tutulmamalıdır. Ancak bu yapılırken çocuğun bireysel özellikleri ile gelişimine ait özelliklerin olduğu özel dönemleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Çağdaş bir okul öncesi eğitimi için öngörülen diğer temel ilkeler kısaca şöyle özetlenebilir:

- Eğitim çocuğun bütünlüğünü gözetmeli; çocuğun bütünlüğü önemlidir. Ona verilecek eğitimde sağlık, fiziksel ve zihinsel gelişme kadar duygularının, düşüncelerinin ve manevi yönünün gelişmesine de özen göstermek gerekir.

- Aktif katılım ve ilgi; Okul öncesi çocuğun en belirgin özelliklerinden biri meraklı ve aktif bir araştırmacı olmasıdır. O, izleyen biri olmaktan çok, olayların içinde olmaktan ve nesnelere ellemeden hoşlanır. Onun bu özelliği okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden biri olan aktif katılımın gerekçesini oluşturur. Çocuğun doğal merak duygusunu geliştirebilmek, ondaki yaratıcılığı desteklemek açısından böyle bir tavır son derece önemlidir.

- Yeteneklerin desteklenmesi; Yetenek insanlar arasında farklı şekilde dağılmıştır. Her çocuk, kendi özelliklerine uygun olarak anne baba, diğer yetişkinler tarafından hazırlanacak ilgi ve yeteneklerine uygun çevre koşulları ile kendi hızına uygun olarak desteklenmelidir.

- Her şeyden öğrenme ve öğrenmeler arasında ilişki kurma; Farklı yaşantılar arasında ilişki kurmayı becerebilmek bir yönü ile zihinsel olgunlaşmaya, bir yönü ile de verilecek eğitime bağlıdır. Bu dönemde çocuğa sağlanabilecek zengin yaşantılar, dil ve davranış örnekleri onun gelişmesini olumlu yönde etkiler. Çocukla paylaşılan konuları birbiri ile olan ilişkilerini vurgulayarak vermek ise öğrenmeyi daha anlamlı hale getirir.

- Duyular yolu ile öğrenme; Sözlü açıklamalar ve dil yolu ile verilecek dersler okul öncesi çocuk için oldukça somut sayılabilir. Okul öncesi çağdaki

çocuklar görerek, elleyerek, tadarak kısaca bütün duyularıyla öğrenirler. Bu nedenle sözlü olarak verilen talimat ve açıklamalar yerine, duyularını kullanabileceği bir öğrenme yaklaşımını benimsemek ailede ve okulda son derece önemlidir.

- Oyun ve iyi düzenlenmiş bir ortam; Okul öncesi eğitimin bir başka temel ilkesidir. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için hem eğlence hem de iş diye nitelenebilecek ciddi bir uğraştır. Oyunda hareket edebilen, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen çocuk sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişebilir. Bu nedenle çocuğun oyun için desteklenmesi, uygun ve güvenli ortamının sağlanması son derece önemlidir. Ev ve okulun bu konuda yapacağı işbirliği çocuğun eğitiminde sürekliliği sağlayarak yeterli desteği verecektir.

- Yaşlılarla ve yetişkinlerle etkileşim; Çocuğun gelişimi bir yandan onun kalıtsal potansiyeline bağlı büyüme hızı ile bir yandan da yaşlıları ve yetişkinlerle kuracağı sağlıklı iletişime bağlıdır. İlk üç yaşta çocukla yetişkin arasındaki çok büyük önemi olan birebir ilişkiye, üç yaşından sonra kendi yaşlılarıyla olumlu ilişkileri ekleyen çocuklar hem çevresindeki insanlara hem de kendilerine karşı olumlu bir tutum içinde güven duygusunu geliştirebilirler (Oktay, 1999).

2.1.4. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

“Doğumu izleyen ilk 6 yılın insanın hayatındaki en önemli dönemlerden biri olduğu ve bu dönemdeki bakım ve eğitimin insanın, gelecekte nasıl bir insan olacağını önemli oranda belirlediği fikri, günümüzde uzmanların büyük bir çoğunlukta kabul ettikleri bir görüş haline gelmiştir. Bu nedenle çocuğun bu ilk yıllarda beslenmesi ve bakımı kadar, sevgi görmesi ne kadar önemli ise, uygun çevre koşulları içinde yaşaması ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilecek şekilde eğitilmesi de o derece önemlidir” (Oktay, Zembat ve diğ., 1994).

Çocuk, dünyaya gerekli tüm bilgi ve becerilerle gelmez. Zihinsel, bedensel, duygusal sosyal gelişme ve olgunlaşma sürecinde, çocuğa yeni deneyimler edineceği öğrenme olanakları sağlamak, çocuğun gelecekteki başarısı için önemlidir (Ünal, 2000).

Buna göre okul öncesi eğitimin önem kazanmasının sebepleri aşağıdaki gibidir:

- İlk yaşlardaki öğrenmenin çocuğun gelişimindeki önemi ve bu önemin sosyal ve duygusal gelişimde olduğu gibi zihinsel gelişimde de geçerli olduğunun anlaşılması,

- Çevresel koşullardan etkilenen çocuklara okul öncesi eğitimin yaptığı eğitsel katkı çocukların bu yıllarda esnek ve öğrenmeye açık olduğunun anlaşılması,

- Sosyal değişme şehirleşme ve kadının üretime katkısının artışı sonucu ortaya çıkan yeni koşullar (Aile yapısının çekirdek aileyi dönüşmesi), okul öncesi eğitimi gündeme getiren ve ona önem kazandıran başlıca nedenlerdir (Bekman, 1990).

Okul Öncesi Eğitime önem kazandıran sebepler şunlardır:

- Ailelerin büyük çoğunluğu çocuklarının gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarını bilecek kültür düzeyine sahip değildir. Genellikle çocukların kendilerinde gördükleri yöntemlerle eğitmeye çalışmaktadırlar. Çağa uymayan geleneksel yöntemler yetersiz kalmakta ve ana- babalar nasıl davranacaklarını bilemez hale gelmektedirler. Okul öncesi çağı çocuklarının eğitiminde ortaya çıkabilecek aksaklıkları bir ölçüde de olsa giderebileceği düşünölen okul öncesi eğitim kurumlarının nitelik ve nicelik yönünden yetersiz oluşu çocukların eğitimini daha güçleştirmektedir. Esasen çocuklar, şartları çok iyi olan kurumlara gitseler bile, zamanlarının büyük bir bölümünü birlikte geçirdikleri aile bireylerinin yaptıkları eğitim hataları ve tutarsızlıklar, onları olumsuz etkilemektedir. Eğer bir de aileler sosyo-ekonomik yönden sınırlı imkânlarla sahiplerse, durum daha da zorlaşmakta ve çocuklar yoğun problemler içinde kalmaktadırlar.

- Özellikle şehirlerin alt yapıdan yoksun kenar semtlerinde, sanayi bölgelerinde, tarım işçilerinin yoğun olduğu kesimlerdeki çocukları bu grup içinde saymak mümkündür.

Şartları daha iyi çevrelerde yaşayan çocuklarla, bu çocukların arasında büyük bir dengesizlik söz konusudur. Bu çocuklar hayata şanssız başlamakta ve bu şanssızlık, eşitsizlik onları bütün hayatları boyunca etkilemektedir.

- Kimi zaman bazı aileler, çocuklarının bakımına çözüm olarak; aile büyüklerine, bakıcı kadınlara, komşulara ya da diğer kardeşlere bırakma gibi

tedbirler alırlar, bu da çocuk üzerinde ileride düzeltilmesi mümkün olmayan olumsuz etkiler bırakmaktadır.

- Önemli bir faktör de çocuğu aşırı bağımlı hale getiren, yaratıcılığını engelleyen, çağdaş eğitim ilkelerine aykırı bazı geleneksel ana-baba tutumlarıdır (Demiral, 1989).

- Ana-babaların aşırı otoriter davranmaları ve çocuklara söz hakkı vermemeleri,

- Çocuklardan bir yetişkin gibi davranmalarını beklemeleri,

- Bazı bölgelerde ana-babaların çocuklarına ilgi ve sevgi göstermelerinin ayıp sayılması,

- Çocukların sağlıklarını ve eğitimlerini olumsuz yönde etkileyen tavır ve alışkanlıklara sahip olmaları.

- Annenin aşırı düzen ve temizlik tutkusunun çocuğun faaliyetlerini engellemesi vb.

Bunun yanı sıra çocuk üzerinde olumlu etkileri olan bazı geleneksel tutumların yerini, yanlış tutumlara bıraktığı görülmektedir;

- Çocukla ilgilenme yerine başka faaliyetleri tercih etme ve çocuğun sorumluluğunu başkalarına bırakma eğiliminin artması.

- Annelerin çocuklara süt vermek istememeleri,

- Çocuklara önem verildiğini hissettiren bazı törelerin unutulması ve göz ardı edilmesi vb.

- Ülkemizin bazı bölgelerinde çocukların büyük bir kısmının ilköğretime, Türkçe'yi öğrenmeden ya da çok yetersiz öğrenmiş olarak başladıkları bilinmektedir. Ana-babalar nasıl olsa okulda öğrenir diye bu önemli konuyu ihmal etmekte, bazen de öğrenmesini istememektedir. Her iki halde de bu durum çocukların okula uyumlarını ve okul başarılarını olumsuz yönde etkilemekte ve okulda zamanlarının büyük bir kısmını dil eğitimine ayırmalarına yol açarak, diğer bilgilerden yararlanmalarını engellemektedir.

Bütün bu faktörler nedeniyle çocukların gelişimleri ve eğitimleri için çok önemli olan okul öncesi çağın eğitimi, ülkemizde daha önemli hale gelmektedir. Bu çağdaki çocukların eğitimini sadece onları kurumlara alarak sağlamak da yeterli

değildir. Öncelikle ana-baba ve çocukla ilgili diğer yetişkinlerin ve ana-baba adaylarının eğitilmesine ihtiyaç vardır.

Ancak yetişkinler bilinçlendirilip çocukların eğitimi konusunda duyarlı hale getirilirse varılmak istenen hedeflere kolayca ulaşmak mümkün olabilir (Demiral, 1989).

Okul öncesi öğretmeninin öncelikle sahip olması gereken özellikler şöyle sıralanabilir;

- Çocuk gelişimi ve eğitimi, beslenmesi ve sağlığı konularında bilgi sahibi olmak,
- Müzik, resim, drama, oyun gibi konularda bilgili ve birçok eğitim materyallerini temin edebilecek beceriye sahip olmak,
- Okul öncesi eğitim programları konusunda bilgili olmak,
- İyi bir mizah duygusuna sahip olmak,
- Çocukça davranışlardan sıkılmamak,
- Sabırlı olmak,
- Sorumluluk sahibi olmak,
- Çocukta küçük de olsa ilerlemeyi görebilmek,
- Yaratıcı olmak,
- Yeniliklere uyum sağlayabilmek,
- Türkçeyi iyi ve güzel konuşmak,
- Geniş bir edebiyat ve fen bilgisine sahip olmak,
- Hoşgörülü ve esnek olmak,
- Dış görünüşüne dikkat etmek (temiz, düzenli ve rahat giyimli olmak),
- Meslektaşları ve ailelerle işbirliği yapabilmek,
- Güvenilir olmak,
- Doğru ve çabuk karar verebilmek,
- İyi bir meslek ahlakına sahip olmak,
- İyi bir rehber olmak,
- Sağlıklı, canlı, hareketli, neşeli olmak (Oktay, 1999).

Okul Öncesi Eğitimde Etkili Öğretmen Özellikleri Etkili öğretmenin özellikleri ile ilgili sınıflamalar

- Bilişsel Yetenekler: Zekâ, konu alanı bilgisi yanında öğretmenin gelişim, güdü, öğrenme, vb. süreçlerle ilgili bilgisini kapsar.

- Kişilik Özellikleri: Birçok araştırmada, öğrenciye yakınlık gösteren, öğrenciyi destekleyen, onlara değer veren, düzenliliği seven öğretmenlerin öğrencilerin güdüsü ve başarısı üzerinde olumlu etkileri olduğu, öğrencileri cezalandıran öğretmenlerin sınıflarında, öğrencilerin dikkatini toplamakta güçlük çektikleri ve kendilerine haksızlık yapıldığını düşündükleri ortaya çıkarılmıştır.

- Öğrenme Stili: Öğretmenlerin öğretme sırasında uyguladıkları yöntem, teknik; sınıf içinde gösterdikleri pekiştirme, öğrencileri derse katma, dönüt – düzeltme, konuyu sunma, açıklama yapma, soru sorma, öğrencilere söz verme vb. davranışları kapsar.

- Disiplin: Öğretmenin sınıfta bazı kuralları uygulaması ve öğrencileri kontrol etmesiyle ilgili davranışları kapsar (Açıkgöz, 2003).

Rosenshine ve Furst'a (1973) göre öğretimi etkili hale getiren öğretmenler şu davranışları gösterirler:

- Dersi coşkuyla işleme,
- Üretkenlik ve dışadönüklük,
- Bir konuyu anlaşılır biçimde sunma,
- Çeşitli araç – gereç ve yöntemlerden yararlanma,
- Öğrencilerin öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleri için fırsatlar yaratma (Açıkgöz, 2003).

Ryan ve Cooper (1980) tarafından, Smith ve arkadaşlarının (1969) çalışmasından uyarlanarak çıkarılan etkili öğretme becerileri şunlardır:

- Her biri farklı bir tür, bir düşünme süreci gerektiren farklı tip sorular sorma yeteneği,

- Belli tip öğrenci davranışlarını pekiştirme yeteneği,

- Öğretim ortamını öğrenci katılımını sağlayacak biçimde çeşitlendirme yeteneği,

- Öğrencilerin neye dikkat ettiğini tanıma ve bu bilgiyi davranışı çeşitlendirme, büyük olasılıkla dersi yönlendirme amacıyla kullanma yeteneği,

- Film, projektör vb. teknolojik araçlardan yararlanma yeteneği,
- Öğretim malzemesinin uygunluğunu değerlendirme yeteneği,
- Bir dersin ya da ünitenin hedeflerini öğrenci davranışlarıyla tanımlama,
- Öğrenme ile öğrenci yaşantısını ilişkili kılma yeteneği (Açıkgöz, 2003).

İyi bir öğretmen, sürekli öğrenmeye açık olmalı, sürekli kendisini yenileme imkânlarını arayıp bulmalıdır. Okul öncesi öğretmenin sahip olması gereken özellikler yalnızca kişilik ve bilgi ve beceri ile ilgili değildir. Bunun için gerekli bazı fizik özelliklerinden de söz etmek gerekir. Öğretmenin her şeyden önce sağlıklı, kolayca yorulmayan, sık hastalanmayan, hareket etmeyi seven biri olması gerekir. Çocukların, hareket ihtiyaçlarının karşılanması yanında, onların gün içinde izlenmesi için de mutlaka hareket gereklidir. Öğretmenin yeni durumlar karşısında kolay uyum sağlayan, çabuk ve doğru karar verebilen, esnek, peşin hükümsüz, ailelerle ve meslektaşları ile işbirliği yapmasını bilen biri olduğu kadar, çocuklar ve aileleri ile ilgili öğrendiklerini, hakkında tuttuğu kayıtları bir sır olarak saklamayı bilecek bir meslek ahlakına da sahip olması gerekir (Oktay, 1991).

Özellikle çocukların, temel eğitime başlayıncaya kadar geçirdikleri birçok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem, bu bakımdan daha da fazla önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuklar, henüz kendi gelişim özelliklerini, yeteneklerini, ilgi alanlarını ve gereksinimlerini tanımadıklarından, duygu ve düşüncelerini ifade etme güçlüğü içinde olduklarından, onlarla ilgilenen yetişkinlerin çok bilinçli ve dikkatli olmaları gerekmektedir. Görülüyor ki, çağdaş ve demokratik toplumun gerektirdiği; duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen, girişimci ve araştırmacı, öz denetimini sağlayabilen kendisinin ve başkasının haklarına saygılı, yeteneklerini kullanma becerisine ve kültür değerlerine sahip, ruhsal ve bedensel özellikler yönünden sağlıklı bireyler yetiştirmek, ancak okul öncesi dönemdeki çocukların eğitimine gerekli önemi vermekle sağlanabilir (Aral, 2000).

Bloom'a göre öğrenmenin % 60 – 70'inin kazanıldığı, Freud'a göre kişiliğin temellerinin atıldığı bu dönem; bireyin eğitimi açısından önemli bir dönemdir. Ancak, çocuk henüz bu dönemin önemini anlayacak ve kendisi için bir şeyler yapabilecek durumda değildir. Dolayısıyla, önce ana babaların, daha sonra makro çevre dediğimiz yönetimlerin, çocuklara gelecek gözüyle bakıp gerekli yatırımları

yapması ve onların gelişimi için istendik çevre şartlarının düzenlenmesi gerekmektedir. 0 – 6 yaşlar arasını kapsayan okul öncesi yıllar; çocuğun kişiliğinin oluşumu, temel bilgi, beceri ve alışkanlıklarının ve tutumlarının kazanılması ve geliştirilmesinde en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa verilebilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar kısaca davranış örnekleri onların kişilik gelişimini ve ileri yıllardaki öğrenim yaşamını etkileyebilecektir. Çocuğun okul öncesi dönemdeki eğitimi tesadüflere bırakılmamalı, ciddi bir şekilde ele alınmalı ve bilimsel yollarla eğitilmeleri sağlanmalıdır. Ancak okul öncesi dönemde bulunan çocukların genel gelişim özellikleri ortak olmasına rağmen her çocuğun gelişiminin kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır (Başal, 2005).

2.1.5. Okul öncesi eğitimin tarihçesi

Okul öncesi eğitim uygulamaları Alman eğitimci Friedrich Wilhelm Frobel (1782-1852) tarafından 1916 yılında üç-altı yaş çocukları için ilk anaokulunu kurması ile başlamıştır.

Frobel 1837 yılında Almanya'nın Blankenburg bölgesinde "okul öncesi eğitimi" çalışmalarına başlamış, 28 Haziran 1940 yılında Keilhau yakınlarında "Kindergarden (Çocuk Bahçesi)" adını verdiği anaokulunu açmıştır. Oyunun en önemli eğitim aracı olduğunu belirten ilk pedagog olmakla birlikte, öğretici oyunları çocukların yeteneklerinin geliştirilmesi için kullanılması gereken önemli araçlar olarak görmüştür.

Anne ve çocuk ilişkisine önem veren Frobel, anne ve genç kızlara konferanslar vermiş, okul öncesi eğitim hakkında yazılar yazmıştır. Pastelozzi ilkelerine bağlı olan Frobel'in eğitim anlayışında serbestlik birinci planda gelir. Ayrıca Frobel'in öğrencisi Carl Schurs 1855'te Amerika'da ve Elizabeth Peabody 1860 yılında İngilizce konuşan çocuklar için özel bir okul açmıştır (Oğuzkan ve Oral 1995).

İtalyan eğitimci Maria Montessori (1869- 1952) İtalya'da hem sağlıklı hem de zihinsel engelli çocuklarla ilgilenmiş ve uyguladığı yöntemlerle normal çocukların gelişiminde daha iyi sonuçlar alınabileceğini ve çocuğun bedeninin olduğu kadar zihinsel gelişiminin de desteklenmesi gerektiğini savunmuştur. Çocuğu tanımanın önemini belirtmiş, eğitime toplumsal bir olay olarak yaklaşmıştır. Montessori

çocuğun doğumundan itibaren emici zihinsel bir güce sahip olduğunu ve bu anlamda sıfır- altı yaş arasının kritik dönem olduğunu söylemiştir (Oğuzkan ve Oral 1995).

Türkiye’de küçük yaştaki çocukların eğitimine on beşinci yüzyılda Fatih Sultan Mehmet döneminde vakıflar aracılığı ile kurulan Sübyan Okulları ile başlanmıştır. Sübyan Okulları bir anlamda okul öncesi eğitim kurumlarının ilk örnekleri sayılabilmektedir (Aral, 2002).

1908’den önce bazı illerde özel anaokulları açılmıştır. Resmi ana okulları ise Balkan Savaşlarından sonra açılmaya başlanmıştır. 6 Ekim 1913’te Tedrisat-ı İptidaiye Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu) yayınlanmış; üç-dört ve beşinci maddeleri ile hükme bağlanmıştır. Anaokulları içinde bir nizamname hazırlanmasını öngören bu kanun sonucunda 15 Mart 1915 yılında Ana Mektepleri Nizamnamesi hazırlanmıştır.

Okul öncesi ile ilgili bu düzenleme ile birlikte büyük kentlerdeki anaokullarının sayısı artmıştır (Aral, 2004).

Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra otuz sekiz ilde seksen anaokulu kurulmuş ve otuz altı öğretmen beş bin sekiz yüz seksen öğrenciye eğitim vermiştir. 1928 yılında yapılan “Harf Devrimi” nedeniyle her Türk vatandaşını okur-yazar duruma getirmek için okul öncesi eğitime ayrılan ödenekler ilköğretim hizmetlerine aktarılmış ve bütün öğretmenler Millet Mekteplerinde görevlendirilmiştir. Böylece 1937-1938 öğretim yılında, açılan bütün anaokulları kapanmıştır (Poyraz ve Dere, 2001).

1930 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından illere yollanan bir genelge ile anaokulu ve anasınıflarının açılmayacağı bildirilmiştir. 5 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim kurumları içinde isteğe bağlı bir eğitim alanı olarak yer almıştır (Oğuzkan ve Oral, 1995).

1962 yılında yapılan Yedinci Milli Eğitim Şurası okul öncesi eğitiminin önemini gündeme getirerek bu konudaki verilmesi gereken hizmetleri belirlemiştir. Raporda konuyla ilgili yabancı ülkelerdeki uygulamalar, istatistiksel bilgiler, tarihsel gelişmeler ve belirtilen alanlarda verilmesi gereken hizmetlerin yaygınlaştırılması önerilmiştir. Bu öneriler doğrultusunda anaokulu öğretmeni ve yardımcılarının yetiştirilmesi, özel eğitime muhtaç çocukların bakım ve eğitiminin sağlanması,

çalışan annelerin çocukları için anaokulları açılması ve uygulama alanı olarak kullanılmak üzere ve örnek etkinlikler sergilemek için çeşitli illerde on anaokulu faaliyete geçirilmiştir (Oğuzkan ve Oral, 1995).

1961-1962 öğretim yılında on ilde anasınıfı açılmış ve bu okullara yirmi ilkokul öğretmeni atanmıştır. 16 Haziran 1962 tarihinde Anaokulları ve Anasınıfı Yönetmeliği yayınlanmıştır. 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve görevleri hakkındaki 3797 sayılı kanunla Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Oğuzkan ve Oral, 1995).

Bu çalışmalardan sonra büyük ölçüde yaygınlaşan okul öncesi eğitim yine de okullaşma oranının en düşük olduğu kademedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının kuruluş, yönetim, eğitim, görev ve işleyişi ile ilgili esasları düzenlemek amacıyla 2004 yılında yayınlanan Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde 2006 yılında ek ve değişiklikler yapılmıştır (Anonim 2006b).

2005-2006 eğitim-öğretim yılında ilköğretim programında yapılan yenilikler, okul öncesi eğitimi alanında yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geri bildirimler vb. sonucu verilerin incelenerek programın gözden geçirilmesi ve güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı yeniden düzenlenmiştir (Anonim 2006a).

2.1.6. Dünya'da Okul Öncesi Eğitim

Çocukluğun tarihi konusunda yapılan araştırmalar, okul öncesi dönemin farklı bir gelişim dönemi olması ile ilgili ilk bilgilerin Eski Yunan'da ortaya konduğunu göstermektedir. Ancak çocukluğun yeniden keşfi ve düşünürlerin ilgi alanına girmesi 16 –17. yüzyıldan itibaren başlamıştır. 20. yüzyılda ise kesin olan, bu dönemin artık gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları yönünden farklı bir dönem olarak kabul edildiğidir. Bu nedenle de günümüz eğitim literatüründe okul öncesi dönem, okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitim kurumları ve okul öncesi eğitim programları kavramları giderek daha fazla kullanılır olmaya başlamıştır.

Çeşitli ülkelerde çocuk psikolojisi üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda, 0 – 6 yaş döneminin kişinin geleceğini belirlemedeki etkisinin önemli olduğu fikri de daha fazla kabul görmektedir. Bu da özel – resmi kişi ve kurumların bu alanla ilgili yatırımlar gerçekleştirmelerine, araştırmalara ve uygulamalara daha fazla kaynak

ayırmalarına yol açmaktadır. Bu ülkelerde sorun, artık sadece çağ nüfusunun okul öncesi eğitimden yararlanması değil, çocuklara daha kaliteli eğitim verilmesi konusudur (Oktay, 1999).

Bu gün çeşitli ülkelerde, okul öncesi çağ çocuklarının bakım ve eğitimleri için aileye, özellikle çalışan aileye yardımcı olmak üzere devletçe, işyerleri veya özel kişi ve kuruluşlar tarafından açılmış okul öncesi eğitim kurumları mevcuttur. Bu kurumlarda, kurumun kuruluş amaçlarına, ülkenin eğitim felsefesine ve kurucularının okul öncesi eğitime bakış açılarına göre değişik konulara ağırlık veren programlar uygulanmaktadır. Bazı ülkelerde okul öncesi eğitim, çocuğu ilkokula hazırlamayı amaçlayarak başarılı bir ilköğretim için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışırken, bazı ülkelerde, çocuğun toplumsallaşmayı öğrenmesi, iyi alışkanlıklar kazanabilmesi hedef alınmaktadır. Bazı ülkelerde ise; okul öncesi eğitim bir yandan çalışan kadınların çocuklarının bakım problemlerini giderirken, diğer yandan da ülkenin temel yönetim ve hayat prensiplerini çocuğa erkenden öğretmeyi hedef almaktadır (Aral, 2002).

Belçika, Fransa ve İngiltere’de okul öncesi kurumlarda çocuğa güvenli ve duygu olarak destek gördüğü bir ortam sağlanmasına çalışılmaktadır. Danimarka’da da anaokulunun amacı, çocuklara güvenli ve uyarıcı bir ortam hazırlamaktır. Gerçekte bir oyun ortamı niteliği taşıyan ve çocuğun kişiliğinin gelişimini ve insanlar arası ilişkilerde başarılı olmanın kurallarını öğretmeyi amaçlayan Danimarka anaokulları, ilkokula hazırlayan bir eğitim kurumu değildir.

Japonya’da ise okul öncesi eğitimin amacı; eğitim öğretimden çok, günlük bakım vermek ve çocuğun psiko – motor ve ruhi gelişimine yardımcı olmak şeklinde özetlenebilir. Sovyetler Birliği’nde çocuğun sağlık şartlarına uygun bir ortamda yetişmesi önemlidir. ABD’de belli bir eğitim sistemi yoktur. Her eyalet kendine has bir sistem uygular. Yerel yönetimler çocukların eğitimi konusunda tedbir alma yetkisine sahiptir. II. Dünya Savaşı’ndan bu yana pek çok okul yetersiz çevre şartlarında yaşayan çocuklar için ‘HEAD START’ programları uygulamaya başlamıştır. Bu programlarla sağlanan erken çocukluk eğitimi, ilkokul başarısını olumlu bir şekilde etkilemiştir (Oktay, 1999).

Çeşitli ülkelerde çağ nüfusunun okul öncesi eğitimden faydalanma oranları ise şöyledir:

Fransa’da okul öncesi eğitim mecburi olmamakla birlikte, Fransız çocuklarının % 50’sinden fazlası, birinci sınıfa başlamadan önce 1 – 2 yıllık bir okul öncesi eğitimden geçerler. 1885 yılından itibaren faaliyette olan yuva ve anaokulu karışımı olan okullar (Ecole Maternelle), Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenir. Bu ülkede 5 yaşındaki çocukların hemen hemen tamamı okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır.

Danimarka’nın endüstrileşmiş bölgelerinde anaokulları ihtiyaç haline gelmiştir. Ancak, toplumun bütünü için bu imkân genelleştirilememiştir. 1969 yılında Danimarka anaokulu çağı çocuklarının % 15’ine hizmet verebilmiştir. Geriye kalan % 85 için, mevcut okul sayısı ihtiyacı karşılayamamıştır.

Almanya’da ise, federal bir yapıya sahip bu ülkede de durum farklı eyaletlere göre değişiklik göstermektedir. Mesela, Berlin’de 5 yaşındaki çocukların çoğu okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır. Bu çocukların % 20’den fazlası anasınıflarına, % 30 – 40 kadarı da ilkokuldan önce 12 hafta kadar oyun gruplarının faaliyetlerine katılabilmektedir.

Dünyanın okuryazarlık oranı en yüksek sanayi ve teknoloji alanında en gelişmiş ülkelerinden biri olan Japonya’da ise; anaokullarına giden çocukların sayısı 1977 – 78 yılı başında 2 – 5 yaş nüfusunun % 41’ini teşkil etmiştir. Bu ülkede okul öncesi eğitim mecburi olmamakla birlikte, bu konuda talepler de giderek artmaktadır. 5 yaşındaki çocukların % 90’ının okul öncesi eğitimden faydalandığı bilinmektedir (Özbek, 2003).

Sovyetler Birliği’nde ise; 2 yaşındaki çocukların % 10’u, 3 – 7 yaşındakilerin % 20’si anaokullarında eğitilmektedir. Çalışan annelerin çocuklarının geri kalanı, büyükanneleri veya komşuları tarafından bakılmaktadır.

Genellikle dünyanın hemen her ülkesinde, hayatın ilk 5 yılına ait olan eğitim, ana babanın temel görevleri arasında kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında çocuğun okul öncesi eğitim kurumundan yararlanması da daha çok aileye bağlıdır. Çoğu zaman ailenin böyle bir kurumdan faydalanma ihtiyacı her şeyden önemlidir.

Dünyanın çeşitli ülkelerindeki okul öncesi eğitimin durumu ile ilgili verilen bu kısa örnekler, her ülkenin kendi geleceğini teşkil edecek genç kuşakların daha iyi yetişmesi ve bu arada kadının iş ve meslek sahibi olarak, değişen dünyada yerini alabilmesi için çaba sarf etmektedirler. Bugün için, henüz hiçbir ülkede 3 – 5 yaş

çocuklarının tamamı için, okul öncesi eğitim kurumları açılmamıştır. Ancak, gerçek hayatta daha iyi bir başlangıç yapabilmek için, mutlu ve verimli bir okul öncesi dönem geçirmenin şart olduğu fikri, giderek yaygınlaşmaktadır (Yılmaz,1999).

Pek çok ülkede zorunlu eğitimin dışında olmakla birlikte, resmi eğitim sisteminin bir parçası olarak kabul edilen okul öncesi eğitim finansman açısından da büyük bir çeşitlilik içindedir; devlet, gönüllü kuruluşlar, yardım kurumları, kilise, resmi ve özel kuruluşlar ve kişiler vb. bu alanda yatırım yapmaktadır. Ülkeler arasında bazı farklılıklar bulunsa da, genellikle Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları ile yerinden yönetimin uygulandığı ülkelerde belediyeler ve yerel eğitim organizasyonları, okul öncesi kurumların açılmasından ve çalışmalarının denetlenmesinden sorumludurlar.

Bir çok ülkede okul öncesi eğitim kurumları çeşitlilik gösterdiği gibi, uygulanan program modelleri yönünden de yeknesaklık yoktur. Başka bir deyişle, hemen hiçbir ülkede tek tip bir kurum ve programlı uygulanması söz konusu değildir. Bu konu biraz daha ayrıntılı olarak incelendiğinde, bazı programların özellikle çocukların eğitilmesini amaçladığı, bazılarının ise anne babayı eğitime yolu ile çocuğa ulaşmayı hedeflediği dikkati çekmektedir.

Bir kısmında da çocuk ve anne baba birlikte eğitime alınmakta, bir yandan çocuklar eğitilirken bir yandan da anne babalara çocuklarının gelişmesini nasıl destekleyecekleri öğretilmeye çalışılmaktadır.

Bütün bunların yanı sıra aynı kurum çatısı altında hem çocukların, hem yetişkinlerin, hem de eğitimcilerin eğitimini amaçlayan, hatta zaman zaman ev ziyaretleri ile kurumdaki eğitimin evdeki devamlılığını sağlamaya çalışan çok amaçlı modellere de rastlanmaktadır.

Genelde çeşitli ülkelerde çocukları kurumlarda eğitmeyi amaçlayan programlar, eğitim sistemlerinin yapısı içinde yer almaktadır. Bunlar da ülkelere göre, anaokulları, anasınıfları, hazırlık sınıfları (ilkokula bağlı), gündüz bakım evleri, birleşik okul öncesi, merkezler, çocuk bakım merkezleri ve oyun grupları vb. oldukça çeşitli isimler altında görev yapmaktadırlar.

Buna karşılık gerek evde gerekse kurumda anne – babayı tek başına veya çocuğuyla birlikte eğiten programlar, alternatif okul öncesi programlar olarak yetişkin eğitimi programları içinde yer almaktadır (Oktay, 1999).

2.1.7. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim

Türkiye’de okul öncesi eğitimin gelişimi başlıca iki dönem içinde ele alınabilir:

- İmparatorluk Dönemi
- Cumhuriyet Dönemi

Türkiye’de erken çocukluk eğitimi batıdakilerle hemen hemen aynı gelişme sürecini göstermiştir. 20. yüzyılın başlarında çok sayıda eğitilmiş erkek savaş sırasında hayatını kaybetmiş, geriye çok sayıda yaşlı, çocuk ve kadın kalmıştır. Kadınlar, kaybolan erkek gücünün yerini doldurmak üzere çalışma hayatına girmeye başlamışlardır. Böylece çalışan Türk kadını, Türk anneleri için okul öncesi eğitim bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de bugünkü anlamda okul öncesi eğitim kurumlarının kurulmasından önce de bu yaş çocuklarının eğitimini üstlenen bazı kurumlar mevcuttu. Bunların arasında özellikle o döneme özgü olan ilköğretim kurumları diye niteleyebileceğimiz ‘Sıbyan Okulları’, ‘Islahaneler’ ve ‘Darüleytamlar’ bulunmaktaydı. Sıbyan okulları veya daha yaygın adıyla Mahalle Mektepleri Kur’an okumayı, hesap yapmayı, biraz da yazmayı öğreten ilköğretim kurumlarıydı. Bazı anne babalar buralara daha çok oyalanmaları ve evden uzaklaşmaları bahanesiyle daha küçük yaştaki çocukları da gönderiyorlardı. Ancak küçük yaşta Sıbyan okullarına gönderilen çocukların burada gerçek anlamda eğitildiklerini söylemek çok zordur. Bu yaş grubunun özellikle ihtiyacı olan hareket ve dil gelişimine, bu okulların yarattıkları sınırlı fırsatlar, hatta engeller yönünden ne ölçüde katkıda bulunabildikleri de son derece tartışmalı bir konudur. Islahaneler ve Darüleytamlar ise çoğunlukla savaşta ailelerini kaybeden çocukların barındırıldığı kurumlardır. Kaynaklar, gerek Islahanelere, gerek Darüleytamlara anaokulu yaşındaki çocukların da alındıklarını ve barındırıldıklarını göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının, İmparatorluğun çeşitli illerinde açılmaya başlanması II. Meşrutiyet’in hemen öncesindeki dönemlere rastlar. 23 Temmuz 1908’den önce bazı illerde, bu tarihten sonra da İstanbul’da özel ana mekteplerinin açıldığı bilinmektedir. Fakat resmi ana mekteplerinin açılışı Balkan Savaşları’ndan sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Ünlü eğitimci Satı Bey İstanbul Beyazıt’ta özel bir çocuk yuvası açmıştır. Bu anaokulu kısa zamanda İstanbul’daki

zengin ailelerin okulu haline gelmiştir. Okulda Petalozzi, Froebel, Montessori gibi ünlü eğitimcilerin görüşleri ışığında ödüller vererek her türlü maddi cezadan uzak bir eğitim ortamı yaratarak, her bir çocuğa ayrı ayrı özen gösterildiği söylenebilir. Eğitimci Kazım Nami Duru da Meşrutiyet Dönemi'nde Avusturya – Macaristan'a giderek Çocuk Bahçesi öğretmenini yetiştiren okulları gezmiş, dönüşte Selanik'de bir anaokulu sınıfı açmıştır. Kendisi ayrıca Fransızca'dan Çocuk Bahçesi Rehberi adlı bir de kitap çevirmiştir. 1912 – 13 Balkan Savaşları bu çalışmalarını büyük ölçüde engellemiş, ancak yine de 1913 – 17 yılları arasında İmparatorluk sınırları içerisinde resmi anaokulları açılmıştır. Bu dönemde gerek özel gerek resmi anaokullarının en büyük sorunu, uygulanan eğitim yöntemleri – Froebel yöntemi bunlar içerisinde öne çıkmaktadır- ve buna göre yetişmiş öğretmen bulmadaki zorluktur. 1914 yılında eğitim bakanlığı bütçesi düzenlenirken Çocuk Bahçesi denilen mekteplerin açılması için bütçeye ödenek konmuş ve o yıl Fatih, Şehremini, Sultanahmet, Eyüp, Nişantaşı, Kasımpaşa, Üsküdar ve Kadıköy'de toplam 10 okulun açılması planlanmıştır. Bu okulların açılmasıyla ilgili gerekçeler ise şöyle belirtilmiştir: Bu çeşit mektepler evlerinde ev işleri ile uğraşp çocuklarına yeteri kadar bakamayan ailelerle, çocuklara daha küçük yaşta uygulamalı biçimde ilk bilgileri veremeyen ve eğitim bilgilerinden mahrum bulunan ailelerin çocuklarını eğitip hazırlayan ve çocuklar buralarda küçük yaşta iken düzen ve sosyal hayata alıştıkları için çok gerekli ve yararlı mekteplerdir (Oktay,1999).

Cumhuriyetin kuruluşu sırasında ülkenin içinde bulunduğu şartlar özellikle ilköğretime öncelik verilmesini gerektirdiğinden, bu ilk yıllarda okul öncesi eğitim kurumlarının sayısında herhangi bir ilerleme görülmemektedir. Genç cumhuriyet yeni bir yurttaş tipi yaratmaya çalıştığı için kaynaklarının önemli bir bölümünü ilköğretimdeki okullaşmanın gelişimine harcamıştır. Bu nedenle de okul öncesi dönemin eğitimi ailelerin ve yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılmıştır (Oktay, 1999).

Cumhuriyetin ilan edildiği tarihte, 38 ilde 80 anaokulu bulunuyordu ve bu okullarda toplam olarak 5.880 öğrenci eğitilmekteydi. 1928 yılında 'Harf İnkılâbı' nın yapılması, her Türk vatandaşını okur – yazar duruma getirmek çabası, devleti tüm gücüyle ilköğretime yüklenmek zorunda bırakmıştır.

1927 – 1928 Öğretim yılında Ankara’da öğretim süresi iki yıl olan Ana Öğretmen Okulu açılmıştır. 1930 – 1931 Öğretim yılında bu okul İstanbul Kız Öğretmen Okulu’na nakledilmiştir. 1933 yılına kadar faaliyet gösteren bu okul da kapatılmıştır. Resmi anaokullarının Türkiye’deki etkinlikleri bu iki ana öğretmen okulunun açılma ve kapanma tarihleri arasındaki yıllara rastlamaktadır. Bu yıllar dışında resmi anaokullarının herhangi bir şekilde etkinliklerine rastlamak mümkün değildir (Başal, 2005).

25 Ekim 1925 ve 29 Ocak 1930 tarihlerinde çıkarılan iki tamimle ilköğretimin geliştirilmesi için bütçe imkânlarının anaokullarından ilköğretime kaydırılması yönünde bakanlığın görüşleri okullara bildirilmiştir. Bakanlığın bu iki tamimi üzerine vilayetlerde daha önce açılmış olan anaokulları kapatılmıştır. ‘Maarif Vekâleti bütçesinden kaynak alan bağımsız ilkokullara bağlı anaokullarının kapatılması yolundaki tamimde ana mekteplerinin istisnai olarak bütçesi müsait vilayetlerde, fabrikalarda ve ziraatta çalışan ve çocuklarını çalıştığı saatlerde tevdi edecek kimsesi bulunmayan birçok anaların bulunduğu yerlerde ve yalnız bu esvabı mucibeyle açılacağı; vekalet, yapacağı teftişlerde bu gibi mekteplerde bulunan çocukların annelerinin çalışmayanlardan olduğunu görürse hiç mazeret ve müsamaha göstermeksizin kapatacaktır.’ hükmünün bulunması nedeniyle İstanbul’da çalışan fakir kadınların çocuklarını bırakabilecekleri çocuk yuvaları açılmaya başlanmıştır (Oktay, 1999).

Yetişkinler eğitime verilen önemin artışı ve kadının toplum kalkınmasındaki değerinin anlaşılmasıyla birlikte, Kız Enstitüleri ve Pratik Kız Sanat Okulları açılmıştır. Bu okullarda; el becerileri, ev yönetimi derslerinin yanı sıra işlenen genel bilgi dersleri içinde, çocuk bakımı ve eğitimi dersi de yer almıştır. 1934 – 1935 Öğretim yılında adı geçen okullara öğretmen yetiştirmek amacıyla Ankara’da Kız Meslek Öğretmen Okulu açılmıştır. Ancak 1948 yılında okul programında yapılan değişikliklerle üç yıl öğrenim süreli Kız Meslek Öğretmen Okulu, dört yıl süreli Kız Teknik Öğretmen Okuluna dönüştürülmüştür. Böylece, çocuk bakımı ve eğitimi alanında öğretmen yetiştirmenin, yeniden bir öğretmen okulunda ele alındığı görülmektedir.

29.01.1940 tarihinde bütçesi elverişli illerde, çocuğunu evde bırakacak kimsesi olmayan çalışan annelere yardım amacıyla anaokulu yönetmeliğinin

fabrikalarda uygulanması bir tamimle illere bildirilmiştir. Ancak, özel idare bütçelerinin darlığı, bu okulları yaşatmaya imkan vermemiştir. Bu yönetmelik, 1954 yılına kadar, özel anaokulu açmak isteyenlerin başvuracağı bir rehber ödevini görmüştür. Okul öncesi eğitimi ile ilgili önemli gelişmeler 1960’lardan sonra dikkati çekmektedir. Okul öncesi eğitim alanında kurumsal eğitim bakımından yavaş da olsa, kademe kademe önemli hareketlerin başladığı görülmektedir.

1961 yılında yirmi ilkokul öğretmeni seçilerek kursa alınmış ve 1962 yılında İtalya’da bir ay süren okul öncesi eğitim seminerine katılmışlardır. 5 Ocak 1961 gün ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile ‘Okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim kurumları içinde isteğe bağlı eğitim kurumları’ olarak kabul edilmiştir.

Aynı kanunun bir başka maddesinde de ‘Okul öncesi eğitim kurumlarında zorunlu öğretim çağına gelmemiş çocukların eğitileceği, bu kurumların gerçek ve tüzel kişilerle, belediyeler, özel idareler ve devlet tarafından açılabileceği’ belirtilmiştir (Başal, 2005).

Yedinci Milli Eğitim Şurası (5 – 15 Şubat 1962) okul öncesi eğitimin önemini etkin bir biçimde gündeme getirmiş ve bu konuda verilmesi gereken hizmeti belirlemiştir. Yedinci Milli Eğitim Şura çalışmalarından sonra 16 Haziran 1962 tarihinde, “Anaokulları ve Sınıfları Yönetmeliği” yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin yayınlanmasından sonra, Türkiye’de resmi ve özel kuruluşlarca, yuva ve anaokulları yaygınlaşmış ve hizmet verilen çocuk sayılarında önemli bir artış görülmüştür (Aral, 2000).

Giderek artan ihtiyaç ve önem nedeniyle 1992 yılında 3797 sayılı kanunla Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu Genel Müdürlüğün vizyonu; okul öncesi eğitimini yaygınlaştırmak, okullaşma oranını AB ve OECD ülkeleri düzeyine çıkarmak ve her çocuğa okul öncesi eğitim imkânı sağlamak, onları ilköğretime hazırlamaktır. Misyonu ise; zorunlu eğitim çağına girmemiş çocukların eğitimine yönelik okul ve kurumların eğitim ve yönetimi ile ilgili;

- Eğitim programlarını, araç ve gereçlerini hazırlamak,
- Çocukların gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilmesi için aileleri bilinçlendirmek ve yönlendirmek,
- Kurum sayısını arttırmak,
- Eğitim ortamlarını geliştirerek gerekli donanımı sağlamak,

- Diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmaktır.

2001 – 2002 eğitim – öğretim yılında;

11.287 okul öncesi eğitim kurumunda 18.149 öğretmen ile 289.118 çocuğa eğitim verilmiştir. Bu hizmetlerin % 90'ı Milli Eğitim Bakanlığı'na, % 10'u ise SHÇEK ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 191'inci maddesine göre açılan kurum ve kuruluşlarca verilmektedir (Yılmaz, 2003).

2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ GEREKÇESİ

Bugün birçok ülkede, hala çocuk için ilkokula başlayıncaya kadar en iyi eğitim ortamının aile olduğu görüşü mevcuttur. Ancak, değişen aile yapısı, kadının rolündeki değişimler, şehirleşmenin insanların yaşam biçimine getirdiği değişiklikler vb. nedenlerle çocuğun özellikle üç yaşından sonra veya ilkokula başlamadan önceki yılda, hiç değilse günün belirli saatlerinde kurumda eğitimi konusunda ailelerde artan bir talep olduğu da dikkati çekmektedir. Geçmişten günümüze bakıldığında, okul öncesi eğitim kurumlarını gerekli kılan nedenler ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, pek çok ortak sebep de dikkati çekmektedir. Bu sebepler şöyle özetlenebilir:

- Geniş aileden, çekirdek aileye dönüşen aile yapısı,
- Köyden kente gelişle birlikte akraba ve yakınlarının çocuk bakımı ile ilgili desteğin azalması,
- Kadınların artan eğitim düzeyi ve bununla birlikte evin dışında çalışma fırsatlarının artması.
- Kültürel eşitsizliklerin eğitimde fırsat eşitliğini engelleyici yönünün dengelenmesi,
- Özellikle şehirleşme ile birlikte artan sınırlı mekânlara sahip apartman tipi yaşama geçilmesi, böylece çocukların yaşlıları ile birlikte bulunmalarının ve hareket imkânlarının da büyük ölçüde sınırlanması,
- Ailelerin, çocukların eğitiminde bazı yetersizliklerinin bulunduğunu fark etmeleri,
- Çocuk psikologlarının araştırmalarından ortaya çıkan sağlık ve büyüme ile ilgili yeni bilgi ve fikirler (Oktay, 2007).

Bugün çeşitli ülkelerdeki genel uygulama, çocukların 3 yaşından ilkokula gidinceye kadar geçen dönemde birkaç saatlik, yarım veya tam günlük

programlardan yararlandırılmaları şeklindedir. Ancak 3 yaşından küçük çocuklara da bakım ağırlıklı kurum eğitimi imkânları pek çok ülkede sağlanabilmektedir.

Bugün gelişmiş veya gelişmekte olan diye nitelenen tüm ülkelerde okul öncesi eğitim çok kere zorunlu eğitimin dışında tutulmakla birlikte, eğitim sistemlerinin en alt basamağını oluşturacak şekilde sistem içindeki yerini almış bulunmaktadır. Demokratikleşen toplumlarda tüm bireylerin eğitim imkânlarından yararlanabilmesi yönünden konuya bakıldığında, kültürel veya sosyal olarak yetersiz şartlarda bulunan çocukların orta öğretim seviyesinde okul sistemine gerçek anlamda giriş imkânlarının bulunmadığı açıkça görülmektedir. Bu yetersizlikler ne kadar erken teşhis edilirse, o kadar iyi sonuç alınmaktadır. Bu açıdan erken teşhisin yapılabileceği ve yeniden eğitimin verileceği en iyi yer yine okul öncesi eğitim kurumudur (Oktay, 2007).

Türkiye’de de okul öncesi eğitimin amaçlarından biri, yetersiz ev şartları olan çocuklara destek vermek, diğeri ise onları ilkokula hazırlayabilmektir. Bütün bunlar dikkate alındığında okul öncesi kurumlar yetersiz şartları bulunan çocukları kurtarmak için son derece önemlidir. Buradaki yetersizlik kavramı çeşitli şekillerde ele alınabilir. Yetersizlik, fakirlik, evdeki imkânların azlığı, ailenin okuma yazma bilmemesi olabilir. Bunun yanında yetersizlik, sadece ekonomik değil, psikolojik ve duygusal da olabilir. Zengin bir ailenin şımarık çocuğu psikolojik olarak ihmal edilmiştir. Aynı şekilde zengin ya da fakir bir ailenin istenmeyen çocuğu duygusal ihmal içindedir. İstenmeyen kavramı içine, annenin çalışmak zorunda olmadığı zaman çalıştığı durumlarda girebilir. Anne çalışmaktadır, çünkü ev kadını ve anne olmak ona yetmemektedir. Ancak çocukların bu ilk şekillendirici yıllarda, zengin duygusal etkileşime ve aile çevresinde verilemeyen önemli deneyimlere ihtiyaçları vardır. Artık eskiden olduğu gibi çeşitli yaşlardan çocukların bir arada bulunduğu geniş, güvenli oyun alanları yerlerini şehrin muhtelif semtlerine serpiştirilmiş parklara bırakmıştır. Türkiye gibi büyük şehirlerin etrafında hızla genişleyen gecekondu tipi, sağlık ve güvenlik şartları yetersiz olan yerleşim alanlarının bulunduğu ülkelerde konu, çocuğun, yaşamını tehdit eden sokaktan korunması açısından da son derece önemlidir. Ancak gecekonduya yaşayan ailelerin henüz okul öncesi eğitim kurumu ihtiyacını bilinçli bir şekilde duyduğunu söylemek de çok güçtür (Oktay, 2007).

2.3. OKULÖNCESİ EĞİTİMİN İŞLEVİ

Eğitimin işlevleri, eğitimin amaçlarından çıkarılabilir. Amaçlar incelendiğinde eğitimin hangi işlevleri gerçekleştirmek üzere düzenleneceği de anlaşılabilir olur.

Bu bağlam da okulöncesi eğitimin işlevleri de okul öncesi eğitimin amaçlarından çıkarılabilir. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları, Milli Eğitimin genel amaçları ve özellikleri doğrultusunda:

- Çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini, temel alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak;
- Her fırsattan faydalanarak çocukların milli, manevi, ahlaki kültürel ve insani değerler bağlılığının gelişmesine yardımcı olmak,
- Atatürk, millet, vatan ve bayrak sevgisini kazandırmak,
- Çocukların sorumluluk yüklenmelerini, dürüst, saygılı, nazik ve düzenli olmalarını sağlamak;
- Çocuğun benlik kavramının geliştirilmesine, kendini ifade etmesine, bağımsızlığını kazanmasına ve özdenetimini sağlamasına olanak tanımak,
- Çocukları ilkökula hazırlamak, çocukları okul yaşamının sosyal ve zihinsel hazır oluşukla ilgili isteklerine yanıt verebilecek, bilgi, beceri ve tavır alışlara sahip kılmak
- Sosyal ve ekonomik koşulları elverişsiz çevre ve ailelerden gelen çocuklar için, ortak bir yetişme ortamı hazırlamak
- Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (Özbek, 2003).

Çocukta olumlu davranış örüntülerini kazandırmak ve eğitim yolu ile onun gelişimini desteklemek amacıyla saptanan bu temel amaçların yanı sıra, okul öncesi eğitimin çocuğun büyüme ve gelişmesi ile ilgili amaçları da saptanmıştır. Bu amaçlar şunlardır:

- Çocuğun Fiziksel ve Motor Gelişimine Etkinlik Sağlamak
- Fiziksel gereksinimlerin karşılanması ve sağlığın korunması,
- Fiziksel yapının tanınması için gerekli uyarıcı ortamın sunulması,

- Fiziksel yapının etkin bir biçimde kullanılması,
- Kas gelişiminin sağlanması.
- Çocukta “Duygusal Güven’i” Sağlamak
- Etkin bir sevgi alışverişi ortamının yaratılması,
- Çocukta kendine karşı olumlu bir tavrın geliştirilmesi,
- Kişiler arası ilişkilerde olumlu tavır alışların sağlanması.
- Çocuğun Sağlıklı Bir “Sosyalleşme” Süreci İçerisinde Gelişmesine olanak tanımak
- Grupla çalışma ve grup içi sağlıklı etkileşim olanaklarını sunulması,
- Sosyal çevrenin tanınması için gerekli etkinliklerin düzenlenmesi,
- Kültürel değerlerin özümlemesine ve değerlendirilmesine olanak tanınması;
- sosyal normlara(kurallara) uyumun sağlanması,
- Temel alışkanlıkların kazandırılması.
- Çocuğun Sağlıklı Kişilik Gelişimine Olanak Tanımak
- Gerçek benlik kavramının geliştirilmesi,
- Kendini anlatma, açığa vurma olanaklarının sağlanması,
- Bağımsızlığın geliştirilmesi,
- Özdenetimin sağlanması.
- Çocukta Öğrenme Becerisini Geliştirmek,
- Uyarıcı çevre koşullarının sunulması,
- Akıl yürütme yeteneğinin geliştirilmesi,
- Yaratıcılığın geliştirilmesi,
- Dilin zenginleştirilmesi.
- Çocuğu Okul Yaşamına Hazırlamak
- Okul yaşamı için gerekli sosyal becerilerin elde edilmesinin sağlanması
- Etkin öğrencilik için gerekli zihinsel olgunluk düzeyinin elde edilmesine olanak tanınması (Oğuzkan ve Oral, 1992).

Görüldüğü gibi okulöncesi eğitim, çocuğun bedensel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal bakımdan çok yönlü olarak gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bir bakıma çocuk kişisel ve toplumsal becerilerle donatılmaktadır. Okul öncesi eğitim, gerek

sosyal ve gerekse bireysel bakımdan son derece önemli işlevleri olan bir eğitim basamağıdır (Özbek, 2003).

2.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI

Çocuğun en iyi şekilde eğitilebilmesi için yapılacak çalışmalar belli bir amaç ve ilkeler doğrultusunda düzenlenmelidir. Bu nedenle eğitim, belli bir program doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Program; “Okul rehberliği altında bir çocuğun yaşayacağı deneyimlerin tümü” şeklinde tanımlanabilir.

Okul öncesi eğitim boyunca gerçekleştirilmeye çalışılan okul öncesi eğitim amaçları ancak belli bir eğitim programı sayesinde gerçekleştirilir. Eğitim programı, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine, bulunduğu çevrenin özelliklerine, çocuğun ve toplumun ihtiyaçlarına göre çeşitlenip şekillenir (Zembat, 1999).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. SATRANÇ

3.1. SATRANÇ

Satranç, iki oyuncu arasında oynanan ve birçok beceri gerektiren bir oyundur. İki ayrı renkli ve $(8 \times 8) = 64$ kareli bir satranç tahtası üzerinde oynanır. Her oyuncunun bizzat kendisinin komuta ettiği, satranç taşlarından oluşan bir ordusu vardır. Oyunculardan biri beyaz taşlara, diğeri de siyah taşlara komuta eder (Reti, 2000).

Oyunculardan biri beyaz, diğeri ise siyah taşlar ile oynar. Oyunun başlangıcında her iki tarafın 16 taşı vardır. Bu 16 taş, satranç tahtası üzerine belli bir düzen içinde yerleştirilir. Oyuncular sıra ile birer taşlarını hareket ettirirler (Kulaç, 2005).

Satranç oyununa ilişkin günümüzde çok farklı görüş ve açıklamalara rastlanmaktadır. Satranç, en ciddi insanların tüm yaşamlarını adadıkları, hakkında kalın ciltler yazılan oyundur (Reti, 2000).

Federation Internationale Des Echecs göre (FIDE-Uluslar arası Satranç Federasyonu), satranç oyunu “Satranç tahtası olarak nitelendirilen kare biçiminde bir alan üzerinde iki rakip arasında satranç taşlarının belli bir düzene göre hareket ettirilmesiyle oynanan bir oyundur. Her iki tarafın da amacı, rakip şahı mat etmektir. Mat olan taraf oyunu kaybeder. Her iki taraf için de mat mümkün değilse oyun berabere biter.” Yaygın olarak satrancın: bir beyin jimnastiği, zekâ oyunu, bilim ve sanat olarak görüldüğü söylenebilir (<http://www.fide.com>).

Satranç oyunu 32’si beyaz, 32’si siyah toplam 64 kare üzerinde; 16’sı beyaz, 16’sı siyah olmak üzere 32 taşla oynanmaktadır. Satranç oyunu bugünkü durumuna gelinceye dek çok çeşitli tarihsel bir gelişim göstermiştir. Satranç oyunu bireylere birçok farklı özellikler kazandırabilir. Başarıya odaklanma, yoğunlaşma, plan kurma ve benzeri özellikler satrançla bağlantılı olarak düşünülebilir. Satranç oyununda sürekli bir sonraki pozisyonların göz önüne getirilmesi veya canlandırılması, satranç sporcusunun hafızasını zorlamakta ve olası durumları akılda tutmasını gerektirmektedir. Bu yönüyle satrancın hafızaya önemli bir katkısı bulunmaktadır. Satranç hafızayı geliştiren mükemmel alıştırma yöntemidir (Palavan, 1999).

3.2. SATRANCIN TARİHÇESİ

Satrancın ortaya çıkışı ve gelişimi uzun bir geçmişe sahiptir. Satrancın hangi tarihte ortaya çıktığına dair kesin kanıtlar bulunamadığından miladı tam olarak bilinmemektedir. Yaygın olarak satrancın ortaya çıkış yerinin Hindistan ya da Mısır olduğu söylenmektedir (Dalkıran, 1998).

Satrancın mucidi, Hindistan düşünürlerinden Herssabbın Dahire adında bir kişi olup bu oyunu yaygınlaştıranın da yine bir Hintli olan Liçlac İbn-i Sita olduğu bilinmektedir (Roberts, 1986).

Satranca benzer oyunların M.Ö. 3000 yıllarında Hindistan ve Mısır'da oynandığına dair yazıtlarda bazı bilgilere rastlansa bile, satrancın ilk olarak 570 yılında Hindistan'da oynandığı belirtilmektedir. Fakat bu duruma ilişkin farklı rivayetler bulunmaktadır. Örneğin, satrancı Sat-Ran-Çu adlı bir Çinlinin bulunduğu söylenirken, bir Arap efsanesi, çok bilinen hikâyeler arasında göstermektedir. Hiç işlevi olmayanın gücünün de olmayacağını, onun gücünü çevresindekilerin oluşturduğunu belirtmek isteyen bir Brahman, bulunduğu bu oyunu dönemin şahına sunar. Satrancı çok seven ve aslında yenildiğini de anlamayan şah, Brahmana bu oyun karşılığında ne istediğini sorar. Bunun üzerine Brahman, 'buğday' ister. Miktarı ise satranç tahtasındaki kareler sayesinde hesaplanacaktır. Bu alçak gönüllülüğe şaşırın şah, Brahmanın isteğini kabul etse de sonradan pişman olur. Ardışık karelere bir önceki karenin iki misli buğday konularak yapılacak olan bu işlemde, birinci kareye bir, ikinci kareye iki, üçüncü kareye dört, dördüncü kareye sekiz buğday konulacaktır; fakat rakamlar hızla büyümektedir. Onuncu kareye beş yüz on iki, on beşinci kareye on altı bin üç yüz seksen dört, yirminci kareye beş yüz yirmi dört bin iki yüz seksen sekiz, yirmi beşinci kareye on altı milyon yedi yüz yetmiş yedi bin iki yüz on altı.... Hesap tamamlanıp her kareye konulması gereken buğday adetleri toplanınca 18.446.744.073.709.551.615 tane buğday verilmesi gerektiği anlaşılır. Bu kadar buğdaysa, değil ülkede, dünyada yoktur ve bulunması için dünya yüzeyinin 64 misli büyüklüğündeki bir kara parçasına buğday ekilmesi gerekmektedir.

Oturup bir hesap edince gördüler ki, bütün Hindistan'ın buğdayları bile Brahman Sissa'nın isteğini karşılayamaz. Bu akıllıca istek üzerine hükümdar Balhait,

Brahman Sissa'yı daha çok takdir etti ve bulduğu savaş oyunu çaturangayı destekleyerek yayılmasına yardımcı oldu (Olgaç, 2001).

Satrancın tarihsel gelişimine ilişkin olarak bir başka bilgiye de Firdevs'inin "Şah name" adlı eserinde rastlanmaktadır. İran şairi Firdevssi, kuzey Hindistan'dan İran kenti Ktesiphon'a yollanan kervandan Şah name'de bahsederek tarihte ilk kez bir satranç oyununun bir ülkeden diğerine götürüldüğünü belgeleyen kişi olmuştur. Bu oyun, İran hükümdarlarının zekâ ve yeteneklerini ölçmek için gönderilmiştir. Bu diplomatik yolculuğun, yıllardan beri satranç oyununun kökeni üzerindeki tartışmalara son verecek bilimsel bir dayanak haline geldiği söylenmektedir. Satranç eski oyunlardan değil, savaş taktiklerinden geliştirilmiştir. Sanskritçe ismi olan 'caturanga' da buradan gelmektedir. Yani satranç aslında oyun değil, savaş stratejileri ve taktik geliştirme yöntemi olarak görülmektedir. İlk olarak, M.S. 630 yılında Hindistan'ın Kanauj kentiyile ilgili gelişmeleri anlatan Şehname'de ele alınan satrançtan, Kamasutra gibi M.Ö. 450 yılına ait kapsamlı kaynaklarda henüz söz edilmemektedir. Satrancın 450 yıllarında Kanauj kenti civarında keşfedilmiş olduğu ve o tarihlerde kendilerine benzeyen toplulukları arayanlar tarafından geliştirildiğini tahmin edilmektedir. Bir süre sonra bilginler Hindistan'da zaten uzun zamandır kullanılmakta olan 64 kareli oyun tahtasını, satranca uyarlamış ve satranç oyunun yolunu açmışlardır. Satranç oyunu, figürleri ve hareketleriyle gerçekten de Hint ordusundaki savaş kurallarını andırmaktadır. Oyun tahtası üzerinde de köylüler (piyonlar) önde saldırmaktadır. Satranç tahtasının bir tarafından diğer tarafına kadar düz olarak gidebilen kalenin hareketi, savaş arabasının manevrasını yansıtırken atın L şeklindeki hamlesi de süvari birliklerinin düşmanı usta bir seklide kıştırma taktiğine dayanmaktadır. Ordudaki kurallara göre kral, önündeki piyade birliklerince korunarak arka sıradan ağır adımlarla ilerlemekteydi. Satranç oyunundaki iki fil ve vezir figürü de eski Hindistan'daki savaş stratejilerini oyun tahtasına taşımıştır. Filler zırhlılara benzer biçimde düz hareket edebilirken vezir, bugünden farklı olarak yalnızca yakınındaki dört karede çapraz olarak hareket edermiş. Arapların, ordularını çok sayıda at ve deveyle takviye etmelerinden sonra vezir bugün satranç oyunundaki uzun hamlesine kavuşmuştur (www.satrancokulu.com).

İranlılarla uzun süren savaşlardan sonra satranç Araplara geçmiştir. Arap halifelerinin satranç oynadığına birçok kaynakta rastlanmaktadır. Halife Memun'un,

yenildiği kişiye satrançla ilgili olarak, “Yabancı, ben ki doğuda İndus’dan batıda Endülüs’e kadar dünyaya egemenim, iki kübit (kübit – 36 inçlik kareler) karelik bir alanda 32 satranç taşını yönetemiyorum,” dediği bilinmektedir.

On ikinci yüzyılın sonlarına doğru halifeler etkisini yitirdikten sonra satrancın merkezi Suriye, Türkiye ve Mısır’a kaymış, oyun aynı zamanda Moğollar arasında da yayılmaya başlamıştır. Daha çok Timurlenk olarak tanınan Mogol İmparatoru Timur’un usta bir oyuncu ve satrancın koruyucularından olduğu söylenmektedir (Roberts, 1986).

3.2.1.Satrancın Avrupa’ya Geçişi

Daha sonraki yıllarda satranç Endülüslere, Endülüslüler sayesinde de İspanya üzerinden Avrupa’ya yayılmıştır. 1283 yılında yazılmış olan “Akıllı Alfons’un Oyunları”, bilinen ilk satranç kitabı olarak kabul görmektedir. Daha sonra 1480 yılında William Caxton ilk İngilizce satranç kitabını yazmıştır. Avrupa’da el yazması kitaplardan sonra, İspanyol Lucena’nın ilk basılı satranç kitabında (1497) satrancın o zamanki yeni kuralları açıklanmaktadır (Dalkıran, 1998).

Avrupa’ya geçişiyle birlikte satranç oyununda bazı değişikliklere gidilmiştir. XV. yüzyıldan sonra modern satranç bugünkü durumunu almaya başlamıştır. Piyonla iki kare atlama, geçerken alma, rok kuralı, piyonların son sıraya ulaştıklarında başka bir figüre dönüşmesi gibi kurallar satrancın hızlandırılması için yapılmış yenilikler arasında bulunmaktadır (Dalkıran, 1998).

Avrupa’da dönemin saray çevreleri üzerinde büyük bir merak uyandıran olaylardan biri de 1769 yılında Baron Kempelen adında bir Macar’ın ‘TÜRK’ adını verdiği bir satranç otomatı (Otomat, Viyana’da İmparatoriçe Maria Theresa’nın hizmetinde çalışan yetenekli mekanikçi Wolfgang Von Kempelen tarafından yapılmıştır. İmparatoriçe Maria Theresa için yapılan bu otomat, 120 cm. uzunluğunda, 105 cm. genişliğinde ve 60 cm. yüksekliğinde akça ağaçtan ve üzerine satranç tahtası çizilmiş tekerlekli bir kabin önünde oturan bıyıklı, türbanlı ve pelerinli bir Türk figüründen oluşuyordu. Öndeki kapak açılıp dolabın ve Türk’ün içine bakıldığında irili ufaklı pek çok kaldıraç, makara ve başka karmaşık mekanik sistemler görülebilirdi) yapması olmuştur. Otomatın, üzerinde satranç tahtası olan kapalı bir masa, bunun arkasında dönemin giysileri içinde Türk adı verilen balmumundan yapılmış bir Osmanlı askeri olduğu söylenmektedir. Türk, hamleleri

mekanik bir kol yardımıyla yapıyor ve hamlenin gücüne göre basını oynatarak duygularını yansıtıyordu (Kulaç, 2005).

On sekizinci yüzyılda, Philidor'un yazdığı "Analyze des Echecs"de satranç, tarihi belgelere dayanılarak anlatılmaktadır. Bu belgelere göre Heredot, Euripedes, Pliostratus, Homer, Virgil, Aristoteles, Seneca, Platon, Ovid, Horace, Quintilian ve Martial'ın satranç oynadığından söz edilmektedir (Dalkıran, 1998).

XIX. yüzyılın en önemli satranç gelişmeleri ise telefonla yapılan satranç maçı, satranç oyununda ilk defa saatlerin kullanılması, "İsviçre Sistemi" (satranç turnuvalarında kullanılan eşlendirme yöntemi) denilen eslendirmelerin kullanılması ve ilk resmi dünya şampiyonluk maçının gerçekleştirilmesi olarak görülmektedir (Dalkıran, 1998).

Satranç on dokuzuncu yüzyılda İngiltere, daha sonra Almanya, Rusya ve Amerika'da da hızlı bir gelişim göstermiştir. Birinci dünya savaşından sonra satrancın ve satranç turnuvalarının yaygınlaşması, eski düşman uluslar arasında bir köprü kurarak uluslararası gerginliklerin giderilmesinde kendine düşen görevi bilim ve sanattan daha çabuk başarmıştır (Reti, 2000).

Geçtiğimiz yüzyılın başlarına kadar satranç, resmî olmayan birçok usta oyuncu yetiştirmiş ve bu oyuncular unutulmaz oyunlarıyla her zaman gündemde kalmışlardır. Resmî yarışmalar ise, 1924 yılında FIDE'nin kurulmasıyla başlamıştır (<http://www.fide.com>).

3.2.2. FIDE Sonrası Dünyada Satrancın Gelişimi

FIDE kurulduktan sonra satranç büyük bir hızla gelişmiştir. Satrancın önemi giderek artmış ve sık sık turnuvalar düzenlenmeye başlamıştır. Düzenlenen dünya şampiyonluğu maçlarında Avusturya, Almanya, Küba ve Hollandalı oyuncular dünya şampiyonu unvanını almışlardır. 1927 yılından sonra ise (1935 – 1937 yılları hariç) Sovyet satranç ustaları şampiyonluklarını ilan etmiş ve turnuvalardan başarıyla ayrılmışlardır (Palavan, 1991).

1945 yılında ABD - SSCB arasında radyo ile satranç maçı oynandığı, 1950'de FIDE tarafından satranç unvanları verildiği, 1957'de bayanların satranç olimpiyatlarına dâhil edildiği, 1967'de satranç Oscar verildiği bilinmektedir (Dalkıran, 1998).

Kuşkusuz ki, bu gelişmelerin yanı sıra satrançtaki en önemli unsur, dünya şampiyonluğu olarak görülmektedir. Dünya şampiyonluğu genellikle Sovyet ustalarında olmuştur. Bu durum 1972 yılında ABD’li oyuncu R.Fischer’in Rus oyuncu B. Spassky’i yenmesiyle son bulsa da sonraki dönemlerde Rus oyuncular şampiyonluklarına devam etmişlerdir. Fakat Fischer’in dünya şampiyonu olması satrancın dünyada daha hızlı gelişmesine, yaygınlaşmasına ve ekonomik bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Oyunlarında kullandığı taktikler ve hamleleri, inanılmaz galibiyetleri halen "Fischer Humması" biçiminde adlandırılmaktadır.

Daha sonraki yıllarda ise, Sovyet ustalarından Karpov, ardından ise dünyanın en yüksek puanlı oyuncusu unvanını elinde bulunduran Kasparov dünya şampiyonu olmuşlardır (Palavan, 1991).

Bilgisayarların satranç oynamaya başlamasıyla satranç dünyasında ilginç gelişmeler yaşanmıştır. 1997 yılında Deeper Blue adlı bilgisayar ile dünya şampiyonu Kasparov arasında yapılan maçı Kasparov kaybetmiştir. Fakat daha sonraki yıllarda Kasparov Deeper’den rövanşı almayı başarmıştır.

XXI. yüzyılla birlikte satranç çok daha hızlı bir gelişim göstermiştir. Özellikle de dünyada satranca verilen önem artmış, yapılan etkinliklerle birlikte 2005 yılı FIDE tarafından satranç yılı olarak ilan edilmiştir. Kulüpler arası karşılaşmalar, satranç olimpiyatları ve doğal olarak dünya şampiyonluk maçları büyük ilgiyle izlenmeye başlamıştır. Çekişmeli geçen maçlardan sonra 2006 yılında dünya şampiyonluğunu Bulgaristan kökenli V. Topalov kazanmıştır (<http://www.fide.com>).

Dünya satrancının gösterdiği gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de satranç adına önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye’de bugünkü durumuna gelinceye dek satranç çok zorlu yollardan geçmiştir.

3.2.3. Türkiye’de Satranç

Türkler, eski dönemlerden beri satranca ilgi duymuşlardır. Ayrıca satrancın yayılmasında önemli rol oynamışlardır (Kulaç, 2005).

Satranç tarihimiz oldukça eskidir. Satranç ile ilgili 1500 yıllarına ait el yazması kitaplar vardır. Bunların en önemlisi Seferhisarlı İsmail Saban’ın el yazması kitabıdır. Büyük Türk düşünürü Mevlana’nın satranç oynadığına ait bilgiler vardır (Kulaç, 2005).

Anadolu Selçuklu Devleti'nde halkın en fazla ilgi gösterdiği oyunlardan bir tanesi de satranç oyunuydu. Osmanlı döneminde satranç önemini korumuştur. Özellikle devletlerarası ilişkilerde, önemli kişilere satranç takımı hediye edilirdi. 1672 yılında III. Sultan Ahmet tarafından Polonya hükümdarına, satranç takımı hediye edilmiştir. Bu, Türklerin o dönemde satranca verdiği önemi göstermektedir (Kulaç, 2005).

Tarihi kaynaklara göre, Yavuz Sultan Selim padişah olmadan önce Tebriz şehrine gitmiş. Safevi hükümdarı Sah İsmail ile satranç oynamıştır. Onu yenerek 1000 altın kazanmış, bu altınları bir taşın altına saklanmıştır. Yavuz Sultan Selim daha sonra Osmanlı padişahı olmuş, 1514 yılında Sah İsmail'i Çaldıran savaşında yenmiştir. Tebriz'e giden Yavuz Sultan Selim yıllar önce sakladığı altınları bulmuştur. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte satranç sporuna verilen önem artmıştır. Askeri okullarda ders olarak okutulmuştur. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk, iyi bir satranç oyuncusuydu. İkinci cumhurbaşkanımız İsmet İnönü ve dönemin diğer devlet büyüklerinin de satranç oynadıklarını biliyoruz (Kulaç, 2005).

Daha sonraki yıllarda satranç, ülkemizde yaygınlaşmıştır. Başta İstanbul ve Ankara olmak üzere satranç kulüpleri açılmıştır. 1954 yılında TSF (Türkiye Satranç Federasyonu) kurulmuştur. Türkiye Satranç Federasyonunun kurulması ile birlikte ülkemizde satrancın gelişimi hızlanmıştır. Günümüzde hemen her ilde satranç faaliyetleri yapılmaktadır. Ayrıca ülkemizde satranç ligleri kurulmuş olup, yüzlerce spor kulübü bu liglerde yarışmaktadır (Kulaç, 2005).

2005 – 2006 öğretim yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Satranç Federasyonu arasında imzalanan protokol ile satrancın ilköğretim okullarında seçmeli ders olarak verilmesi karara bağlanmıştır (<http://www.tsf.org.tr>).

3.3. SATRANÇ ROBOTU

İlk satranç robotunun adı Türk'tür. Avusturyalı bir mühendis tarafından yapılarak Osmanlı padişahına hediye olarak yollanmıştır. Bu satranç robotu, aslında bir kandırmacadır. Satranç tahtasının altına konan mekanizma sayesinde taşlar masanın başındaki kukla tarafından oynatılıyormuş gibi gözükmektedir. Aslında olan şey ise masanın altına iyice gizlenmiş birinin kollarını, kuklanın kollarından geçirip

hamleleri yapmasıdır. Bu her şeye rağmen güzel ve ilginç bir buluş olarak satranç tarihinde yerini almıştır (Tekerek, 2005).

3.4. SATRANCIN İNSANLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Satrancın; insanlar üzerinde akademik performans ile doğrudan ilişkilidir. Satranç çocukların; aşağıdaki yetenekleri kazandırmaktadır (<http://afyon.tsf.org.tr>).

3.4.1. Planlama

Çocuklar uzun vadeli hedeflere odaklanmayı ve buna ulaşmak için adım adım ilerlemeyi öğrenirler. Aynı zamanda farklı gelişmeler karşısında planlarını tekrar gözden geçirip gerekli değişiklikleri yapmayı öğrenirler.

3.4.2. Seçenekleri Değerlendirme

Çocuklar akıllarına gelen ilk şeyi yapmamayı öğrenirler. Alternatifler düşünmeyi değişik durumlarda alternatiflerin artı ve eksilerini değerlendirmeyi öğrenirler

3.4.3. Gözünde Canlandırma

Çocuklara bir seri olayı olmadan önce gözlerinde canlandırmayı öğretir. Öncelikle gözlerinde canlandırma yeteneklerini geliştirmek için taslara dokunmadan sadece bir hamleyle başlayıp daha sonra birçok hamleyi beyinlerinde yapmalarını birçok alıştırma ile sağlar.

3.4.4. Odaklanma (Dikkat Toplama)

Çocuklara dikkatle gözleme ve konsantre olmayı öğretir. Çocuklar, ne kadar zeki olurlarsa olsunlar olayları dikkatle izleyemezlerse doğru tepkileri vermezler.

3.4.5. Kuvvetli Analiz

Çocuklar özel ya da ardışık birçok olayı değerlendirmeyi öğrenirler. Mantıklı düşünerek karar vermek her zaman ani tepkilerden daha iyidir.

3.4.6. İleriyi Düşünme (Görme)

Çocuklar bir hareketi yapmadan önce düşünmeyi öğrenirler. Biz kendilerine şimdi yapacağına gelecek tepkileri ve bu tepkilere karşı ne cevap vereceklerini sormalarını ve düşünmelerini sağlarız. Zaman içinde satranç sabırlı ve düşünceli olmayı öğretir.

3.5. SATRANCIN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

Günümüzde anne ve babaların en önemli sorunlarından birinin, çocuklarının eğitiminde karşılaştıkları zorluklar olduğu söylenebilir. Hayatın bir izdüşümü, bir simülasyonu olarak düşünülen satranç sporunun çocuk eğitiminde olumlu ve kalıcı etkileri olduğu yaygın kabul görmektedir. Dünya eski satranç şampiyonlarından Alekhin, "Ben satranç sayesinde kendimi eğittim" diyerek bunun önemini vurgulamaktadır. Satranç sporunun konsantrasyonu güçlü ve dikkatli bireyler yetiştirdiği söylenebilir. Çünkü satranç oyununda ortaya çıkan konumların derinlemesine analizi gerekmektedir. Çeşitli durumsal öğelerin statik ve dinamik değerlendirilmesinin yapılması sonucunda en uygun hamle ortaya çıkmaktadır (Suetin, 1994).

Çocuklarla ilgili ortaya çıkan sorunlardan biri de belli bir konu üzerinde dikkat yoğunlaştırılmamasıdır. Sanılanın aksine, çocukların dikkatlerini bir konu üzerinde toplamasıyla konsantrasyon artmamaktadır. Konsantrasyonu sağlayan en önemli unsurun motivasyonunda yoğunlaştırmasını sağlamaktadır. Satranç sayesinde konsantre olmayı öğrenen çocukların, diğer derslerinde de başarılı oldukları görülmektedir. Çocuk gerçekten sevdiği, istediği şeylere karşı konsantre olmaktadır. Satranç oynayan çocuklarda dikkat dağılması sorununun önemli ölçüde azaldığı zamanla görülmektedir (Kulaç, 2005).

Çocuklarda bulunması istenen bir özellik de daha mantıklı düşünce ve davranışlarda bulunmalarıdır. Onlara iyiyi kötüyü, neleri yapıp neleri yapmamaları gerektiğini didaktik bir anlayış içinde öğretmeye çalışmanın, pek yarar sağlamayacağı gibi, itici geldiği de gerçeklerdendir. Oysa satranç, oyun içinde yapılacak bir hamlenin oyunu nasıl şekillendireceğini, oluşan yeni durumun ne gibi sonuçlar doğurabileceğini bir neden-sonuç ilişkisi içinde ortaya koymaktadır. Bunun sonucunda çocuk, günlük hayatta yapacağı davranışların, satrançta olduğu gibi bazı sonuçları olabileceği gerçeğini kavramaktadır

Satranç, bireyleri çevrelerine karşı daha sorumlu olmaya yöneltmektedir. Satranç insanlara, oyunda olduğu gibi yaşamda da kısa ve uzun vadeli hedefler olması gerektiğini, amacı olmayan oyunun da, yaşamın da bir şey ifade etmeyeceğini anlatmaktadır. Hedefe ulaşmak için bir plan yapılması gerektiğini ve bu plan doğrultusunda eldeki olanakların en akılcı, en ekonomik biçimde kullanılmasını

öğretmektedir. Hedefe ulasan yolda, basa gelebilecek tüm olumsuzluklara karşı tedbirli olmayı, ayrıntılar hesaplanırsa bile yapılan tüm hamlelerin asıl amaca hizmet etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Kulaç, 2005).

3.6. SATRANCIN ÖĞRENCİYE KAZANDIRDIKLARI

Satranç, öğrenciye bir yöntem dâhilinde öğretildiği takdirde, ayırt etmeksizin bütün derslerine olumlu yararları bulunur. Bunun yanında kişiliğine ve sosyal hayatına da birçok açıdan katkıları görülür. Bu katkıları analiz edebilmek için farklı açılardan bakabilmek gerekmektedir. Yani satrancı, 64 kareye ayrılmış bir tahta üzerinde ayrı fonksiyonları olan taşları belirli kurallar dâhilinde bir hedef gözeterek karşılıklı oynatmalarından oluşan bir oyun olarak tanımlamak, onun derinliğini ortaya koymaz. Onun derinliği; bilim, sanat ve spor olmasında, uygarlık tarihi ile ilişkilendirilmesinde, tarihi kişiliklerde, entelektüel boyutunda, bireye ve topluma kazandırdıklarında yatar.

Toplumun bir üyesi olarak bireye kazandırdıkları konusunda genel olarak şunları ifade edebiliriz:

- Zihinsel gelişime pozitif katkılar yapması
- Muhakeme gücünü artırması
- Analiz-sentez yapma becerisi
- Yaratıcılığı teşvik etme
- Strateji geliştirme
- Fotografik hafızanın gelişimine katkı sağlama
- Oyun sürecinde asla şiddet üretmemeye ilişkin bilinç
- Hayal gücünü, şekil ve uzay bilgisini, planlama yeteneklerini destekleme
- Problem çözme kapasitelerini artırma
- Hızlı ve mantıklı düşünebilme-karar alabilme süreçlerini geliştirme
- Neden sonuç ilişkisini kavrama
- Sakin ve soğukkanlı olmayı öğretme
- Rakibine saygılı olmayı temel alan bir centilmenlik
- Risk alma (Kulaksızoğlu, 2000).

3.7. SATRANCIN YARARLARI

- Satrancın yararları aşağıda sıralanmıştır;
 - Kötü alışkanlıklar edinilmesine engel olur,
 - Planlı hareket etmenin önemini ve gerekliliğini kavratır,
 - Süratli, doğru ve çabuk düşünebilmeye yardımcı olur, olaylara doğru yorumlarla yaklaşabilme yeteneklerini geliştirir,
 - Kişiliği ve karakteri olumlu yönde etkiler ve geliştirir,
 - Kendine güven duygusu asılar ve bunu geliştirir,
 - Kendi güç ve yeteneklerini daha iyi tanıyarak, bireysel güç ve yetenekleri açığa çıkarmaya ve bireysel doğru kararlar alabilmeye yardımcı olur,
 - Dikkatini tek konu üzerinde yoğunlaştırabilme alışkanlığı kazandırır,
 - Diğer ders konularının daha iyi anlaşılıp kavramasına yardımcı olur.
- Bilimselliği ön plana alarak araştırmalar yapmaya yönlendirir,
- Konulara karşı şüpheli yaklaşımı benimsetir, onları ezberci zihniyetten arındırır,
 - Kişileri düşünen, araştıran, yargılayan varlıklar haline getirir ve yaratıcılıklarında özgür bırakan bir ortam hazırlar,
 - Başarıya ancak ve ancak sistemli ve disiplinli bir çalışmayla varılabileceğini gösterir.
 - Mücadeleci bir ruh yapısına sahip olmanın gerekliliğini benimsetir,
 - Başarısızlıklar karşısında yılmamayı, başarı için daha da çok çalışmanın gerekli olduğunu öğretir,
 - Başarılarından büyük hazlar duyarak daha da başarılı olmaya yönlendirir,
 - Yepyeni hedefler göstererek bu yeni hedefler doğrultusunda motivasyon sağlar,
 - Kişilerin olumsuz bir yönünü, eksikliğini veya bir davranış bozukluğunu hızlıca ortaya çıkarır,
 - Kurallara uymayı, dostça oynamayı, kaybetmeyi kabullenmeyi, kazananı kutlamayı öğretir,
 - Yakın dostluklar kurup daha çok sosyalleşmeye ve sosyal yaşamının zenginleşmesine yardımcı olur (<http://www.tsf.org.tr>).

Satrancın yararlarını gösteren bütün bu maddeler, Milli Eğitimin de temel amaçlarındandır, Türk Milli Eğitimi'nin öğrenciler tarafından kazanılmasını istediği temel davranışlardır. Bu kadar pozitif etkisi olan bir araç kesinlikle bir eğitim aracıdır. Yeryüzünde başka hiçbir araç, bu kadar olumlu davranışların hepsini birden bireylere kazandıramaz. Öyleyse, çocuklarımızın olabildiğince küçük yastan başlayarak kişilik gelişiminde satrancın pozitif etkilerinden yararlanma amaçlanmalı, çocuklarımızın olumlu davranışlar sergilemelerini sağlamaya çalışmalı, bu amaç bir görev olarak benimsenmelidir (<http://www.tsf.org.tr>).

3.8. SATRANÇ OYUNU

Satranç, iki oyuncu arasında oynanan bir zekâ oyunudur. Satranç insanlara yeni kişilerle tanışmaya, değişik kültürle tanımaya, yeni arkadaşlar edinmeye sağlar. Bu da okulöncesi çocukların sosyal gelişimine yardımcı olmaktadır.

Satranç oyununun diğer faydası, satranç tahtası ve taşlarının görsellikleridir. Her taşın boyutu, şekli farklı olduğu için çocukların görsel zekâsını geliştirir (Root, 2006).

3.8.1. Taşların Hareketleri

Vezir

Vezir bulunduğu karenin dikey, yatay ve çaprazlarında herhangi bir kareye gidebilir.

Kale

Kale bulunduğu karenin dikey ve yataylarında herhangi bir kareye gidebilir.

Fil

Fil bulunduğu karenin çaprazlarında herhangi bir kareye gidebilir.

At

At yatay, dikey ya da çapraz yönde olmamak şartıyla bulunduğu kareye en yakın karelerden birine gidebilir. Kalktığı ve gittiği kareler arasındaki taşlarla yakın karelerden birine gidebilir. Kalktığı ve gittiği kareler arasındaki taşlarla bir ilgisi yoktur.

Piyon

Piyon bulunduğu dikeyde önündeki boş kareye doğru ilerler, ya da ilk hareketinde, bulunduğu dikeyde önündeki iki karenin boş olması şartıyla iki kare

ilerleyebilir ya da yan dikeyde bir önünde bulunan (ön çaprazda) rakip taşı yiyerek bu kareye gidebilir. Bir piyon ilk hareketinde iki kare ilerleyip rakip piyonla yan yana gelirse, rakip piyon bu piyonu sanki bir kare ilerlemiş gibi kabul ederek yiyebilir. Bu hak sadece ilk defasında yani iki kare çıkışı yapılır yapılmaz geçerlidir, bu harekete ‘geçerken alma’ (en passant) denir. Bir piyon bulunduğu ilk konumdan ilerleyerek son sıraya (rakibin ilk yatayı) vardığında derhal aynı renkte bir vezir veya, bir kale veya, bir fil veya, bir at ile değiştirilir. Oyuncunun tercihi daha önce yenmiş olan taşlarla sınırlı değildir. Bu piyon hareketine ‘terfi’ denir ve yerine konan taş kurallara uygun olarak derhal devreye girer.

Şah

Şahın iki türlü hareketi vardır. Rakip taşlar tarafından tehdit edilmemesi şartıyla komşu karelere gidebilir.

Rok

Bu şahla aynı sırada bulunan aynı renkli kalenin ortak hareketidir. Bu iki taşın hareketi tek bir hamle sayılır; şah bulunduğu kareden kaleye doğru iki kare ilerler ve ardından kale şahın üstünden atlayarak bir kare yanına (komşu kareye) konarak yapılabilir (www.chessboss.com/chess.php)

3.9. GENEL SATRANÇ KURALLARI

Oyuna beyazlar başladığından, önce taraflar belirlenir. Bunu yapmak için kura çekilir. Oyunculardan biri her iki elinde ayrı renkten taş saklar, diğeri seçer. Satranç tahtası (beyaz köse oyuncunun sağında olmak üzere) ve taşlar vezir kendi rengindeki karede olmak üzere) doğru yerleştirilir (Tekerek, 2005).

Her iki taraf hamlesini (her defasında bir hamle) sıra ile yapmak zorundadır. Özlü bir kurala uymak gerekir. Tutulan taş oynanmak zorundadır. Oynamak niyeti taşımadan sadece taslardan birini düzeltmek istenirse, önce sesli olarak “düzeltiyorum” deyimini ile bu isteği belirtmek kural gereğidir. Rok yapmak için önce sah (iki kare) sonra kale (şahın üzerinden atlatılarak) oynatılır. Her hamle tereddütsüz yapılmalıdır. Taşı nereye koyacağını bilmeden, tahta üzerinde gezdirerek elde tutulmamalıdır (Tekerek, 2005).

Rakip oyuncuyu nasıl olursa olsun rahatsız etmek yasaktır (Oyun sırasında konuşmak, hamleleri analiz etmeyi kolaylaştırmak için karelere dokunmak ya da

göstermek gibi). Plan, hesaplama ya da kombinezon zihinden yapılır. Üçüncü bir kişinin düşüncesini sormaya izin verilmez (Tekerek, 2005).

3.10. SATRAŇ VE ÇOCUK

Satranç, önemli bir eğitici oyundur. Satranç çocuklara matematiksel, görsel zekâsını geliştirmektedir. Satranç, çocuğa bireysel hareket etme özgürlüğü kazandırır.Çocukların yorum yapabilme,düşünme ve karar verme yeteneğini geliştirir (www.sguidoo.com/importance-of-chess)

3.10.1. Satranç Oyununun Çocuklara Öğretimi

- Öncelikle satranç tahtası çocukların kafasını karıştırmayacak şekilde anlatılmalıdır.
- Bütün taşlar satranç tahtasının üzerine konularak tek tek isimleriyle tanıtılmalıdır. Mesela çocukların kalenin ismini hatırlayabilmeleri için kalenin şeklinin kaleye benzemesinden yararlanabilir.
- Her bir taşın hareketi anlatılmadan önce çocuklara ileri, geri, çapraz ve yön kavramları öğretilmelidir.
- Oyuna başlarken çocuklara çok yüklenmemeli, endişe edilmemeli, çocukların satranç kurallarını hafızasında tutmaları beklenilmemelidir. Çocuklara düşünme süresi ve ipuçları verilmelidir.
- Başlangıç aşamasında çocuklara oyun stratejisi gösterilmemeli, daha sonra çocuklar yavaş yavaş kendi savunmalarını kendileri düşünerek oluşturmalıdır.
- Eğer çocuğun bilgisayar destekli eğitimle satranç öğrenmek hoşuna gidiyorsa BDE satranç oyunu indirilmelidir (Kındersly, 2001).

3.11. TEKNOLOJİ VE EĞİTİM

Teknolojinin geçmişten günümüze kadar insan yaşamına birçok olumlu etkisi olmuştur. İnsanlar bilimsel araştırmaları insanların doğası gereği merak edip sorgulamaları sonucu yaptıkları çalışmalarla meydana getirirler. 'Technoslogos' teknolojinin Latince karşılığıdır. 'Techne' yapmak, 'logos' bilmek anlamına gelmektedir. Teknoloji sayesinde insanlar daha rahat yaşam koşullarına sahip olurlar (<http://www.teknolojide.com/teknoloji-nedir.asp>).

Eğitim Teknolojisi; genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için ilgili bilgi ve becerilerin iŖe koŖulmasıyla öğrenme veya eğitim süreçlerinin iŖlevsel olarak yapısallaŖtırılmasıdır. ğrenme-ğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliŖtirilmesi iŖidir (<http://w3.gazi.edu.tr>).

Son yıllarda eğitim teknolojisinin hızlı bir Ŗekilde ilerlemesi eğitim-ğretim süreçlerini de etkilemiŖtir. Eğitim teknolojisindeki en büyük ilerleme bilgisayarın eğitim sürecine girmesidir. Bilgisayardan, anaokulu dâhil her ğretim kademesinde yararlanmak mümkündür, anaokuluna gelen çocuklar beŖ yaŖ öncesinde, özellikle yürümeyi ve ana dilini hızla öğrenmektedirler. Bazı ocuklar ilkokula kaydolmadan önce okuma ve yazmayı da öğrenebilirler. Bu tür bilgi ve beceriler bilgisayarla desteklenebilmektedir.

Bilgisayarların eğitim-öğretimde kullanılmasıyla eğitim kalitesinin yükseldiğini söyleyebiliriz. Bilgisayar ve bilgisayar paket programları eğitim-öğretimde sıklıkla kullanılmakta ve hatta eğitim programları bilgisayar destekli eğitim programları Ŗeklinde hazırlanmaktadır (<http://w3.gazi.edu.tr>).

3.11.1.Bilgisayar Destekli Eğitim

21.yüzyıla girdiğimiz Ŗu yıllarda her toplum hemen hemen bütün alanlarda köklü deđiŖikler yapmaktalar. Teknolojideki hızlı deđiŖim eğitim alanında da bazı reformlar yapmamıza olanak sağlamaktadır. Teknolojiyi takip etmek için eğitim sistemimizde bazı deđiŖiklikler yapılmaktadır. Eğitimi daha verimli bir hale getirmek, yaygınlaŖtırmak bireyselleŖtirme çabalarımız sonucunda da ortaya çıkan bir deđiŖimde “BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM” olmuŖtur.

Günümüz teknolojisinin ilerlemesinde ve eğitime verilen önemin artmasıyla, eğitim sorunlarının üzümünde teknolojiden faydalanmak kaçınılmaz olmuŖtur. Bu teknolojilerden biride bilgisayardır. Bilgisayarı eğitim sistemimize sokmakta en tabi gerçekçiliktir.

BDE’ de bilgisayar teknolojisinin ğretim sürecindeki uygulamalarının her biridir. Bu uygulamalar bilgi sunmak, özel öğretmenlik yapmak, bir becerinin geliŖmesinde katkıda bulunmak olabilir. BaŖka bir tanıma göre ise BDE bilgisayar sistemine programlanmış olan dersleri etkileŖimde bulunarak, doğrudan alabilmesidir.

3.11.2. Okul Öncesi Eğitimde BDE'in Yeri ve Önemi

1985'li yıllardan beri Okul Öncesi Eğitimde BDE konusunda yapılmış çalışmalar ve araştırmalar bilgisayarların ve bilgisayar programlarının okul öncesi dönem çocuklarının eğitim-öğretiminde büyük rolü olduğunu göstermektedir.

Old, Schwartz ve Willie'de (1980) BDE'de yazılımların önemine dikkat çekmiş ve çocukların kendi sorularını sormalarını destekleyen, teşvik eden değişik öğrenme modellerine radikal olarak damgasını vurmuş yazılımlarla öğrenmenin gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir (Arı ve Bayhan,1999).

Bilgisayar destekli eğitim programları konusunda oldukça fazla çalışması olan eğitimcilerden Seymour Papert (1980) 'LOGO' gibi çok kullanılan bir programlama dili oluşturmuştur. İlkönce Piaget'le çalışmalar yapan Papert; 'çocukların neyi bilip, neyi bilmedikleri konusunda karmaşanın çözülmesi halinde en değerli öğrenmenin gerçekleşeceğini ve böylece çocukların dünyalarının anlaşılabilirliğini' öne sürmektedir. Bunun bilgisayarla sağlanabileceği görüşünde olan Papert, 'mikro dünyası' olarak isimlendirdiği dünyada çocuğun kendi kendini yönlendirerek, keşfederek öğrenmesi gerektiğini savunmaktadır (Arı ve Bayhan, 1999).

Walker (1983) BDE konusunda olumlu olabilecek yedi kriter olduğunu ileri sürmektedir. Bunlar arasında bilgisayar destekli eğitimin daha fazla aktif öğrenmeye olanak sağlaması; daha az zihnen sıkıcı iş yapılması; duygusal ve algısal modellerin çeşitlenmesine fırsat sağlanması; öğrenmenin daha fazla bireyselleştirilmesi sayılmaktadır (Arı ve Bayhan, 1999).

Hitchcock ve Noonan'ın (2000) yaptığı araştırmada beş öğrenme güclüğü olan okul öncesi çocuğuna üç temel beceri öğretilmeye çalışılıyor. Bu çalışma iki koşulda gerçekleştiriliyor. Biri Bilgisayar Destekli Öğretim (CAI) ile etkileşimli yazılımlar ve Öğretmen Destekli Öğretim (TAI) . Her iki öğretim stratejisinin de ortaya koyduğu önemli yararları vardır. Bilgisayar Destekli Öğretim, Öğretmen Destekli Öğretime karşı beceri ve katılım açısından belirgin üstünlükleri vardır. Araştırma sonucuna göre BDÖ öğrenme güclüğü olan küçük çocukların temel becerilerinin iyi duruma getirilmesi ve ilerletilmesinde orta düzeyde etkili olduğu bir gerçektir (Hitchcock ve Noonan, 2000).

Birçok eğitim hareketinin başlıca amacı teknolojik becerileri geliştirmektir. Amerika Birleşik Devletlerinde 2000 yılının eğitim amaçlarına baktığımızda, milenyumun sonunda bilgisayar becerilerinin küçük çocuklara kazandırılması ve 1997'de Teknoloji Okur-Yazarlığı Hareketi Fonu 5 milyar doları öğretmenlerin ve ailelerin yetiştirilmesi ve bilgisayar-internet teknolojisinin okullara kurulması için ayırmıştır. Birçok araştırmacının söylediği gibi yeni teknolojinin öğretimde kullanılması geleneksel yaklaşıma oranla öğrenme güçlüğü olan küçük çocuklara akademik becerilerin öğretilmesinde daha etkilidir ve bu konuda çok az deneysel çalışma yapılmıştır.

Son yıllarda literatür araştırmalarında Fletcher-Flinn ve Gravatt'ın (1995) belirttiğine göre Bilgisayar Destekli Öğretimin (CAI), geleneksel öğretimden çok daha etkili olduğu matematik, fen bilgisi, sanat, okuma yazma becerilerinde % 24 oranında etkili olduğu görülüyor. Bilgisayar Destekli Öğretimin en fazla etkili olduğu dönem ise Okul Öncesi dönemdir. Okul öncesi dönem çocuklarına BDÖ uygulamasına çok az rastlanmaktadır.

3.11.3.Okul Öncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Eğitimde Dikkat Edilmesi Gereken Konular

Tartışılan temel konulardan biri çocukların bilgisayara hangi yaşta başlamaları gerektiğidir. Öğrenmeyi kolaylaştıran etkenlerden biri olan ilgi ve merakın yoğun olduğu bir dönem olması sebebi ile, okul öncesi eğitimde bilgisayar destekli eğitime başlanabilir (Arı ve Bayhan, 1999).

Bu dönem çocuğu henüz okuma yazma bilmediğinden, bilgisayarı kullanabilmesi için anlayabileceği özel yazılımlara ihtiyaç vardır. Ayrıca bilgisayar kullanımının çocuğa sağlayacağı kazançlar kadar, ne tür mahsurları olabileceği de önceden düşünülmelidir.

Okul Öncesinde bilgisayar destekli eğitimi kullanma şekli ve süresi oldukça önemli bir konudur. Sadece bilgisayara dayalı bir okul öncesi eğitim çocuğa zarar verebilir. Bilgisayarın gerek okul öncesinde gerek ilkokullarda eğitimciye yardımcı bir araç, eğitimsel programları destekleyen bir materyal olarak kullanılması en uygun olanıdır. Eğitimcinin eğitimdeki rolü hiçbir zaman inkâr edilemez. Bilgisayar sadece bir makinedir. Bilgisayar, eğitimcinin çocuklara verdiği birçok insani değerden uzaktır; bunun içinde eğitimcinin yerini alması hiçbir zaman mümkün olamaz

Okul Öncesinde ve ilkokullarda uygulanacak eğitim programlarının nitelikleri çok önemlidir. Bilgisayar Destekli Eğitimde (BDE) programların hangi amaçlara yönelik kullanılacağına saptanması ve amaca uygun eğitim programının seçilmesi gerekmektedir. Eğitim programları çocuğun gelişim özelliklerine uygun, geleneksel eğitim programlarına kaynaştırılacak şekilde olmalıdır. Uygun düzenlenmiş BDE programları ile çocuklar bireysel öğrenme yapabilecekler, kendi hız ve bilgi düzeylerine göre ilerleme kaydedebileceklerdir.

Çocuklar BDE programları ile keşfederek öğrenmeye fırsat bulabilecekler, kendi bilgi ve deneyimlerini ortaya koyarak oyun içinde öğrenebileceklerdir. Bilgisayar destekli eğitimde amaç oyun içinde öğrenmek olduğu için, çocuklar fark etmeden öğrenmektedirler. Bilgisayar Destekli Eğitim Programları okul öncesinde ve ilkokullarda birçok alanda kullanılmaktadır: Alıştırma becerilerinde, bilişsel gelişimde, sayma ve matematikte, okuma-yazma becerilerinin öğretilmesinde vb. BDE'de çocuklara anında dönüt verilmesi öğrenmeyi kolaylaştırmakta, problem çözme becerilerini artırmaktadır (<http://www.zezencay.com>).

3.11.4.Okul Öncesi Eğitimde BDE'nin Özellikleri

- Okul öncesi dönemde bilgisayar, özellikle el-göz koordinasyonuna büyük katkı sağlayabilir (farenin kullanımı, boyama, çizim çalışmaları vb.), el becerisini geliştirir.

- Dikkatini yoğunlaştırmada güçlük çeken aşırı hareketli çocuklar ilgi çekici bir program karşısında daha uzun süre kalabilirler. Bu nedenle bilgisayar kullanımı, çocuğun dikkatini yoğunlaştırmasına yardım ederek eğitime katkı sağlayabilir.

- Çocuk günlük yaşamında ve eğitimi sırasında öğrendiği pek çok kavramı bilgisayar oyunları ile pekiştirebilir.

- Bilgisayar oyunlarında yer alan ve hızlı bir şekilde karar vermeyi gerektiren problemler, çocukta problem çözme becerisinin gelişmesine katkıda bulunabilir (Oktay, 1999).

3.12. GELENEKSEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Günümüzde, her ülke eğitim alanında karşılaştığı sorunlara etkili çözümler bulmak üzere kendi sistemin sorgulamakta ve nasıl bir yeniden yapılanmayla bu sorunları çözebileceğini tartışmaktadır. Özellikle okullarda gerçekleştirilen öğretim

uygulamalarında karşılaşılan sorunlardan çoğunun geleneksel olarak nitelenen yöntemlerden kaynaklandığı gözlenmektedir.

Geleneksel öğretim uygulamalarının temel özelliklerine bakıldığında bazı noktalar dikkati çekmektedir. Bunlar arasında, bilgi aktarmaya ağırlık veren öğretim anlayışı, ders kitaplarına aşırı bağımlılık, öğretmenin mutlak egemenliği, öğrencileri araştırmaya yöneltmeyip yalnızca dinleyen/izleyen konumunda tutarak zihinsel açıdan edilgenleştiren düzenlemeler, yaratıcı düşünmeye ya da kişisel görüşleri açıklamaya izin vermeyen sınıf iklimi, sunulan bilgileri anlamaya ve farklı yorumlar yapmaya olanak tanımayan öğretim yöntemleri ilk göze çarpanlardır.

Geleneksel öğretim uygulamalarının doğurduğu sorunların başında, öğretilen bilgilerin kalıcı olmaması, sınavlar için ezberlenip daha sonra hızla unutulması, bilgilerin çoğunun öğrencilerce eksik ya da yanlış anlaşılması ve öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri gelecek yaşamlarında etkin biçimde kullanamıyor olmaları gelmektedir. Geleneksel anlayıştan kaynaklanan bu tür sorunlar eğitimcileri daha etkili, verimli ve çekici öğretim uygulamalarını geliştirmek üzere çalışmaya yöneltmiştir.

Etkili, verimli ve çekici öğretim uygulamalarının temelinde çoğu zaman güçlü bir öğrenme kuramı yer almaktadır. Bir öğrenme kuramı, birçok kapsamlı araştırma sonucuna dayalı olarak insanların nasıl öğrendiğini açıklamak üzere oluşturulmuş çeşitli genellemeleri ve ilkeleri içeren bir model ya da sistem olarak tanımlanabilir.

Genel olarak her öğrenme kuramı, özünde bilme ve bilginin ne olduğuna ilişkin felsefi bir anlayışı yansıtan varsayımlara da sahiptir. Dolayısıyla, öğretim amaçlarının belirlenmesi, içeriğin düzenlenmesi, öğretimin yapılması ve değerlendirme etkinlikleri gibi boyutlar benimsenen öğrenme kuramını ya da onun temelinde yatan felsefi görüşü açıkça yansıtmaktadır. Öğretmenler, kendi öğretim uygulamalarını tasarımılamada ve bu uygulamalar sırasında karşılaştıkları sorunları çözümede belirli kararları alabilmek için, öğrenmeyi farklı açılardan inceleyen ve bazen de birbirine karşıt düşebilen bu kuramları yakından tanımak gereksinimi duymaktadırlar. Özellikle, sınıfta öğrencilerin etkin katılım haklarını savunan kuramlar, demokratik bir öğrenme ikliminin yaratılmasını en önemli konu olarak ele almaktadırlar. Burada anlatım ve soru cevap yöntemi üzerinde durulmaktadır.

Özellikle anlatılan konuların daha iyi anlaşılıp anlaşılmadığını öğrenmek için soru-cevap yöntemiyle birlikte birleştğinde öğrenci için anlaşılmaz konuların tekrarını sağlamak ve sıkıcı anlatım ortamını ortadan kaldırmak amacıyla bu iki yöntemi seçilmiştir. (<http://www.odevarsivi.com>).

3.12.1.Anlatım Yöntemi

Anlatım yöntemini anlatırken yöntemin kapsamı, faydaları, dezavantajları ve bu yöntemin en iyi kullanımı için rehber ilkeler üzerinde durulacaktır. Anlatım, öğretmenin bilgilerini, pasif bir şekilde oturarak dinleyen öğrencilere otokratik bir biçimde iletildiği geleneksel bir yöntemdir. Anlatım en eski öğretim yöntemidir. Çok sık kullanımı, kötüye kullanımı ve yanlış kullanımı nedeniyle en etkisiz yöntem olarak da bilinmektedir. Gerçekte de, öğrenciler pasif bir durumda oturdukları ve genellikle öğretim sırasında soru sorma ve düşüncelerini açıklama imkânına sahip olmadıkları için etkin bir yöntem sayılmaz, hatta bazen etkinlik eksikliğinden dolayı sıkıntılara, gündüz rüyalarına ve disiplin sorularına neden olmaktadır. Modern öğretim anlatıma pek fazla yer vermemekle birlikte öğretmen hemen her konuda bu yöntemden belli bir ölçüde yararlanma gereğini duymaktadır. Önemli olan husus anlatımın yerinin ve süresinin iyi seçimidir. Anlatımın kısa ve ilginç olmasını sağlama ve herkesin dikkatini çekme öğretmenin görevidir. Öğretmenin konuşmasının, hareketlerinin, görünümünün, anlatımındaki açıklığın ve öğrencilerle göz göze ilişkisinin bu yöntemde son derece önemli olduğu bilinmelidir. Geleneksel yönetimin faydaları şunlardır;

1. Öğrencilerin çalışma yapabilmeleri için gerekli temel materyallerin sunumu ya da yeni bir çalışmaya başlangıç için faydalı yoldur.

2. Bilgileri kalabalık gruplara iletme için yararlıdır (<http://www.odevarsivi.com>).

3.13. KONUYLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Frank (1974) "Chess and Aptitudes" (Satranç ve doğal yetenekler) isimli çalışmasını Zaire'de 14 – 18 yaş grubundan toplam 92 öğrenciye uygulamıştır. Araştırmada iyi satranç oynayan çocukların üç boyutlu kavramada ve sayısal yeteneklerde çok üstün olduğu görülmüştür. Araştırmada, satrancın sayısal yeteneklerin yanı sıra, sözel yetenekleri de geliştirdiği vurgulanmaktadır.

Christiaen (1976) tarafından yapılan "Satranç ve Kavrama" çalışmaları Belçika'daki Assenede Belediye Okulunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılmış şekilde 40 tane beşinci sınıf (ortalama 10.6 yaş) öğrencisi alınmıştır. Tüm öğrencilere kavrama hızı ile ilgili Piaget testleri ve PMS testleri verilmiştir. Testler besinci sınıfın ve altıncı sınıfın sonunda uygulanmıştır. Deney grubu, "Gençler için Satranç" kitabı kullanılarak 42 adet birer saatlik temel satranç dersleri almıştır. Araştırmada temel satranç dersleri alan öğrencilerin diğerlerine oranla daha başarılı oldukları görülmüştür. Besinci sınıf sonundaki akademik başarıları 01 iken altıncı sınıf sonuna geldiğinde bu sonuç 05'e çıkmıştır.

Fung (1979) tarafından Hong Kong üniversitesinin sayısal bölümlerinde okuyan öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada; satranç eğitimi alan öğrencilerin matematik ve fen testleri sonuçlarında ortalama % 15'lik bir artış sağladıkları saptanmıştır. Tudela (1984) tarafından "Düşünmeyi Öğrenmek Projesi" ismiyle yapılan bir başka çalışmada, satrancın zekâ seviyesini arttırıp arttırmadığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmaya tümü 2. sınıfta okuyan 4266 kız ve erkek öğrenci katılmıştır. Hemen hemen her sosyo-ekonomik düzeyden ailelerin çocukları bu projede yer almıştır. Araştırmalar sonucunda; satrancın metodik bir şekilde öğretilmesiyle küçük yaş gruplarındaki tüm öğrencilerin IQ' sunu arttırdığı belirlenmiştir. Ferguson (1986) tarafından yapılan "satranç ve ekip çalışması" isimli çalışmada satrancın bireysel gelişime; planlı düşünme, analiz, problem ve uyum sağlama üzerinde olumlu etki yaparak katkıda bulunduğu saptanmıştır. Rifner (1992) tarafından yönetilen "Satranç oynamak: Ortalama ve ortalama üstü zekâli öğrencilerde problem çözme yeteneği üzerine çalışma" isimli araştırmada; satrancın daha önceden edinilmiş problem çözme yeteneğinin (genellikle matematik derslerinde) başka alanlara taşınmasında faydalı olduğu saptanmıştır.

Cage ve Smith (2000) tarafından yapılan çalışmada “Satranç öğretiminin farklı kökenlerden olan öğrencilerin matematik problemlerini kavraması üzerindeki etkisi” araştırılmış ve bunun için deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubu 11 kız, 9 erkek, kontrol grubu ise 10 kız ve 10 erkek öğrenciden oluşturulmuştur. Yapılan analiz sonuçlarına göre satranç öğretiminden geçen öğrencilerin başarıları kontrol grubuna oranla daha yüksek olmuştur.

Sadık (2006) Bolu il merkezindeki ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında okuyan satranç bilen öğrenciler (4. sınıf 40, 5. sınıf 48) ile satranç bilmeyen öğrenciler (4. sınıf 40, 5. sınıf 48) oluşturmaktadır. Araştırma sırasında veri toplama aracı olarak satranç bilgisini ölçmek için satranç testi, matematik dersi doğal sayılara ilişkin dört işlem ve problem çözme başarılarını ölçmek için ise araştırmacı tarafından geliştirilen dört işlem ve problem çözme testleri kullanılmıştır. Çalışma sonunda, ilköğretim 4. ve 5. sınıf dört işlem ve problem çözme testlerinde satranç bilen öğrenciler lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Pekçağlıyan (1990) anaokuluna giden altı yaş grubu çocuklarda uygulanan klasik öğretim yöntemleri ile bilgisayar destekli öğretimi karşılaştırmıştır. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü Uygulama Anaokuluna devam eden 6 yaş çocuklarına eğitim vermiştir. Bilgisayarla öğretim alan 20 çocuk deney grubunu, klasik öğretim alan 20 çocuk kontrol grubunu oluşturmuştur. Çocuklara sayı, şekil ve renk tonu ile ilgili tanıma, tanımlama ve ayırt etme süreçlerine ait testler uygulanmıştır. Eğitim verildikten sonra yapılan istatistiksel değerlendirmelerde bilgisayar destekli öğretim programları ile klasik öğretim yöntemlerinin sayı sembolü (1-5 arası), geometrik şekiller (daire, kare, üçgen) ve renk tonları (açık, koyu, en koyu), zihinsel gelişim süreçlerinden; tanımlama, ayırt etme aşamaları üzerine etkisi karşılaştırılmış ve sonucunda bilgisayar destekli öğretim programlarının, klasik öğretim yöntemleri ile yapılan eğitimden daha etkili olduğu bulunmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM IV. YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5- 6 yaş çocuklarına satranç öğretiminin kazandırılmasında iki farklı yöntem kullanılmıştır. Gruplardan birisine geleneksel öğretim yöntemi uygulanırken, diğerine bilgisayar destekli öğretim yöntemi uygulanmıştır ve çocukların başarıları kullanılan yöntemler bakımından değerlendirilmiştir. Araştırmada uygulamaların etkisini ölçmek amacıyla deneysel araştırma yöntemi kullanılmış ve belirlenen kontrol-deney gruplarına ön-son test uygulanmıştır. 75.Yıl Anaokulunun 5 ve 6 yaş grubundan öğrenciler yansız atama yoluyla kontrol ve deney grubu olarak atanmıştır. Öğrenciler deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçüme tabi tutulmuşlardır.

Tablo 1: Deney Deseni Gruplar

GRUPLAR	ÖNTEST	YÖNTEM	SON TEST
Kontrol	Başarı testi	Geleneksel Öğretim Yöntemi	Başarı testi
Deney	Başarı testi	Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi	Başarı testi

Tablo 1’de görüldüğü gibi, kontrol ve deney gruplarına öncelikle araştırmacı tarafından geliştirilen ön test uygulanmıştır. Ardından kontrol grubuyla satranç öğretmeni tarafından geleneksel öğretim yöntemi ile deney grubuyla ise bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile ders işlenmiştir. Sonra da son test uygulanmıştır.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın çalışma gurubu, 75.Yıl Anaokulunun 5 ve 6 yaş öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 5 ve 6 yaş tam gün eğitim gören 80 öğrenci veri kaynaklığı yapmıştır.

Tablo 2: Deney İçerisinde Yer Alan Okul ve Öğrenci Sayısı Okul Grup Öğrenci Sayısı

Okul	Grup	Öğrenci Sayısı
75.YIL ANAOKULU	Kontrol	40
	Deney	40
TOPLAM		80

Tablo 2’de görüldüğü gibi kontrol ve deney gruplarını 40’ar öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenci oluşturmaktadır.

4.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada öncelikle verilerin toplanması amacıyla ilgili literatürler araştırılmış, Türkçe ve İngilizce yayınlar incelenmiş (makale, tez, bildiri, kitap, dergi vs.), üniversite kütüphaneleri ve internet taramaları yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, konu ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra, Etkinliklerle Satranç Kitabı (Morpa, 2005) kaynakları kullanılarak Satranç Değerlendirme Çizelgesi araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Satranç değerlendirme çizelgesi; çocukların satranç taşları ve satranç oyunu hakkındaki bilgilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Taş değerlendirme çizelgesinde toplam 40 çalışma sayfası vardır. Çalışma sayfası basitten zora doğru planlanmıştır.

Çalışma sayfalarında;

- Çalışma sayfasında çocukların gösterilen taşın ismini bilip bilmediğini ve ismi söylenen taşın tanıyarak verilen resmi istenilen taş bulup bulamadığını ve istenilen renge boyayıp boyayamadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

- Çalışma sayfasında çocukların aynı taşı eşleştirme yapıp yapamadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Ayrıca bilgisayar destekli öğretim yöntemi için araştırmacı tarafından etkileşimli CD hazırlanmıştır. Erdemli Milli Eğitimi ve Erdemli Kaymakamlığından alınan izinle, 75.Yıl Anaokulunda uygulamalar yapılmıştır.

Uygulamanın başlangıcında öğrencilere ön test uygulanmıştır ve test sonucunda birbirine bilgi düzeyi bakımından birbirine eşit öğrencilerle ders uygulamasına geçilmiştir. Kontrol grubu, “Satranç ve Satranç Oyunu” öğreniminin kazandırılmasında sınıflarında geleneksel öğretim yöntemiyle, deney grubu da aynı konuyu bilgisayar laboratuvarında bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile işlemişlerdir. Ders bitiminde uygulatılan son testle uygulama tamamlanmıştır.

4.3.1. Başarı Testi

Öğrencilerin, dinlenme saatleri ve serbest zaman etkinlikleri zaman diliminde öğretilen “Satranç ve Satranç Oyunu” konusunun sonucunda edindikleri bilgileri ölçmek amacıyla kullanılan başarı testi (ön-son test), toplamda 40 sorudur. Verilen ölçme aracı, okulöncesi 5–6 yaş öğrencilerinin satranç oyunu hakkında bilgilerine yönelik hedef ve davranışlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Uygulamalarda elde edilen veriler 0 ve 1 şeklinde puanlara dönüştürülmüştür.

4.3.2.Etkileşimli CD

Araştırmacı tarafından hazırlanan etkileşimli CD’de satranç oyunu öğretilmektedir. Bölüm bölüm satranç tahtası, satranç taşları, taşların hareketleri ve satranç oyunu kuralları hakkında bilgi vermekte, çocuklar kendileri öğrenebilmekte, istedikleri zaman geri dönerek pekiştirme yapabilmektedirler.

4.4. VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 12 paket programı yardımı ile değerlendirilmiştir.

Gruplar arası karşılaştırmalar Mann-Whitney U testi ile, grup içi ön-son test karşılaştırmaları ise Wilcoxon işaret testi ile yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS (The Statistical Packet for the Social Sciences) programı ile çözümlenmiştir. Bunun için ilk önce veriler programa girilmiş ardından aritmetik ortalamaları alınmış, varyans ve serbestlik dereceleri hesaplanmış ve t-testi uygulanmıştır. Bu hesaplamalarla kontrol ve deney grubunun elde ettikleri veriler arasındaki farklılıklar ortaya çıkarılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. BULGULAR VE YORUMLAR

Kontrol ve deney gruplarının seçiminde öğretmen görüşünden yararlanılmış ve öğrencilerin bilgi düzeylerinin birbirlerine yakın olmasının önemi göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 3: Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonucu

Kontrol/Deney	N	\bar{X}	SS	$X_1 - X_2$	SD	T	P
Kontrol	20	1,85	1,872	0,350	38	0,586	0,561
Deney	20	1,50	1,906				

Buradan yola çıkarak kontrol ve deney gruplarının ön test puanları arasında belirgin bir fark olmadığı görülmektedir ($t = P 0,586 > 0,05$). Bu nedenle öğrencilerin satranç ve satranç oyunu bilgi açısından birbirlerinden farklı olmadıklarını söyleyebilir.

Alt problem 1. Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun ön ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır ?

Kontrol grubu toplamda 20 öğrenciden oluşmaktadır. Bu gruba satranç öğretmeni tarafından geleneksel öğretim yöntemi ile satranç oyunu anlatılmıştır. Ders öncesi tüm öğrenciler başarı testini (ön test) çözmüşlerdir. Ders sonrasında da aynı başarı testi (son test) yeniden uygulanmıştır. Tablo 4'te kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test sonuçları görülmektedir.

Tablo 4: Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonucu

KONTROL	N	\bar{X}	SS	$X_1 - X_2$	SD	T	P
ÖN TEST	20	1,50	1,906	-6,500	19	-4,428	0,000
SONTEST	20	8,00	7,609				

$P < 0,05$

Tablo 4'te görüldüğü gibi geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun ön test puan ortalaması $X=1.50$ iken son test puan ortalaması $X = 8,00$ 'a ulaşmıştır. Öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamalarını karşılaştırdığımızda arada anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t= -4,428$; $P < 0,05$). Buna göre, geleneksel öğretim yönteminin öğrenci başarısı üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu söylenebilir.

Alt problem 2. Bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunun ön ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Deney grubu toplamda 20 öğrenciden oluşmaktadır. Bu gruba “Satranç ve Satranç oyunu bilgisayar destekli eğitim yöntemi” ile anlatılmıştır. İlk hafta öğrencilere, CD içeriğini tanımadıkları için, yönlendirmeler yapılmıştır. Konu başlıklarını hangi sırayla izleyecekleri söylenmiştir. Tablo 5'te deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puan sonuçları görülmektedir.

Tablo 5: Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test ve Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonucu

DENEY	N	\bar{X}	SS	$X_1 - X_2$	SD	t	P
ÖN TEST	20	1,85	1,872	-25,100	19	-11,024	0,000
SON TEST	20	26,95	10,875				

$P < 0,05$

Tablo 5'te görüldüğü gibi bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunun ön test puan ortalaması $X = 1,85$ iken son test puan ortalaması $X = 26,95$ 'e ulaşmıştır. Öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamalarını karşılaştırdığımızda arada anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t = -11,024$; $P < 0,05$). Buna göre, bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrenci başarısı üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu söylenebilir. Etkileşimli olarak gerçekleştirilen bilgisayar destekli öğretim uygulamasında öğrenciler, öğrenci merkezli aktif katılım yoluyla, kendi hızları doğrultusunda görsel öğrenme etkinliklerinde bulunmuşlardır. Bilgisayar bu süreçte öğretmenin görevini üstlenmiş, öğretmen ise rehber konumunda bulunmuştur. Sonuç itibarıyla kullanılan bilgisayar destekli öğretim yöntemi, öğrenme-öğretme sürecini verimli kılmış ve öğrencilerde istenilen davranış değişikliklerini gerçekleştirmiştir.

Alt problem 3. Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubuyla, bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunun son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 6: Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonucu

GRUP	N	\bar{X}	SS	$X_1 - X_2$	SD	t	P
KONTROL	20	26,95	10,875	18,950	38	6,385	0,000*
DENEY	20	8,00	7,609				

$P < 0,05$

Tablo 6’da görüldüğü gibi, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalaması $X = 26,95$ iken, bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalaması $X = 8,00$ ’dir. Puan ortalamalarına baktığımızda deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu fark 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t = 6,385$; $P < 0,05$). Buna göre, bilgisayar destekli öğretim yönteminin öğrencilerin başarısı üzerinde, geleneksel öğretim yöntemine nazaran daha etkili olduğu söylenebilir.

Alt problem 4. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının satranç eğitimi kazanmalarında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemleri arasında yaş farkı önemli midir?

Tablo 7. Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Sonucu

									Mann-Whitney U	
		Count	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort	z	p
öntest	5 Yaş	20	0.40	0.00	0.00	3.00	0.75	13.80	-3.91	0.0001*
	6 Yaş	20	2.95	4.00	0.00	5.00	1.79	27.20		
sontest	5 Yaş	20	14.05	10.50	0.00	36.00	12.70	16.95	-1.926	0.054
	6 Yaş	20	20.90	23.50	3.00	40.00	13.39	24.05		

*P < 0,05

Öntest puanları açısından iki yaş grubu arasında anlamlı farklılık görülmektedir (P < 0,05). 6 yaş grubunda olanların ön test puanları daha yüksek görülmektedir.

Son test puanları açısından iki yaş grubu arasında anlamlı farklılık görülmemektedir (P > 0,05). İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, 6 yaş grubundaki son test puanları daha yüksek görülmektedir.

								Wilcoxon işaret	
		n	Mean	Median	Minimum	Maximum		z	p
5 Yaş	Öntest	20	0.40	0.00	0.00	3.00	0.75	-3.828	0.0001*
	Sontest	20	14.05	10.50	0.00	36.00	12.70		
6 Yaş	Öntest	20	2.95	4.00	0.00	5.00	1.79	-3.811	0.0001*
	Sontest	20	20.90	23.50	3.00	40.00	13.39		

*P < 0,05

5 Yaş grubu öğrencilerinde;

5 Yaş grubu öğrencilerinde öntest ve sontest puanları açısından anlamlı farklılık görülmektedir (P < 0,05). Eğitim sonrasında elde edilen puanların bilgisayar destekli öğretimin geleneksel yönetime göre anlamlı derecede yüksek görülmektedir.

6 Yaş grubu öğrencilerinde;

6 Yaş grubu öğrencilerinde öntest ve sontest puanları açısından anlamlı farklılık görülmektedir (P < 0,05). Eğitim sonrasında elde edilen puanların bilgisayar destekli öğretimin geleneksel yönetime göre anlamlı derecede yüksek görülmektedir.

Tablo 8. Kontrol ve Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Puanlarının Fark karşılaştırma sonucu

								Mann-Whitney U	
yaş	N	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra ort	z	p
5	20	13.7	10.0	0.0	35.0	12.6	18.3		
6	20	18.0	19.5	-1.0	36.0	12.7	22.7	-1.179	0.238

Fark değerleri açısından iki yaş grubu arasında anlamlı farklılık görülmemektedir ($P > 0,05$).

İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, 6 yaş grubunun fark değerleri, diğer bir değişle, son testteki artış değerleri 5 yaş grubuna göre daha yüksek görülmektedir.

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 12 paket programı yardımı ile değerlendirilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalar Mann-Whitney U testi ile, grup içi ön-son test karşılaştırmaları ise Wilcoxon işaret testi ile yapılmıştır.

Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Bu araştırmada çocuklara verilen eğitimin bitiminde bir test uygulanarak okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5- 6 yaş çocuklarına satranç öğretiminin kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Mersin ilinin Erdemli İlçesine bağlı 75.Yıl Anaokulundan toplam 40 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu çocuklar içinden 5 yaş grubundan 10, 6 yaş grubundan 10 olmak üzere toplam 20 çocuk bilgisayar destekli öğretim alacak grubu, 5 yaş grubundan 10, 6 yaş grubundan 10 olmak üzere toplam 20 çocuk da geleneksel öğretim alacak grubu oluşturmaktadır. Kız ve erkek çocukların ve yaş gruplarının eşit sayıda seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu araştırma kapsamında öğrenciler için ön ve son test ile araştırmacı tarafından etkileşimli ders yazılım CD'si hazırlanmıştır. Ön ve son test sonuçlarına göre;

Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı öğrenciler ile bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı öğrencilerin başarılı olduğu görülmüştür,

Bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine kıyasla daha başarılı bir sonuca ulaştıkları görülmüştür,

Kontrol ve deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının aritmetik ortalamasını karşılaştırdığımızda, deney grubu öğrencilerinin anlamlı bir farkla daha başarılı oldukları görülmüştür,

İstatistiksel sonuçların yanında, bilgisayar destekli öğretim sürecinde öğrencilerin derse severek katıldıkları, hevesli oldukları ve eğlenerek öğrendikleri gözlemlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının satranç öğretimi kazanmalarında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemleri arasında anlamlı bir fark olduğu, bilgisayar destekli öğretimin daha başarılı olduğu görülmüştür .

Ortaya çıkan sonuçların temel sebebi, bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının geleneksel öğretime göre, öğrencilere hızlarına göre öğrenme imkânı sunması, dönüt, düzeltme ve pekiştirme hizmetlerini anında yerine getirmesi ve öğrencinin öğrendiği ölçüde adım adım ilerlemesine izin vermesi aksi takdirde bir sonraki aşamaya geçmesine engel olması olarak görülebilir. Bilgisayar destekli satranç eğitiminin sonucunda;

- Bilgisayar destekli satranç eğitiminin çocukların matematiksel ve görsel zekâsını geliştirdiği gözlemlenmiştir.
- Bilgisayar destekli satranç eğitimi, çocuklara bireysel hareket etme özgürlüğü kazandırmaktadır.
- Bilgisayar destekli satranç eğitimi, çocukların yorum yapabilme, düşünme ve karar verme yeteneğini geliştirmektedir.
- Bilgisayar destekli satranç eğitimi, çocukların sayı, renk ve yön kavramlarının öğreniminde yardımcı olmaktadır.
- Bilgisayar destekli eğitimde satranç oyunu oynarken çocuk, bilgisayara karşı kuralsız hareket edemediği için daha çabuk öğrenip, eğlenerek oynamaktadır.

6.2. ÖNERİLER

6.2.1. Anne-Babalara Öneriler

Aileler, çocuklarının öğrenme sürecini paylaşmak için bir bilgisayarı açıp kapamayı, bir yazılım programı yüklemeyi, kullanmayı bilmelidirler. Anne-babalar mektup yazmak, yabancı bir dil öğrenmek, adres ve telefon defteri tutmak gibi amaçlarla bilgisayarı kullanarak çocuklarına örnek olmalıdır. Anne-babalar, çocuklarının öğretmenleriyle sürekli konuşmalı, okulda ne öğrendiklerini araştırmalı, aynı konularla uyuşan programları almaya özen göstermelidir.

Çocuklar arasındaki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukların zevkleri ve ihtiyaçları farklıdır. Onların kişiliklerine uygun CD bulmaya çalışılmalıdır. Anne-babalar CD ve programları dikkatle ve özenle seçmelidirler.

Anne ve babalar da evde çocuklarıyla beraber satranç oynayarak çocuklarını satranç oyununa teşvik etmelidir. Böylelikle aileler çocuklarına hem yararlı bir oyuna yönlendirmiş hem de çocuklarıyla beraber zaman paylaşmış olabilirler.

6.2.2. Öğretmenlere Öneriler

Öğretmen, okul öncesi sınıfında bilgisayar kullanımını kolaylaştıran pek çok rol üstlenebilir. Öğretmen, yazılım eleştirmeni, ebeveyn eğitmeni, çocuklar için danışman olabilir. Öğretmenler, öncelikle bilgisayarı eğitim ve öğretimde yardımcı bir materyal olarak kabul etmeli ve kendilerini bu konuda rahat hissetmelidirler. Öğretmenler, programlamayı ve bunun ne anlama geldiğini öğrenmelidir. Öğretmenler, bilgisayarı, işlenecek konunun öğrenilmesinde kullanma deneyimine sahip olmalıdır.

Öğretmenler, bilgisayarın eğitimde kullanılmasıyla ilgili olarak olağanüstü beklentilerle işe başlamamalıdır. Öğretmenler, bilgisayarın başarılı bir şekilde eğitimde kullanılmasındaki anahtar rolünü ve belirleyiciliğini unutmamalıdır. Müfredat programına bilgisayar destekli öğrenmeyi entegre etme konusunda çok dikkatli olmalıdırlar.

Öğretmenler, çocukların öğrenme ve gelişimini gerçekten artıracak oyun seçmede aktif rol üstlenmelidirler.

Çocuklara yönelik olarak internet siteleri düzenlenebilir. Çocukların ilgi duydukları hayvanlar, sesleri, renkler, şekiller konu oluşturabilir. Öğretmenler, çocuklara yönelik değişik konularda basit bilgisayar yazılımları hazırlayabilirler. Öğretmen, çocukların bağımsızlığını teşvik etmeli ve lego oyunu ya da boyamanın yanı sıra bilgisayar kullanımını bir seçim haline getirmelidir. Öğretmen programı sunmadan önce yakından tanınmalıdır. Programı önce küçük gruplara öğretmeli daha sonra bağımsız kullanmalarını sağlamalıdır.

Satranç oyununun öğretiminin başlangıcında satranç tahtası çocukların kafasını karıştırmayacak şekilde anlatılmalıdır. Bütün taşlar satranç tahtasının üzerine konularak tek tek isimleri tanıtılmalıdır. Her bir taşın hareketi anlatılmadan önce çocuklara öğretmen ileri, geri, çapraz ve yön kavramlarını öğretmelidir. Öğretmen, oyuna başlarken çocuklara çok yüklenmemeli, endişe etmemeli, çocukların satranç kurallarını hafızasında tutmalarını beklememelidir. Çocuklara düşünme süresi ve ipuçları vermelidir.

Başlangıç aşamasında oyun stratejisi gösterilmemeli daha sonra yavaş yavaş kendi savunmasını kendi düşünerek oluşturulmalıdır. Eğer çocuk bilgisayar destekli eğitimle satranç öğrenmek hoşuna gidiyorsa BDE satranç oyunu indirilmelidir.

Çocuk satranç oynarken eğleniyorsa devam edilmeli, eğer ki sıkılmışsa, yorulmuşsa oyun hemen bırakılmalıdır.

6.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada satranç eğitimi bilgisayar destekli öğretim için haftada 2, geleneksel öğretim için haftada 2 gün olmak üzere toplam olarak haftada 4 gün 10 hafta sürmüştür. Başka bir çalışmada eğitim süresi uzatılabilir. Bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel öğretim iki farklı yaş grubundaki çocuklara eğitim verilerek yaşın etkisi incelenmiştir. Bir başka çalışmada bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim kullanılarak farklı sosyo – ekonomik düzeydeki çocuklar ve aralarındaki fark incelenebilir.

Bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin çocuğun sosyal davranışlarını nasıl etkilediği incelenebilir. Okul öncesi çağda verilen bilgisayar destekli öğretimin çocuğun bir sonraki dönemde başarısını nasıl etkilediği incelenebilir. Okul öncesi eğitime satranç oyununun kazandırdıkları incelenebilir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K.Ü. (2003). Etkili Öğrenme ve Öğretme', Eğitim Dünyası Yayınları, Ekim.

Anonim.2006.a. 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı. İstanbul: Yapa Yayınları.

Anonim. 2006.b. Web sitesi. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486-.html> (meb mevzuat bankası)

Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., (2000). Öğretmen Rehber Kitabı, Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

Aral, N., Kandır, A.ve Can-Yaşar, M. (2002). Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Arı, M. (2005). Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul. Yayına Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç,1; 31-35.

Arı, M. ve Bayhan, P. (1999). Teknolojinin Çocuğun Öğrenmesindeki Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi, Cilt 1. sayı 1.

Başal, A.H. (2005) Okul öncesi Eğitim. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Bayhan, P. (1999). Teknolojinin Çocuğun Öğrenmesindeki Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi, Cilt 1. sayı 1.

Bekman, S. (1990). Okul Öncesi Eğitimi. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, İstanbul: Ya-Pa Yayınları. Sayı:10

Dalkıran, H. S. (1998). Modern Satrançta Açılışlar ve Tuzaklar Ansiklopedisi, İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Demir, N.(2007). Okul Öncesi Öğrencilerine renk kavramının kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması, Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Demiral, Ö., (1989). Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Eğitimlerinin Önemi. Ya-Pa 6. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Hitchcock,C ve Noonan M. (2000). Computer Assited Insruction of Early Academic Skills Topics in Early Childhood Srecial Education,Vol.20,Issue3.

Kindesly, D.(2001). Chess for kids. Çeviren: Beytullah Erdoğan.

Kulaç,O. (2005). Satranç Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara: Neyir Matbaacılık.

Kulaksızoğlu, A. (2000). I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Yayın Dizisi : 2

MEB, (1993). Okul Öncesi Eğitimi Komisyon Raporu, Ondördüncü Milli Eğitim Şurası, Ankara

MEB, (1994). Anaokulu ve Anasınıfı Programı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oğuzkan, Ş., Oral, G. (1995). Okul öncesi eğitim. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oğuzkan, Ş., Oral G. (1992) Okulöncesi Eğitimi. (4. Basım). İstanbul: Oğul Matbaacılık

Okday, A., Zembat, R. (1994). İstanbul'daki Okul Öncesi Eğitimi Kurumları ile İlgili Bir Durum Tespit Çalışması. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. İstanbul.

Okday, A. (1999) Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Okday, A. (2007). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. (6. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Olgaç, A. (2001). Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Özbek, A. (2003) Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen Çocukların İlköğretim Birinci Sınıfta Sosyal Gelişim Açısından Öğretmen Görüşüne Dayalı Olarak Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.

Palavan, S. (1999). Satranç. İstanbul: Aksoy Matbaacılık.

Palavan, S. (2002). Satranç Kitabım. İstanbul: İnkılap Yayınları.

Palavan, S. ve Dalkıran, H.S. (1991). Satrançta Kombinezonlar ve Varyantların Hesaplanması. İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Poyraz, H. ve Dere, H. (2001). Okul öncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Root, Alexy. (2006). Children and Chess a guide for edcaters. (çev. Beytullah Erdoğan).

Reti, R. (2000). Satrançta Büyük Ustalar Modern Görüşler. (çev. Ali Karatay). İstanbul: Broy Yayınevi.

Roberts, R. (1986). Temel Satranç Kılavuzu. (çev. Celal Kapkın). İstanbul: Evrim Yayınevi.

Suetin, A. (1994) Satrançta Ustalık Dersleri. (çev: Ümit Ünkan). İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Tekerek, M. (2005). İlköğretim Okulları İçin Satranç. Ankara: Gün Yayıncılık.

Tuğrul, B. (1992). Okulöncesi eğitimin nitelikleri ve okulöncesi eğitim alan çocukların ilkokula uyumu. 1.Okulöncesi Eğitim Semineri. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Eğitimi mezunları Derneği. Ankara.

Ünal, S. (2000). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yöneticilerin Kişilik Özellikleri ile Toplam Kalite Yönetimi İlişkisi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yılmaz, N. (2003). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yılmaz, N. (1999). Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

Zembat, R. (1999) Okul Öncesi Eğitimde Temel Konular, Öğretmenin Eğitimi El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

Zembat, R. (2001). Nitelik Açısından Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlgili Bir Araştırma, Atatürk Eğitim Fakültesi. Yayın No: 40, İstanbul.

www.afyon.tsf.org.tr.

www.chessboss.com/chess.php

www.fide.com

www.santrançokulu.com

www.sguidoo.com/importance-of-chess

<http://www.tsf.org.tr/index.php?option.2005>

<http://w3.gazi.edu.tr/web/ozgen/dersnotlari>

http://www.odevarsivi.com/dosya.asp?islem=gor&dosya_no=115511

<http://w3.gazi.edu.tr/web/ozgen/dersnotlari>

<http://w3.gazi.edu.tr/web/ozgen/dersnotlari>

http://www.odevarsivi.com/odev_ara/arsiv1/bilgisayarın-tanımı-18305.asp

<http://www.tsf.org.tr>

<http://okulweb.meb.gov.tr/06/01/353575/bildesegitim/bde.p>

www.zezencay.com

EKLER

Ek1-Geleneksel Öğretim Etkinlikleri

Ek2-Başarı Testi

Ek3-İzin Belgeleri

Ek4- Bilgisayar Destekli Satranç Öğretimi

ÖĞRETİM PLANI

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Satrancın tanımı Satranç tahtasının gösterilmesi.	1.1. Satranç oyunuyla ilgili olarak izlediklerinden çıkarımlarda bulunur. 1.2. Satrancın bir spor olduğunu fark eder.	Satranç tahtası ve taşları	Satrancın tanımı yapılmadan önce Ak şah ile Kara şah hikâye kitabı okunur. Daha sonra öğretmen öğrencilere satrancı anlatarak satranç tahtasını tanıtır.	

ÖĞRETİM PLANI

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Satranç tanımı Satranç tahtasının gösterilmesi. Satranç taşlarının tanıtılması	Satranç tahtasını iki oyuncu arasına doğru yerleştirir. Satranç taşlarını ayırt eder. Satranç taşlarının sembollerini ayırt eder.	Satranç tahtası ve taşları	Satranç bir oyun olduğu, iki kişi arasında oynandığı, diğer sporlarda olduğu gibi turnuvaların düzenlendiği, yarışmalar yapıldığı vb. üzerinde durulur. Birinci düzey öğrencilerinin satranç tahtasının karelerden oluştuğunu fark etmeleri sağlanır. Satranç tahtasında bulunan karelerin çevrelerinde gördükleri şekillere benzeyip benzemediği üzerinde durulur. Karelerle ilgili ayrıntıya girilmez	

ÖĞRETİM PLANI

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Satranç taşlarının tanıtılması ve hareketleri	Satranç taşları ile sembollerini eşleştirir. Satranç taşlarını, satranç tahtasında doğru olarak yerleştirir	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen satranç taşlarını tanıtır. Öğrencilere taşların satranç tahtasındaki yerini ve taşların hareketlerini anlatarak sonra öğrencilerin uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

4

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Piyonun Tanımı Piyonun satranç tahtasındaki yeri Piyonun hareketleri	Gösterilen Taşın ismini söyleme Gösterilen taşın satranç tahtasında yerini bulma Gösterilen taşın hareketlerini bilme	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen piyonu tanıtır. Öğrencilere piyonun satranç tahtasındaki yerini ve piyonun hareketlerini anlatarak sonra uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Kalenin Tanımı Kalenin satranç tahtasındaki yeri Kalenin hareketleri	Gösterilen Taşın ismini söyleme Gösterilen taşın satranç tahtasında yerini bulma Gösterilen taşın hareketlerini bilme	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen kalenin tanıtır. Öğrencilere kalenin satranç tahtasındaki yerini ve kalenin hareketlerini anlatarak sonra uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Filin Tanımı Filin satranç tahtasındaki yeri Filin hareketleri	Gösterilen Taşın ismini söyleme Gösterilen taşın satranç tahtasında yerini bulma Gösterilen taşın hareketlerini bilme	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen fili tanıtır. Öğrencilere filin satranç tahtasındaki yerini ve filin hareketlerini anlatarak sonra öğrencilerin uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Atın Tanımı Atın satranç tahtasındaki yeri Atın hareketleri	Gösterilen Taşın ismini söyleme Gösterilen taşın satranç tahtasında yerini bulma Gösterilen taşın hareketlerini bilme	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen atı tanıtır. Öğrencilere atın satranç tahtasındaki yerini ve atın hareketlerini anlatarak sonra öğrencilerin uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

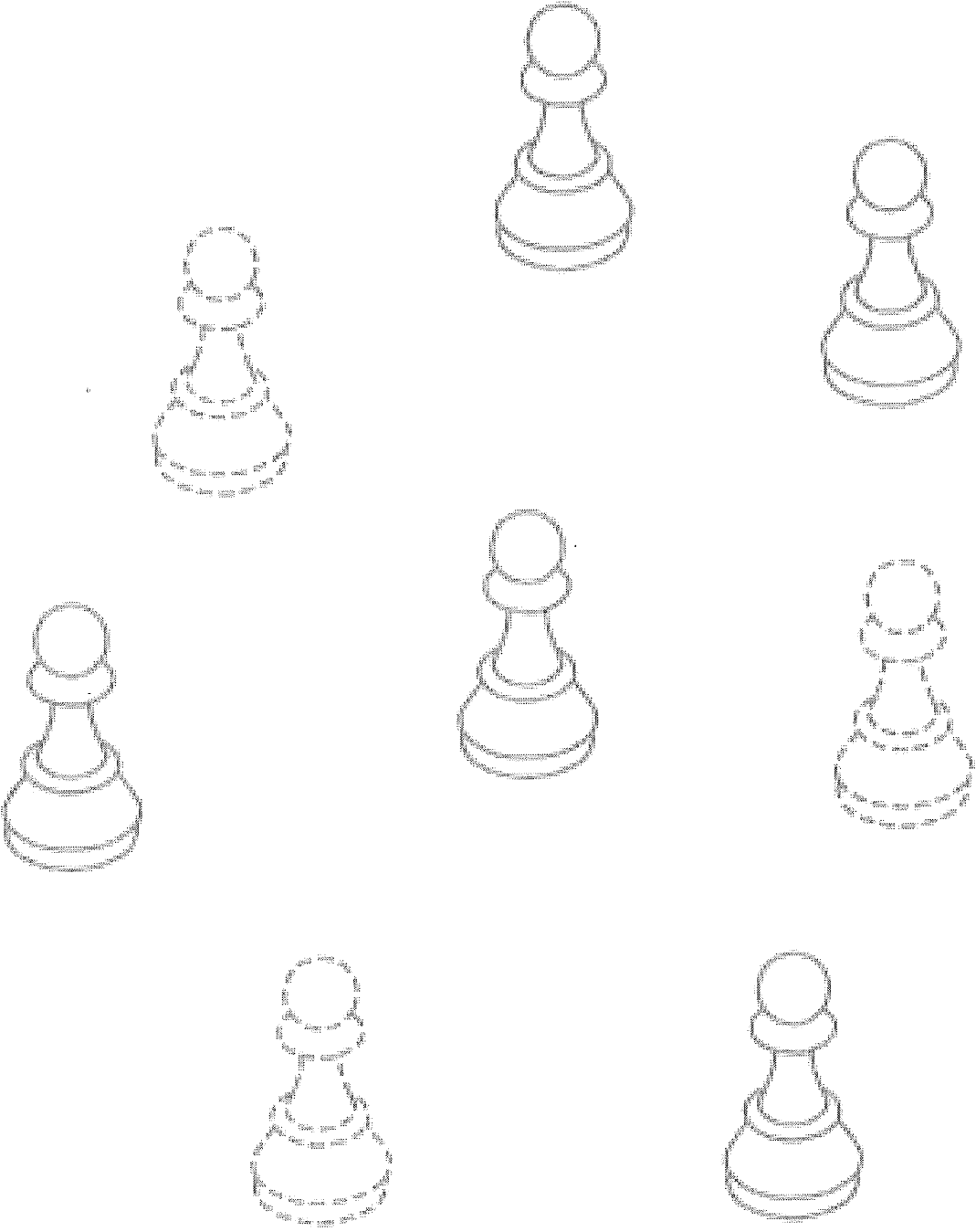
HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Vezirin Tanımı Vezirin satranç tahtasındaki yeri Vezirin hareketleri	Gösterilen Taşın ismini söyleme Gösterilen taşın satranç tahtasında yerini bulma Gösterilen taşın hareketlerini bilme	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen veziri tanıtır. Öğrencilere vezirin satranç tahtasındaki yerini ve şahın hareketlerini anlatarak sonra öğrencilerin uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

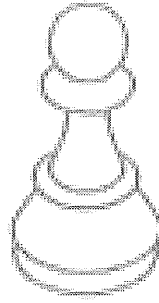
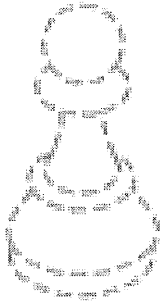
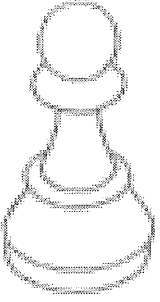
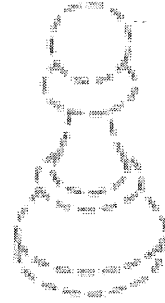
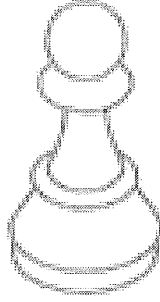
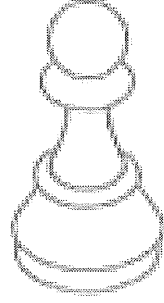
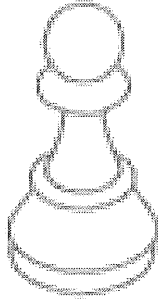
HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Şahın Tanımı Şahın satranç tahtasındaki yeri Şahın hareketleri	Gösterilen Taşın ismini söyleme Gösterilen taşın satranç tahtasında yerini bulma Gösterilen taşın hareketlerini bilme	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen şahı tanıtır. Öğrencilere şahın satranç tahtasındaki yerini ve şahın hareketlerini anlatarak sonra uygulamalarını ister.	

ÖĞRETİM PLANI

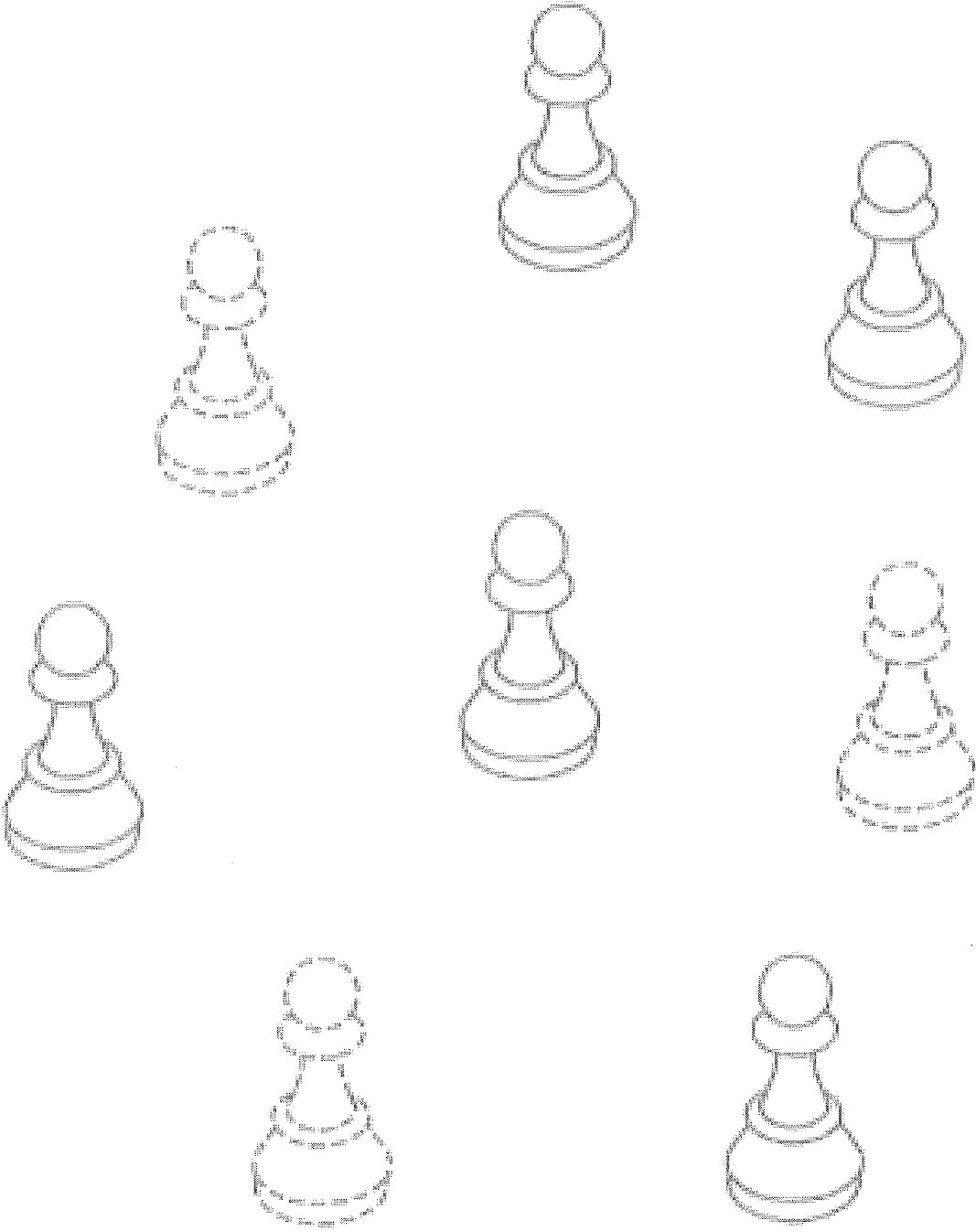
HEDEFLER	KAZANILMASI BEKLENEN DAVRANIŞLAR	MATERYALLER	UYGULAMA	DEĞERLENDİRME
Taşların nasıl taş aldığını gösterme Satranç taşlarını satranç sembolleriyle tanıma ve satranç taşlarını eşleştirme	Her bir taşın nasıl taş aldığını gösterir. . Satranç taşlarını ayırt eder. Satranç taşlarının sembollerini ayırt eder. Satranç tahtasını iki oyuncu arasına doğru yerleştirir.	Satranç tahtası ve taşları	Öğretmen satranç taşlarını tanıtır. Öğrencilere taşların satranç tahtasındaki yerini ve taşların hareketlerini anlatarak sonra öğrencilerin uygulamalarını ister.	

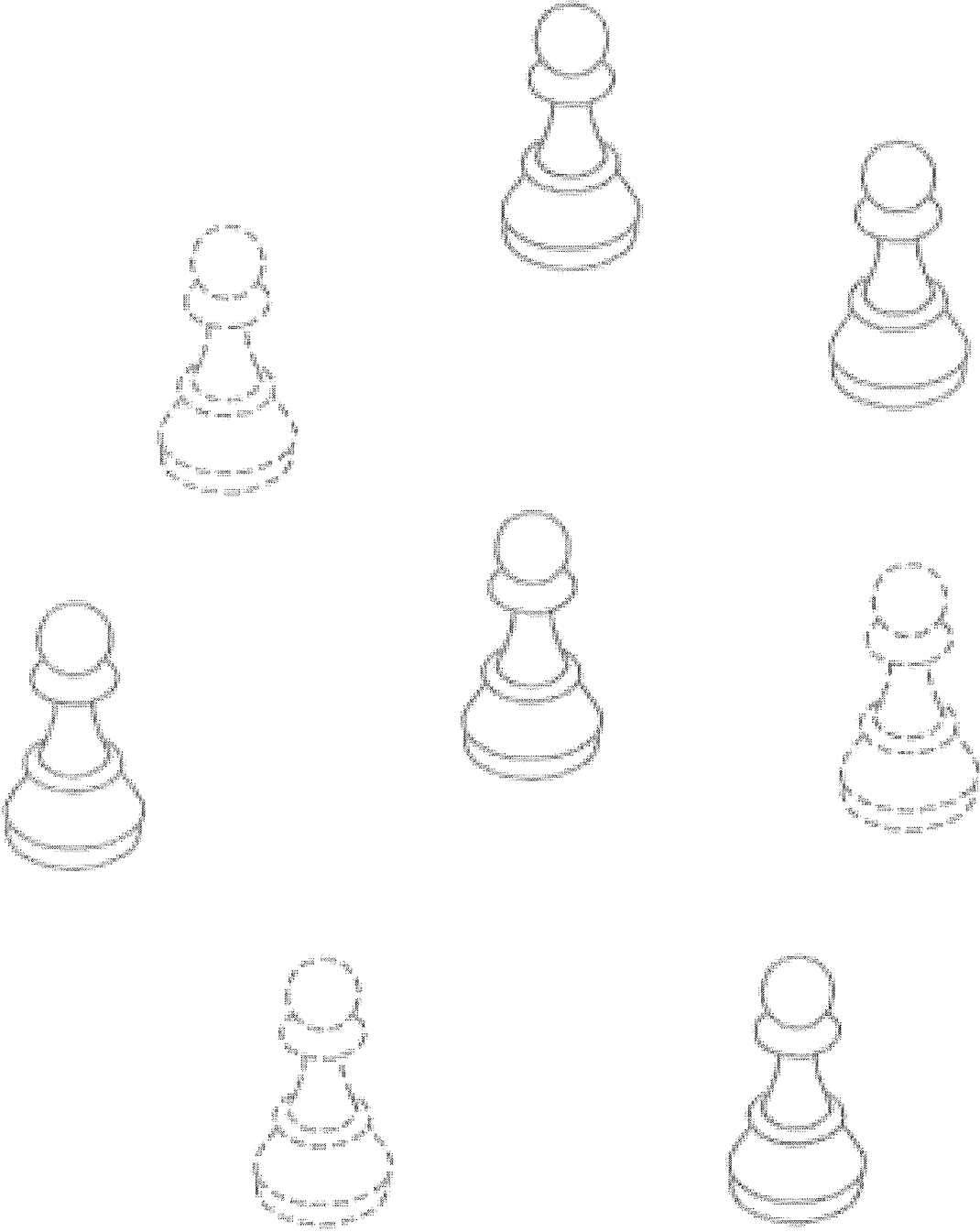
1-BU TAŞIN İSMİ NEDİR?(1 PUAN)

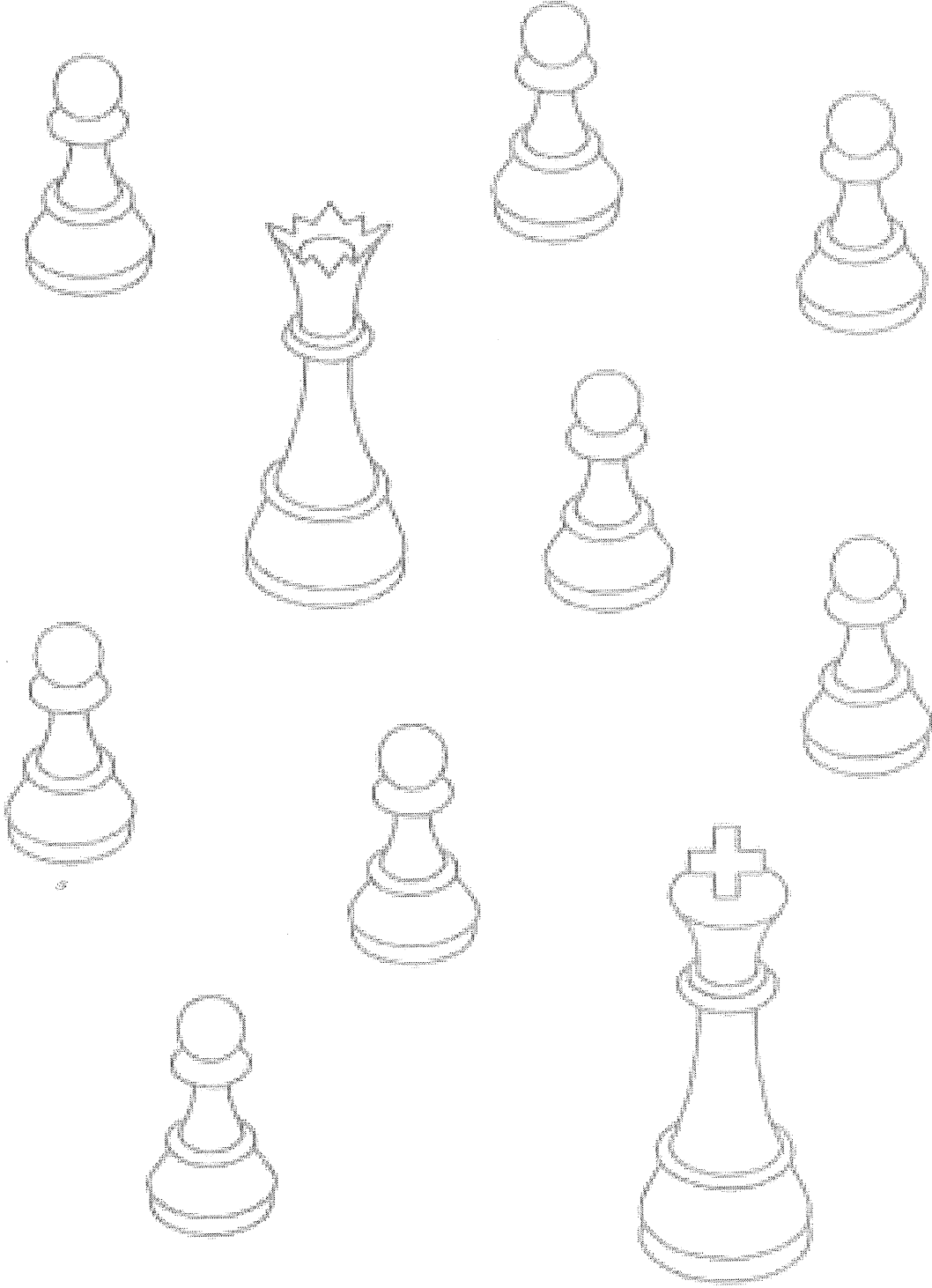
2-KESİK ÇİZGİLİ OLAN PİYONLARI TAMAMLAYINIZ?(1 PUAN)

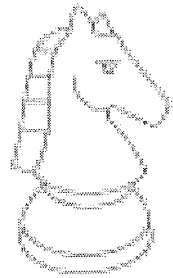
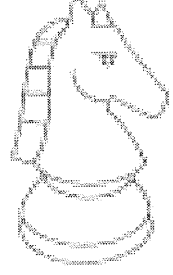
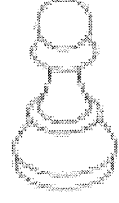
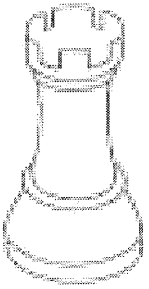
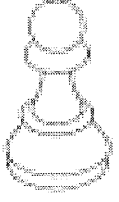
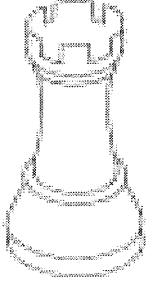
3-PİYONLARI SAYINIZ?(1 PUAN)

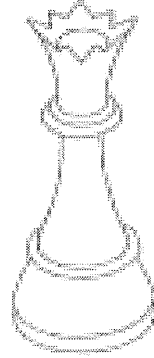
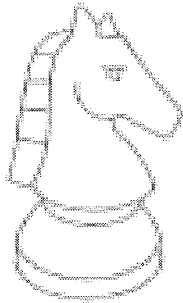
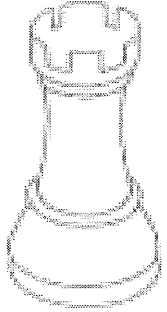
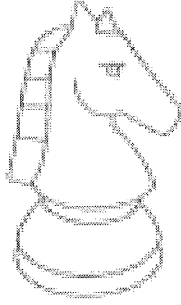
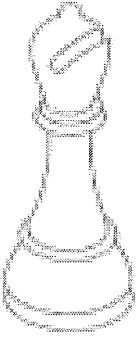
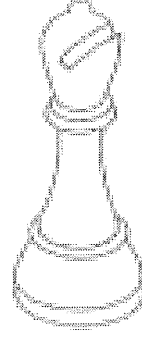
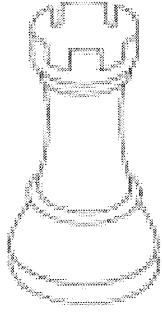
4-PİYONLARI SIYAH RENGE BOYAYINIZ?(1 PUAN)

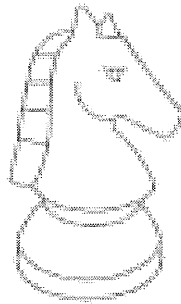
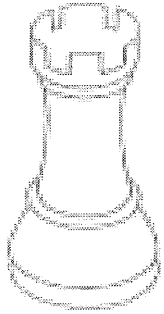
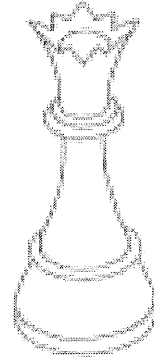
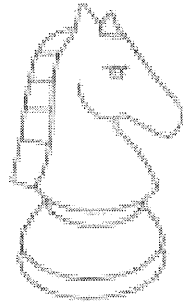
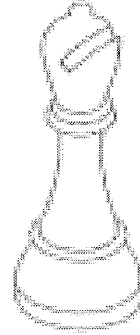
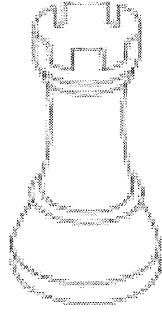
6-PIYONLARI BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

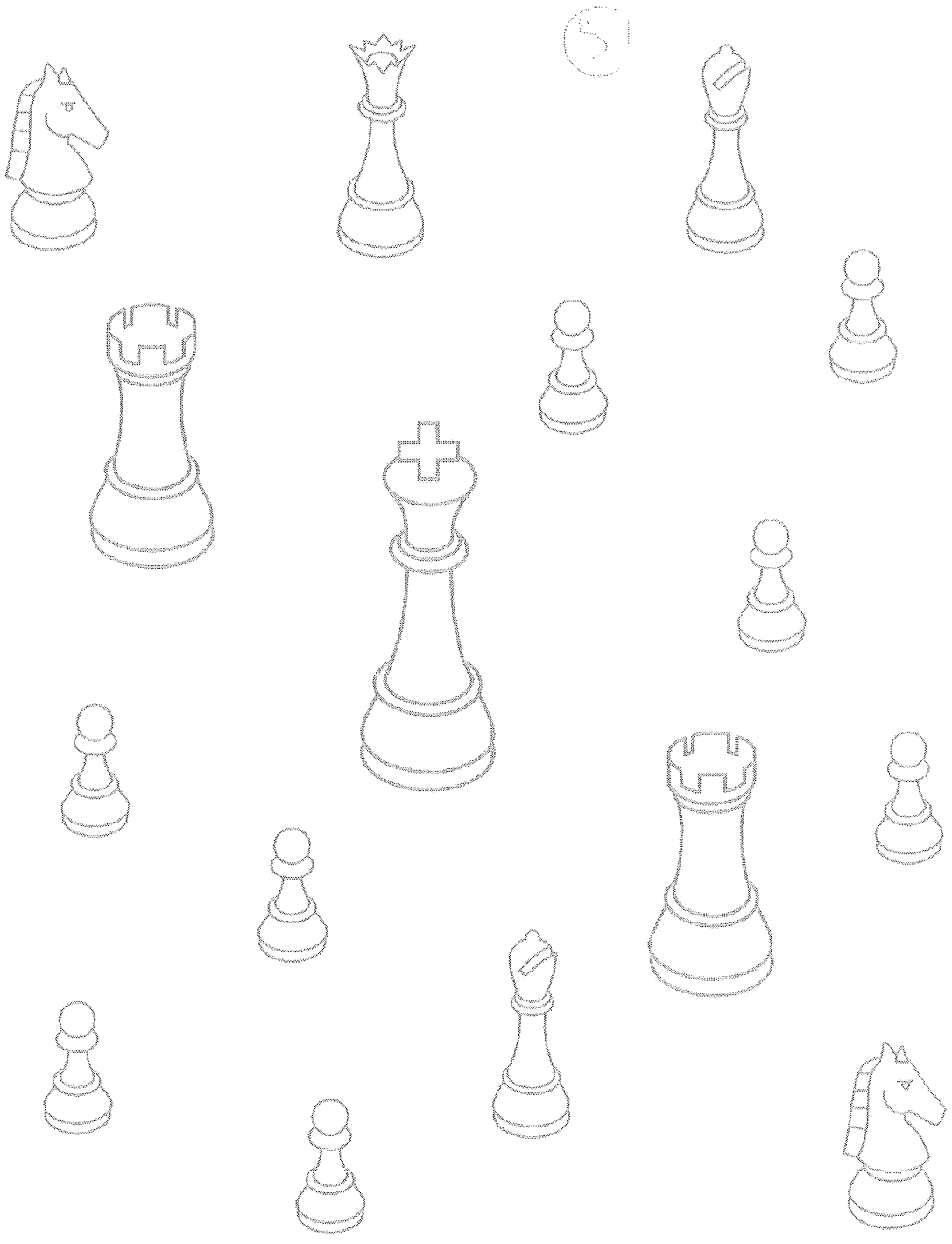
|1-BÜYÜK KUTUDAKİ TAŞLARI EŞLEŞTİRİNİZ?(HER TAŞ 1 PUAN)

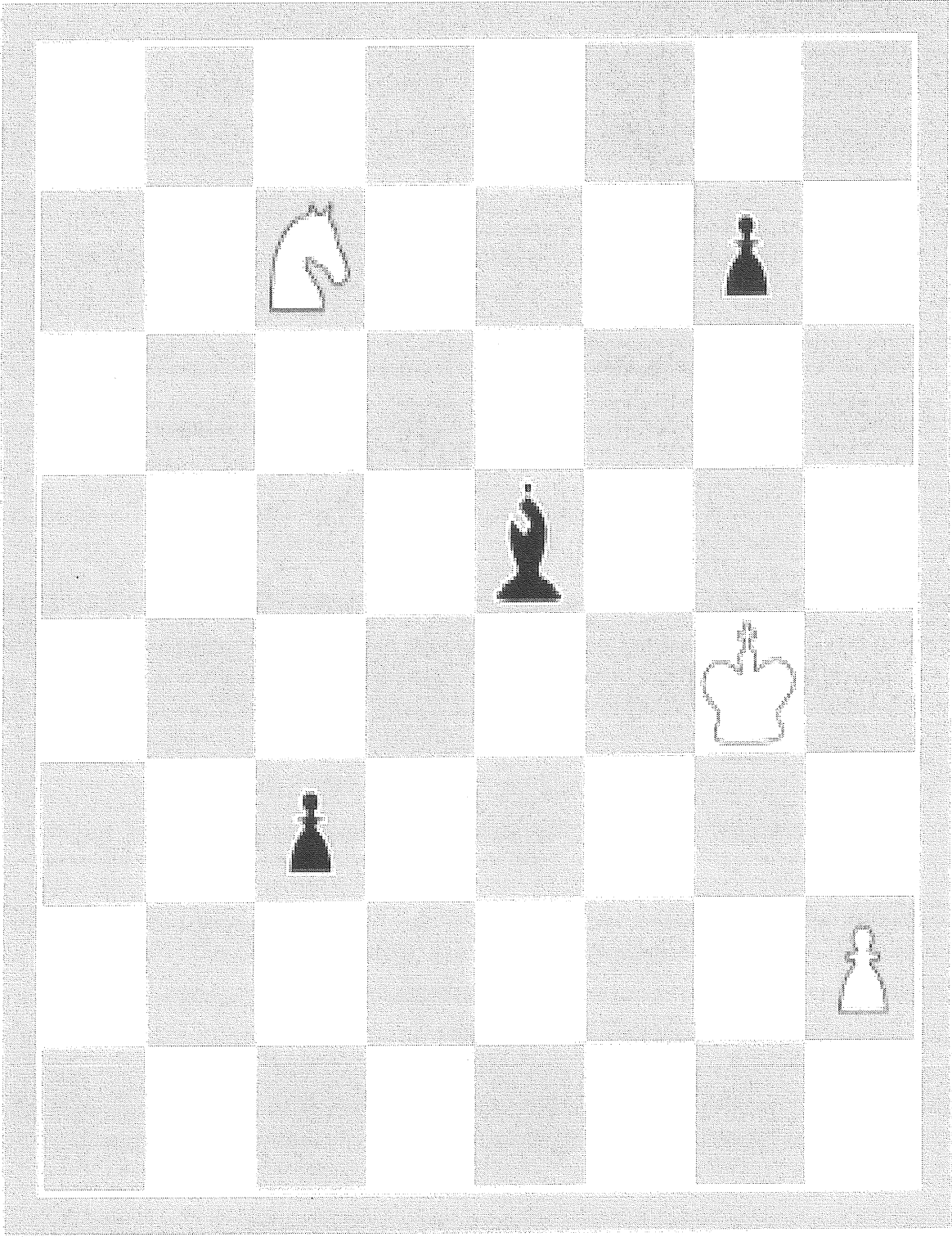
2-ATLARI BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

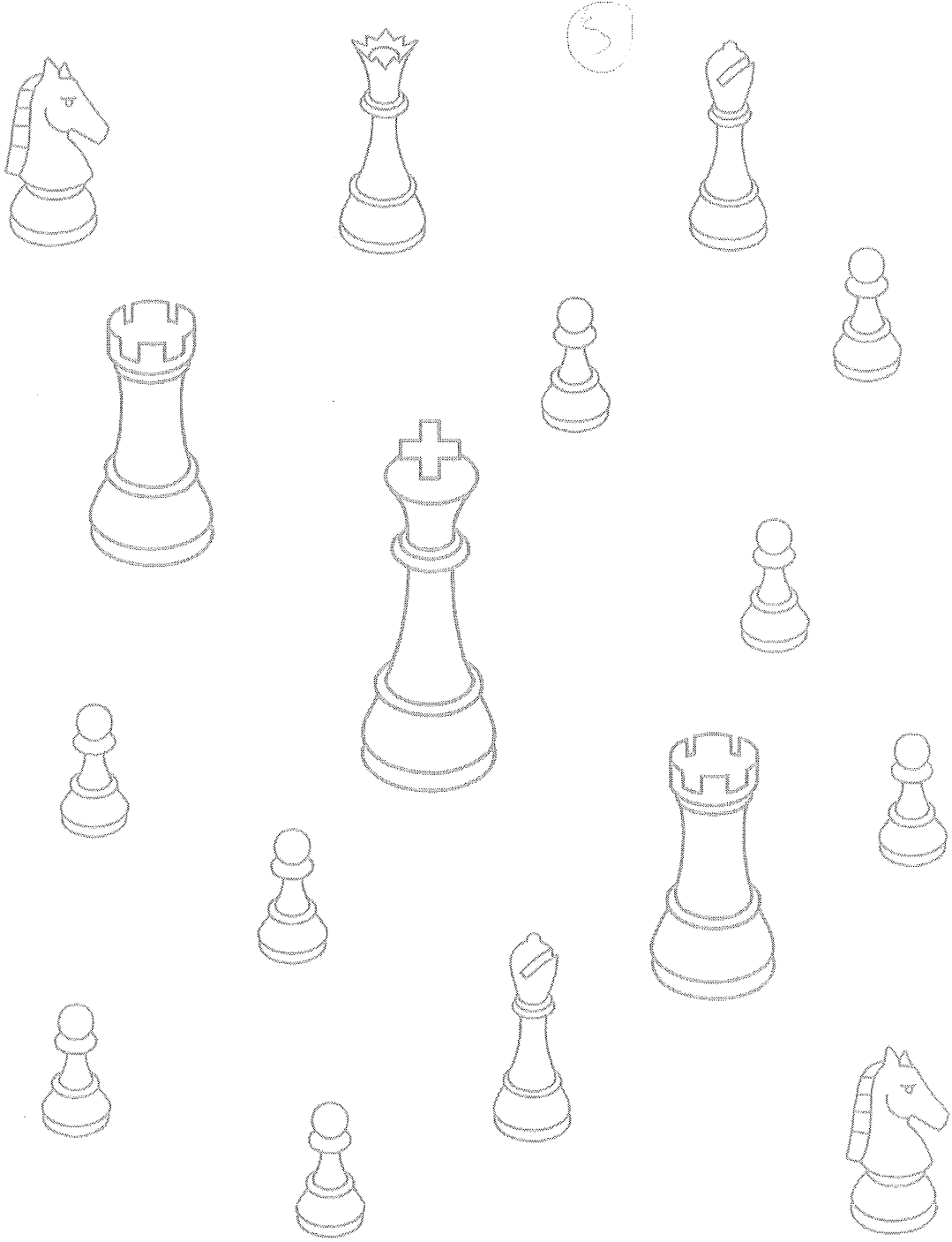
3-AYNI OLAN TAŞLARI EŞLEŞTİRİNİZ(1 PUAN)

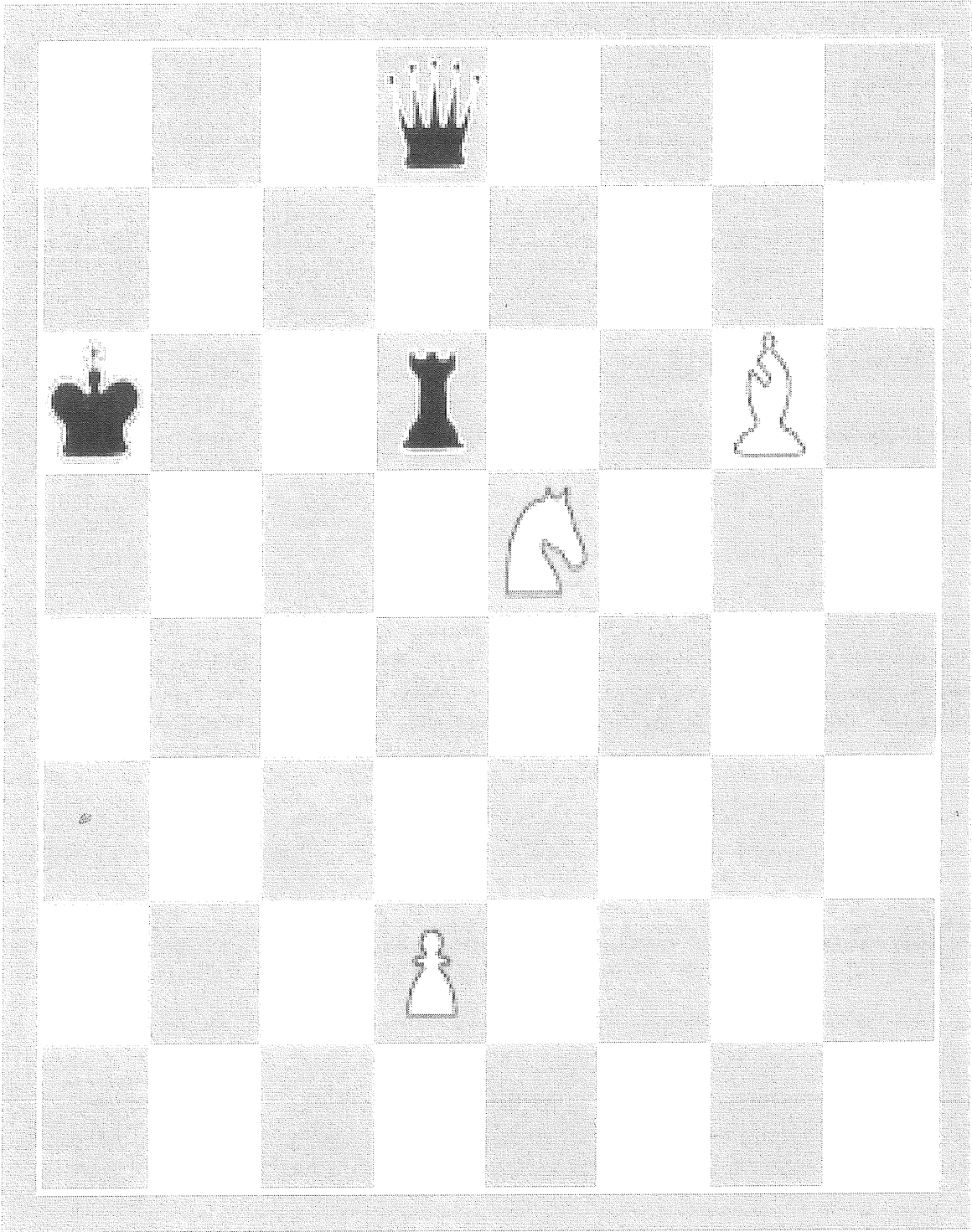
4-ATLARI BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

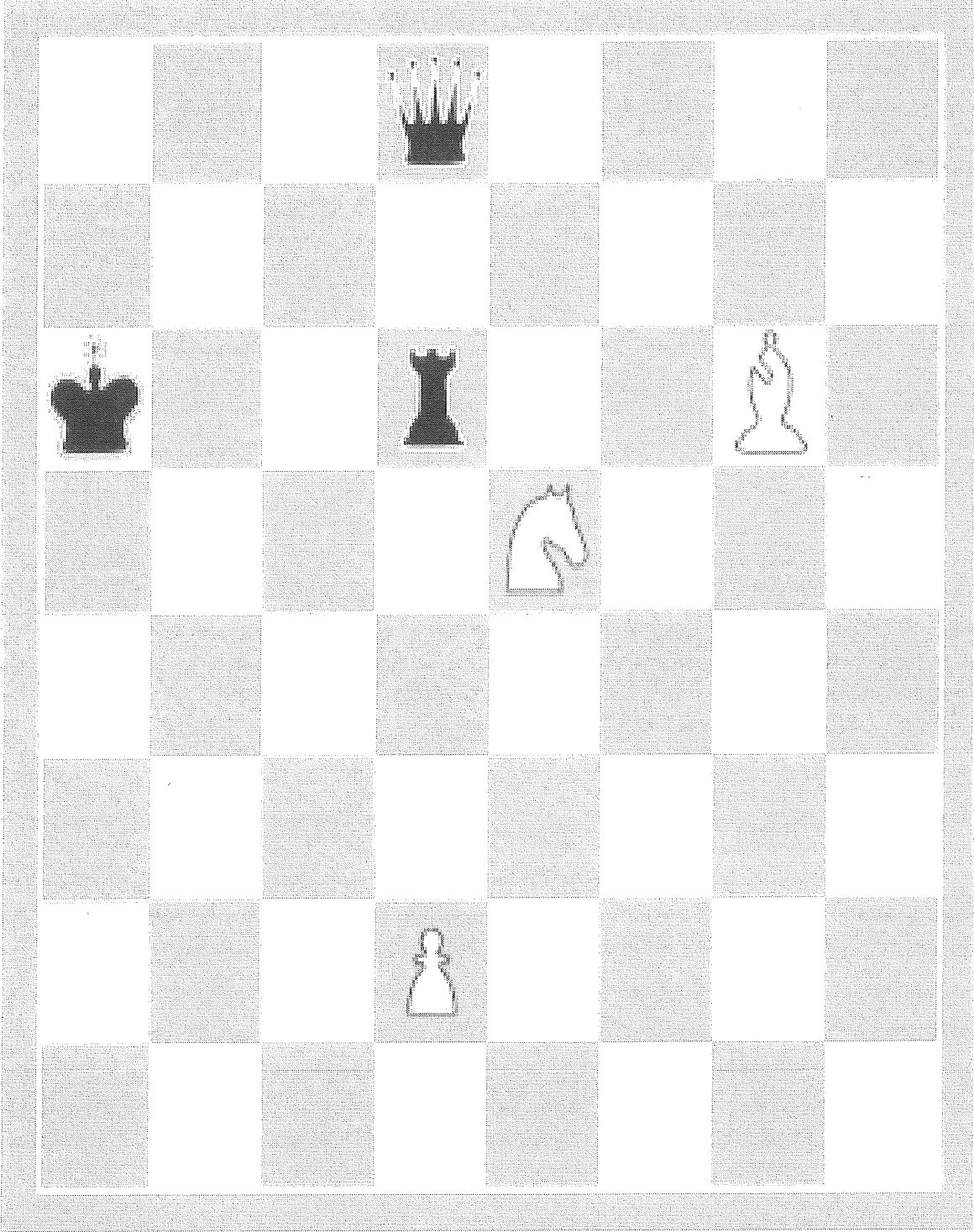
5-AT HANGİ TAŞLARI ALAMAZ(1 PUAN)

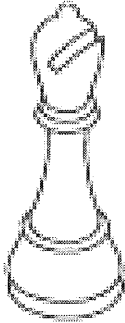
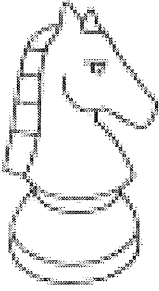
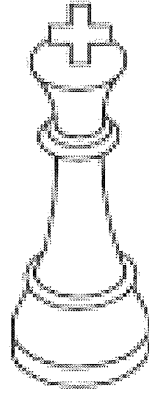
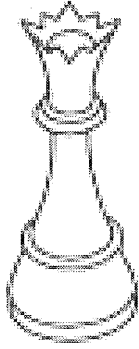
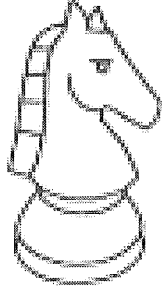
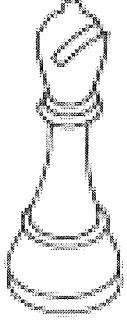
1-KALELERİ BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

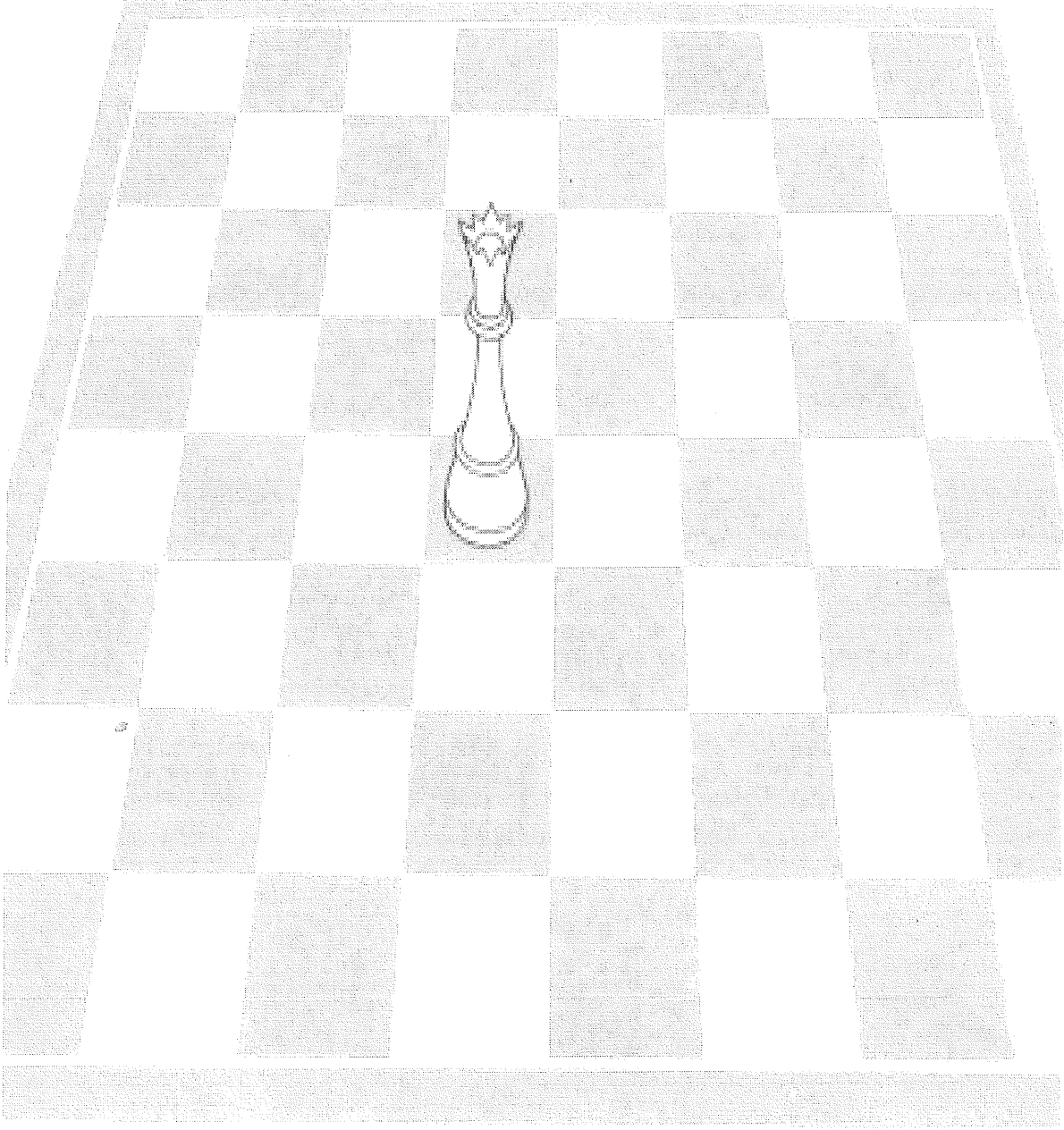
2-SİYAH KALE HANGİ TAŞLARI ALABİLİR BULUNUZ(1 PUAN)

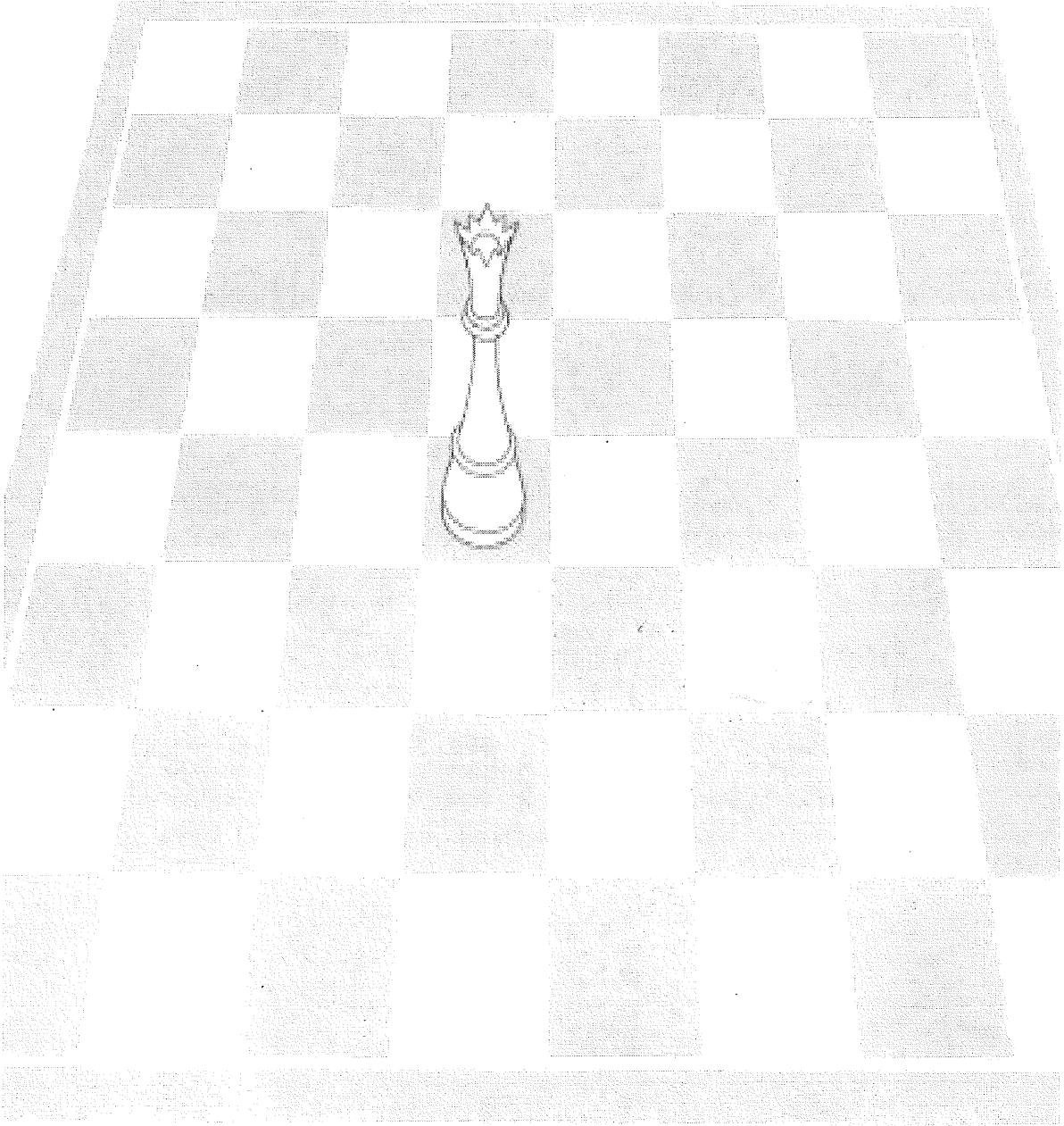
|3-SİYAH KALEYİ BULUNUZ?(1 PUAN)

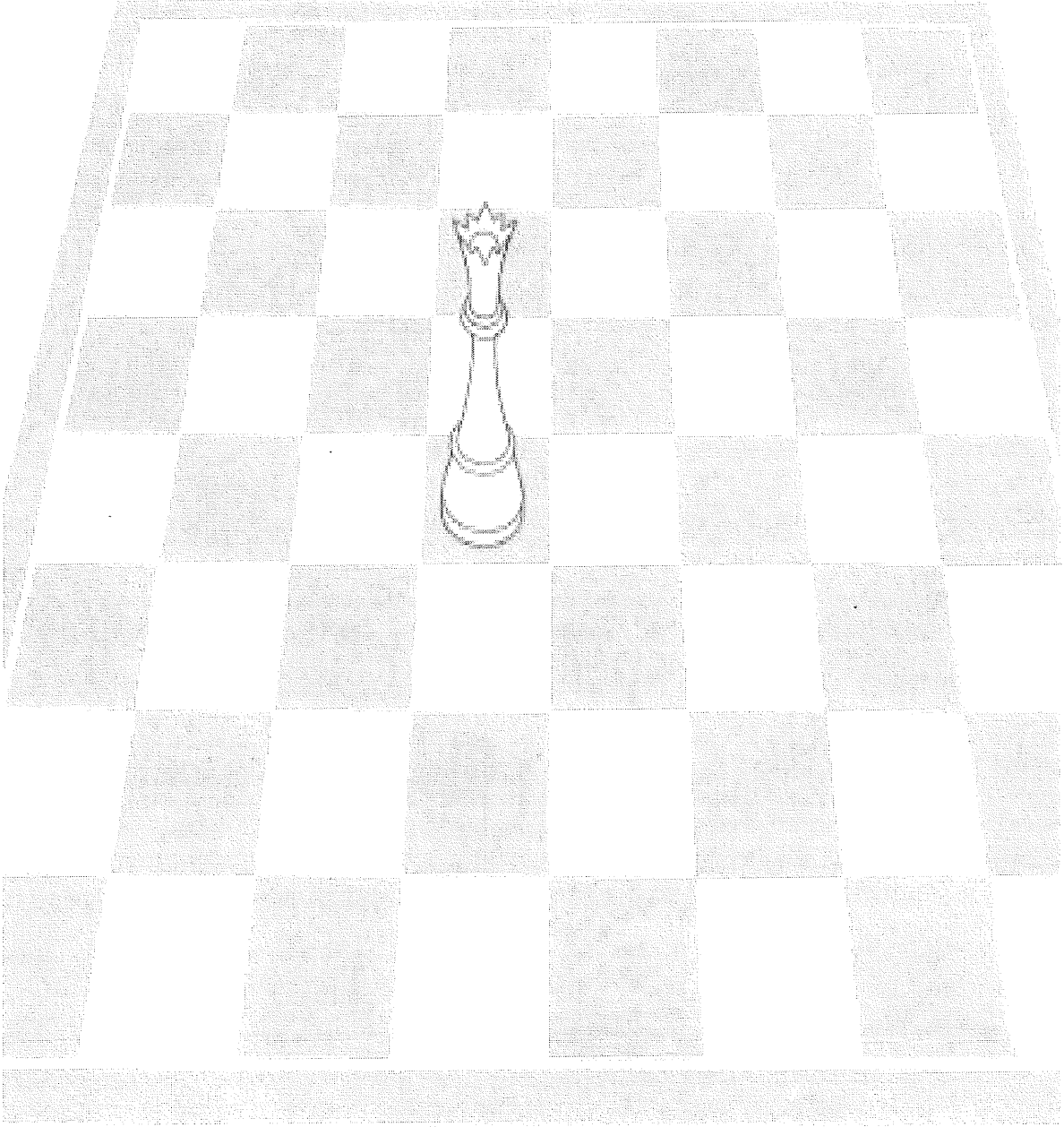
1-VEZİRİ BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

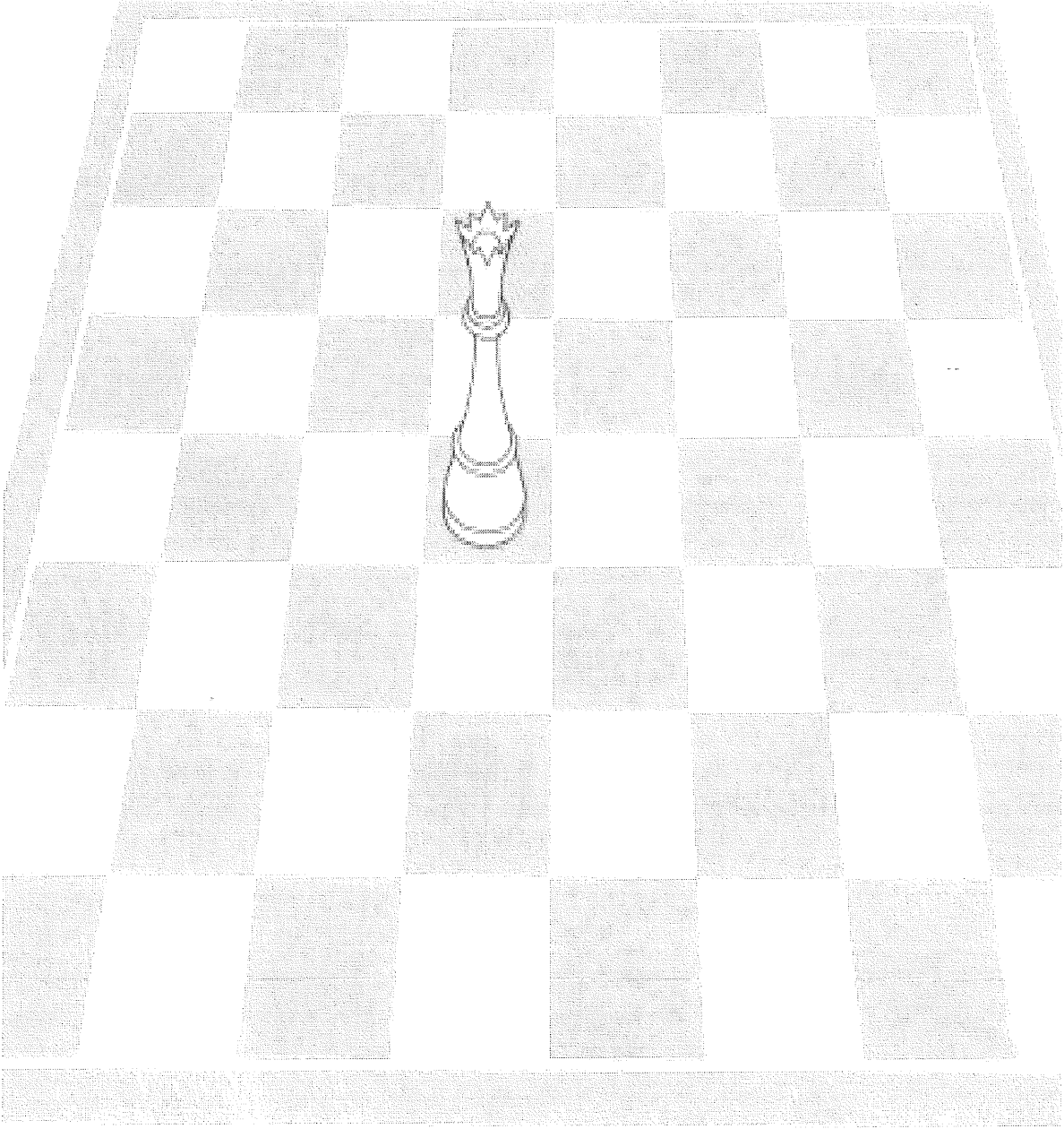
[2-VEZİRİN GİDEBİLECEĞİ KARELERİ BULUNUZ?(1 PUAN)

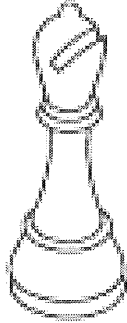
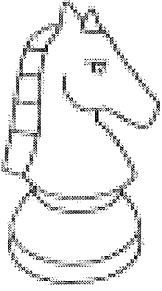
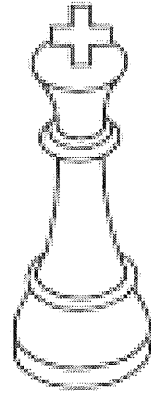
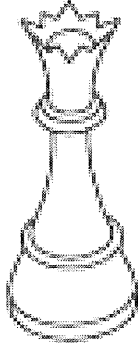
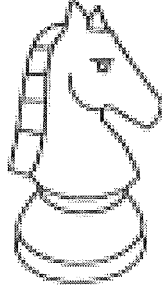
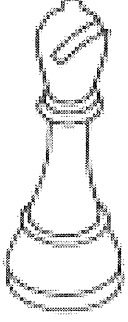
|3-YATAY GİDEBİLECEĞİ KARELERİ MAVİ RENGE BOYAYINIZ?(1 PUAN)

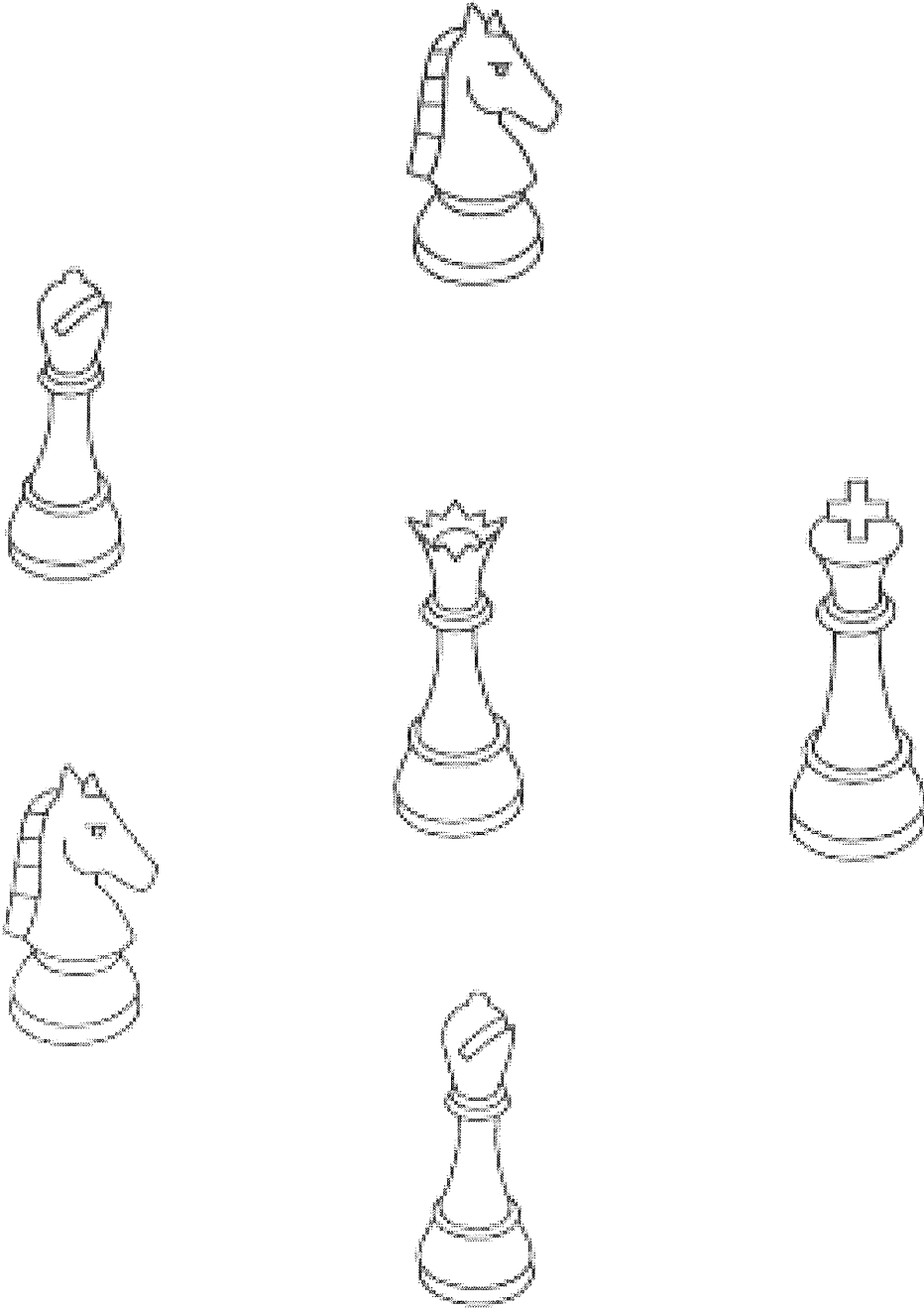
|4-DIKEY GİDEBİLECEĞİ KARELERİ YEŞİL RENGE BOYAYINIZ?(1 PUAN)

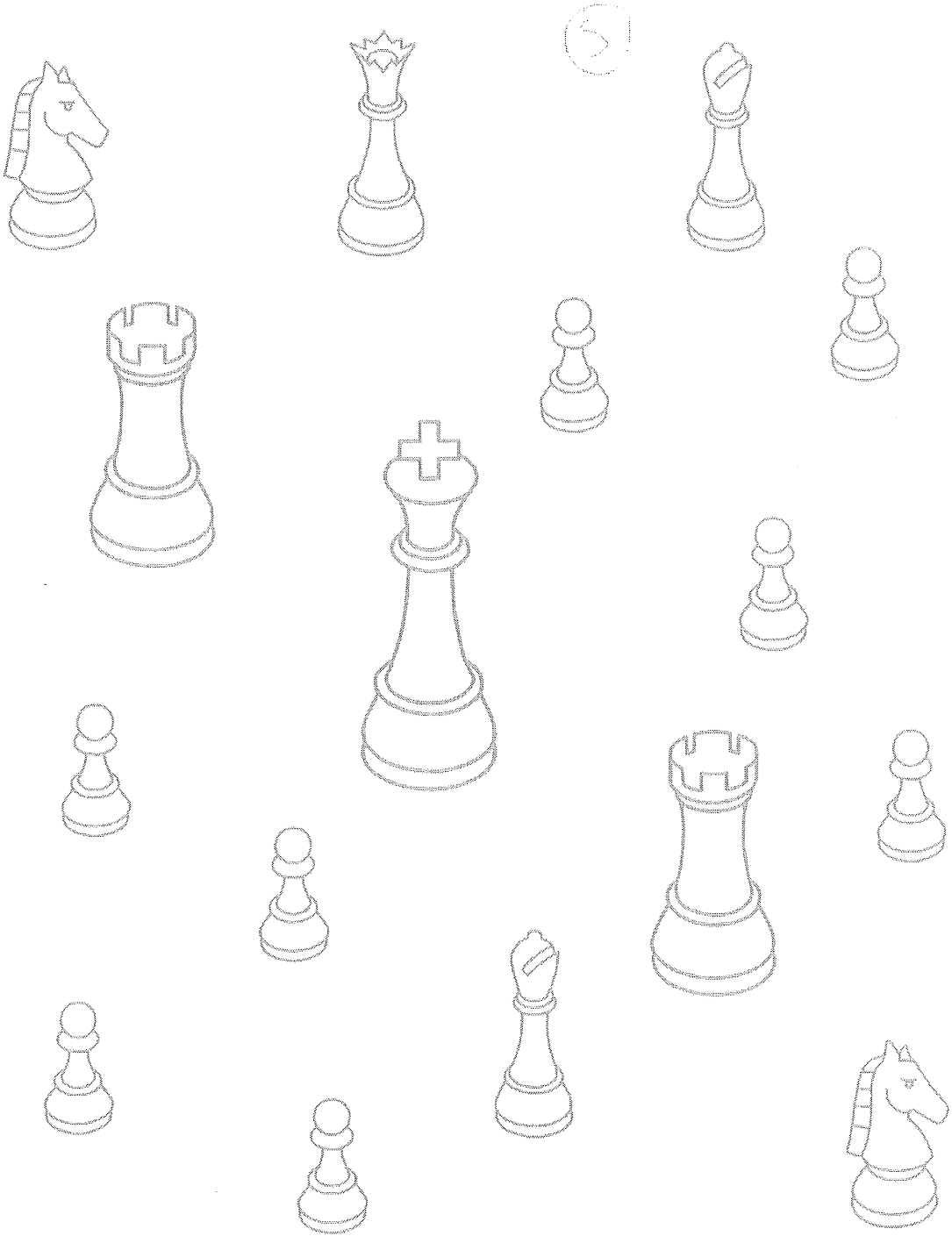
|5-ÇAPRAZ GİDEBİLECEĞİ KARELERİ KIRMIZIYA BOYAYINIZ?(1 PUAN)

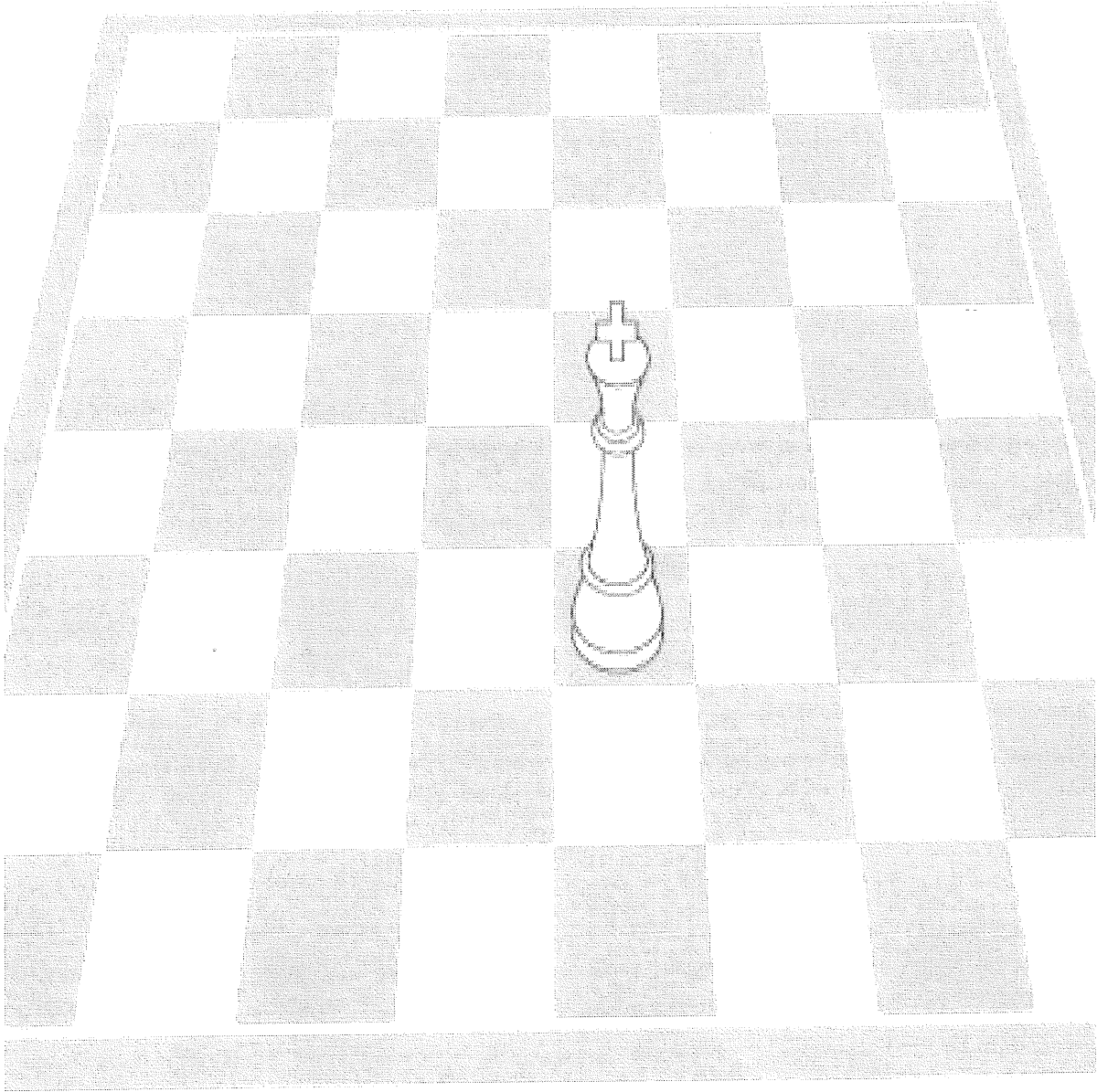
1-ŞAHI BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

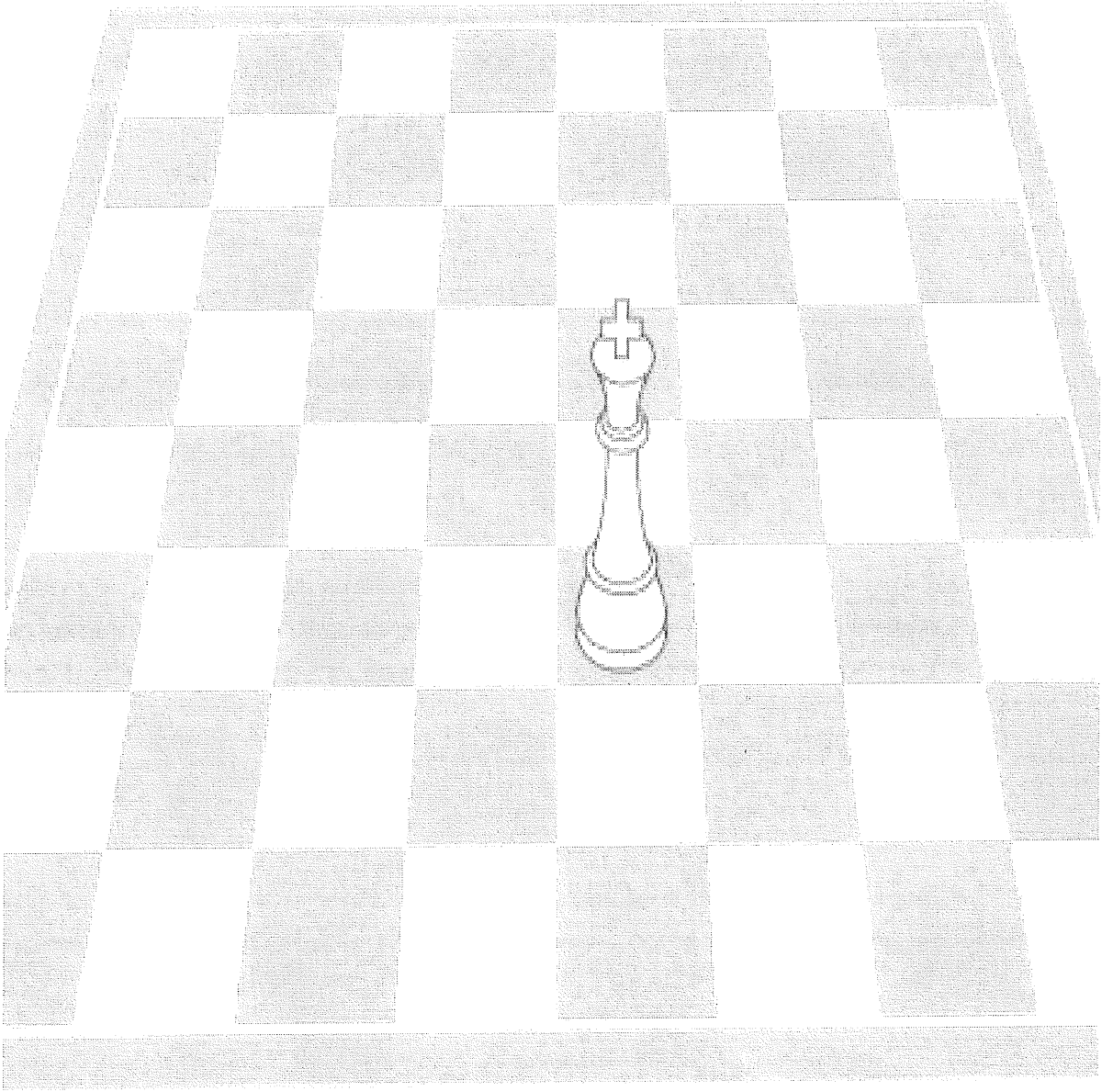
2-ŞAHI DAİRE İÇİNE ALINIZ(1 PUAN)

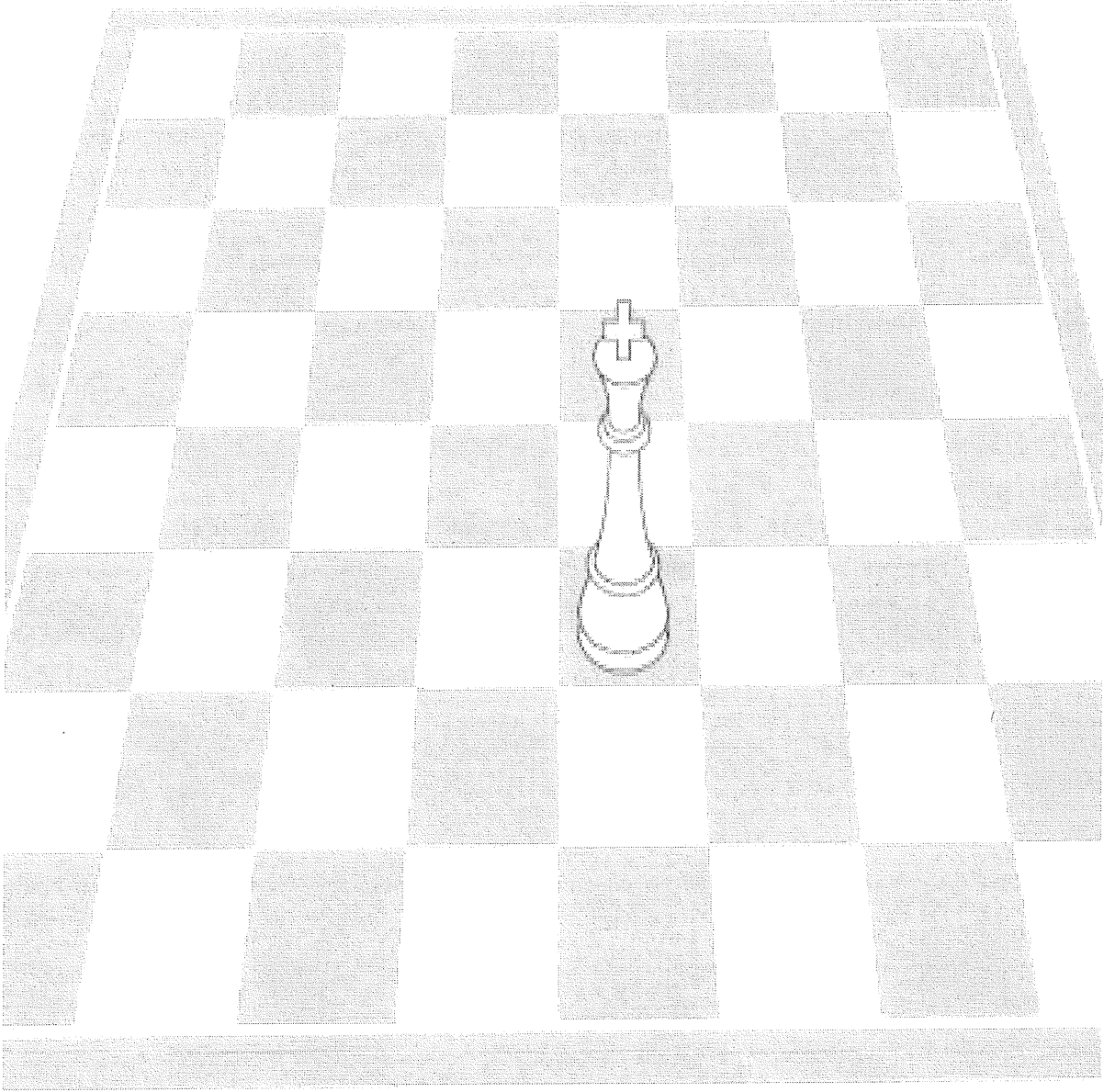
3-ŞAHI BULARAK BOYAYINIZ(1 PUAN)

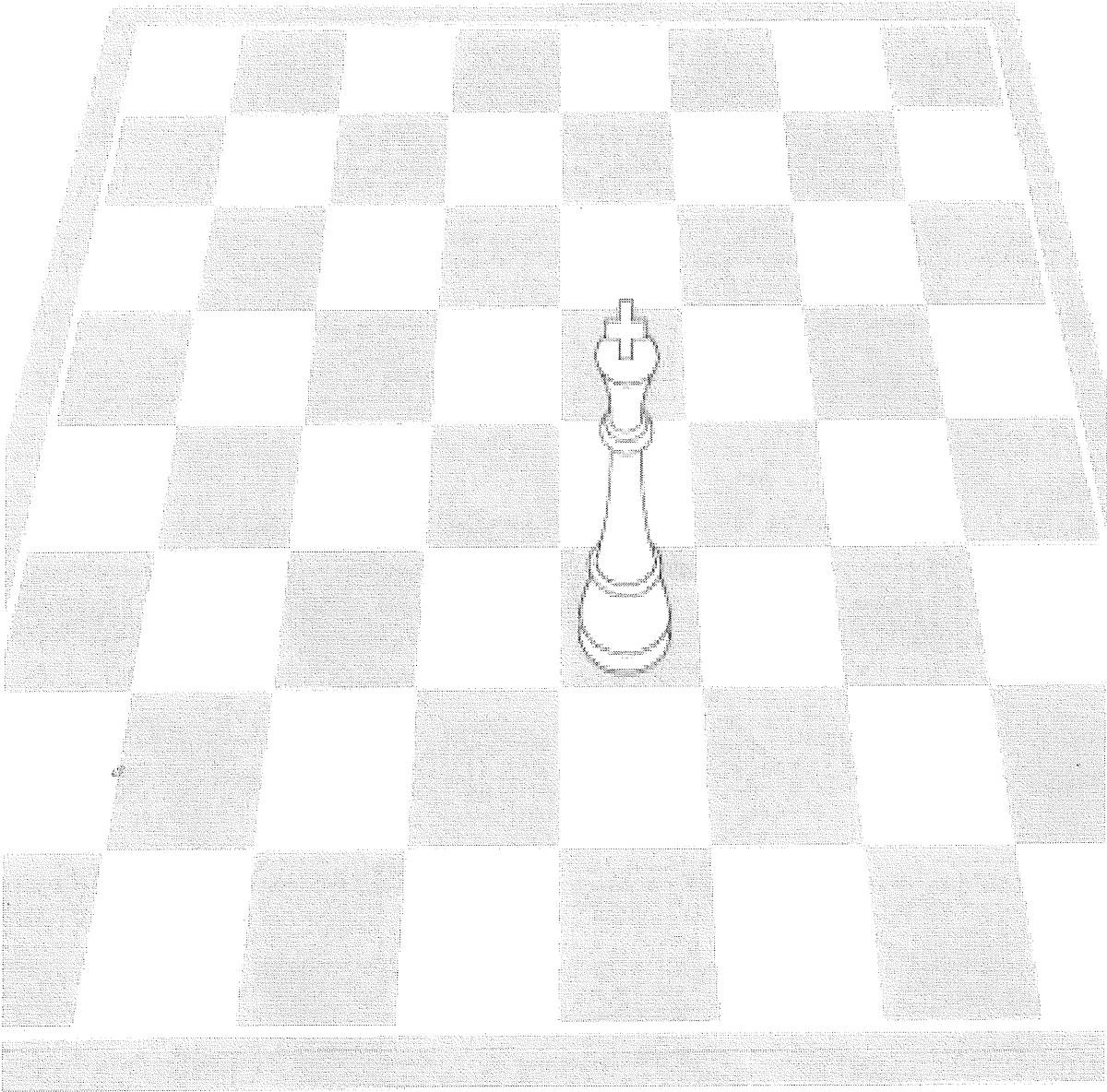
|4-ŞAHIN GİDEBİLECEĞİ KARELER MAVİ RENGE BOYAYINIZ?(1 PUAN)

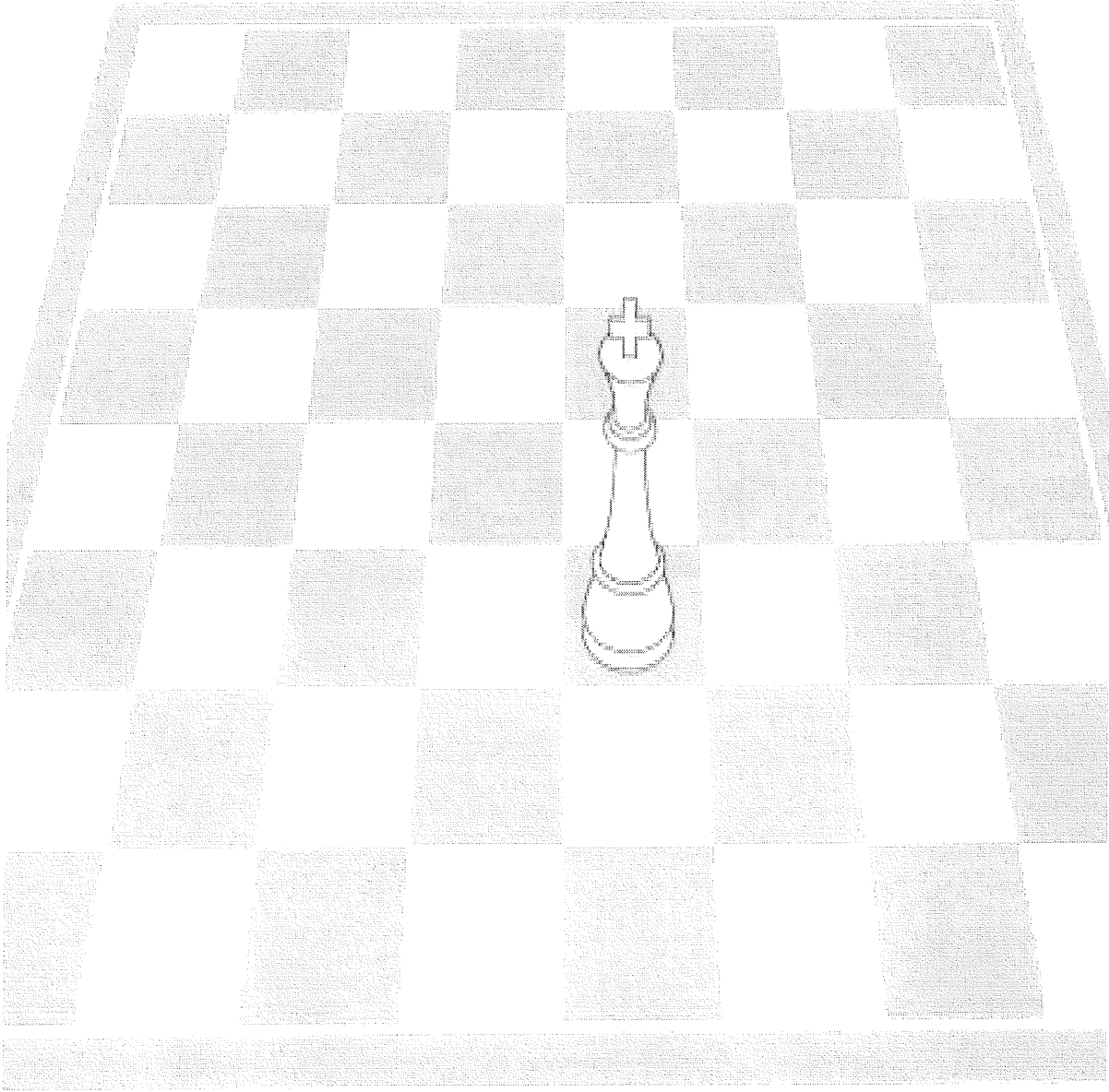
|5-YATAY GİDEBİLEBİLECEĞİ KARELERİ MAVİ RENGİ BOYAYINIZ?(1 PUAN)

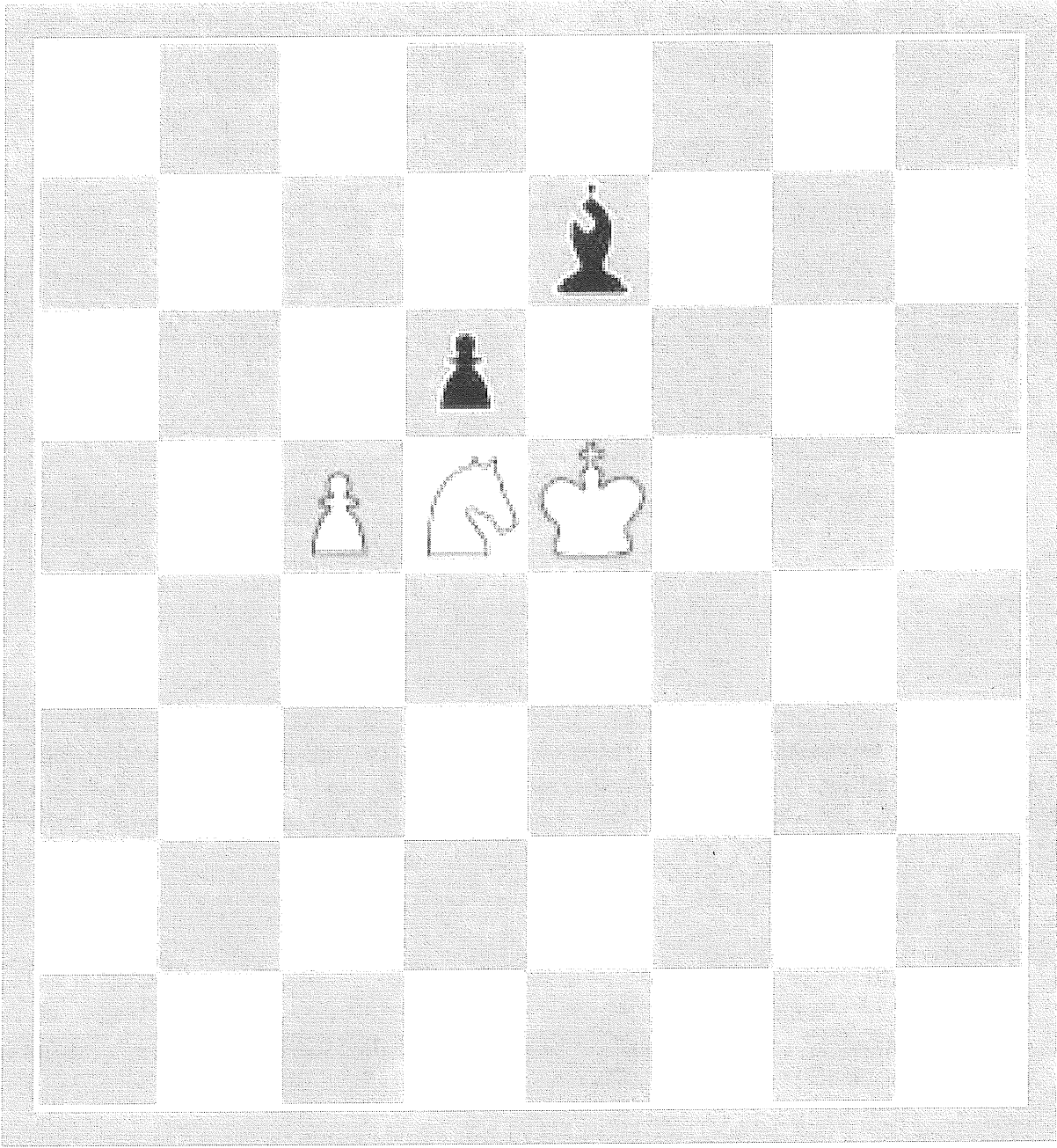
|6-DIKEY GİDEBİLECEĞİ KARELERİ YEŞİL RENGE BOYAYINIZ?(1 PUAN)

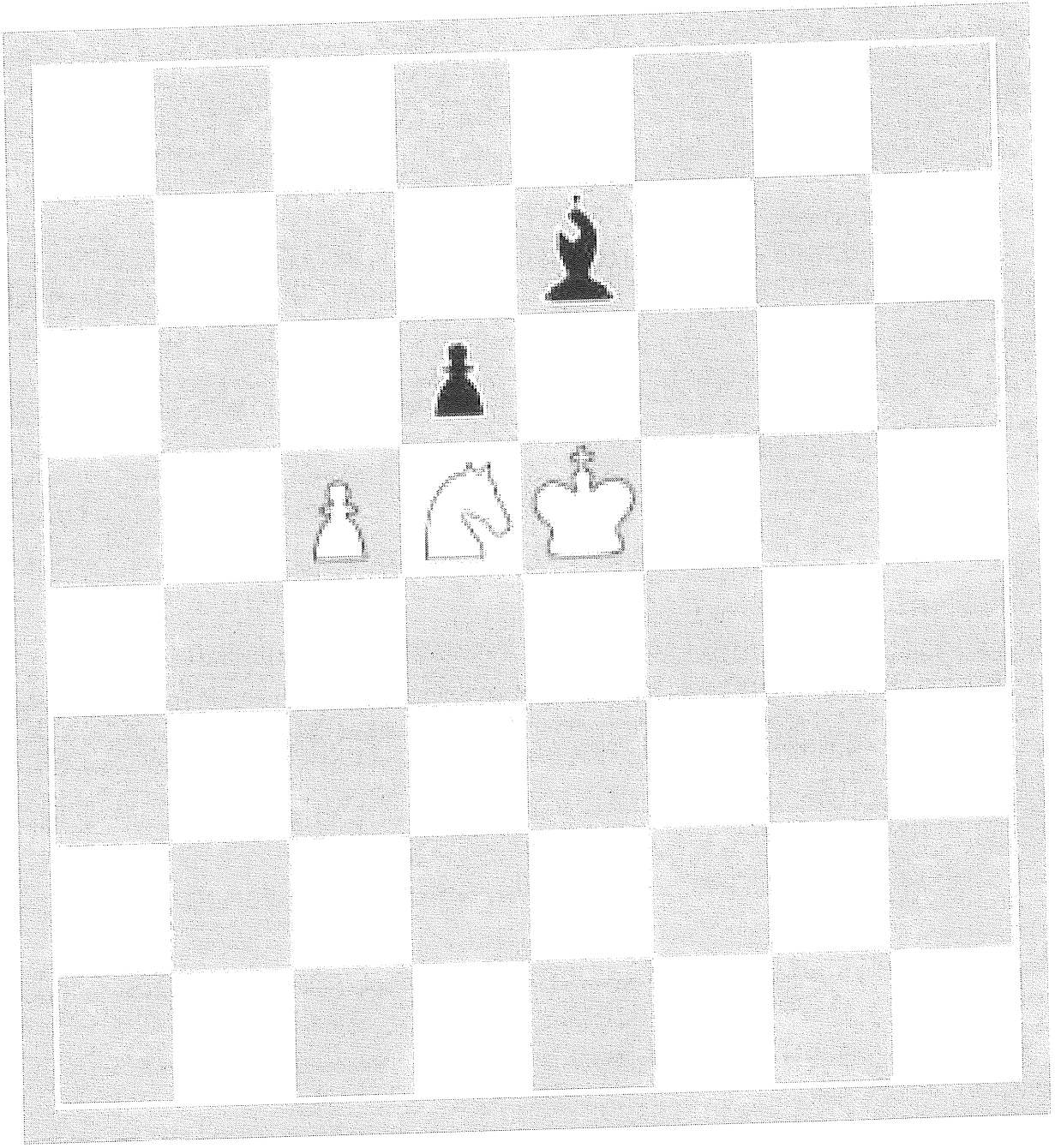
|7-ÇAPRAZ GİDEBİLECEĞİ ARELERİ KIRMIZI RENGE BOYAYINIZ?(1 PUAN)

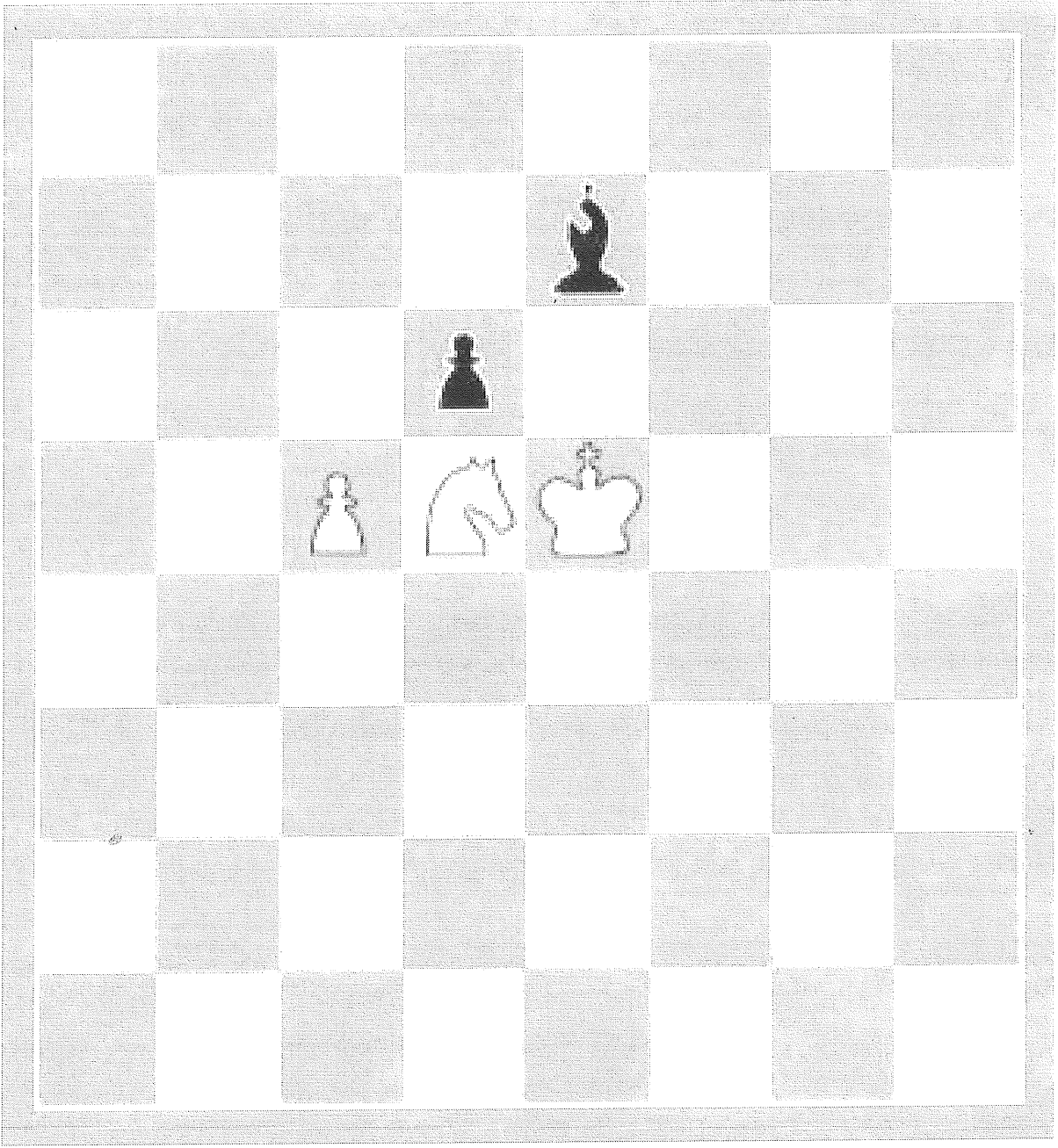
|7-BU TAŞIN İSMİ NEDİR?(1 PUAN)

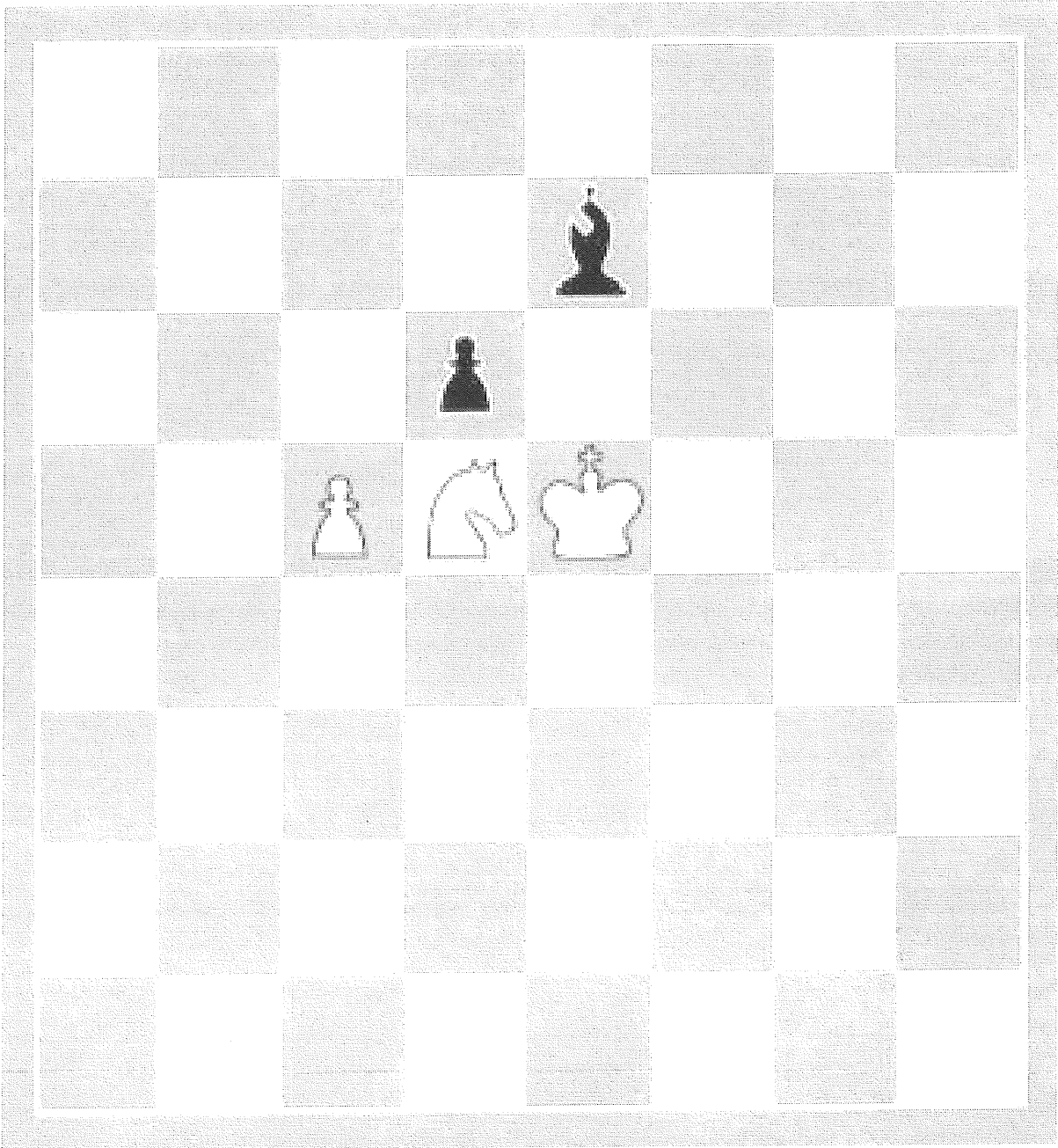
|1-SİYAH PIYON HANGİ TAŞLARI ALABİLİR BULUNUZ(1 PUAN)

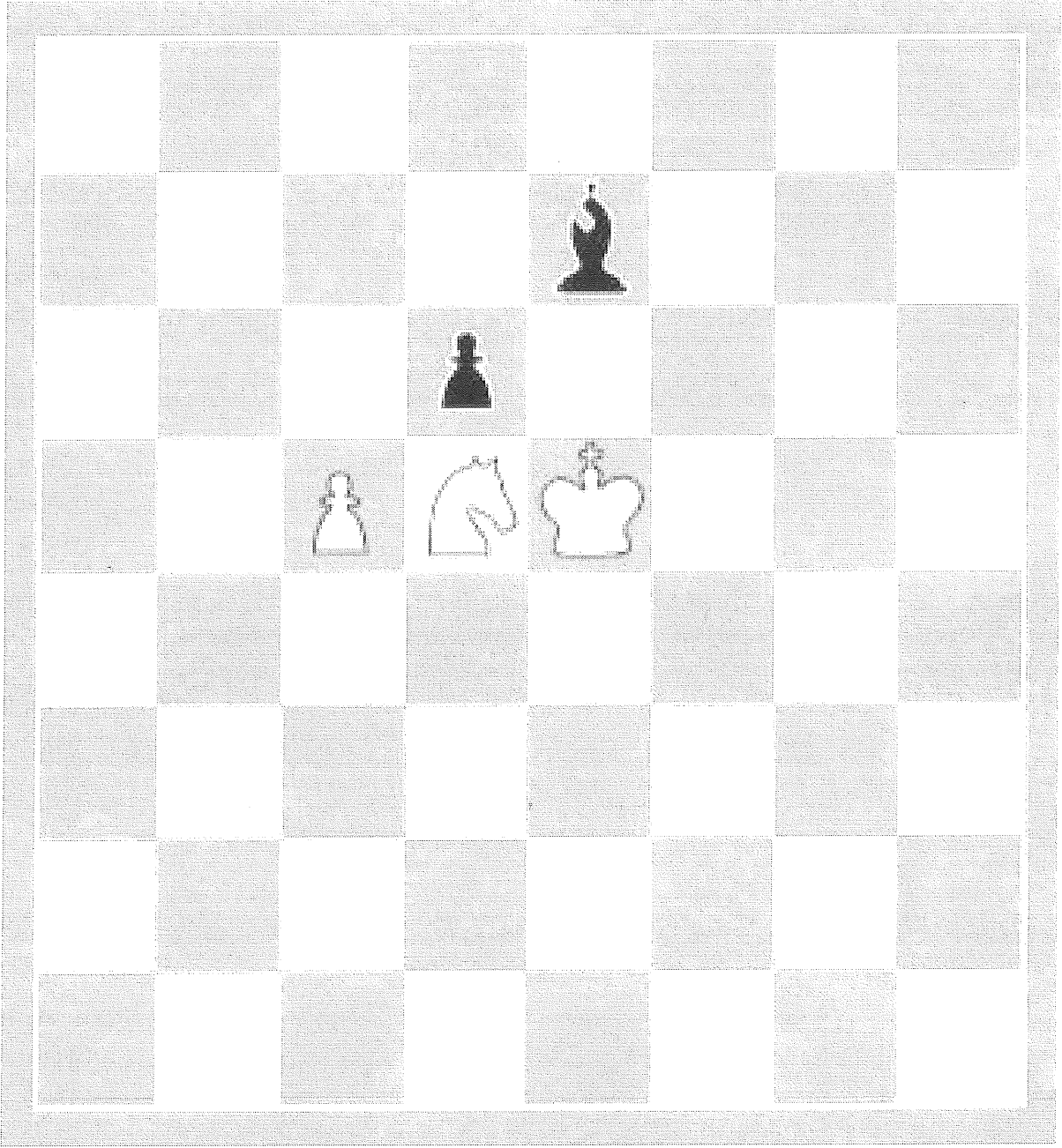
2-BEYAZ AT HANGİ TAŞLARI ALABİLİR BULUNUZ?(1 PUAN)

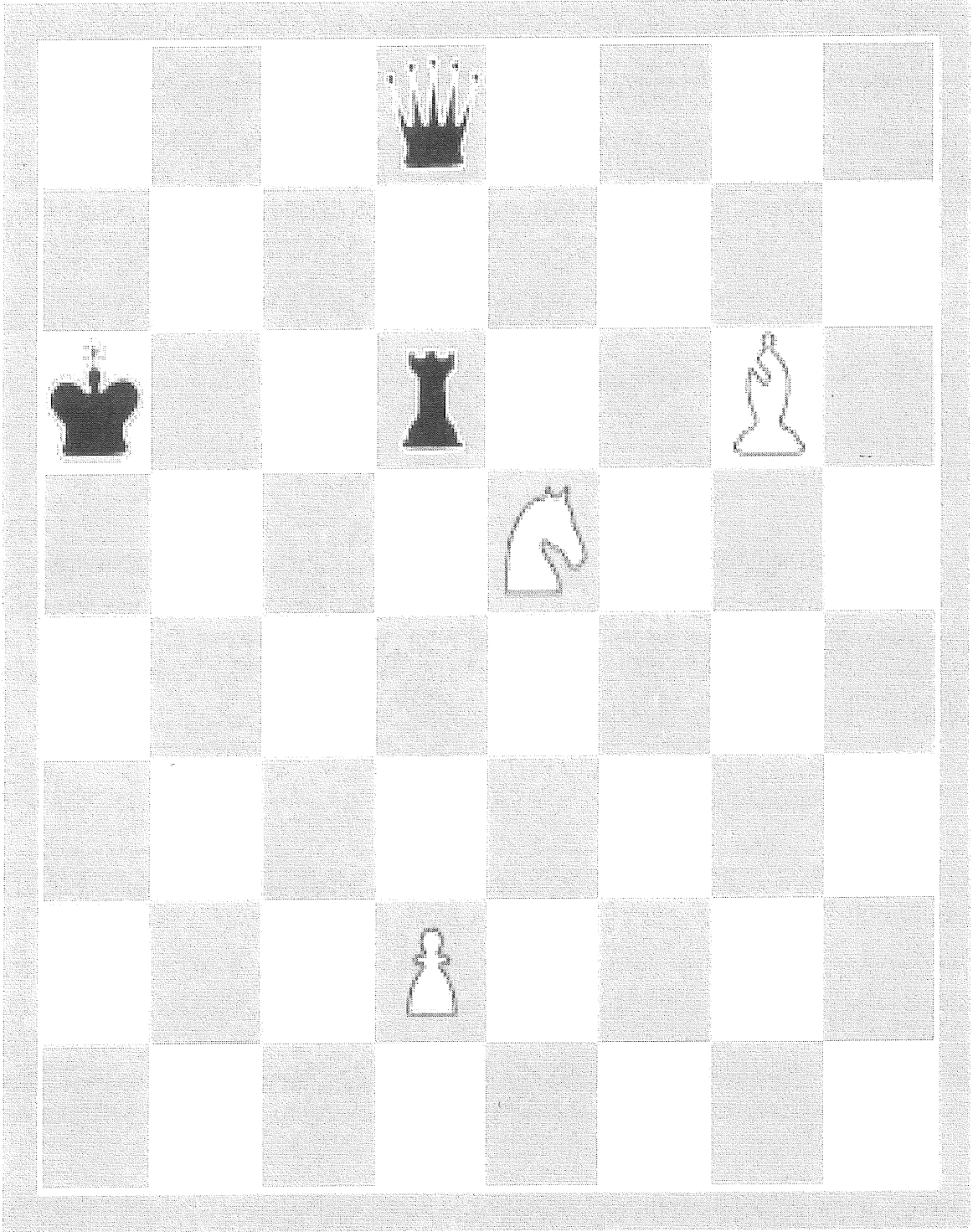
3-BEYAZ ŞAH HANGİ TAŞLARI ALABİLİR BULUNUZ(1 PUAN)

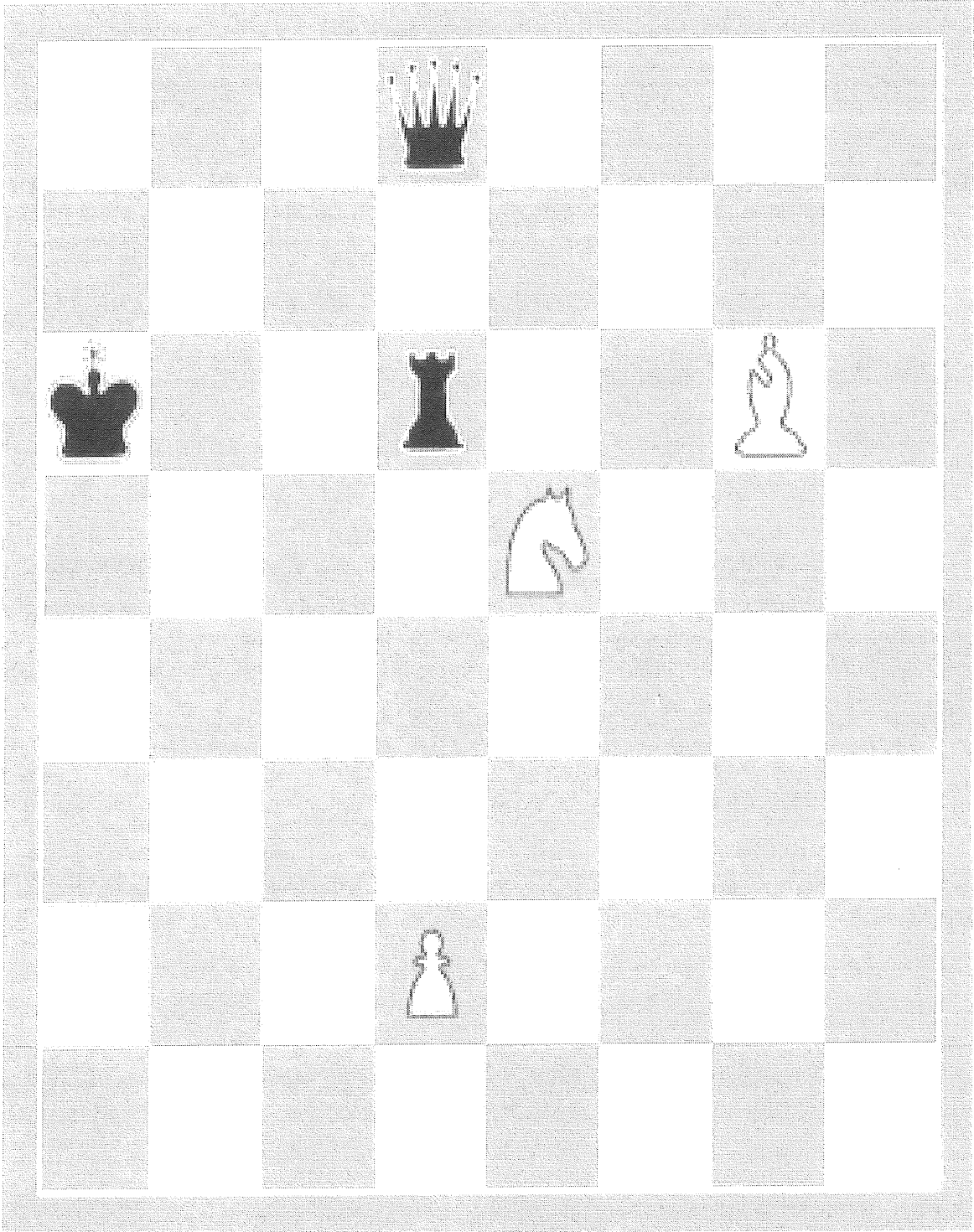
4-BEYAZ PİYON HANGİ TAŞLARI ALABİLİR BULUNUZ(1 PUAN)

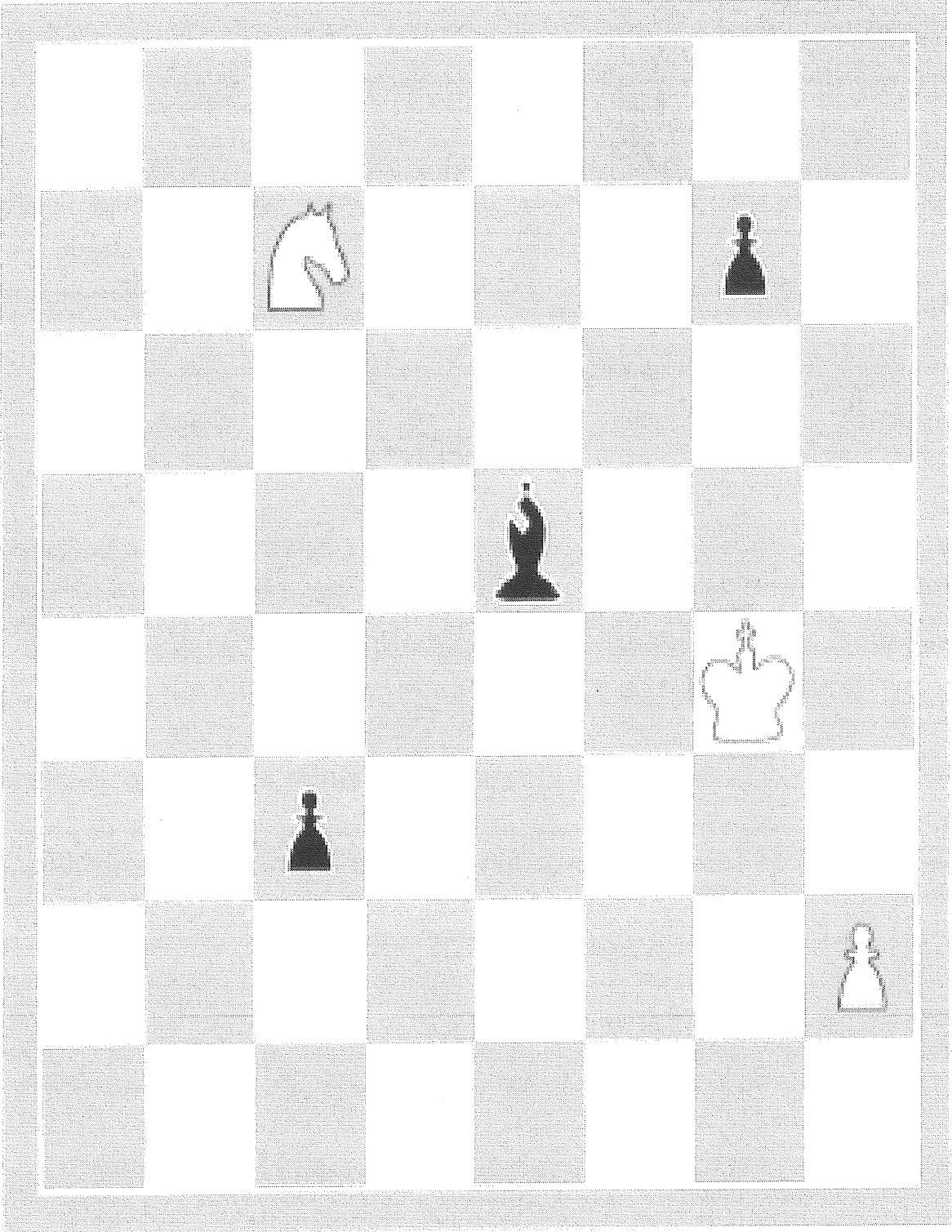
5-SİYAH FİL HANGİ TAŞLARI ALABİLİR BULUNUZ(1 PUAN)

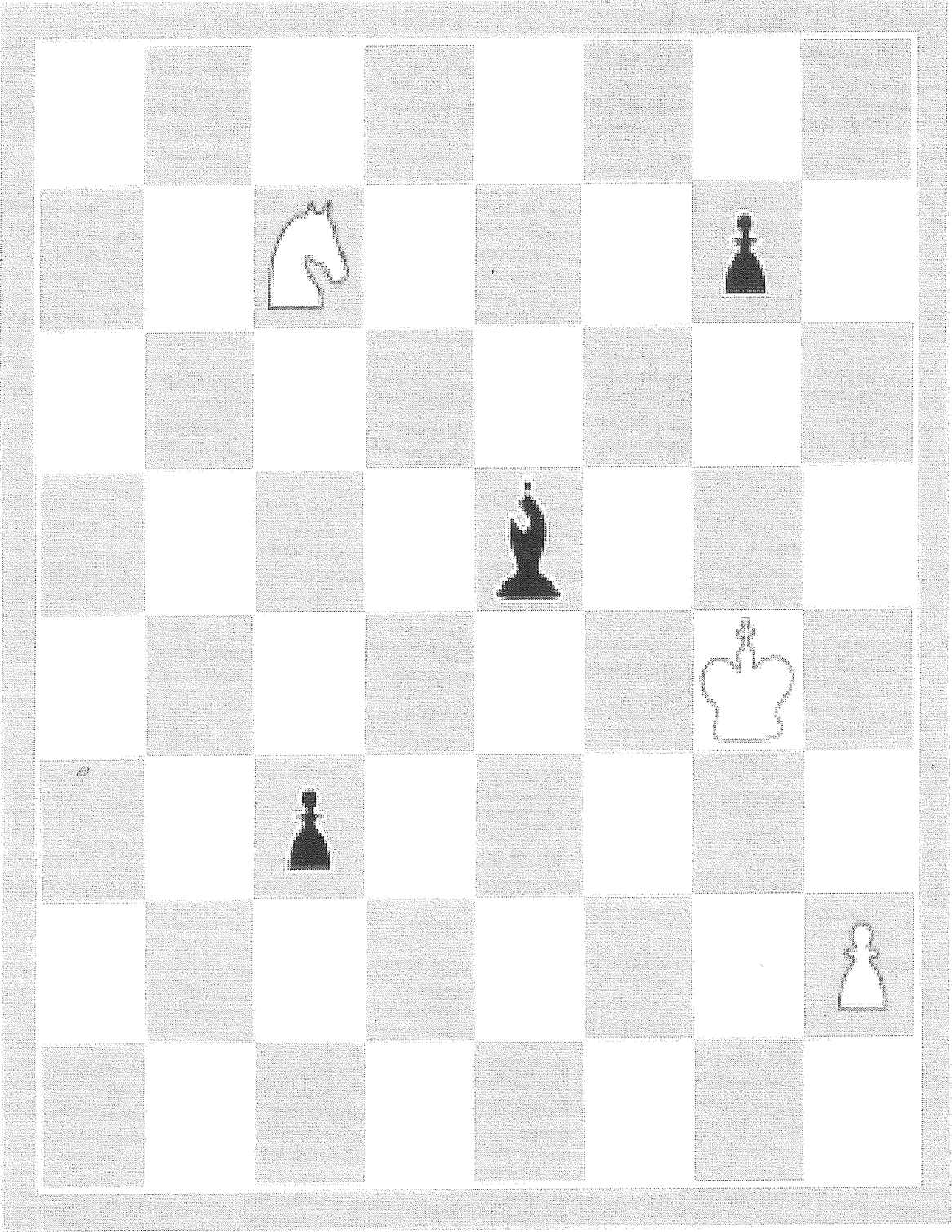
|6-SİYAH KALE HANGİ TAŞLARI ALABİLİR?(1 PUAN)

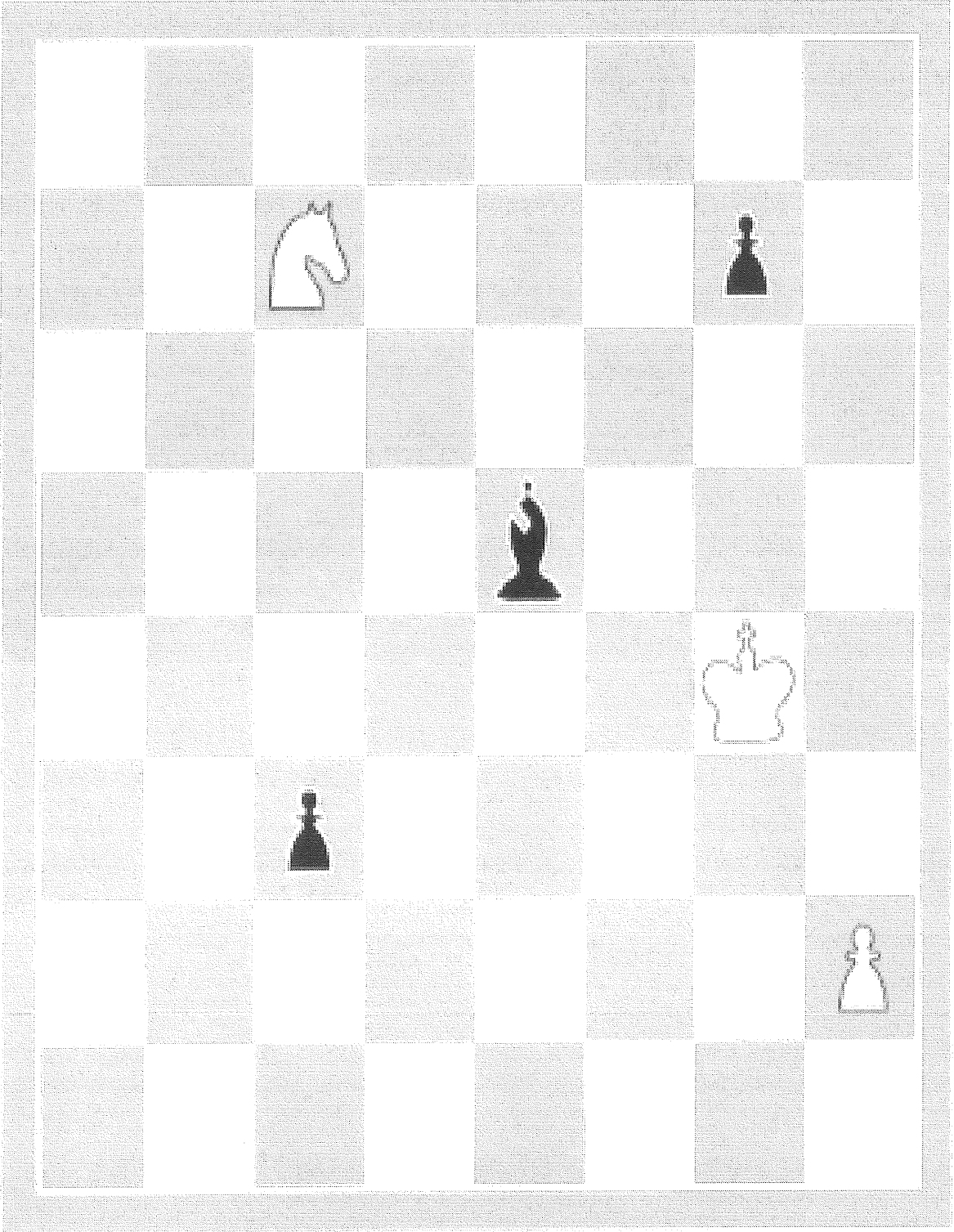
|7-BEYAZ PİYON HANGİ TAŞLARI ALAMAZ SÖYLEYİNİZ?(1 PUAN)

8-SİYAH FİL HANGİ TAŞLARI ALABİLİR? (1PUAN)

9-BEYAZ AT HANGİ TAŞLARI ALABİLİR? (1 PUAN)

10-BEYAZ PİYON HANGİ TAŞLARI ALABİLİR? (1 PUAN)

T.C
ERDEMLİ KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Kurum Kodu:157127

Sayı : B.08.4.MEM.4.33.00.02.243/3033

13/04/2009

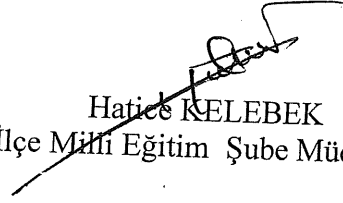
Konu : İlknur ERDOĞAN

75.YIL ANAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
ERDEMLİ

İlgi :27/03/2009 Tarih ve 243.1/48 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda istediğiniz Okul Öncesi öğrencilerine yönelik öğretmeniniz İlknur ERDOĞAN'ın araştırma yapma isteği ile ilgili 09/04/2009 tarih ve 3018 sayılı Kaymakamlık Oluru ilişikte gönderilmiştir.

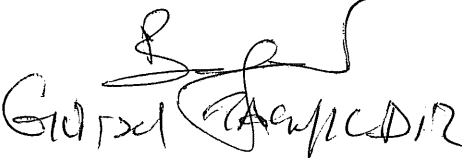
Gereğini rica ederim.

Hatice KELEBEK
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

EK:
1-Kay.Oluru (1 sayfa)

K 13.04.2009

243/25

Gülşen ERDOĞAN

İlknur ERDOĞAN

08.10.2009

Sn. İknur Erdoğan Gölcük

Yaynevimize ait yazarı Dr. Özgül Polat Unutkan, Öğr. Gör. Elif Kurtuluş olan Etkinliklerle Satranç kitabımızın Konya Selçuk Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümündeki yüksek lisans tez ödevinizde yararlanmanıza kaynak göstermek kaydıyla izin verilmiş olup, hiçbir telif hakkı istenmemektedir.

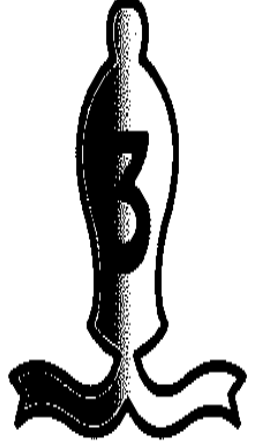
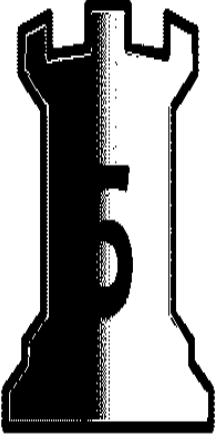
Bilgilerinize sunulur.

Ali Davut Öğretici
Saygılarımızla
Ali Davut Öğretici

60-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SATRANÇ

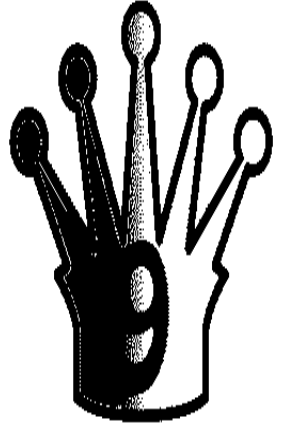

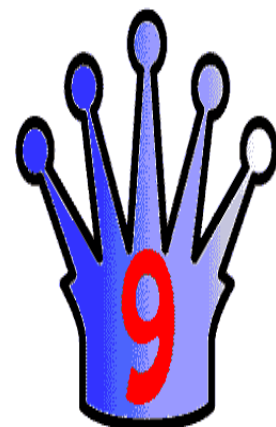
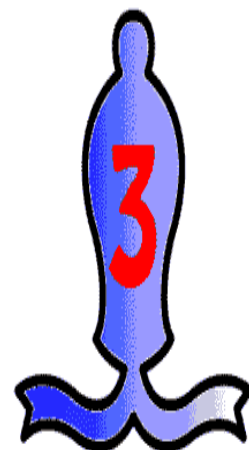
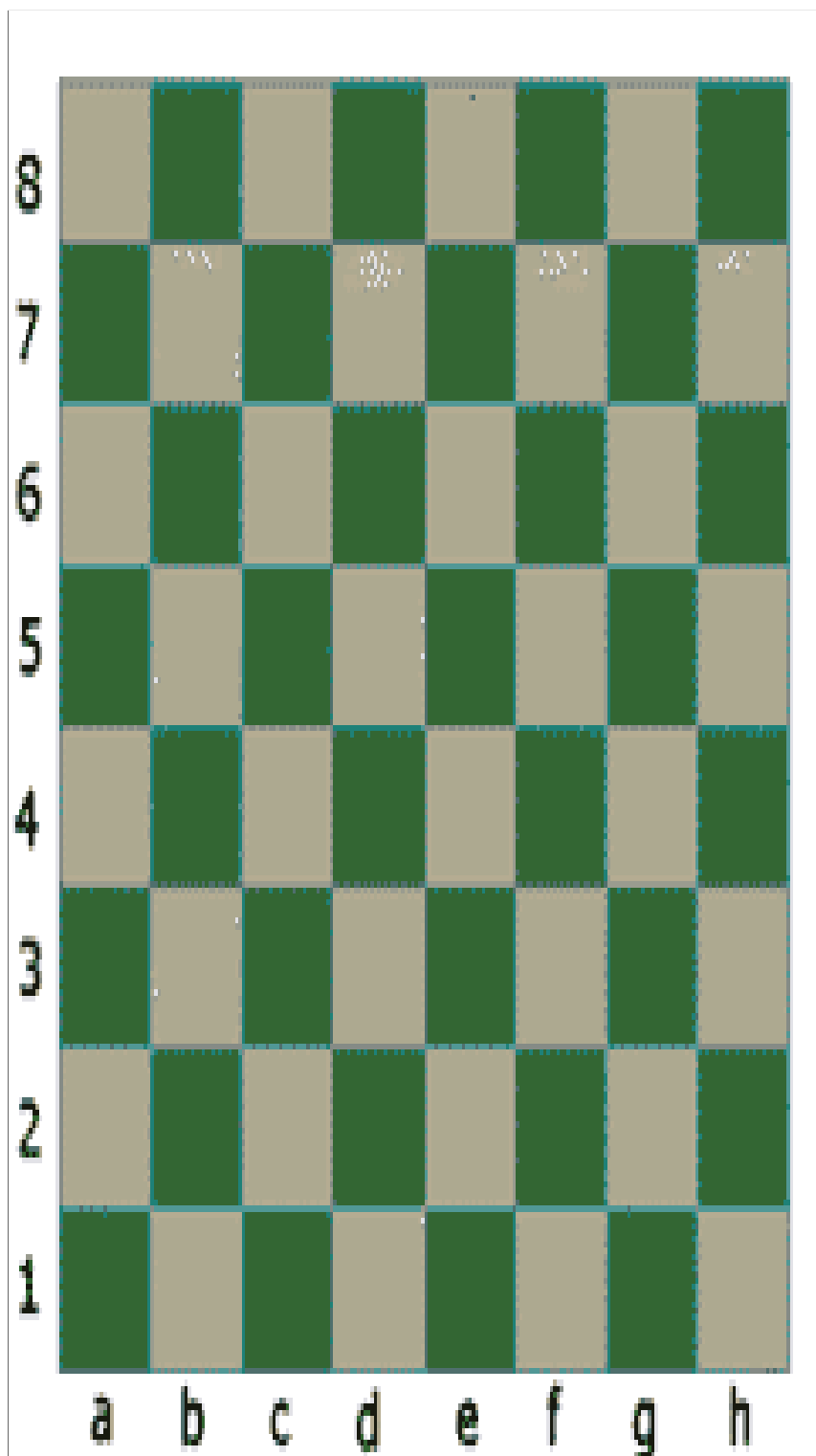
BİLGİSAYAR
DESTEKLİ
SATRANÇ
ÖĞRETİMİ

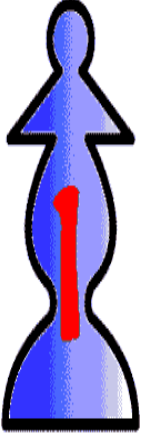

TAŞLARIN DİZİLİŞİ VE
HAREKETLERİ

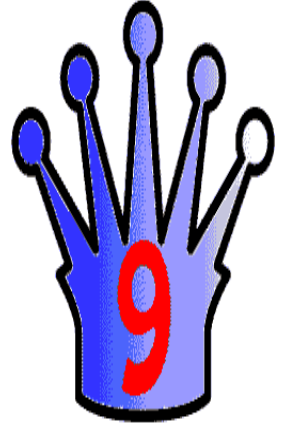
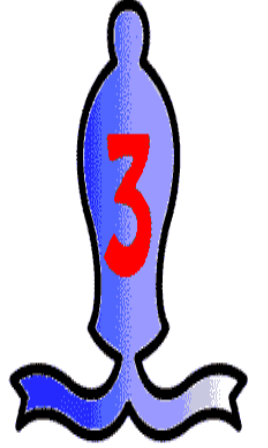
HAZIRLAYAN
İLKNUR ERDOĞAN

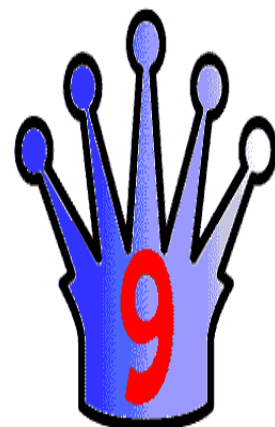
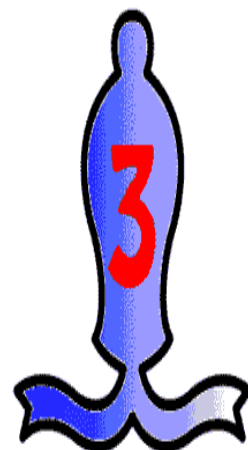
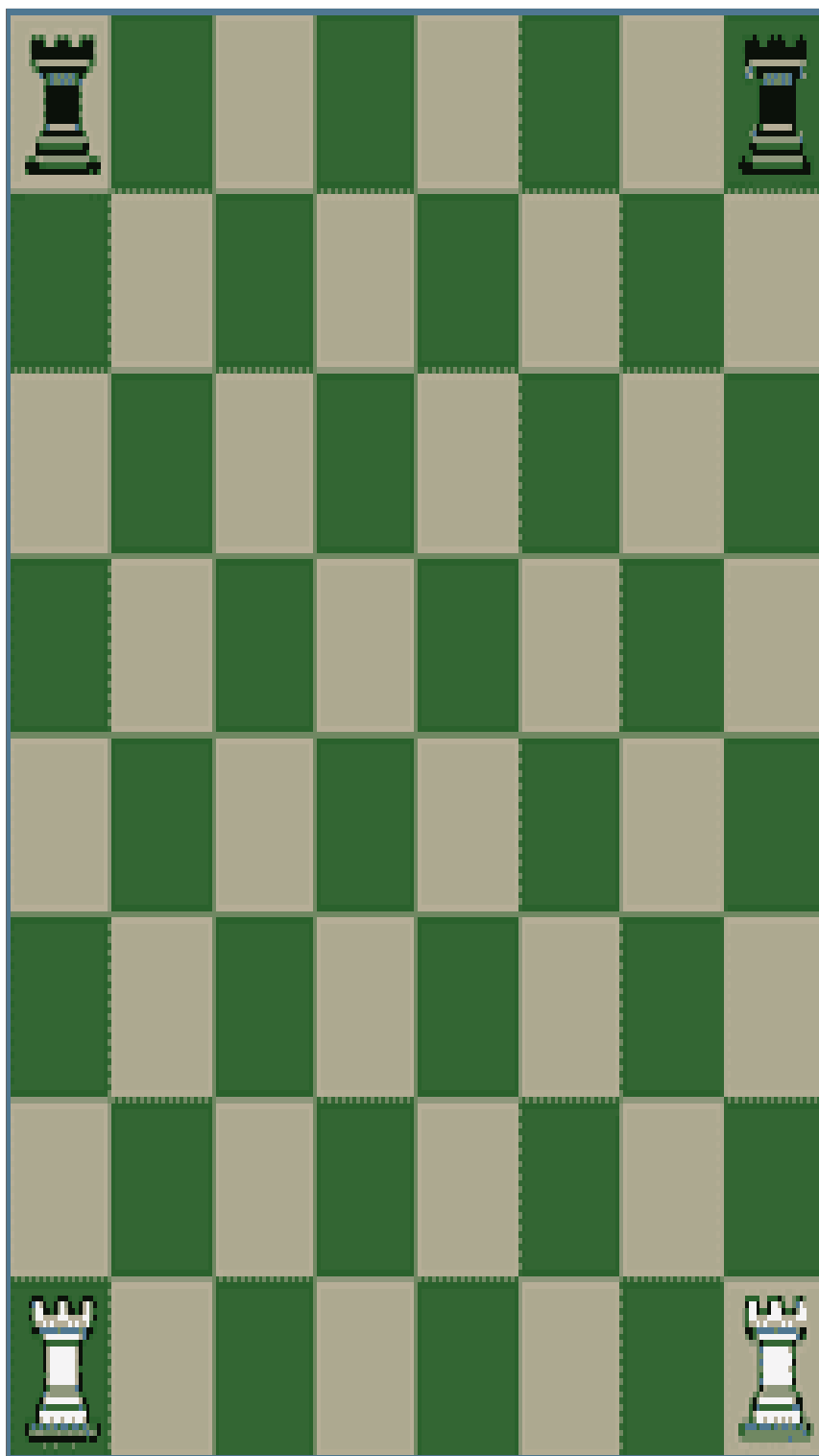

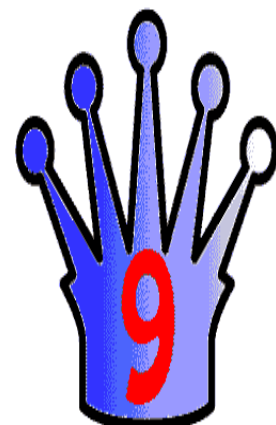
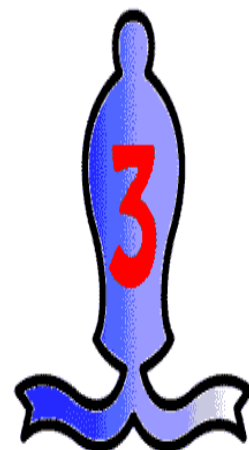
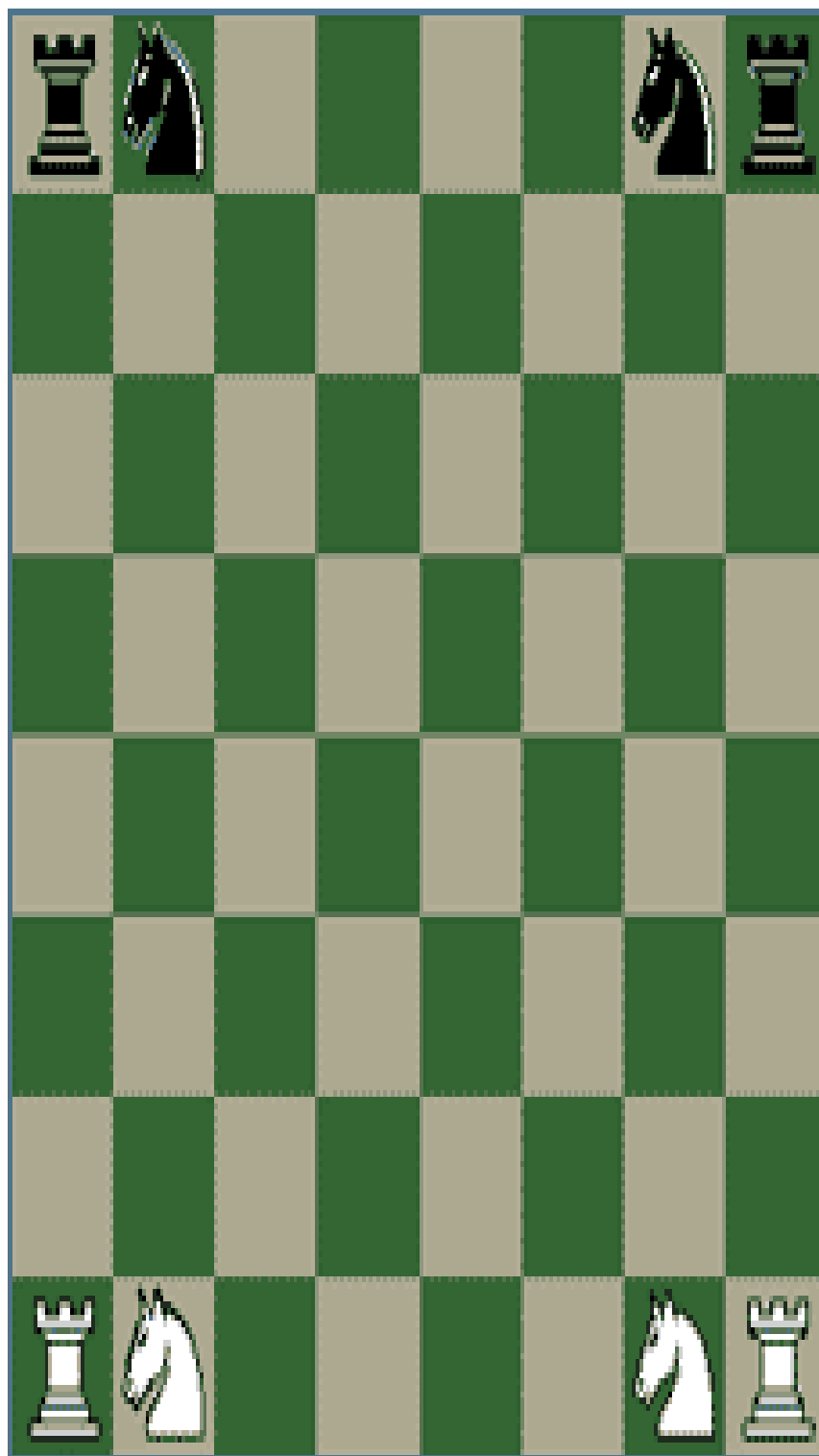

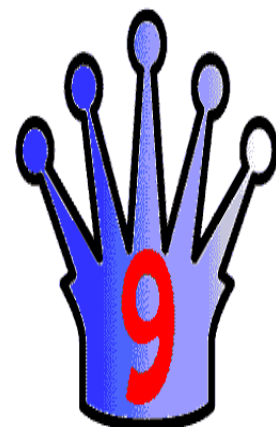
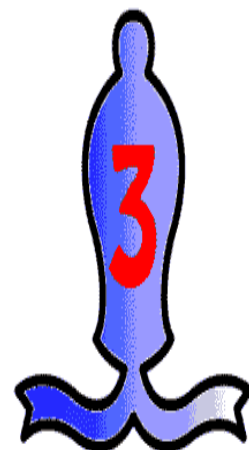
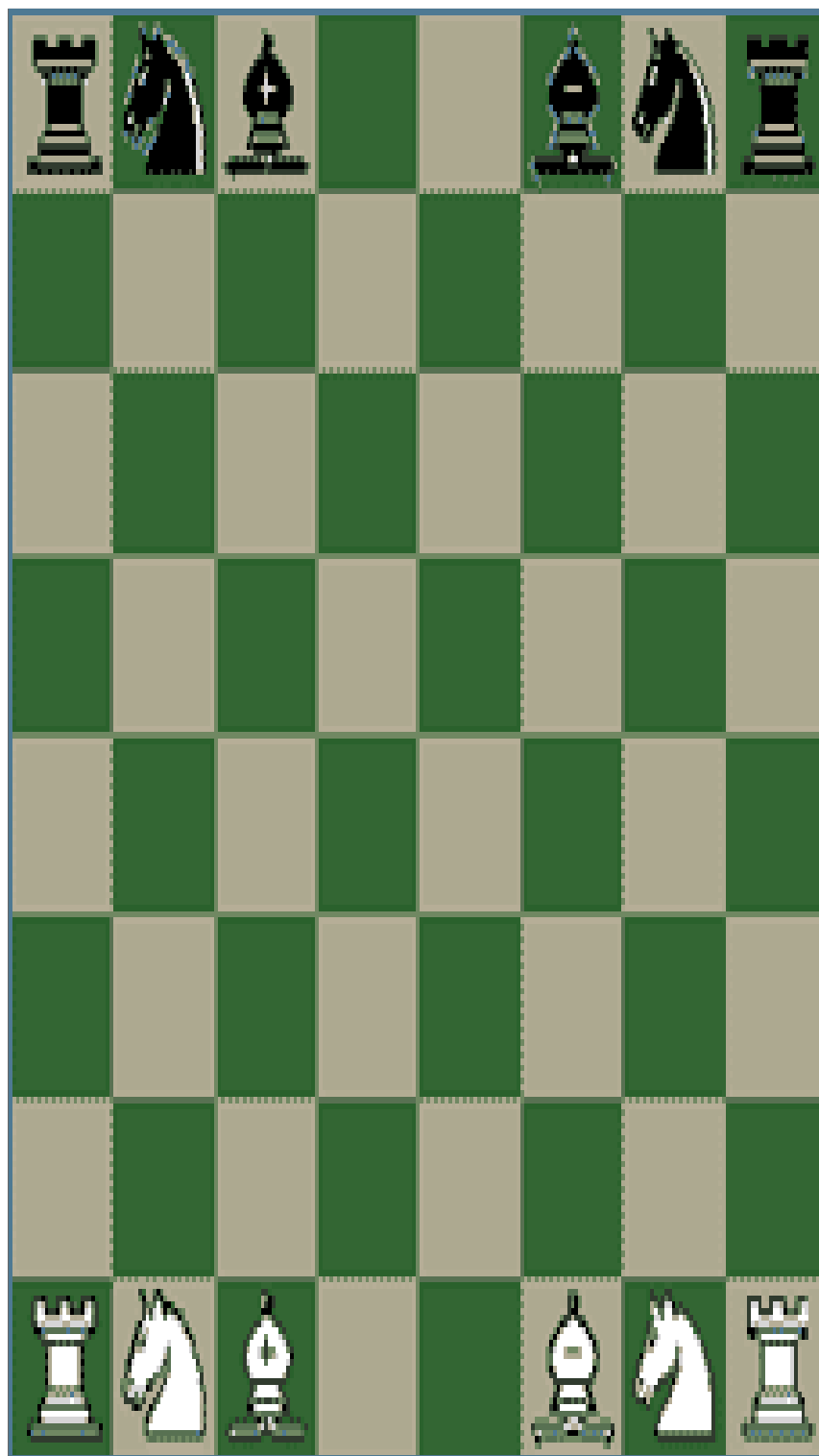

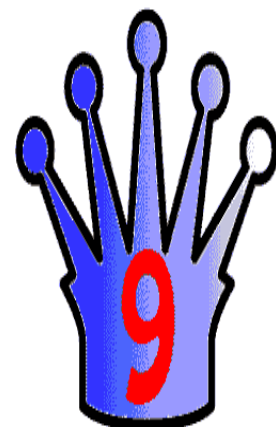
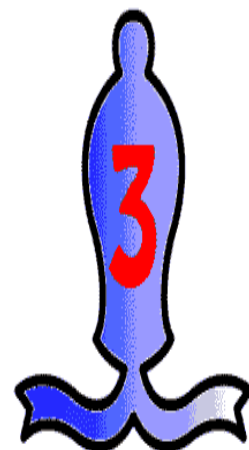
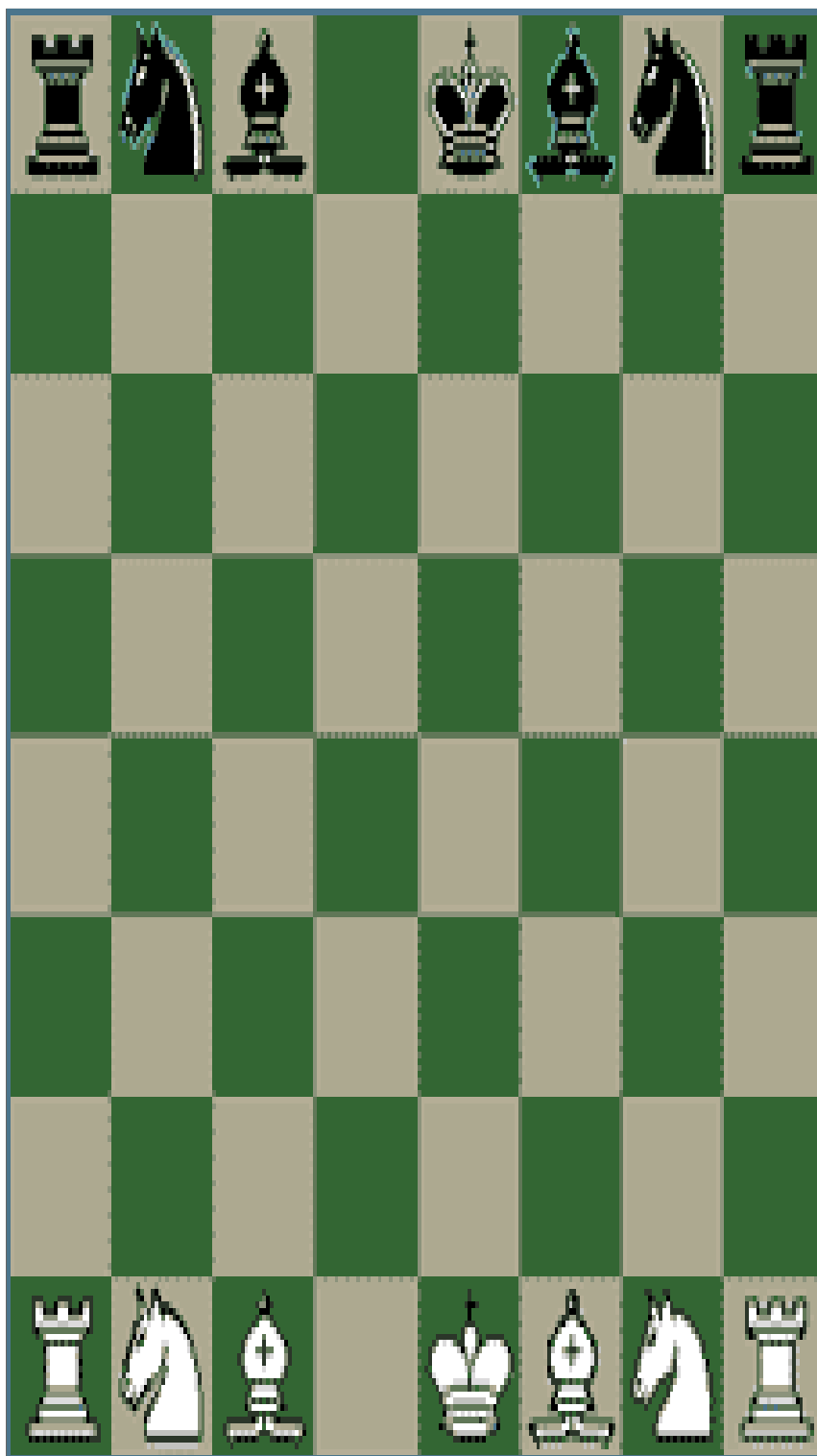
TAŞLARIN DİZİLİŞİ

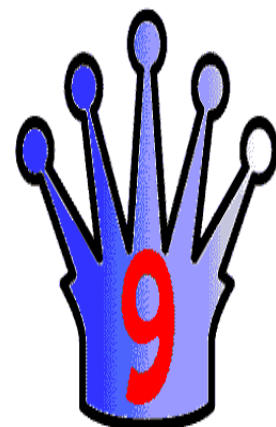
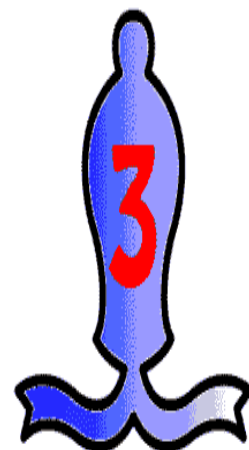
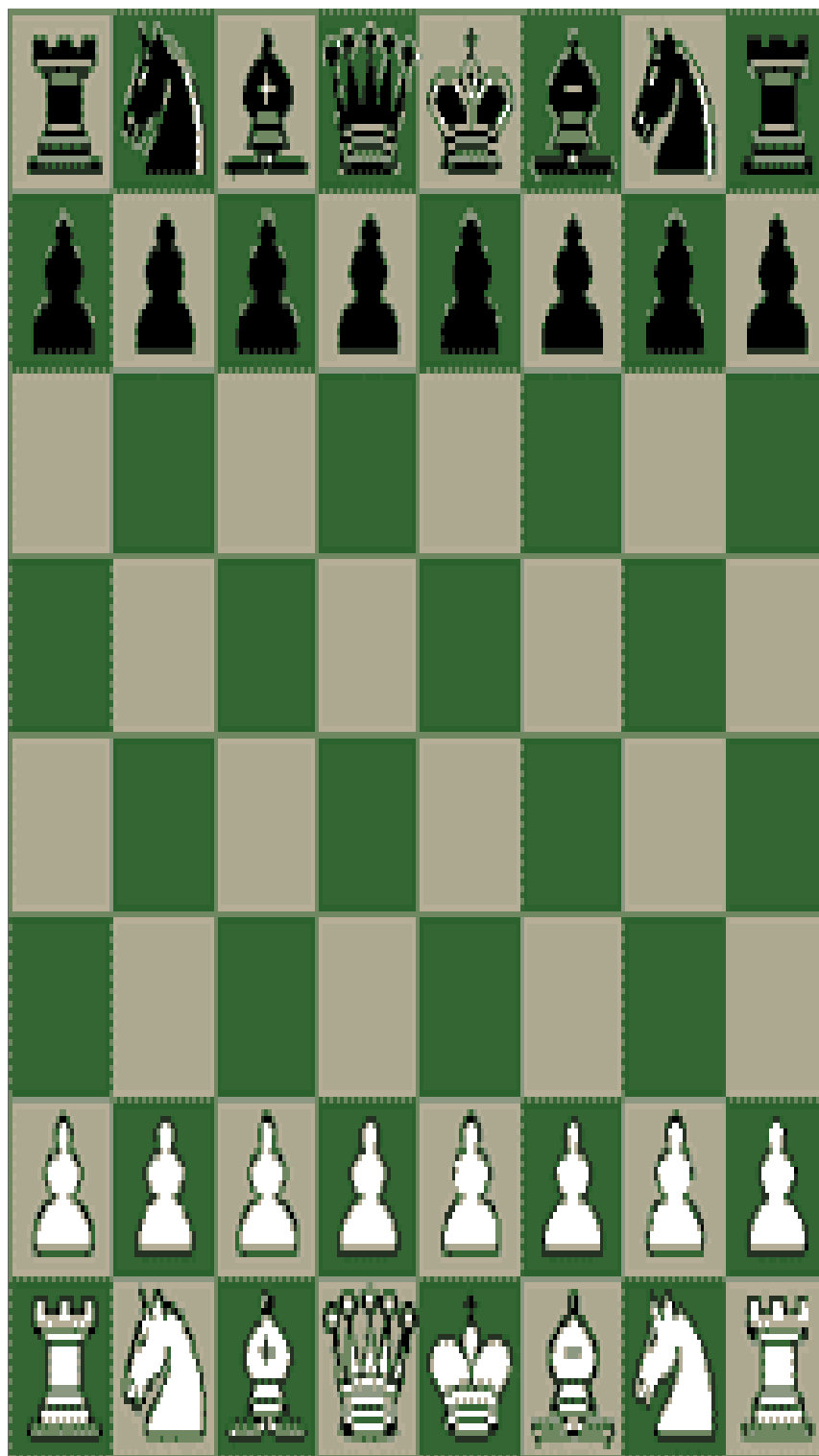

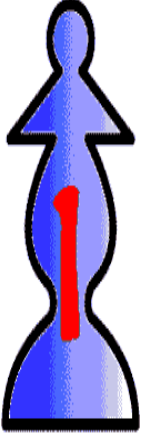

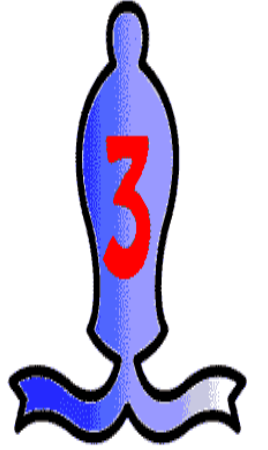

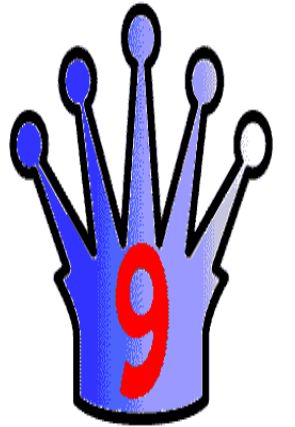
TAŞLARIN
DİZİLİŞİ

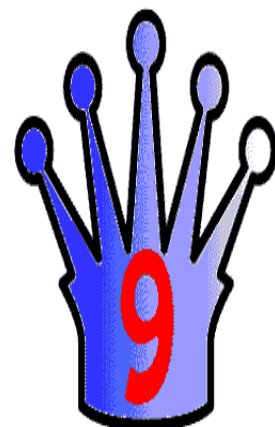
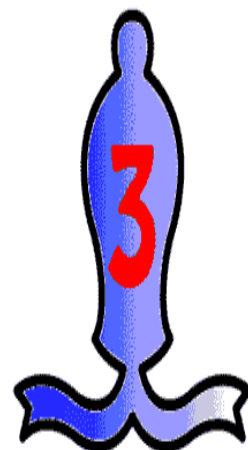
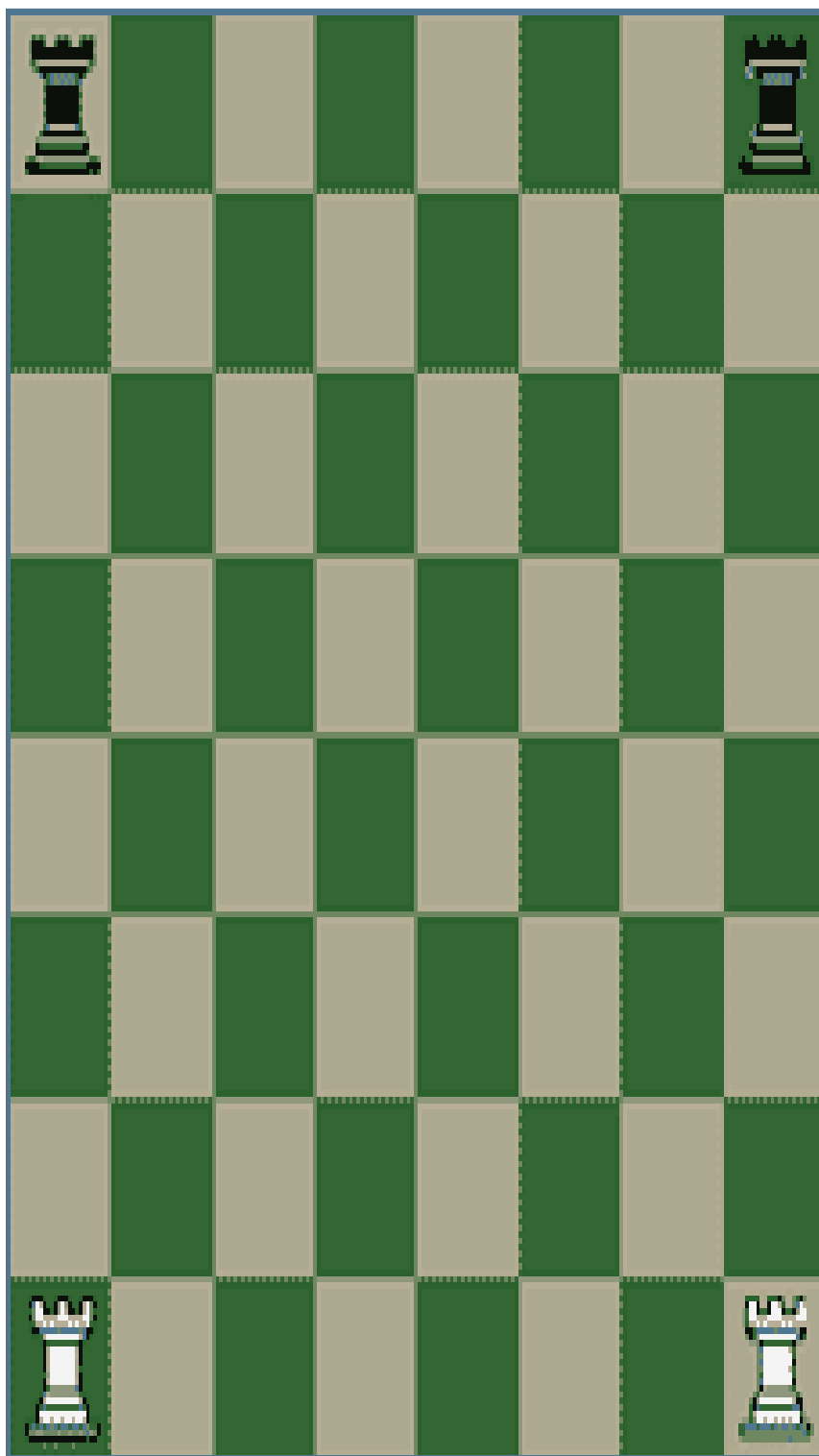

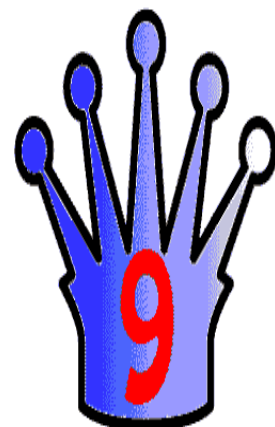
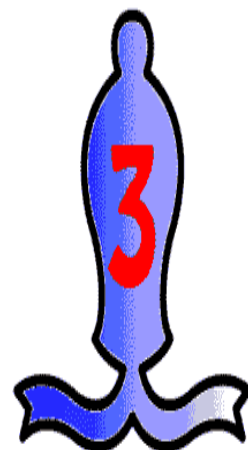
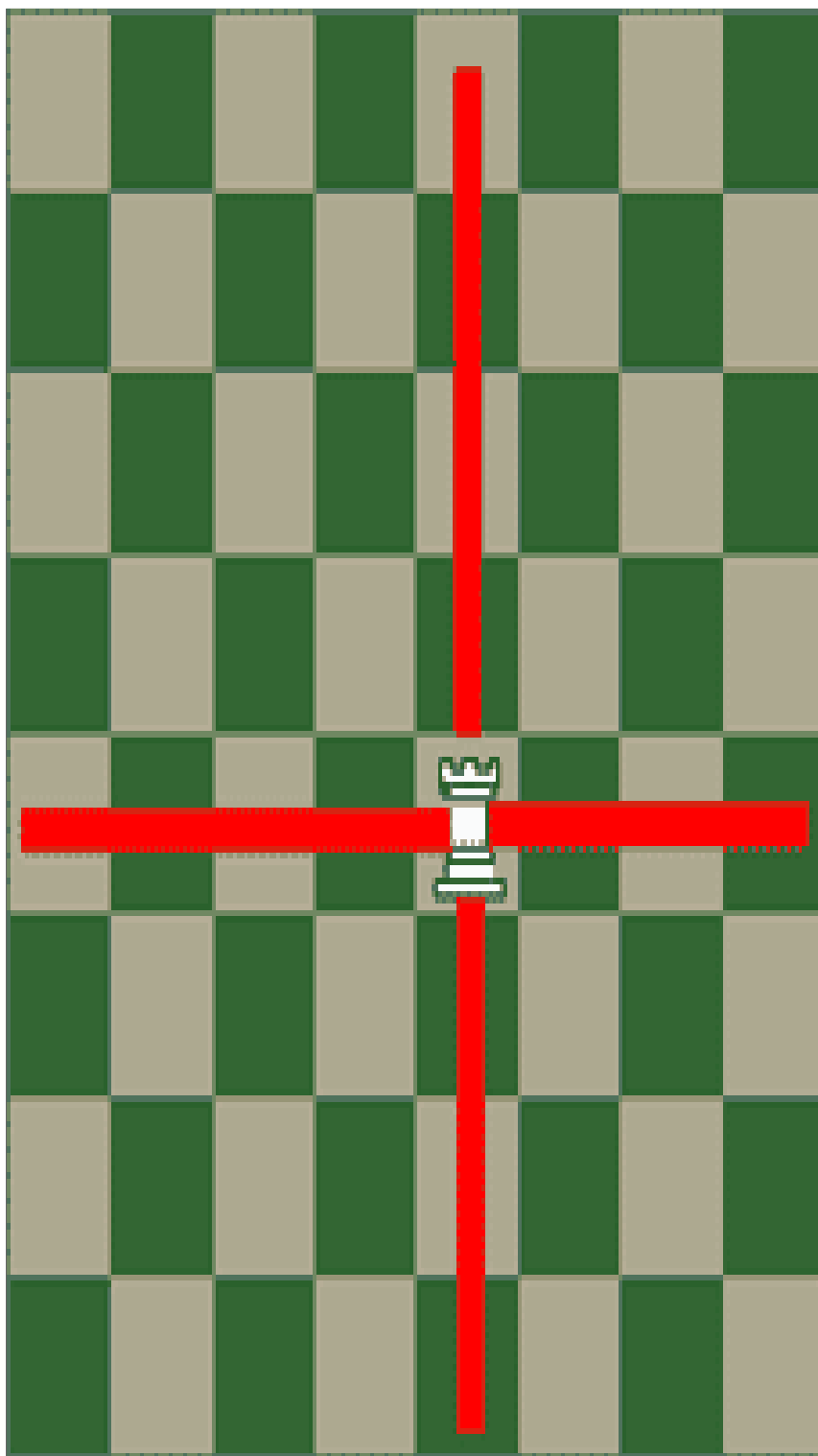
VE
HAREKETL
ERİ

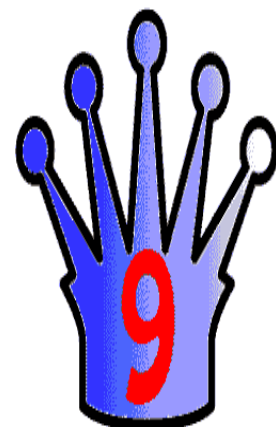
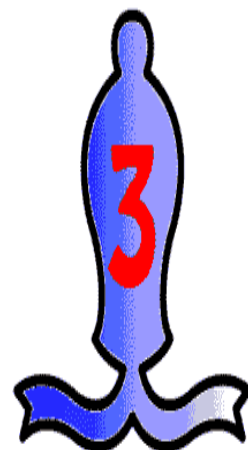
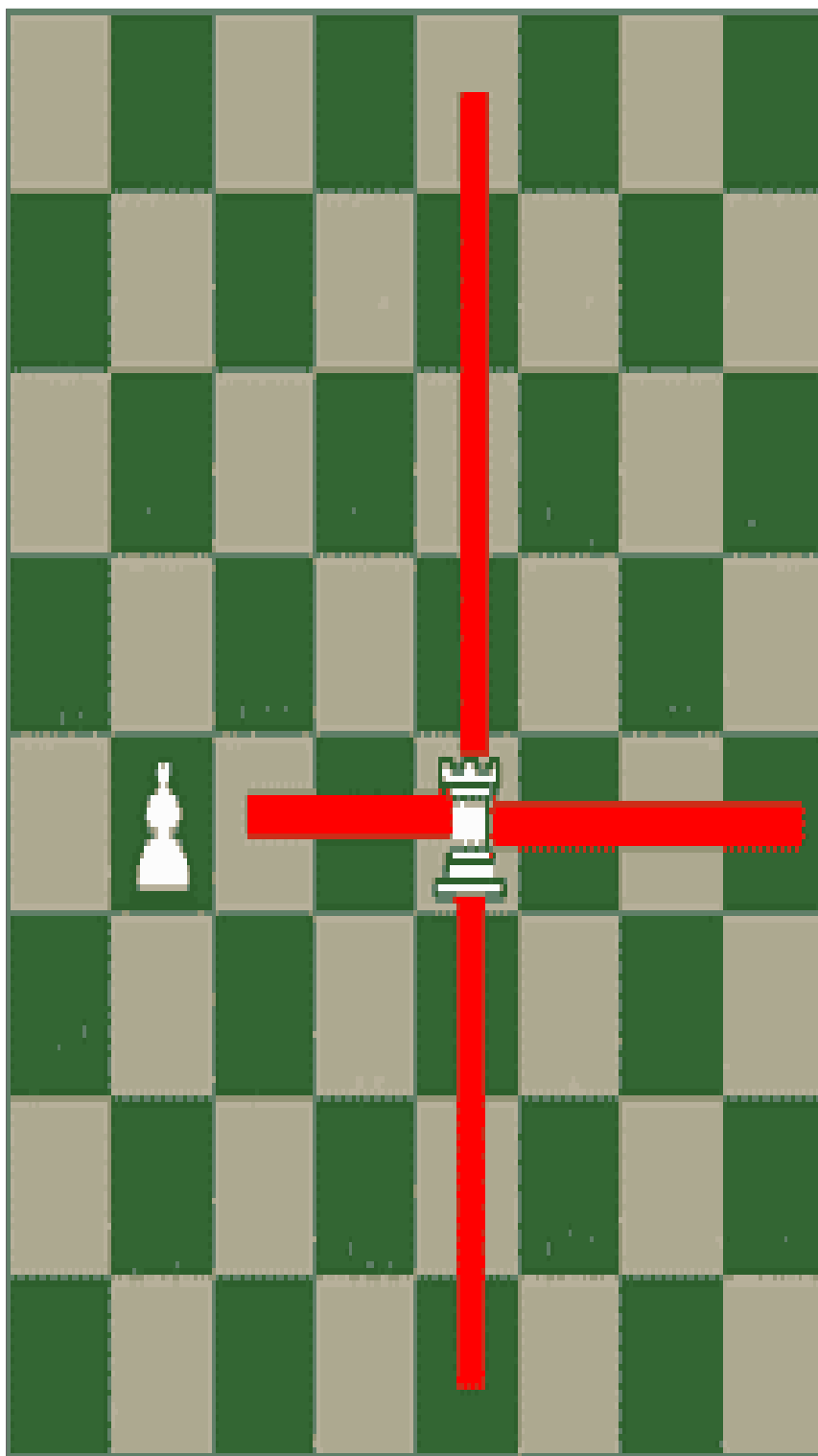

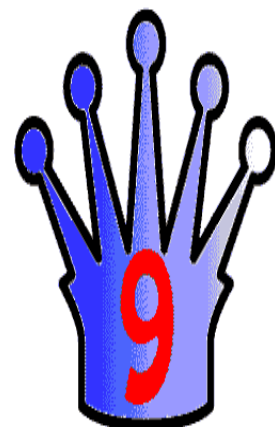
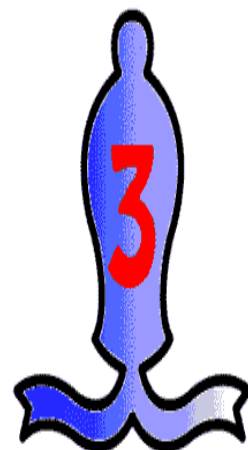
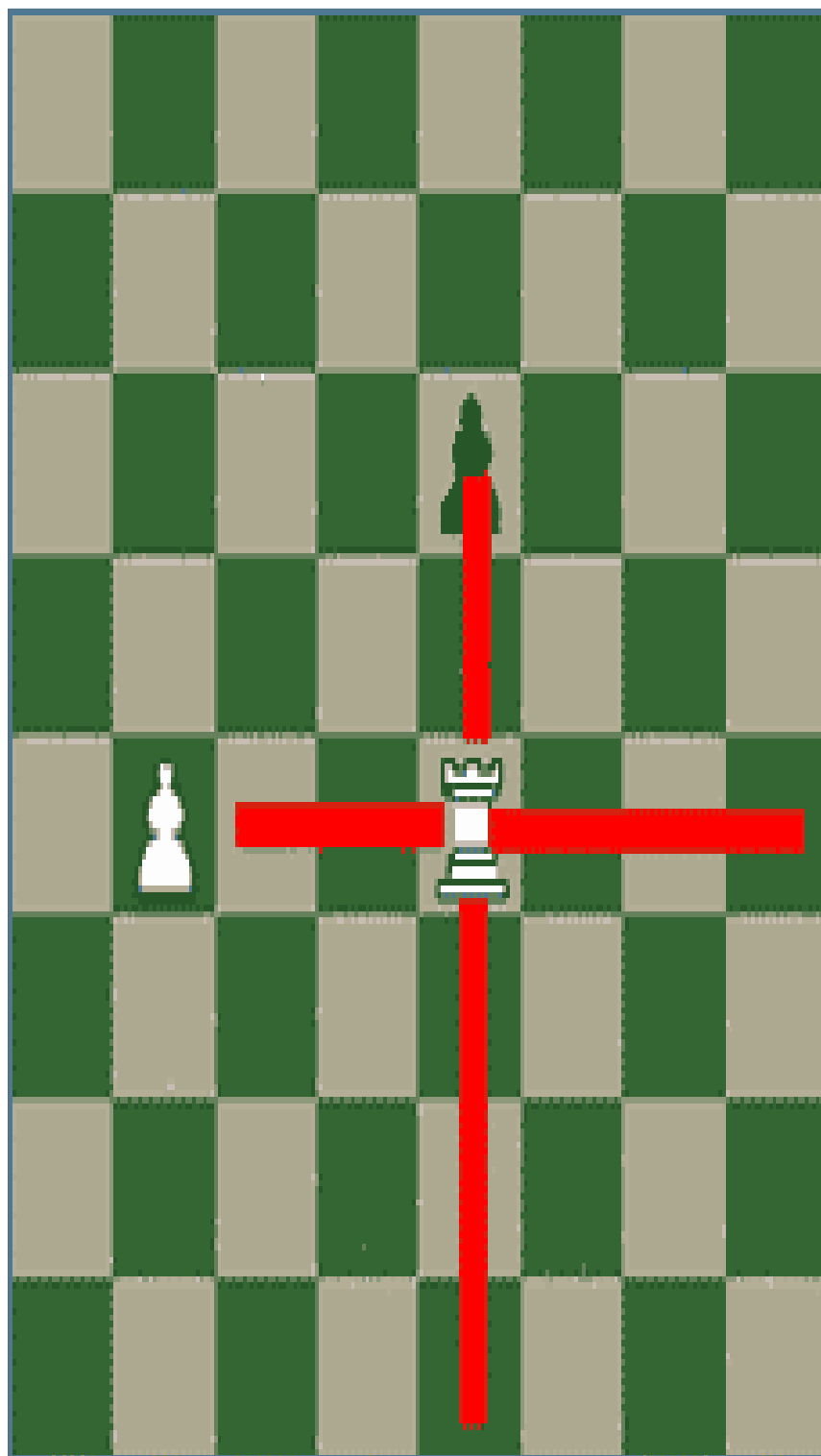
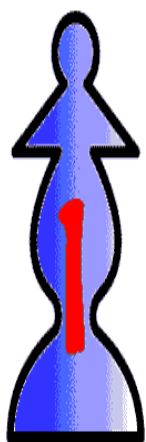
KALE

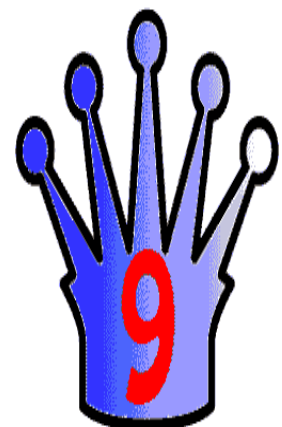
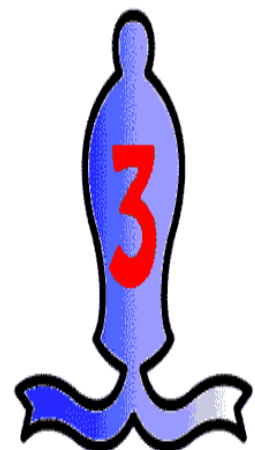
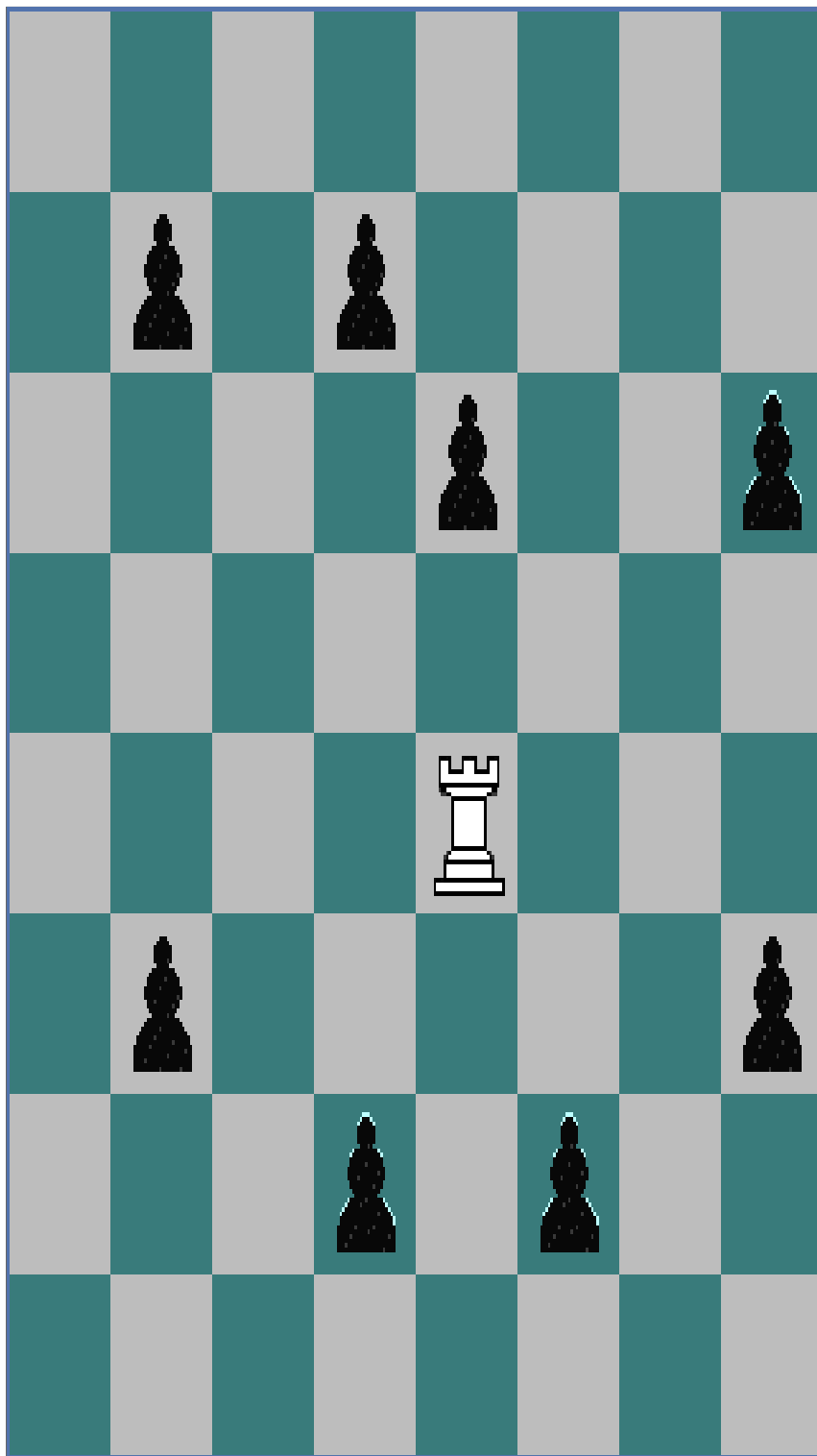

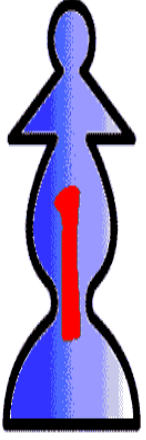

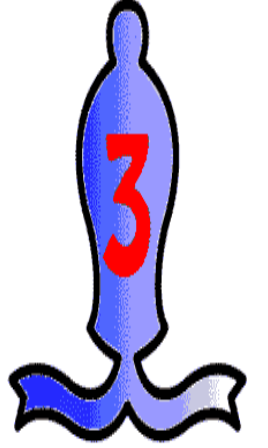

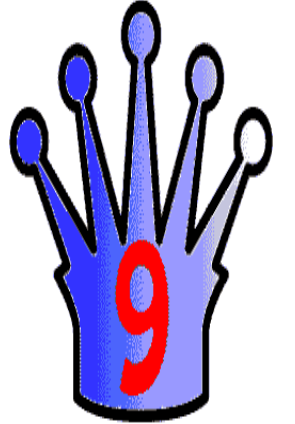
TAŞLARIN DİZİLİŞİ

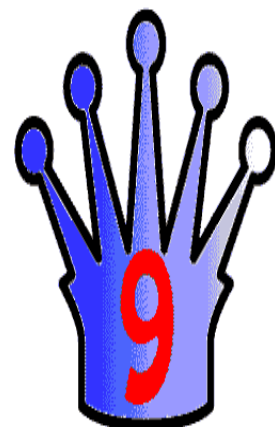
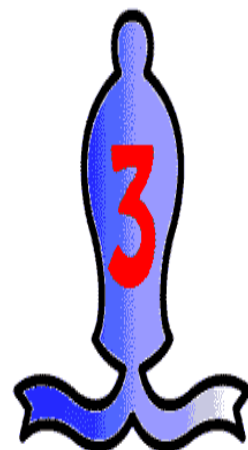
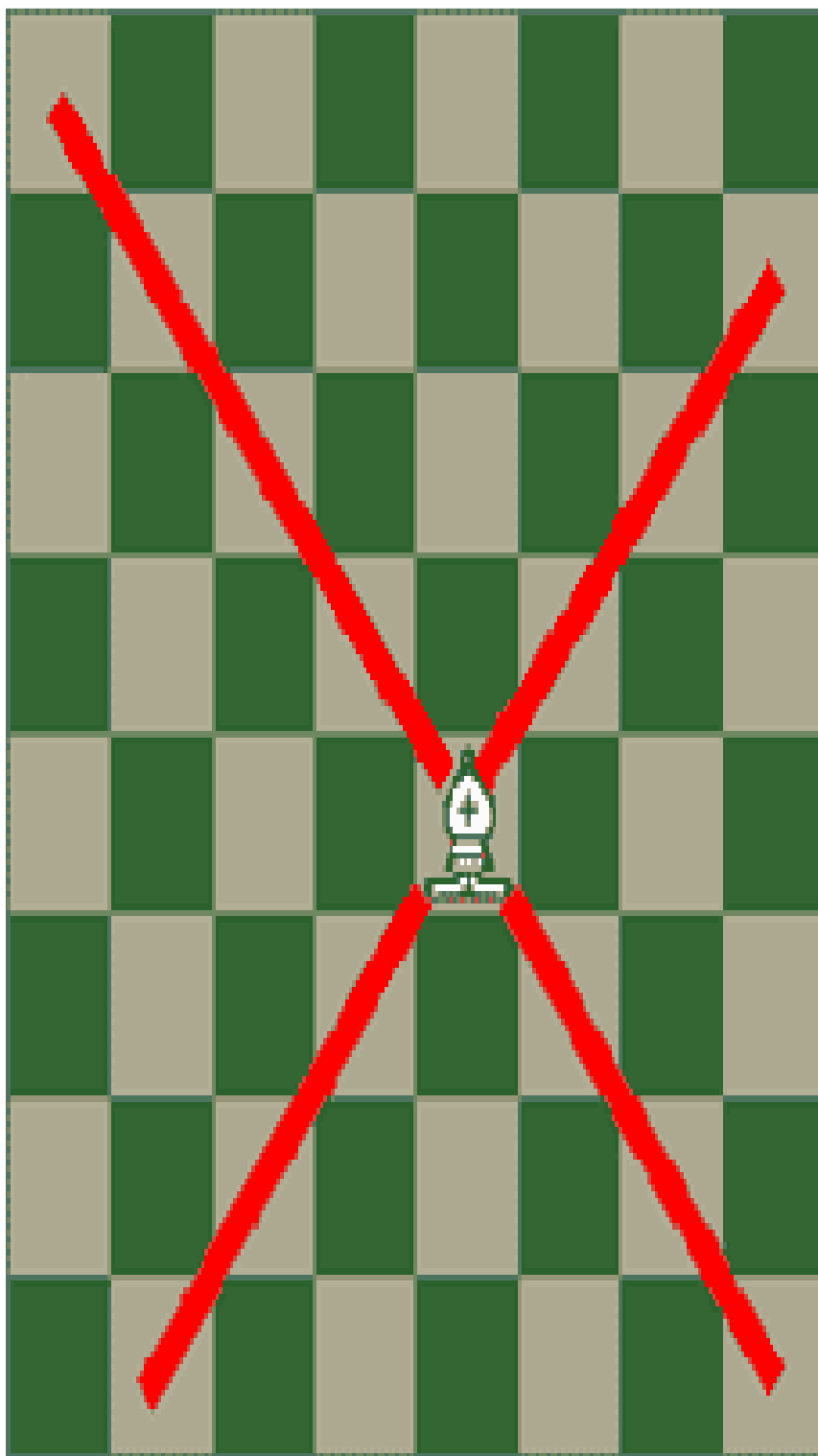

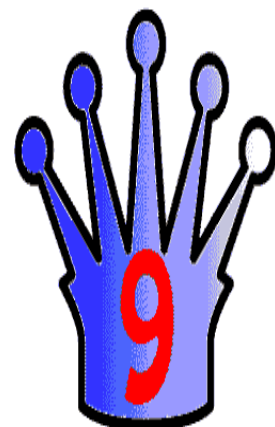
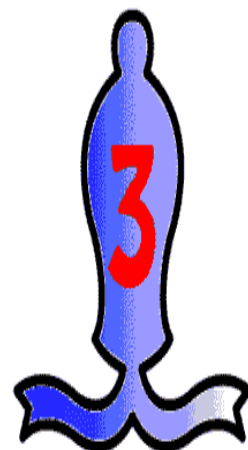
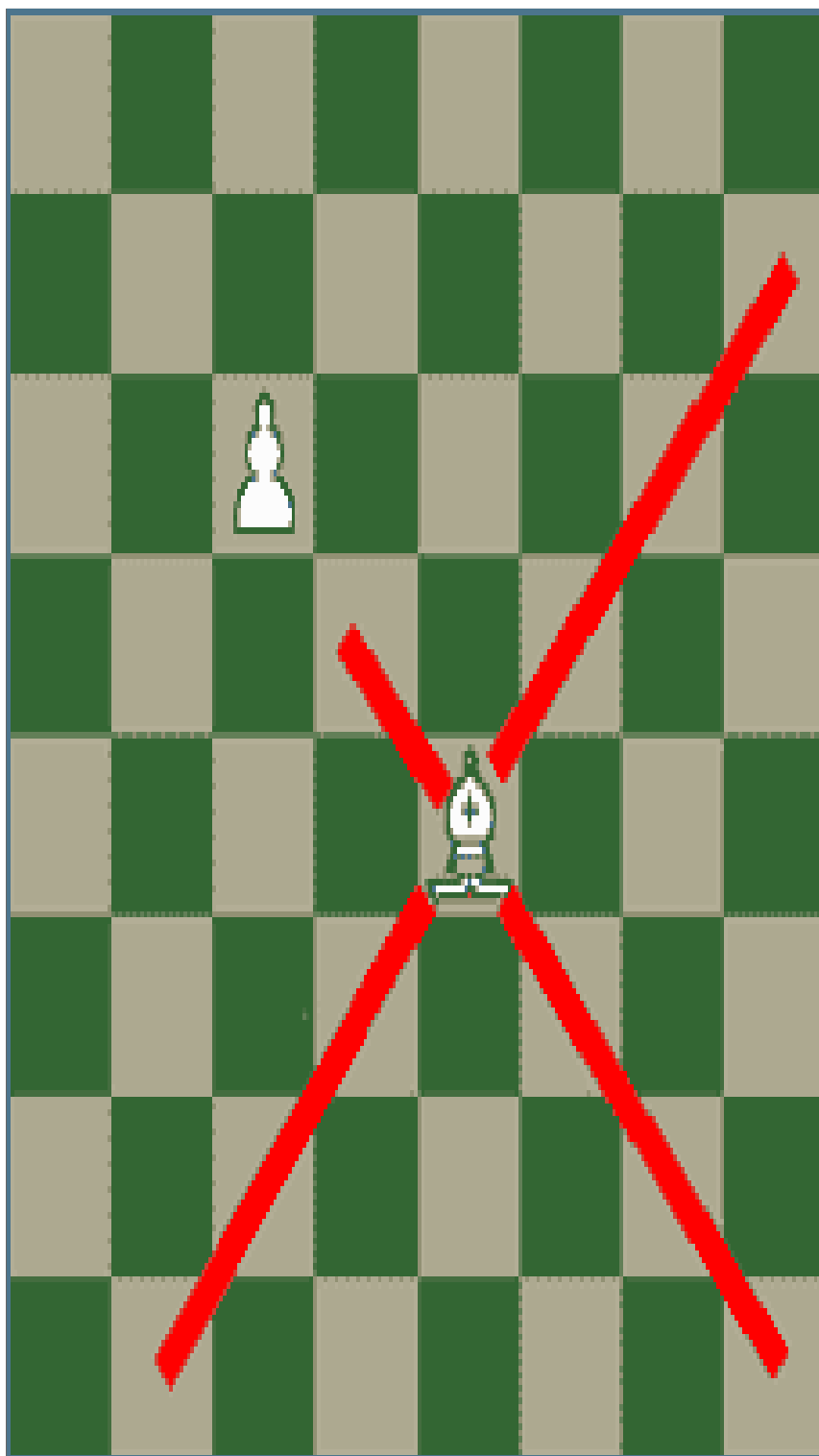
VE HAREKETL ERİ

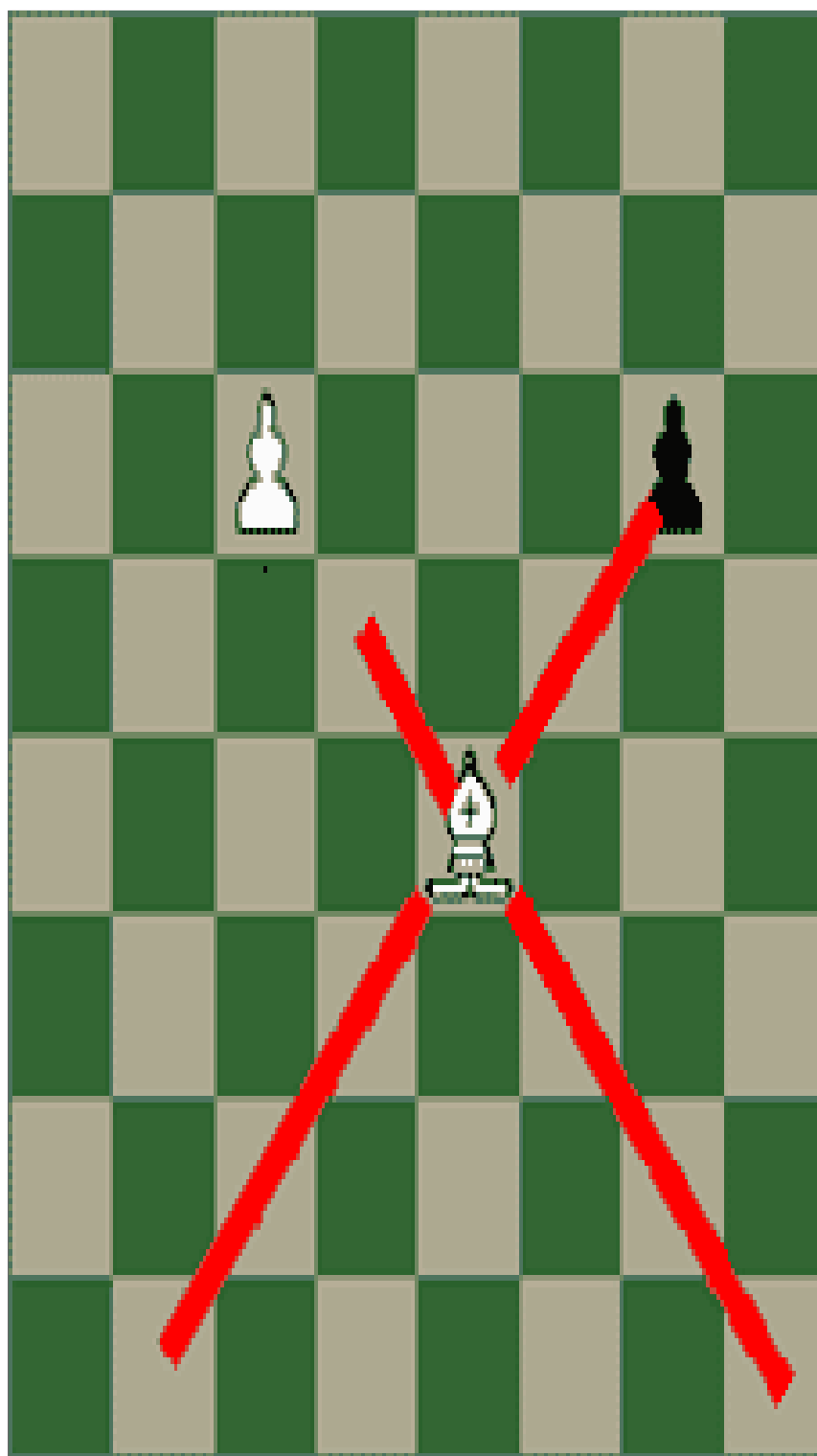
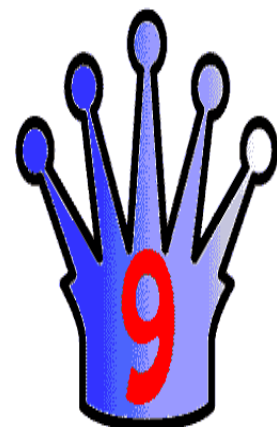
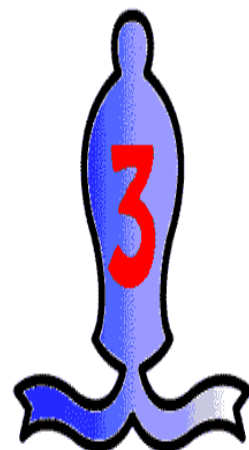

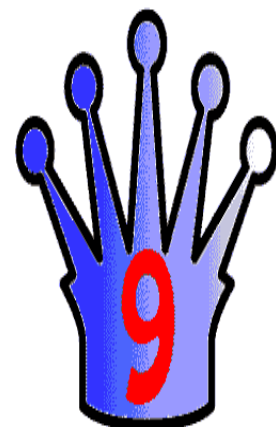
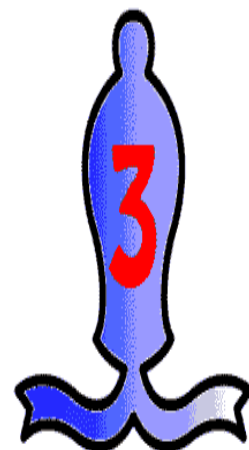
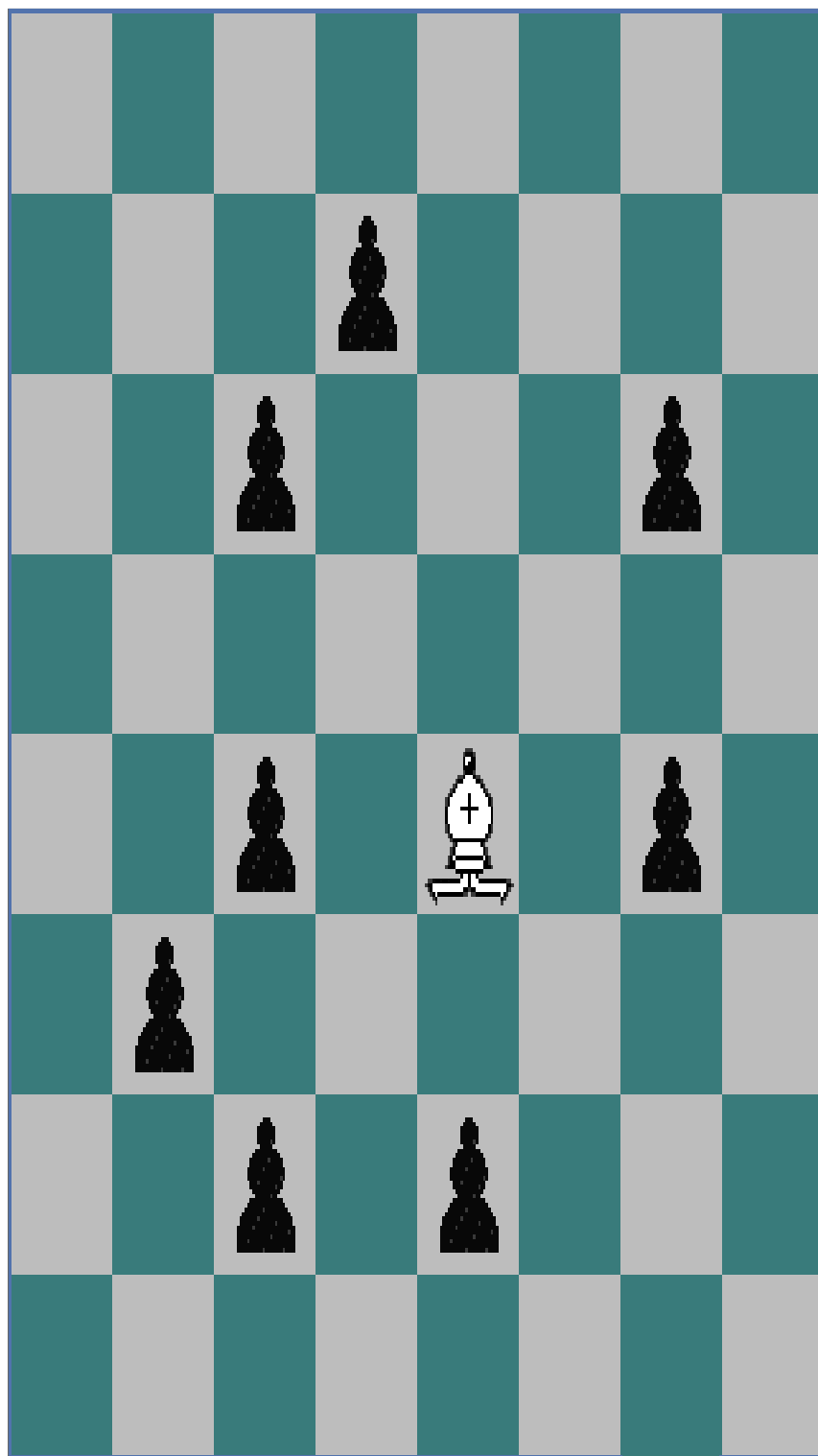
Fil

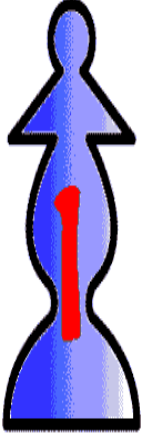

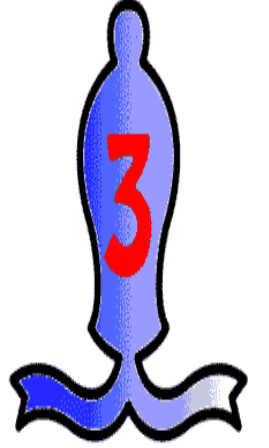

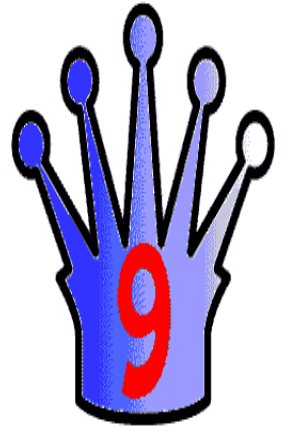
TAŞLARIN
DİZİLİŞİ

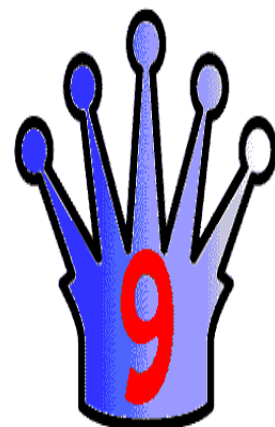
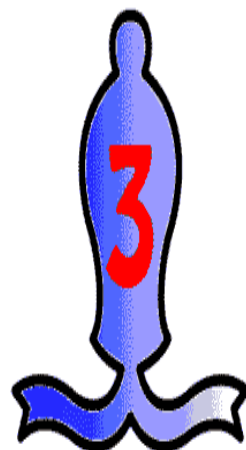
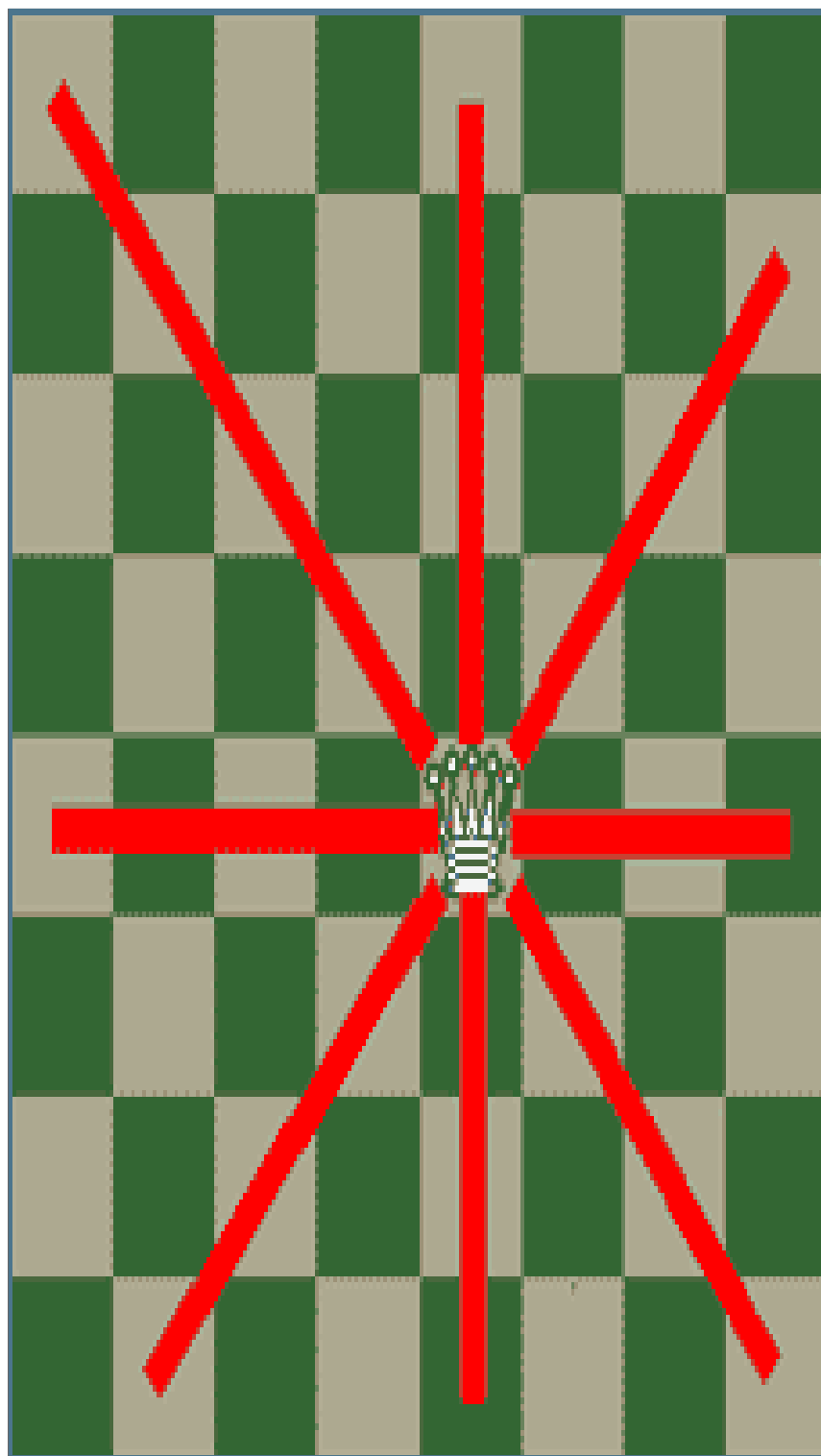

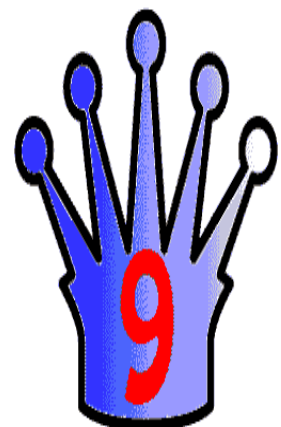
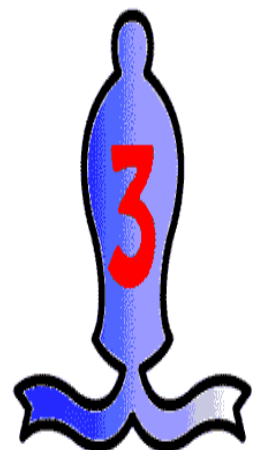
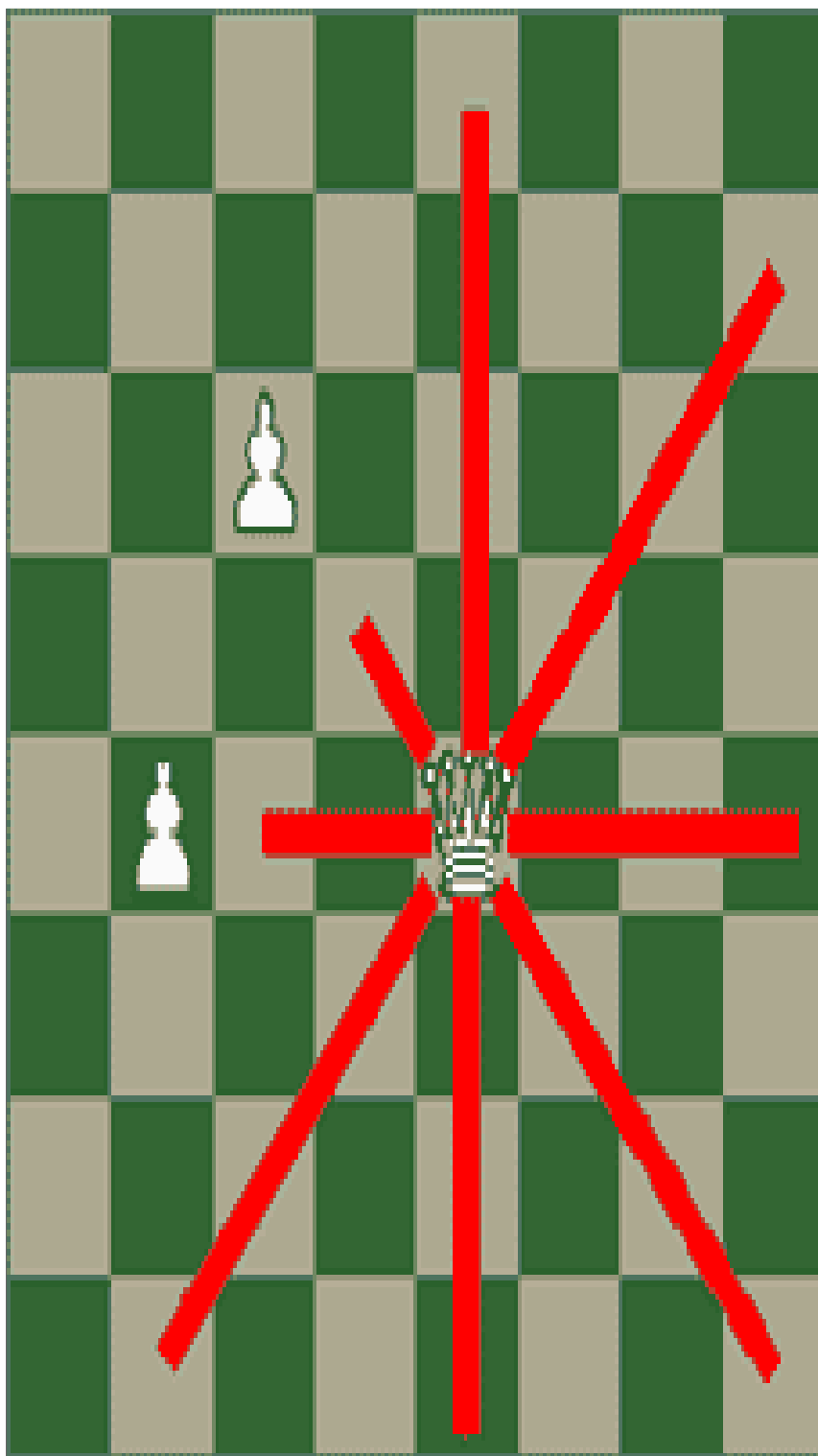
VE
HAREKETL
ERİ

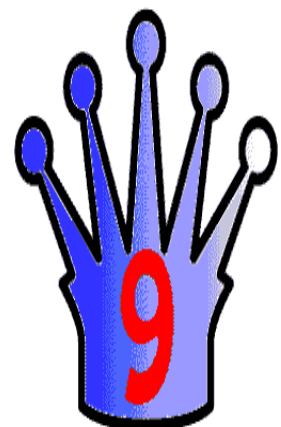
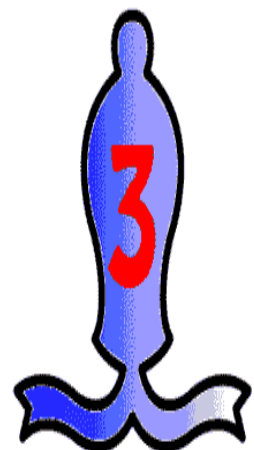
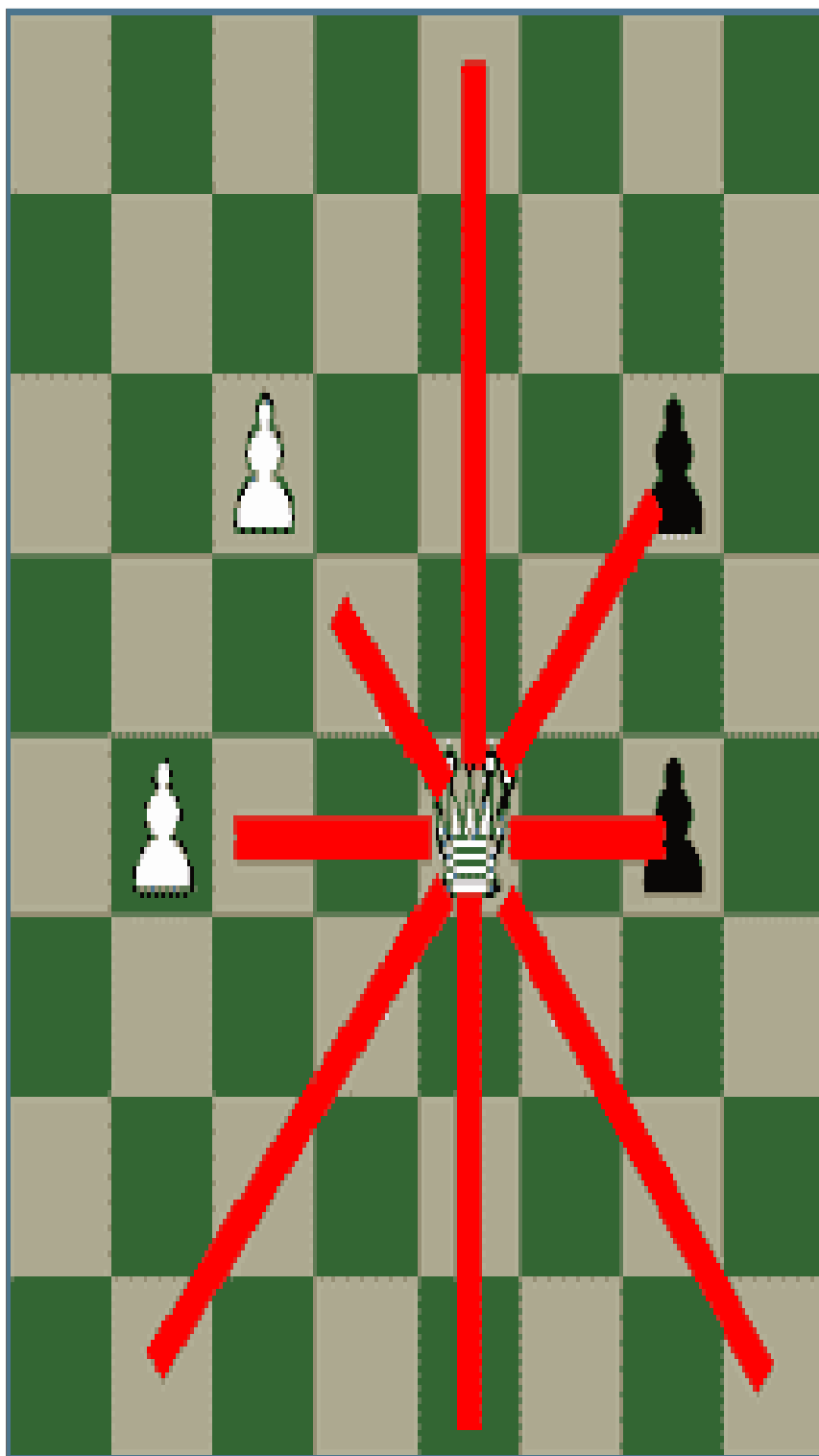

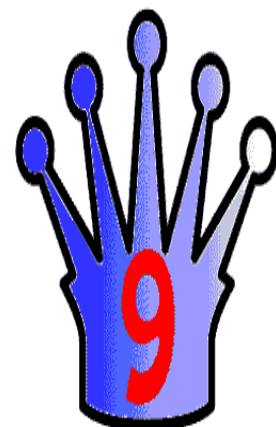
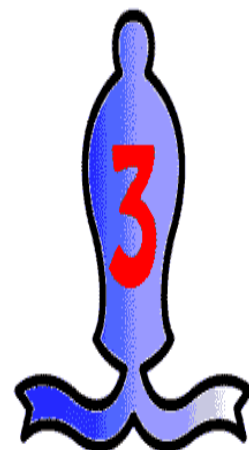
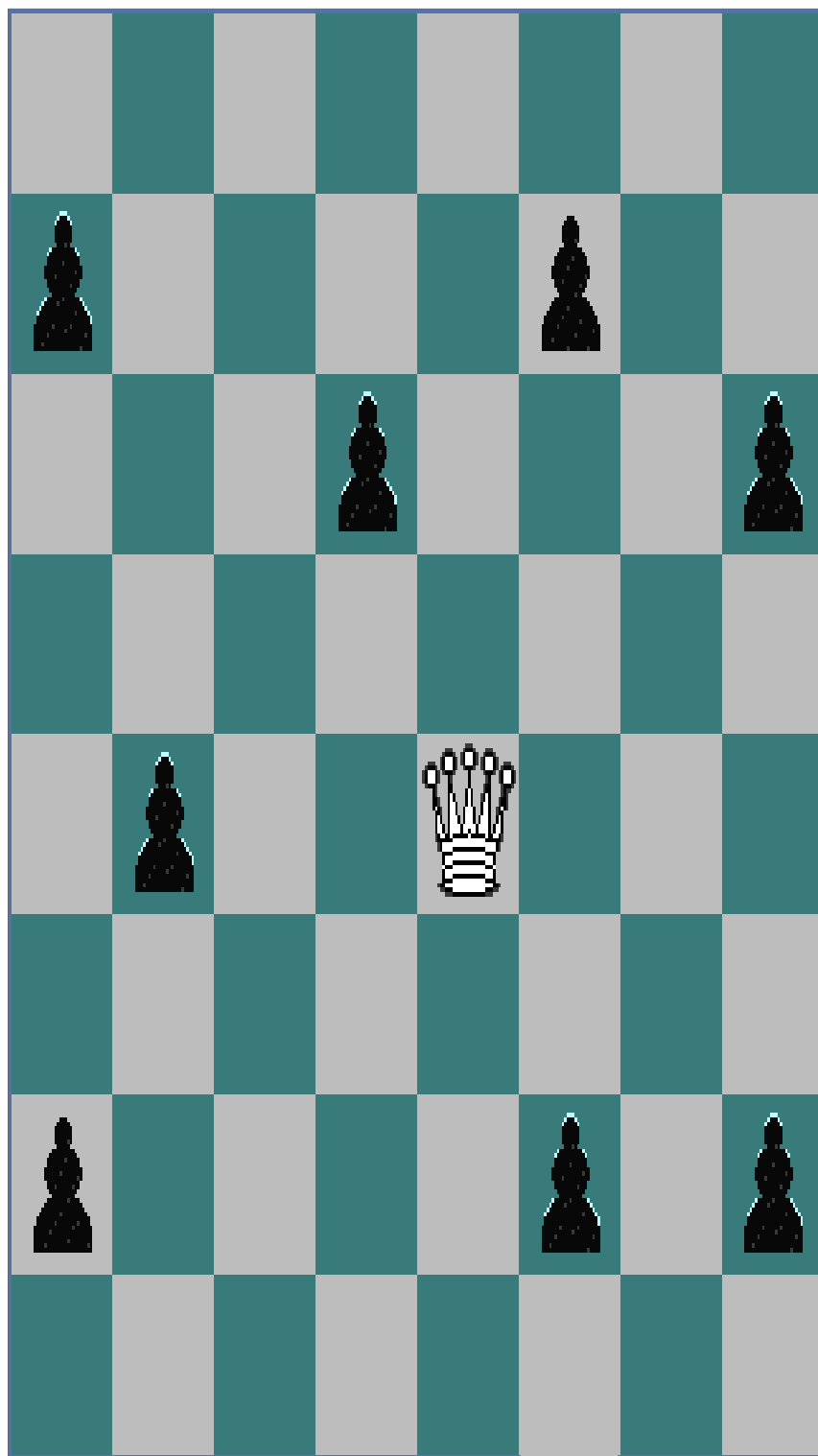
Vezir

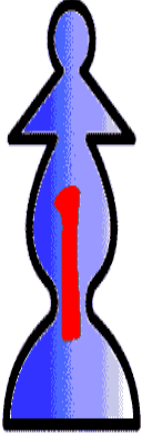

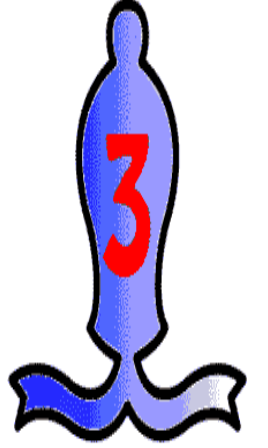

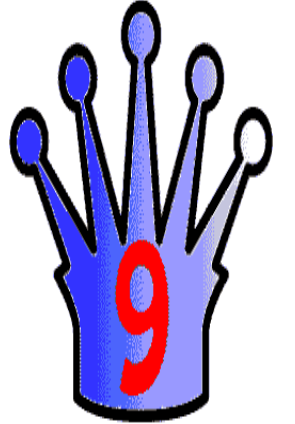
TAŞLARIN DİZİLİŞİ

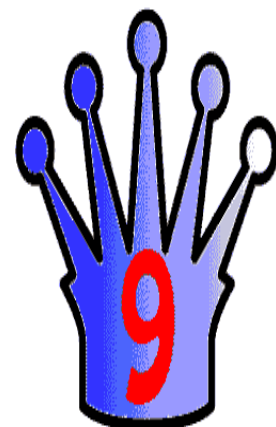
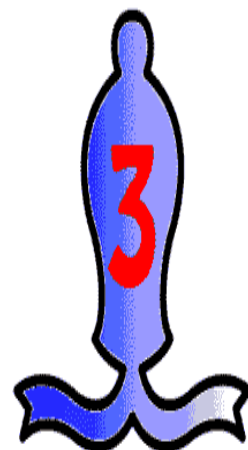
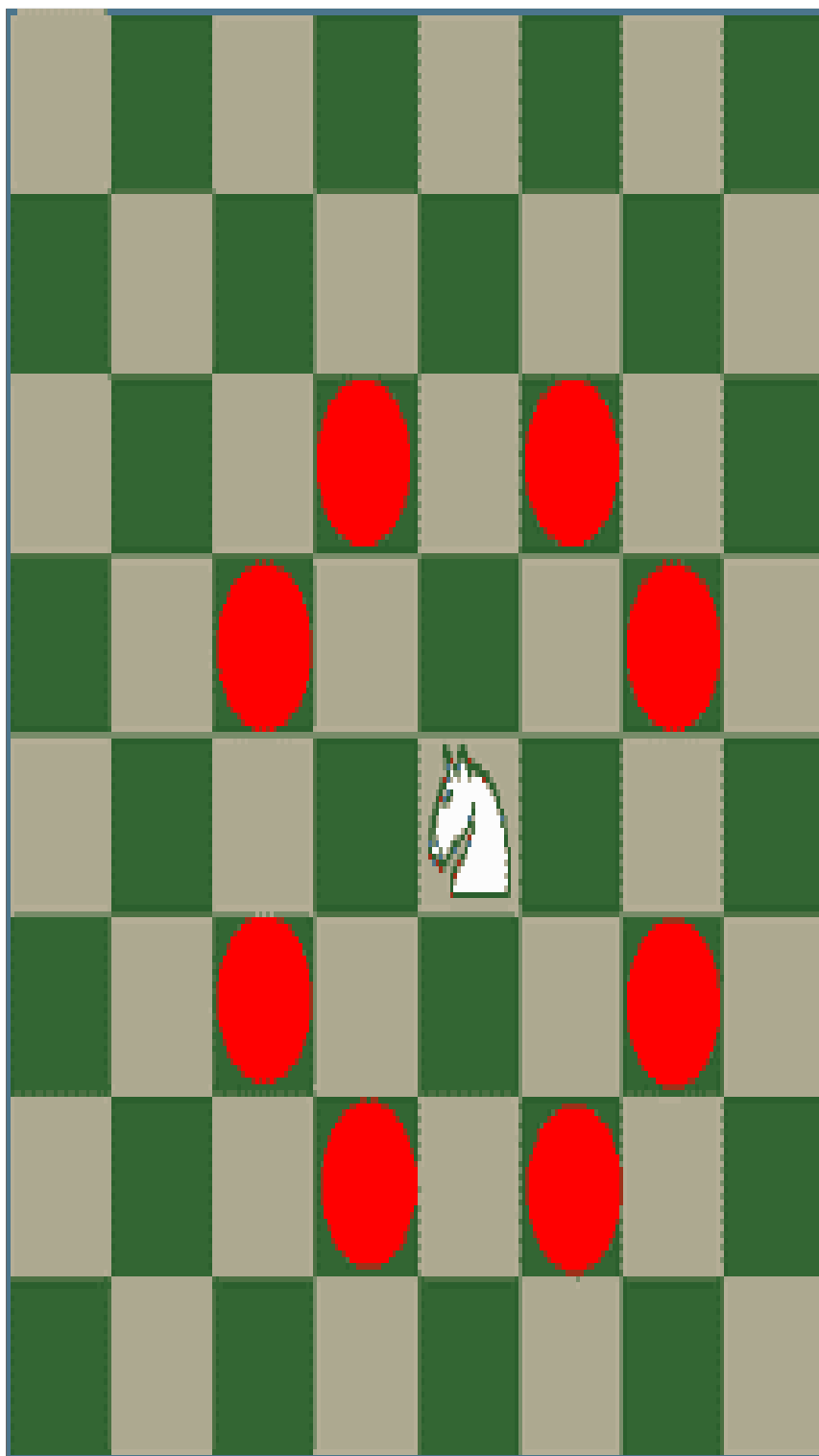

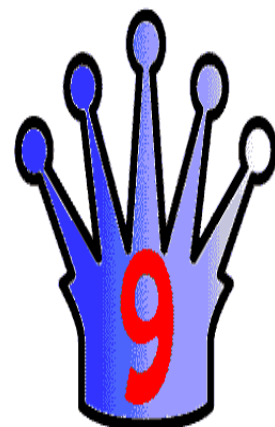
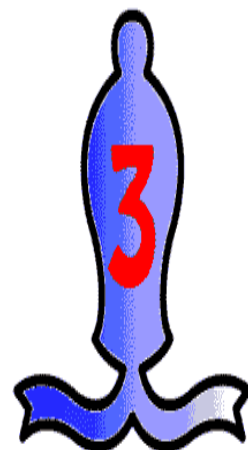
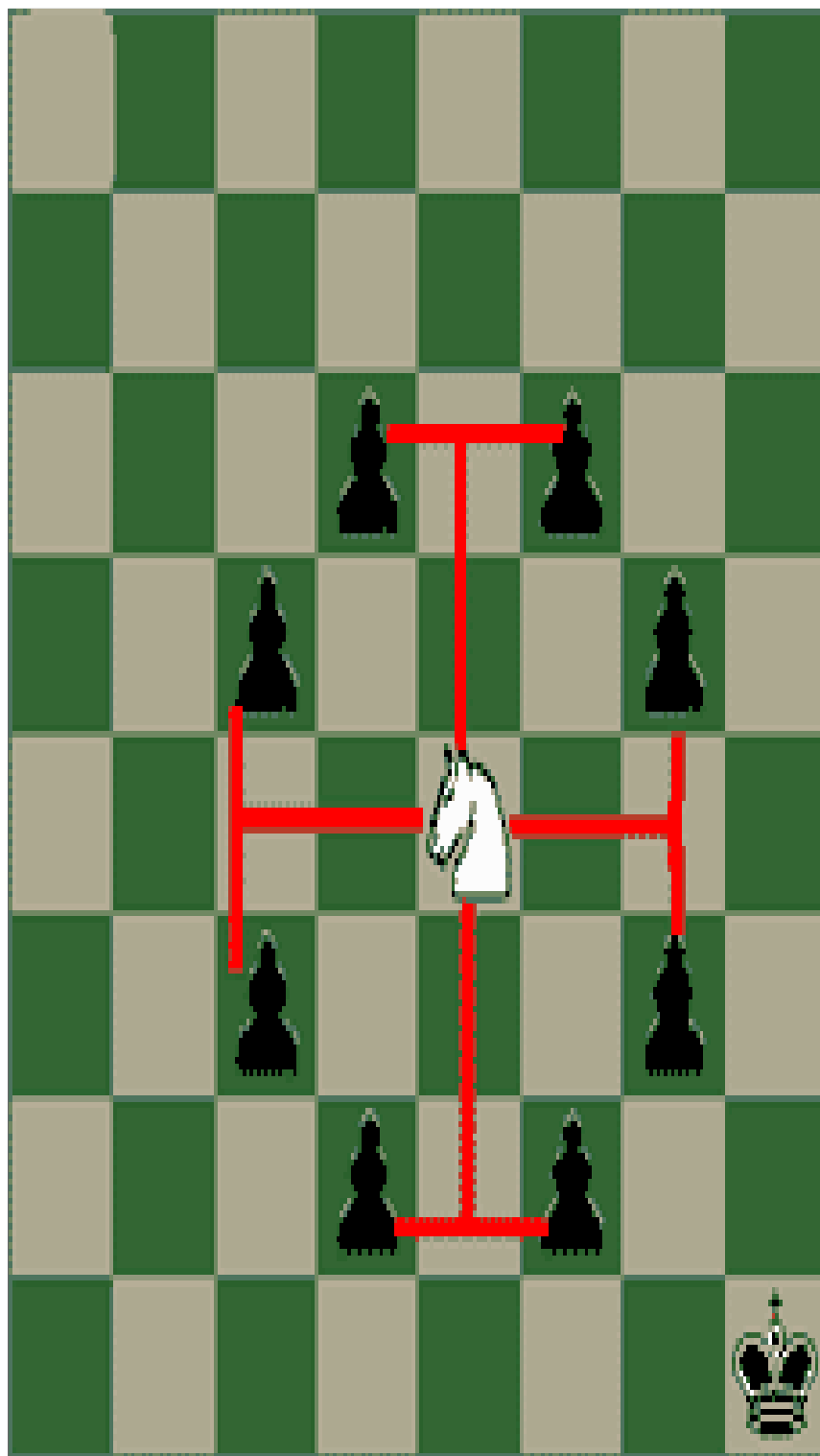
VE HAREKETL ERİ

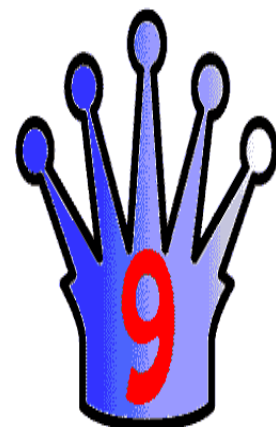
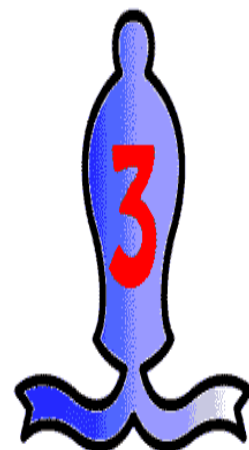
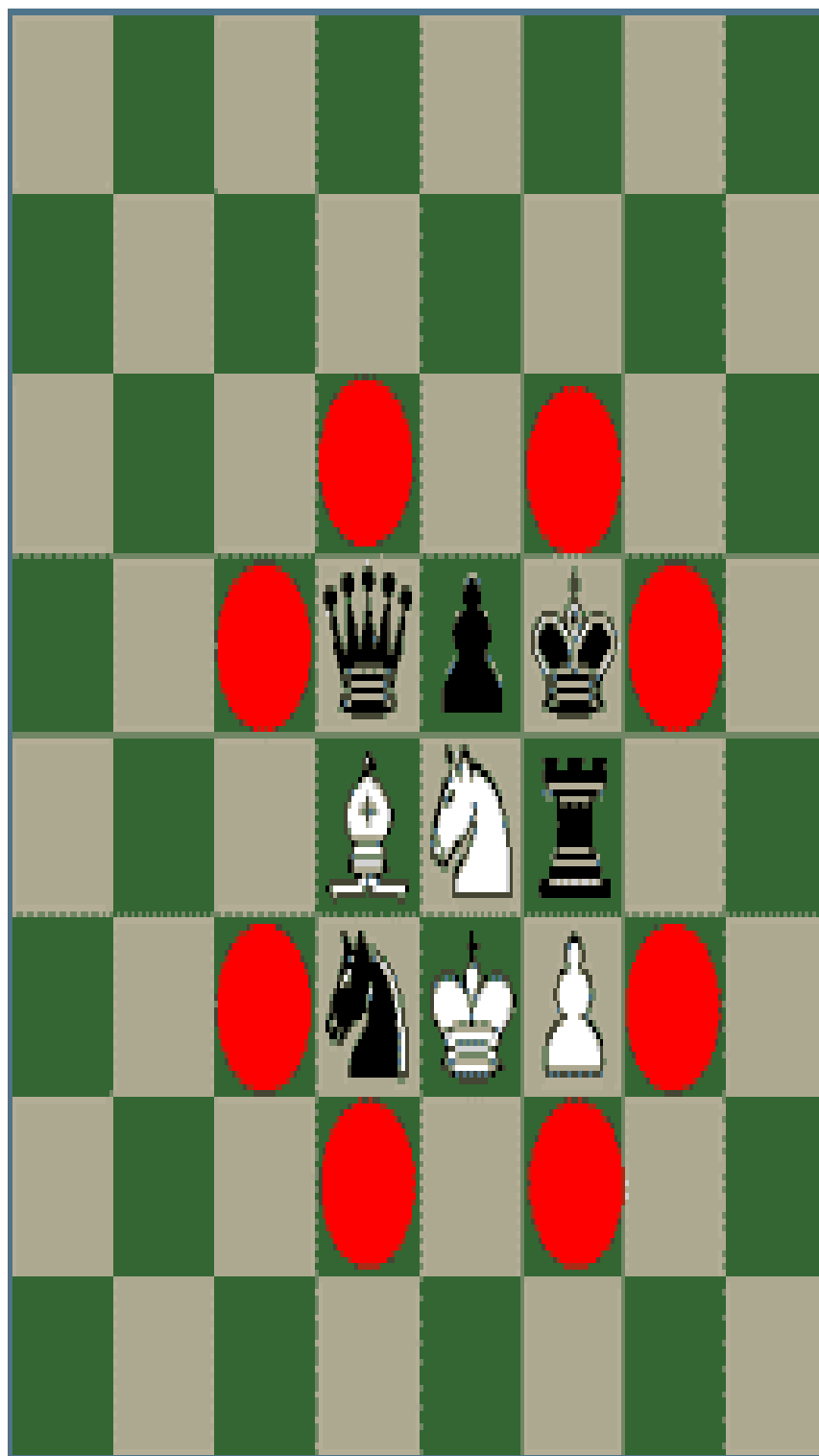

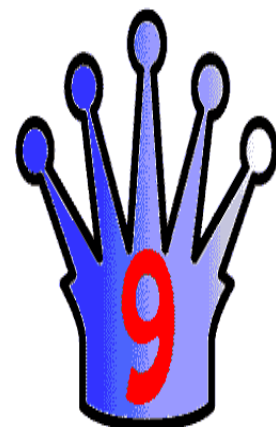
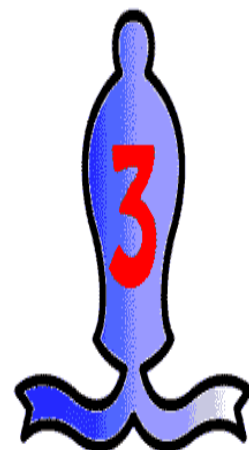
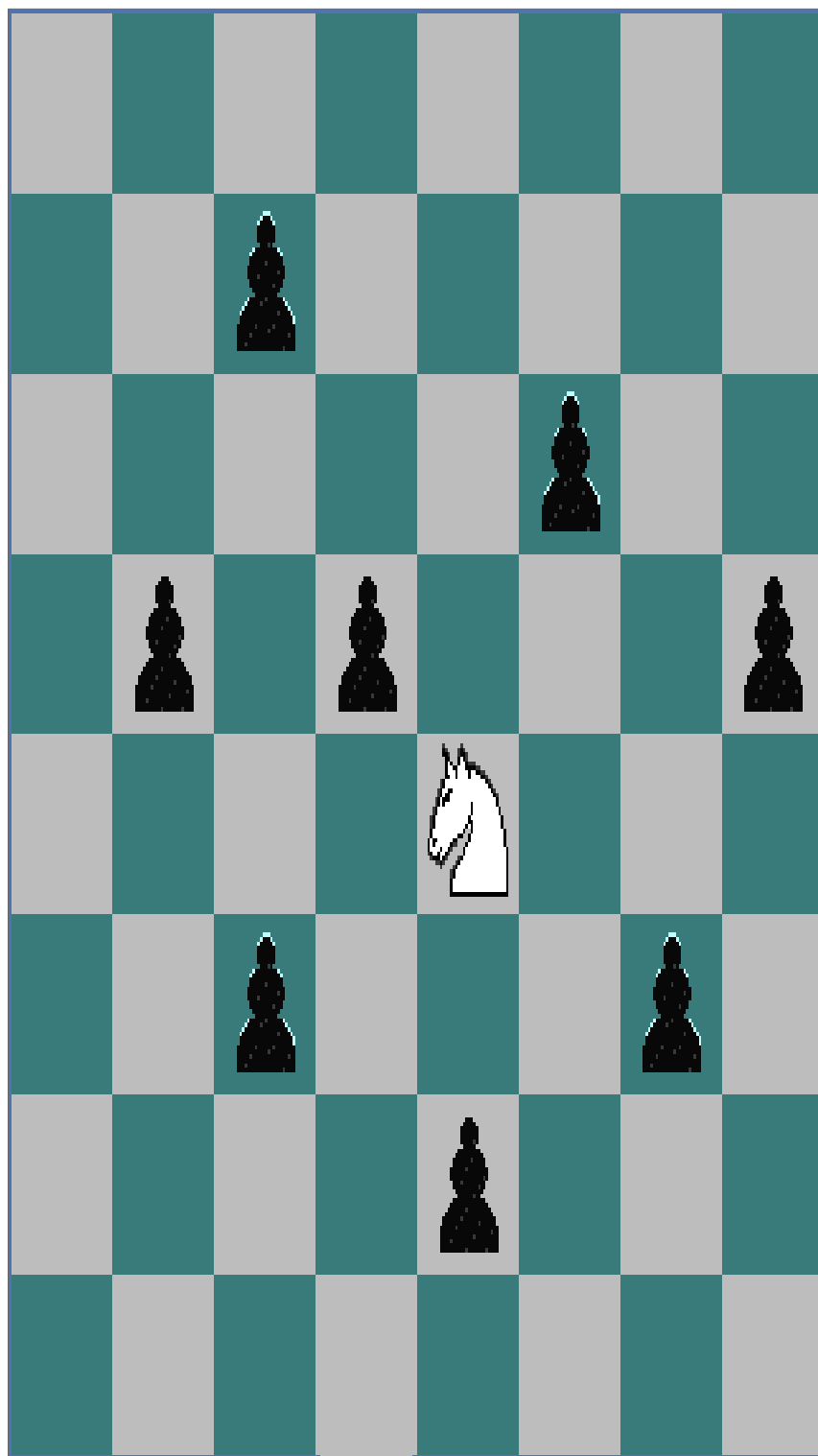
At

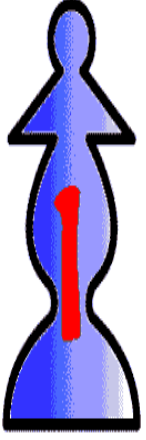

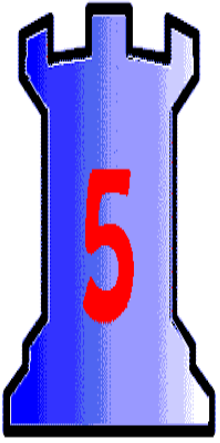

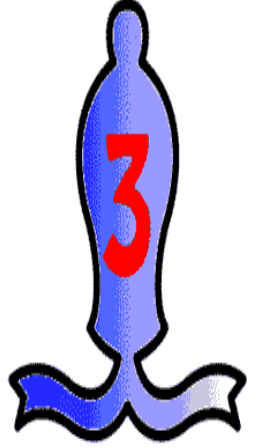

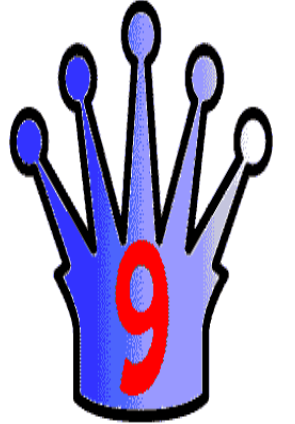
TAŞLARIN
DİZİLİŞİ

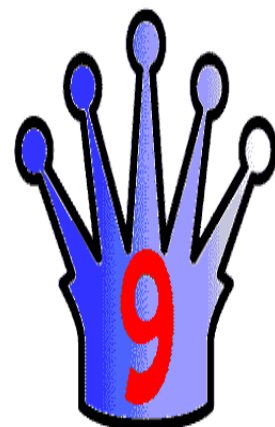
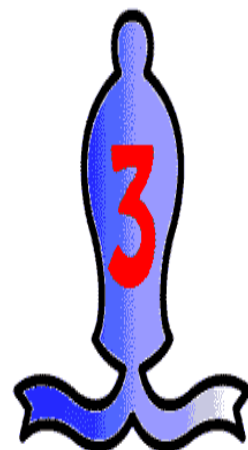
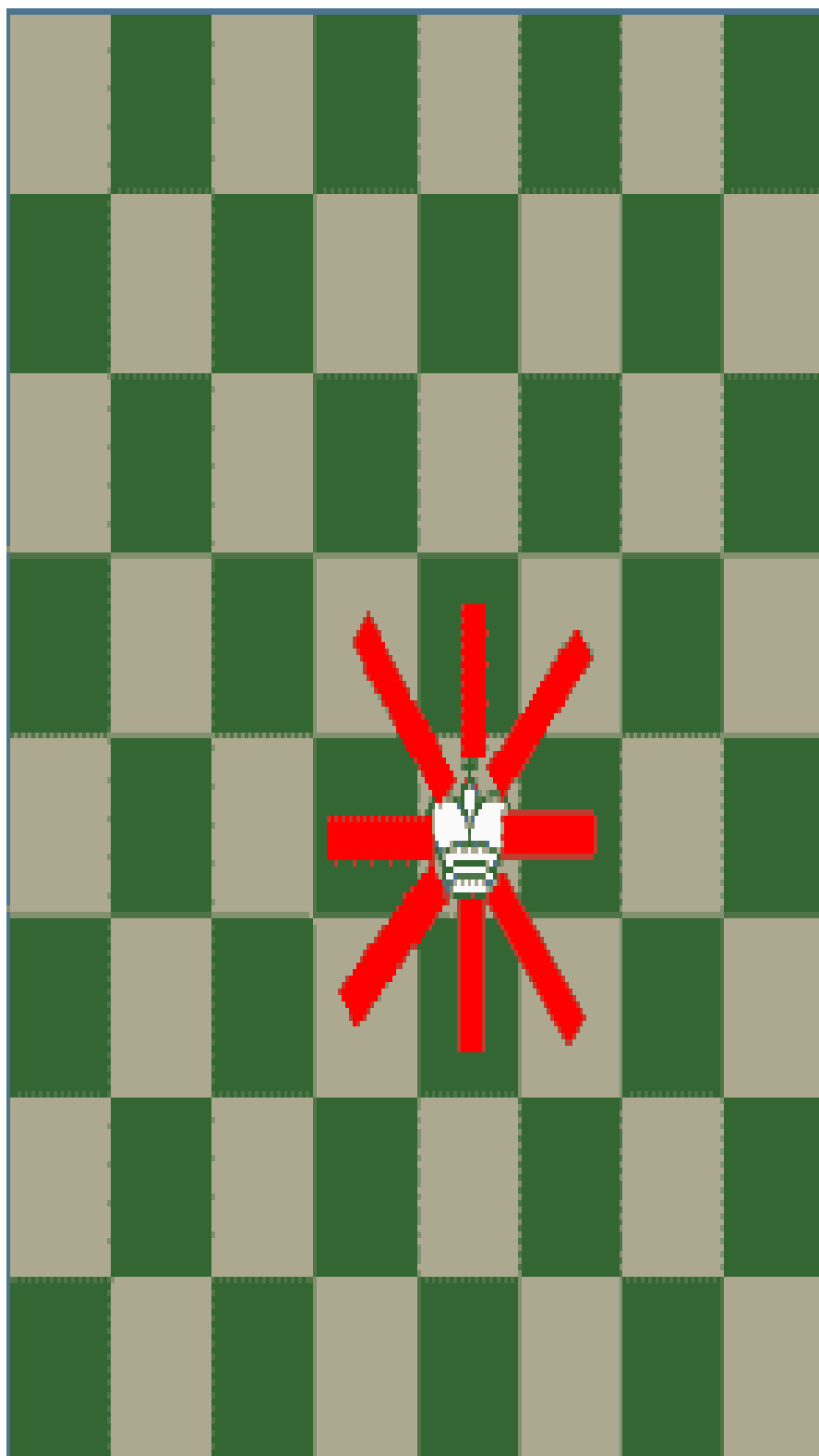

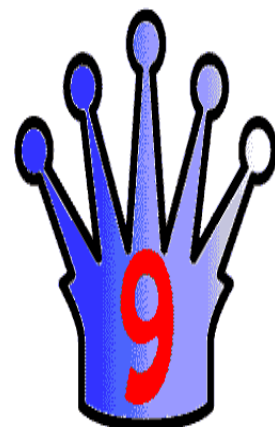
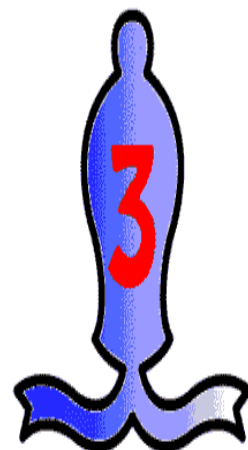
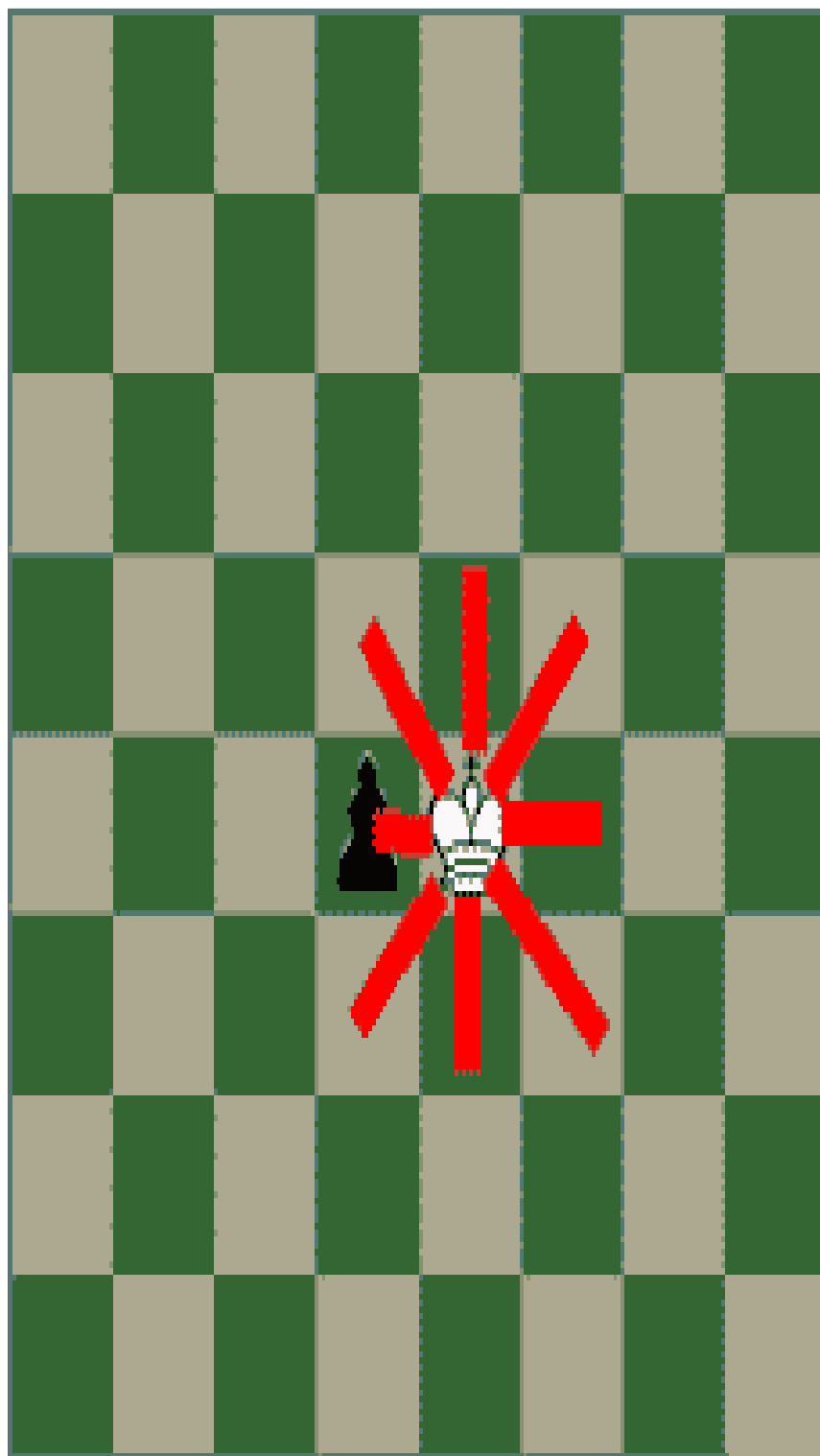
VE
HAREKETL
ERİ

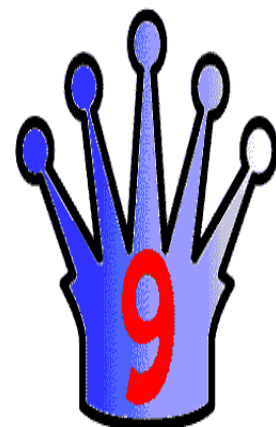
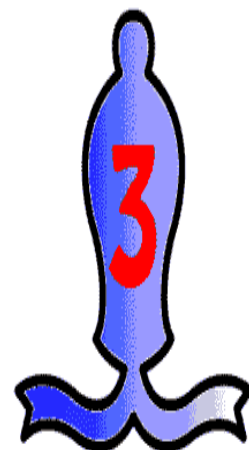
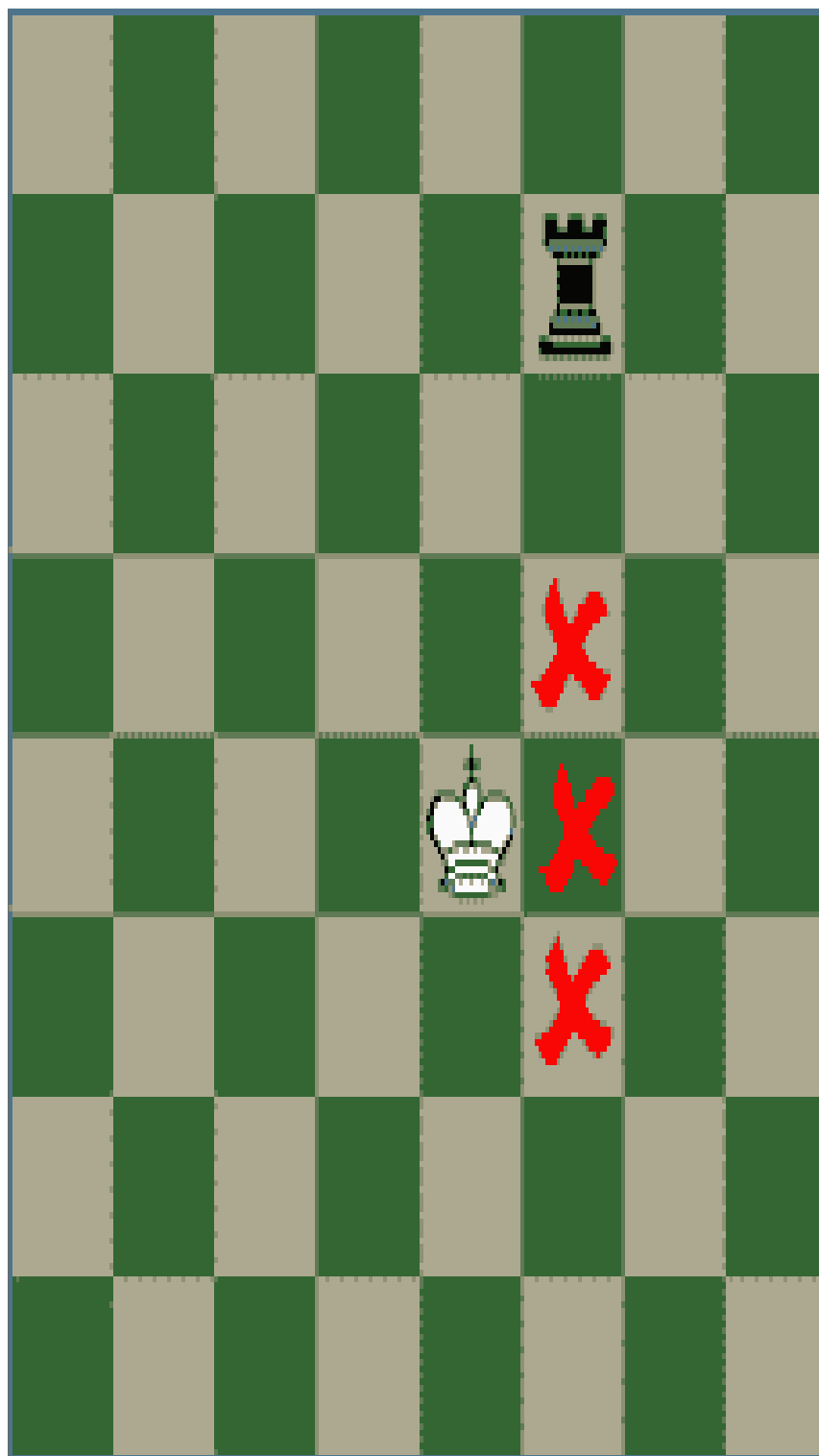

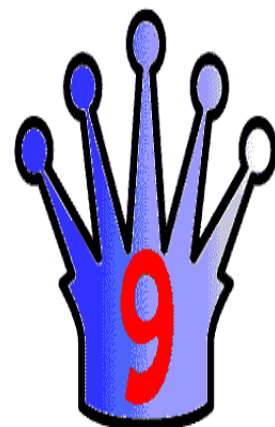
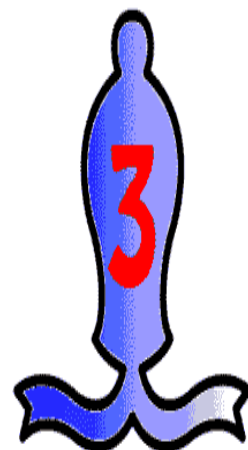
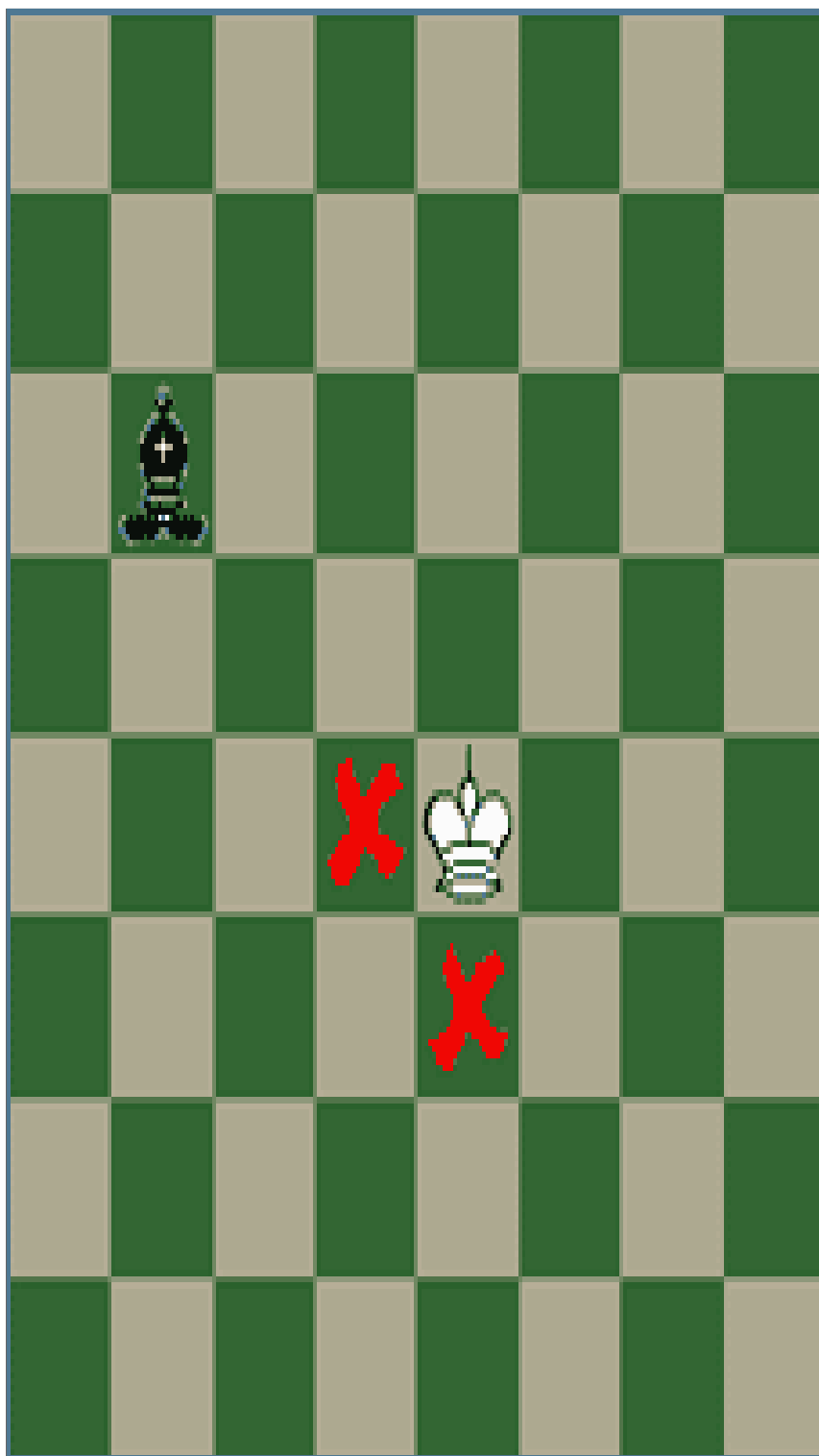
Şah

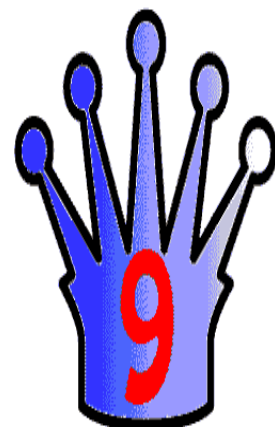
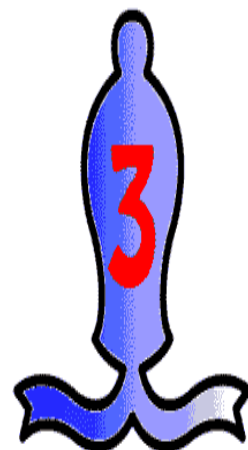
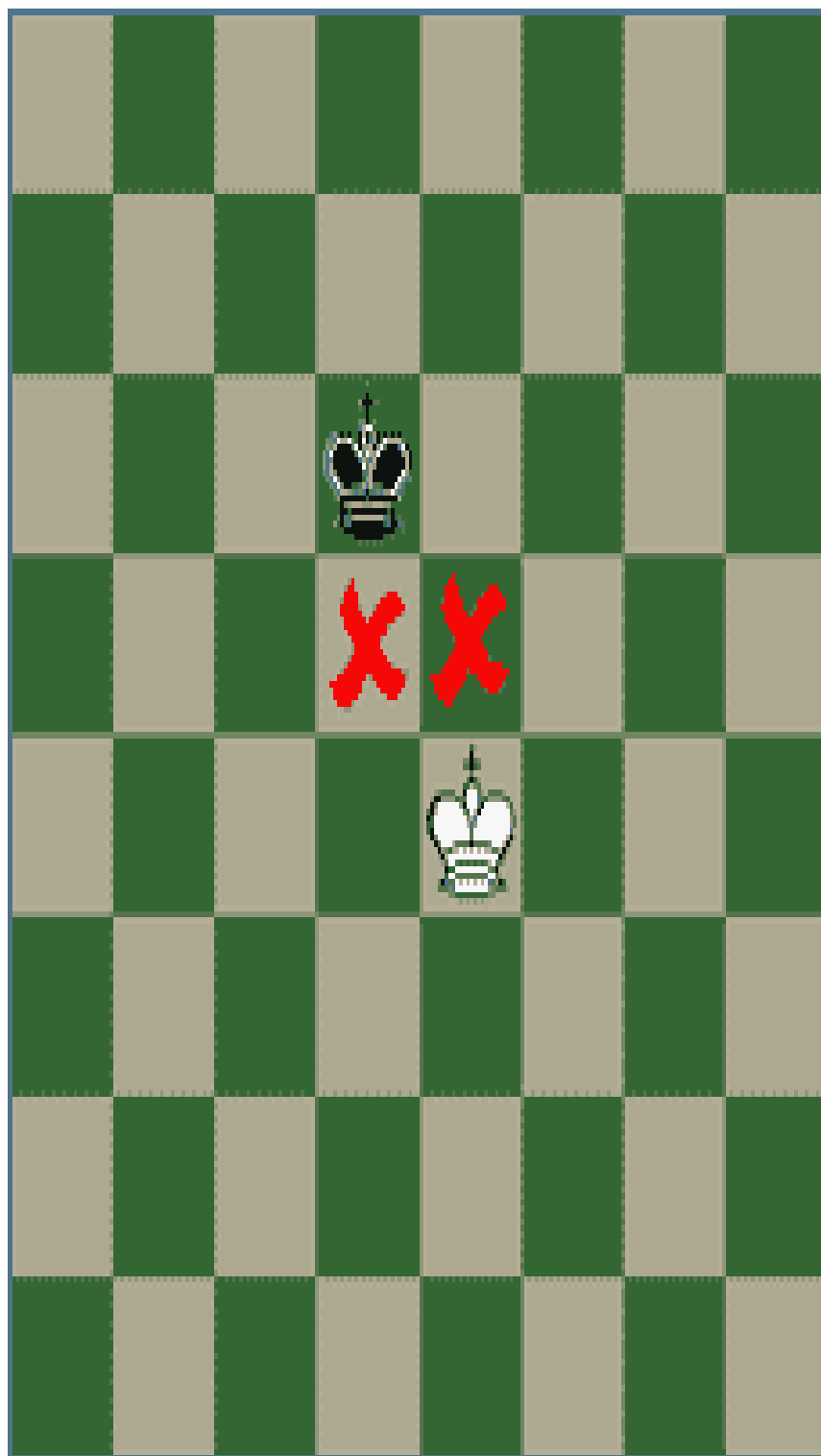

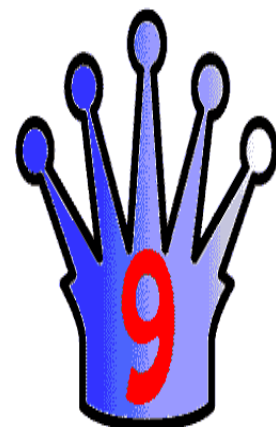
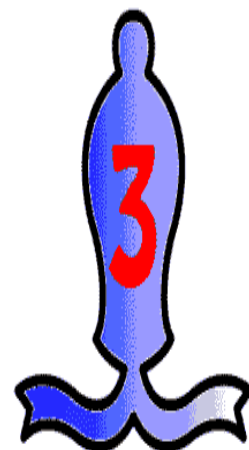
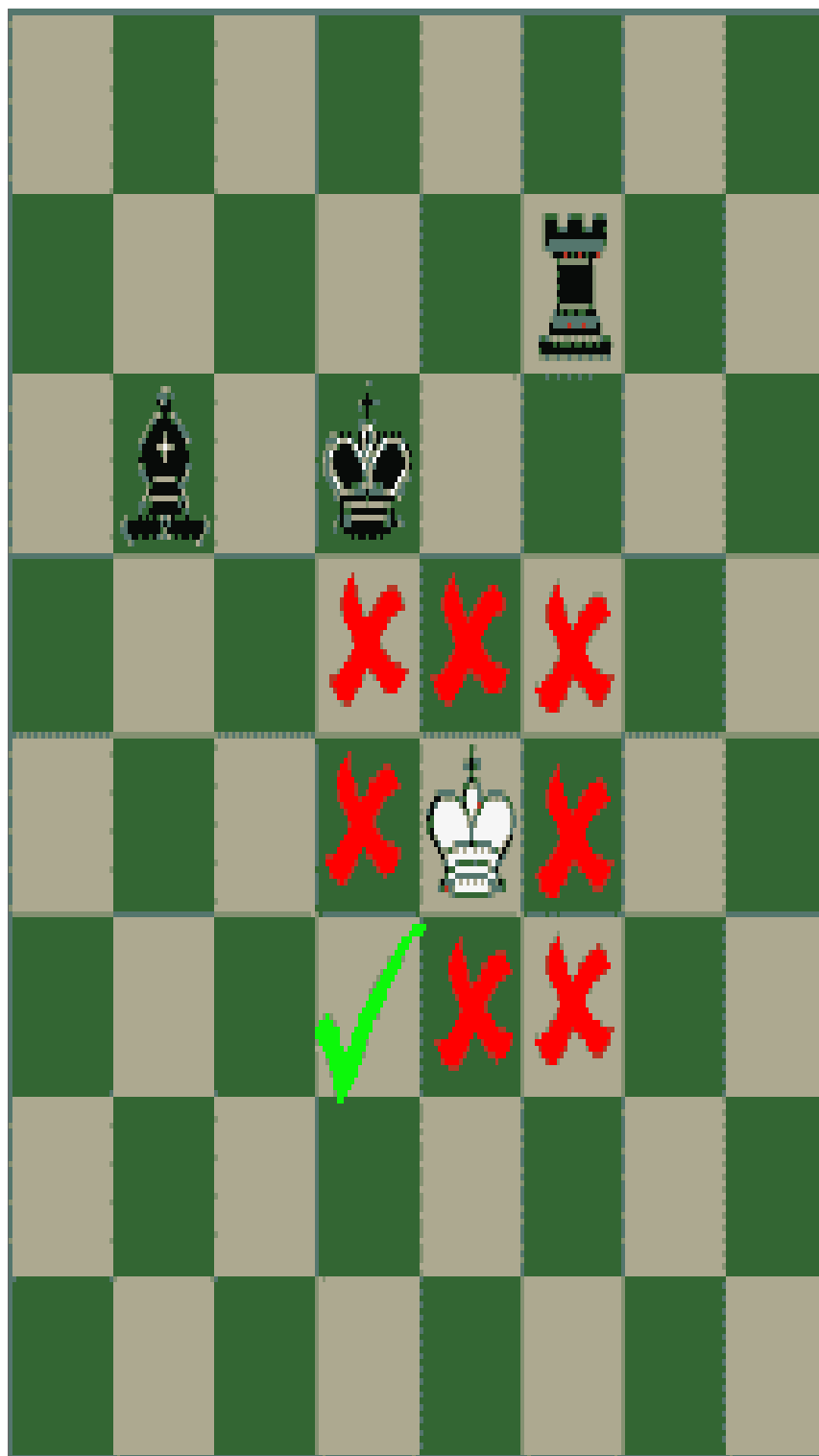

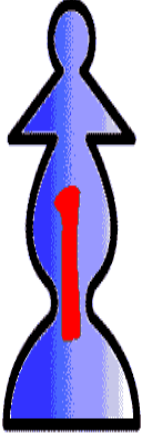

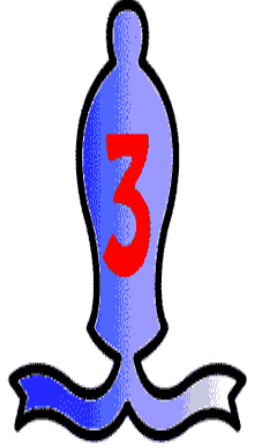

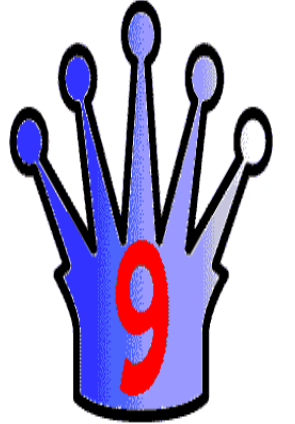
TAŞLARIN
DİZİLİŞİ

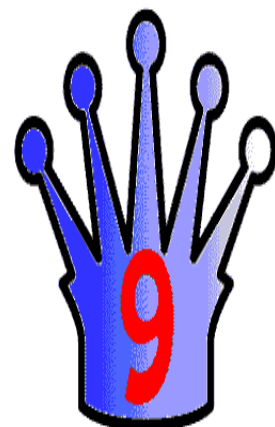
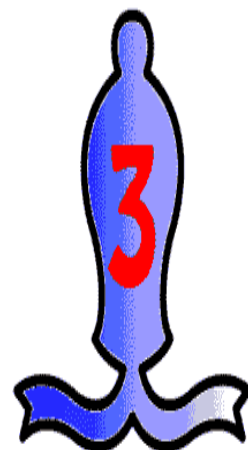
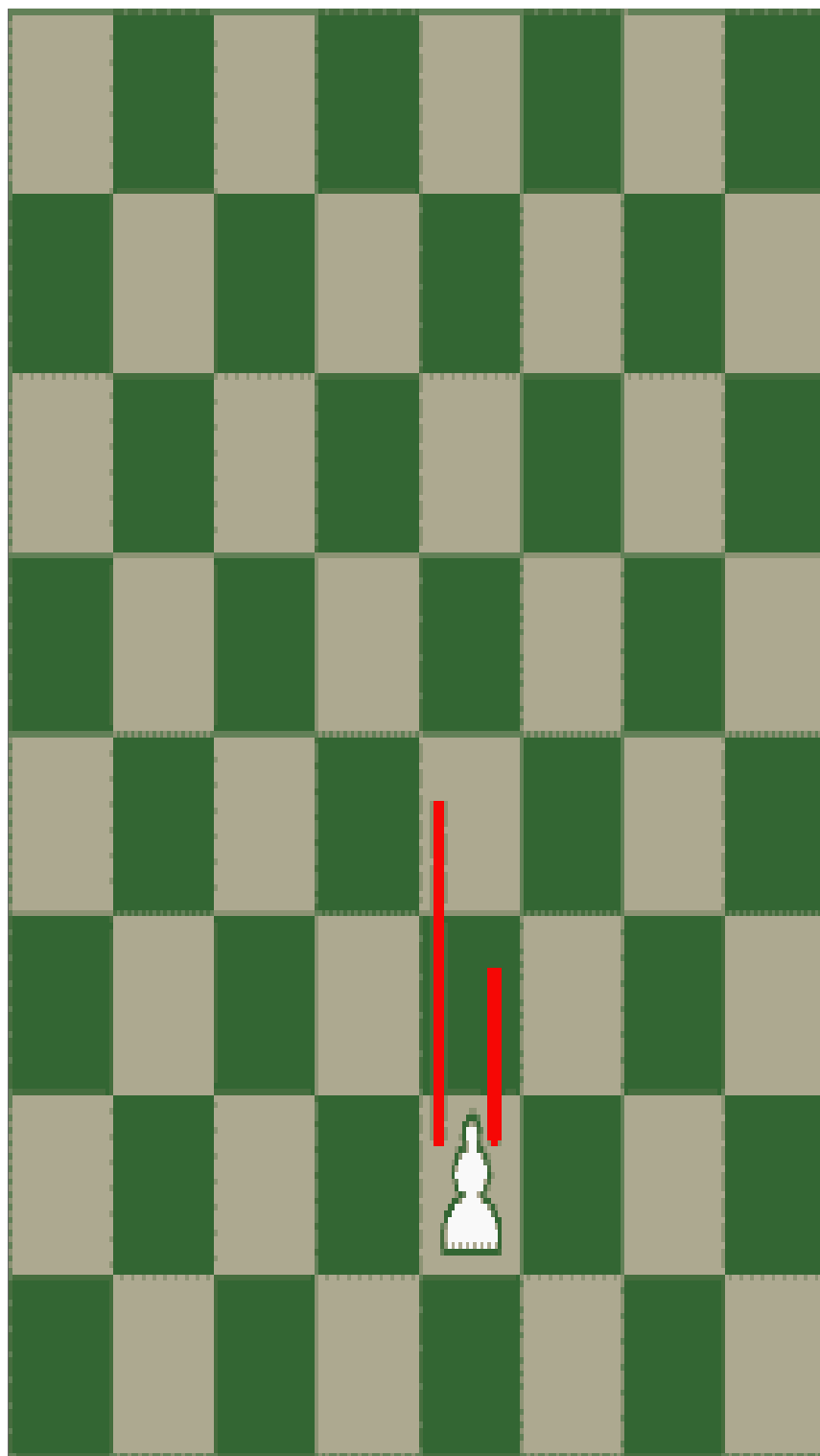

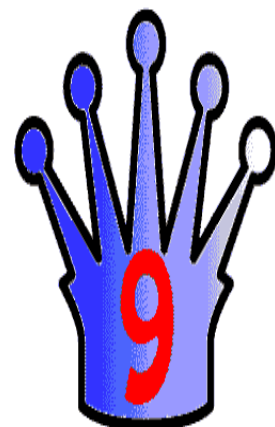
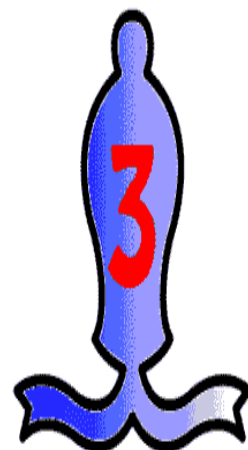
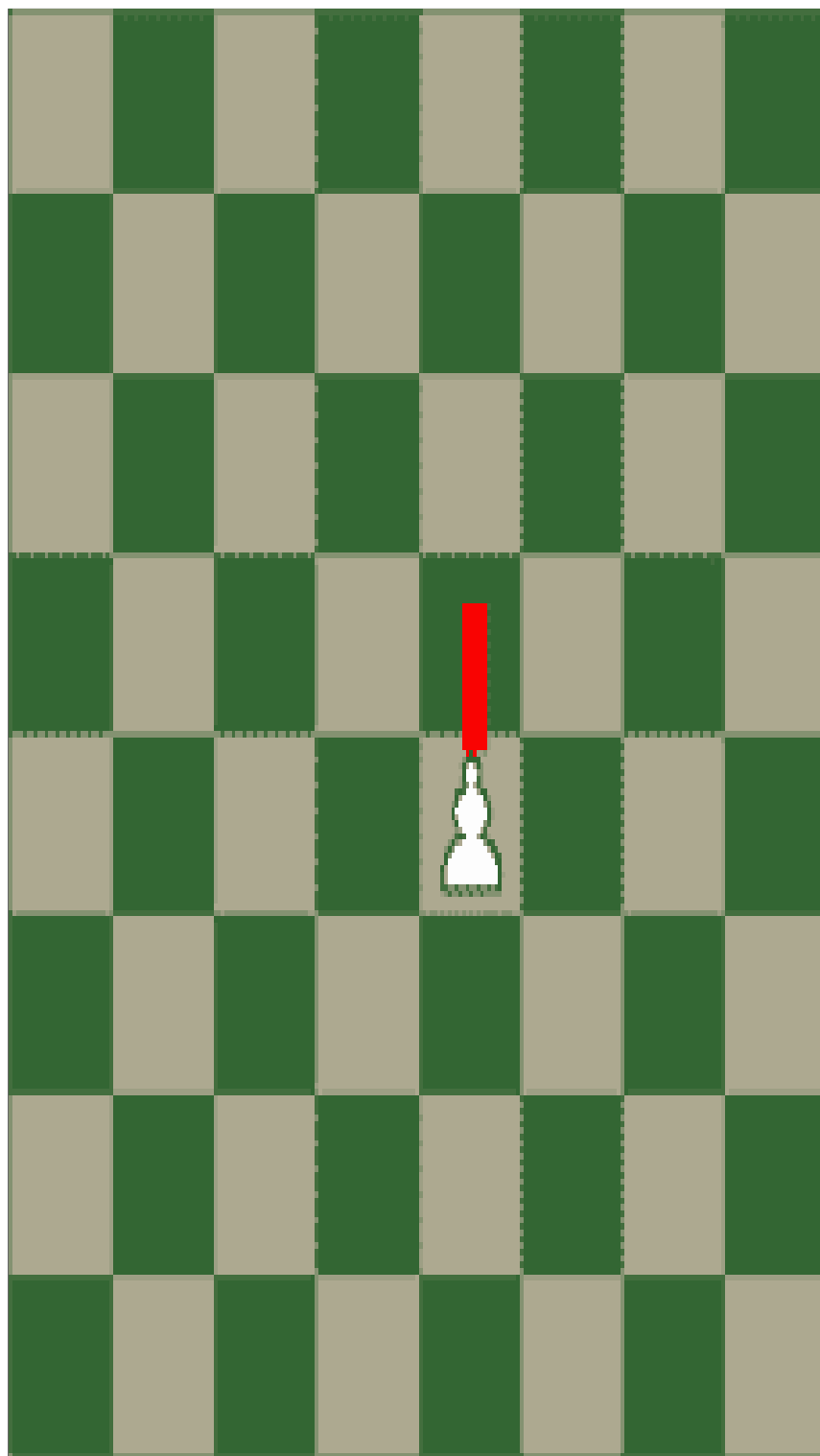
VE
HAREKETL
ERİ

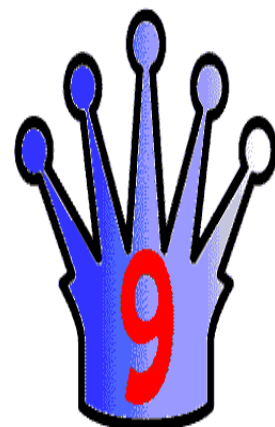
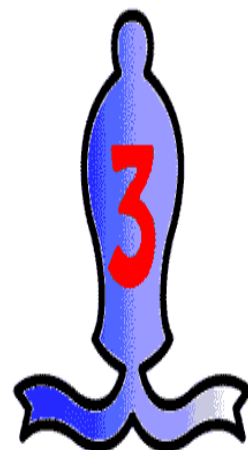
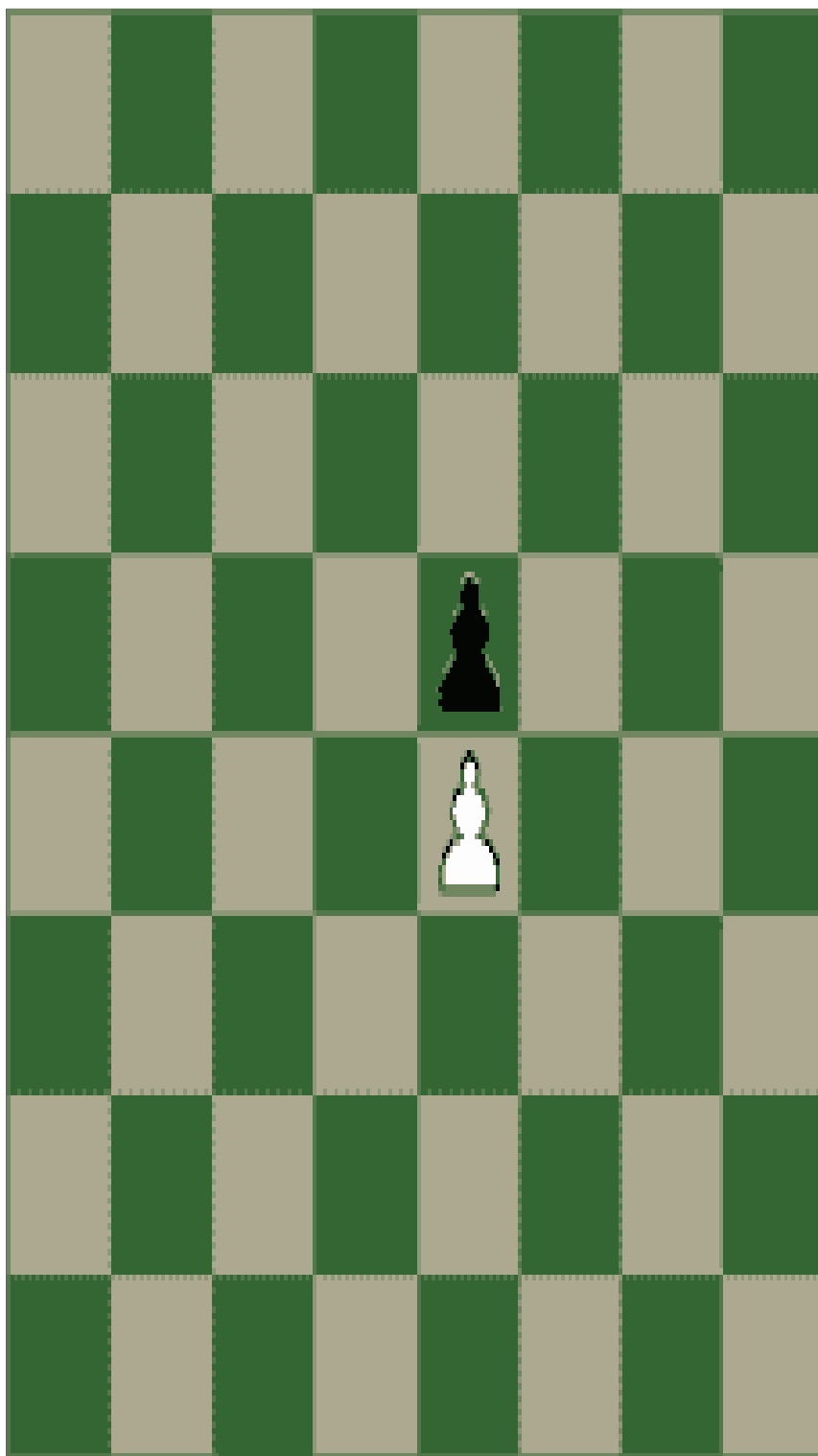

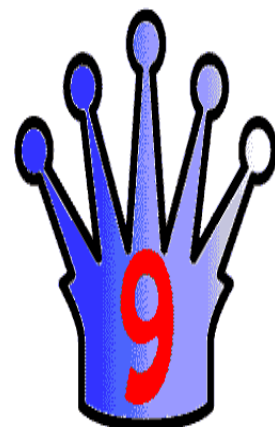
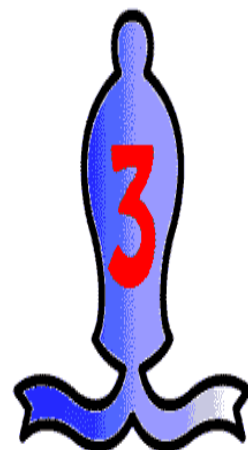
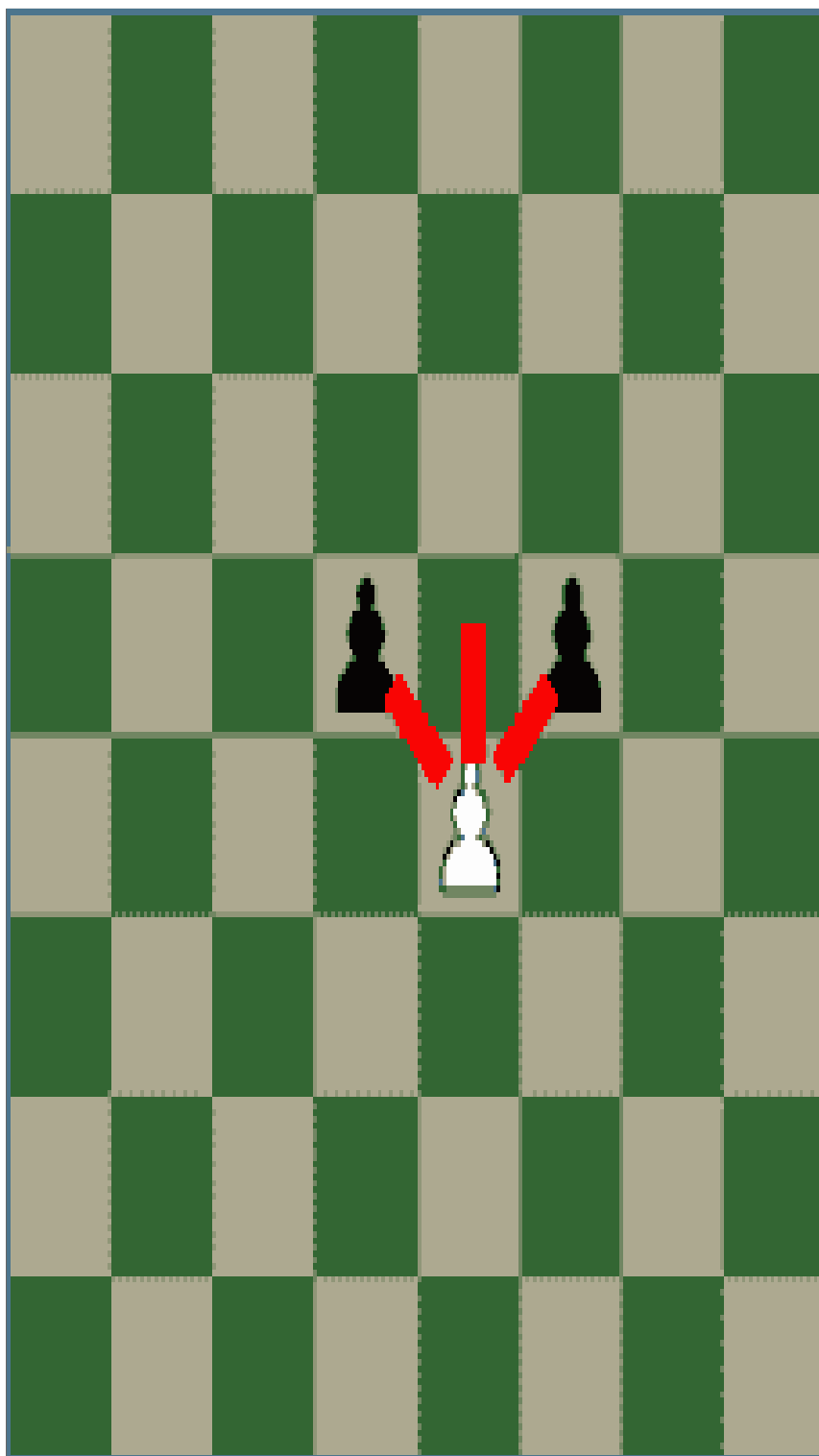
Piyon

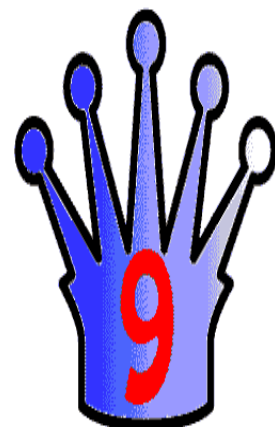
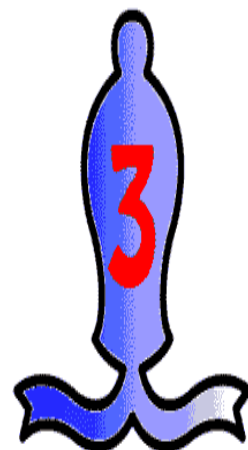
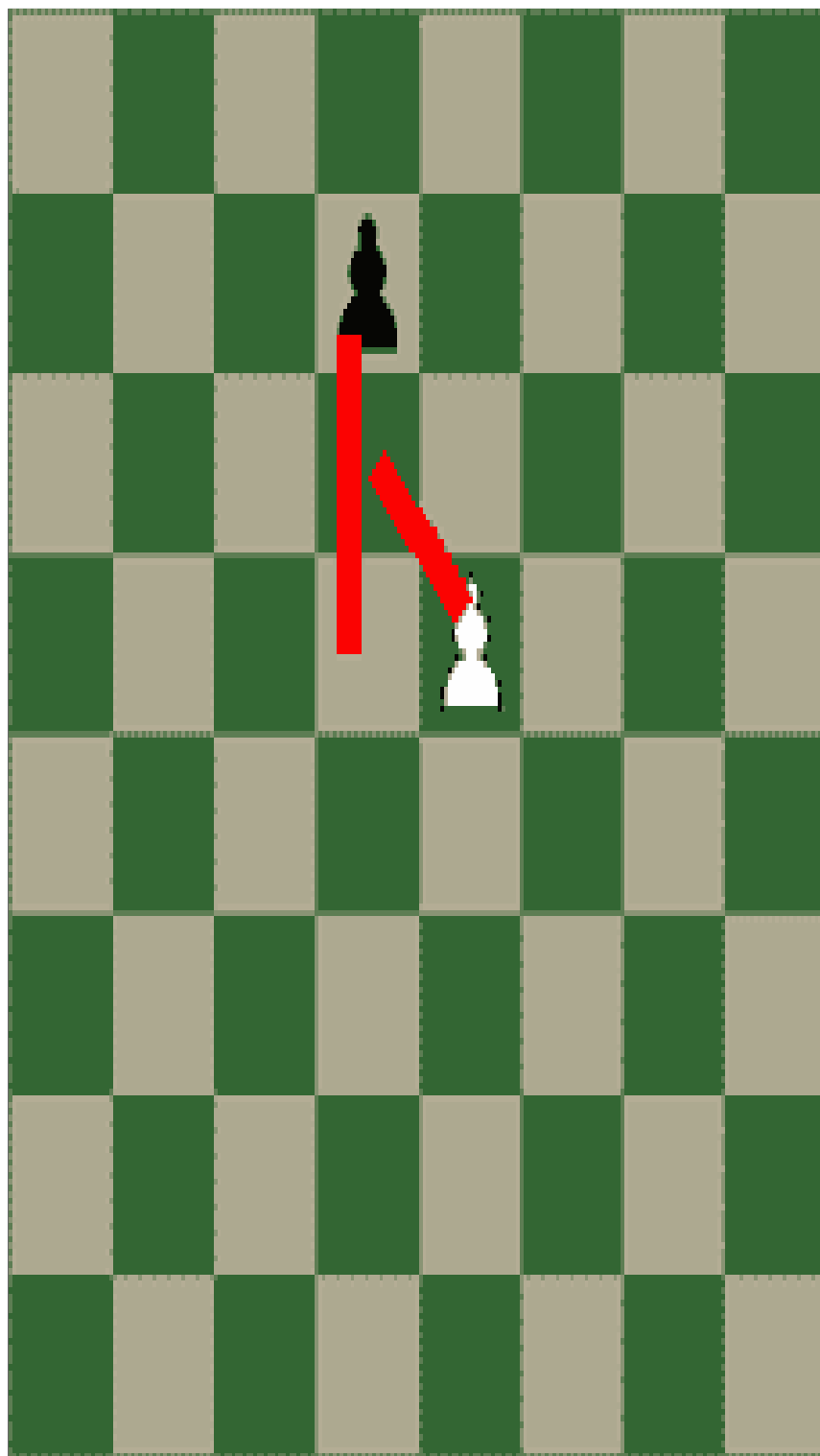

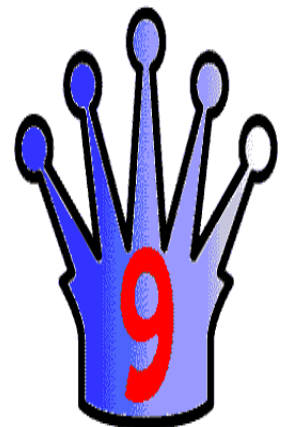
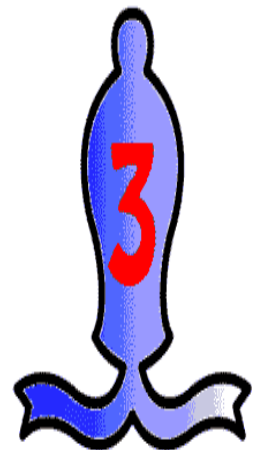
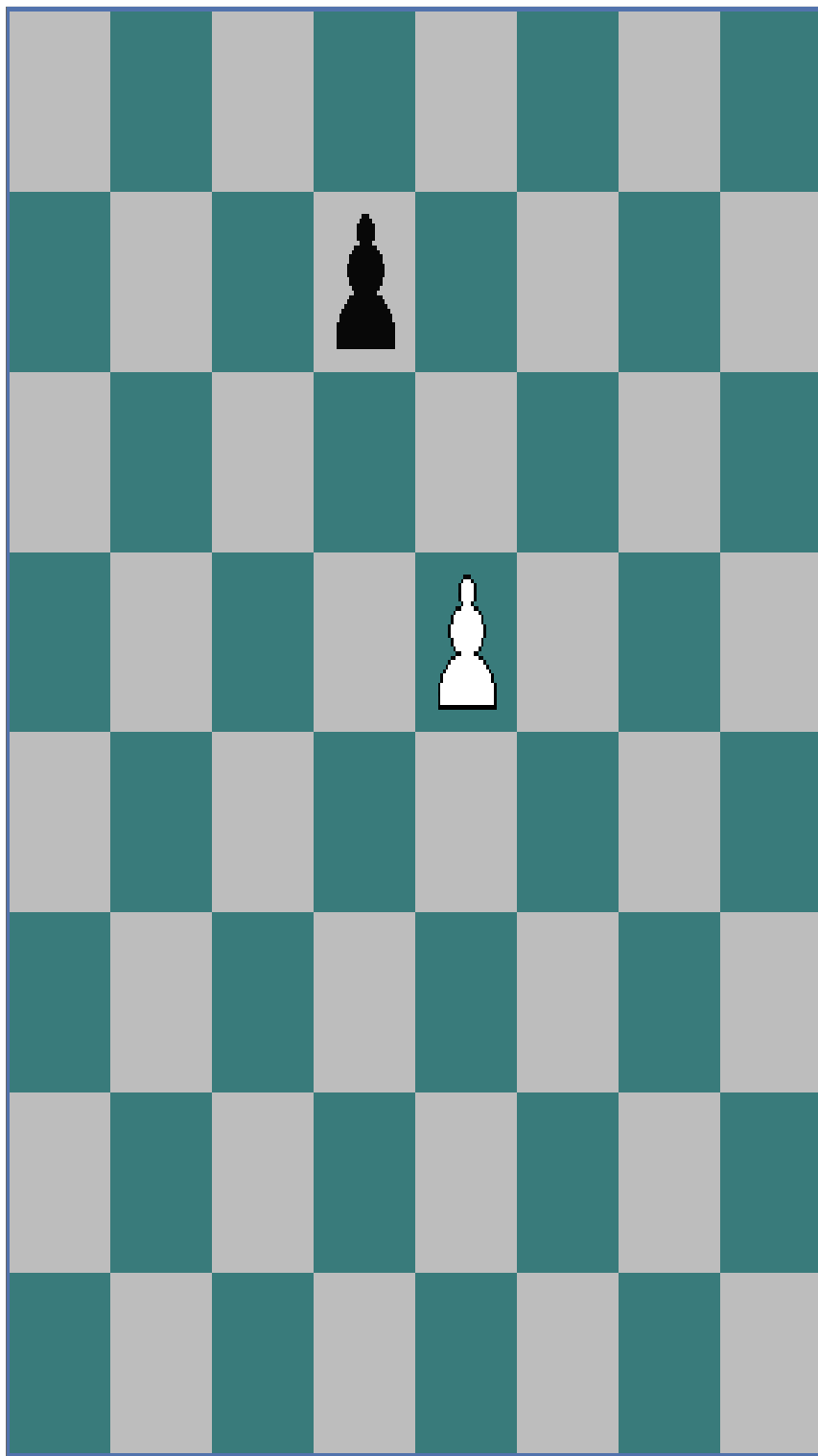
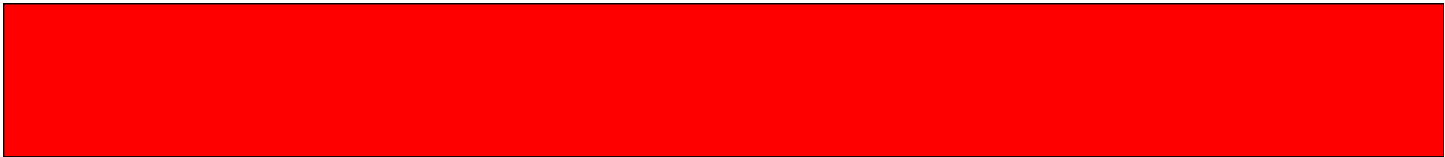

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	İLKNUR ERDOĞAN (GÖLCÜK)	İmza:	
Doğum Yeri:	KARAMAN		
Doğum Tarihi:	22.06.1981		
Medeni Durumu:	EVLİ		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	KALE İLKÖĞRETİM OKULU		Karaman	1988
Ortaöğretim	ANAFARTALAR ORTAOKULU		Karaman	1993
Lise	AÇIKÖĞRETİM LİSESİ		Karaman	1996
Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	Okul Öncesi Öğretmenliği	Konya	2001
Yüksek Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	Okul Öncesi Öğretmenliği	Konya	2006
Becerileri:	Santraç, Takı Tasarımı			
İlgi Alanları:	Kitap okumak, resim yapmak.			
İş Deneyimi:	5 yıllık öğretmen			
Aldığı Ödüller:	Teşekkür belgesi			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Nezaket AKTAŞ 0324 3274538 Ali GÖLCÜK 0532 402 9881			
Tel:	0555 804 2109			
Adres	Şevket Pozcu Anaokulu MERSİN			